

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ABC-TRF Forum ภาคใต้ : ความรู้เพื่อสาธารณะ”

โดย

นายไชยวรรณ วัฒนจันทร์

กันยายน 2558

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ABC-TRF Forum ภาคใต้ : ความรู้เพื่อสาธารณะ”

โดย

นายไชยวรรณ วัฒนจันทร์

กันยายน 2558

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ABC-TRF Forum ภาคใต้ : ความรู้เพื่อสาธารณะ”

โดย

นายไชยวรรณ วัฒนจันทร์

หน่วยพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม
สำนักวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของโครงการ	3
วัตถุประสงค์	3
แนวทางการดำเนินงาน	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ผลการดำเนินงาน	
กลไกและแนวทางการเชื่อมต่อความรู้จากภาควิชาการกับผู้ใช้งานในพื้นที่	5
การเชื่อมโยงประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่	11
การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ที่มีการใช้ข้อมูลและความรู้จากกระบวนการวิจัยใน	14
การแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่	
การสร้างความสัมพันธ์ เครือข่ายการทำงานระหว่างสถาบันวิชาการในพื้นที่กับผู้ใช้งาน	19
ในพื้นที่	
เอกสารประมวลข้อมูล/ความรู้และข้อสรุปจากการจัดเวทีเพื่อเผยแพร่	20
ภาคผนวก	
1. เวที “AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน”	22
2. เวที “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5”	37
3. เวที “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง”	60
4. เวที “ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา...จะไปทางไหนดี”	78
5. เวที “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”	99
6. เวที “ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา”	124
7. เวที “ABC งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ”	138
8. เวที “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 6”	152
9. เวที “ชุดสื่อสาร WiFi” ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย	167
10. เวที “โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน”	178
11. เวที “พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม University Engagement”	189

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ “ABC-TRF Forum ภาคใต้ : ความรู้เพื่อสาธารณะ” มีแนวคิดมาจากการหารือร่วมกับภาคีในพื้นที่ โดยเฉพาะเครือข่ายสื่อท้องถิ่นและผู้ใช้ประโยชน์ผลงานในพื้นที่ที่มีความเห็นร่วมกันว่ากระบวนการเผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อให้ไปถึงผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และเกิดประโยชน์กับการสร้างวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลความรู้ในการทำงานพัฒนาได้อย่างกว้างขวาง ควรมีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสถาบันวิชาการ สื่อมวลชน หน่วยงาน และภาคีพัฒนาในพื้นที่ สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลางจึงกำหนดการจัดเวที “ABC Forum” ในแต่ละเดือนๆละ 1 ประเด็น โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างกลไกการทำงานในการเชื่อมต่อความรู้ จากภาควิชาการ และเครือข่ายการทำงานของ สกว. มหาวิทยาลัยในพื้นที่กับผู้ใช้งานในพื้นที่ โดยใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ และ (2) เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากโครงการวิจัยที่ สกว. ให้การสนับสนุนสู่สาธารณะ จากการจัดกิจกรรม ABC Forum มีกลไกและผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. เตรียมประเด็นพูดคุยโดยการหารือร่วมกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเครือข่ายสื่อท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเด็นสำหรับการพูดคุยในแต่ละเดือน จำนวน 10 ประเด็น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่
2. จัดประชุม ABC Forum ตามประเด็นที่กำหนด จำนวน 12 ครั้ง โดยในแต่ละเวทีมีการเตรียมการเกี่ยวกับการประมวลข้อมูลความรู้เพื่อนำเสนอ การพิจารณาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จัด การเตรียมเอกสารประกอบ การประชาสัมพันธ์ และการเชิญภาคีเข้าร่วม ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้ในหลายเวทีสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การใช้ประโยชน์ และเชื่อมโยงความเห็นจากผู้ใช้ประโยชน์กลับมาเป็นโจทย์วิจัย นำสู่การประกาศรับข้อเสนอเชิงโครงการในประเด็นการจัดการความมั่นคงทางอาหาร การพัฒนาเศรษฐกิจ และแรงงาน เพื่อสนับสนุนทุนวิจัยต่อไป
3. ผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละเวทีมี 4 กลุ่ม คือ นักวิชาการ/นักวิจัย หน่วยงานในพื้นที่ สื่อมวลชนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นที่จัด ทำให้เกิดบรรยากาศและกระบวนการแลกเปลี่ยนจากทุกภาคส่วน ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ และเกิดเครือข่ายการทำงานระหว่างสถาบันวิชาการในพื้นที่กับผู้ใช้งานในพื้นที่
4. เกิดการเผยแพร่ข้อมูลผลงานวิจัย ในประเด็นต่างๆ คือ (1) การป้องกันและแก้ไขปัญหาหน้าท่วมในพื้นที่จังหวัดสงขลา ในเวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5และครั้งที่ 6” จำนวน 5 โครงการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสกว. จำนวน 1 โครงการ และจากโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ.-สกว.) จำนวน 4 โครงการ (2) การกักเซาะชายฝั่งทะเล ในเวที “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง” จำนวน 6 โครงการ ซึ่งเป็นผลงานของนักวิจัยจากหลากหลายสถาบัน อาทิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (3) การศึกษา ในเวที “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่

21 ของเยาวชนสงขลา” จำนวน 1 โครงการ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยภายใต้ชื่อ “โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” ได้รับทุนวิจัยจากธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (4) การรับมือภัยพิบัติ ในเวที “ABC : งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ” จำนวน 8 โครงการ เป็นโครงการซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสกว. จำนวน 3 โครงการ จากโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ.-สกว.) จำนวน 4 โครงการ และจากโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ระหว่างมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (มวล.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำนวน 1 โครงการ ในจำนวนนี้มี 4 โครงการ เคยนำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นไปแล้วในเวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5 และครั้งที่ 6” (5) การพัฒนาระบบสื่อสาร ในเวที “ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย” จำนวน 1 โครงการ ซึ่งได้รับทุนจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.) และ (6) การพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 2 โครงการ ซึ่งได้รับทุนจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.) 1 โครงการ และเป็นงานภายใต้การสนับสนุนของ สำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” 1 โครงการ

จากการจัดกิจกรรม ABC Forum จำนวน 12 ครั้ง พบว่าเวที ABC Forum เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับเผยแพร่ความรู้ เชื่อมต่อความรู้ และพัฒนาโจทย์วิจัยจากความต้องการของพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเครือข่ายการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างอาจารย์ในมหาวิทยาลัย กับภาคีต่างๆ ทั้งนี้จากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่าเวที ABC Forum เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานของสำนักงานฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงความเห็นกลับมาเป็นโจทย์วิจัย นำสู่การประกาศโจทย์วิจัย และการให้ทุนสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสำนักงานฯ ทางสำนักงานฯจึงมีแนวคิดในการนำเครื่องมือนี้ไปใช้กับการดำเนินงานโครงการอื่นๆต่อไป

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของโครงการ

สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง ได้ขับเคลื่อนความรู้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และการศึกษา รวมถึงมีความร่วมมือกับสื่อต่างๆ ในพื้นที่เพื่อเผยแพร่ข้อมูลผลงานวิจัยสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งข้อมูลและความรู้ที่มาจากกระบวนการวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ควรจะเผยแพร่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาประเทศได้

อย่างไรก็ดี จากการหารือร่วมกับภาคีในพื้นที่ โดยเฉพาะเครือข่ายสื่อท้องถิ่นและผู้ใช้ประโยชน์ผลงานในพื้นที่ที่มีความเห็นร่วมกันว่ากระบวนการเผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อให้ไปถึงผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และเกิดประโยชน์กับการสร้างวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลความรู้ในการทำงานพัฒนาได้อย่างกว้างขวาง ควรมีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสถาบันวิชาการ สื่อมวลชน หน่วยงาน และภาคีพัฒนาในพื้นที่ ตลอดจนความรู้และผู้รู้จากเครือข่ายภายนอกพื้นที่ เพื่อสร้างบรรยากาศในการขับเคลื่อนงานความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งเวทีวิชาการเป็นช่องทางหนึ่งของการขับเคลื่อนงานความรู้สู่สาธารณะ ดังนั้น สำนักประสานงานฯ จึงมีแนวคิดในการจัดเวที “ABC-TRF Forum ความรู้เพื่อสาธารณะ” ขึ้น โดยมีเป้าหมายให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การใช้ประโยชน์และเชื่อมโยงความเห็นจากผู้ใช้ประโยชน์กลับมาเป็นโจทย์วิจัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสร้างกลไกการทำงานในการเชื่อมต่อความรู้ จากภาควิชาการ และเครือข่ายการทำงานของ สกว. มหาวิทยาลัยในพื้นที่กับผู้ใช้งานในพื้นที่ โดยใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่
- 2.2 เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากโครงการวิจัยที่ สกว. ให้การสนับสนุนสู่สาธารณะ

3. แนวทางการดำเนินงาน

- 3.1 กำหนดประเด็นที่จะพูดคุยในแต่ละเดือน โดยการหารือกับภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น เครือข่ายสื่อ นักวิชาการ และผู้ใช้งาน โดยมีหลักการกำหนดประเด็นในแต่ละเดือน คือ ต้องสามารถเชื่อมความรู้สู่การสร้างความเข้าใจ และหาทางออกร่วมกันของคนในพื้นที่ได้
- 3.2 จัดประชุมตามประเด็นที่กำหนด โดยในแต่ละเวทีจะมีการเตรียมการในการประมวลข้อมูล ความรู้ ผู้รู้ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดจากที่ สกว. ให้การสนับสนุน หรือสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแลกเปลี่ยนร่วมกัน
- 3.3 องค์ประกอบของผู้เข้าร่วมประชุมมี 4 กลุ่ม คือ นักวิชาการ/นักวิจัย หน่วยงาน/ผู้กำหนดนโยบาย สื่อมวลชนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการจัดในแต่ละครั้ง

- 3.4 จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมจะจำกัดจำนวนไว้ที่ 30-40 คน เน้นการแลกเปลี่ยนจากผู้เกี่ยวข้องกับประเด็นโดยตรง ยกเว้นกรณีประเด็นที่หยิบยกมาพูดคุยเป็นประเด็นที่มีผู้เกี่ยวข้องมาก จะมีการขยายจำนวนผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมได้

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 เผยแพร่ข้อมูลผลงานวิจัยของ สกว.และของสถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกับ สกว.สู่สาธารณะ
- 4.2 เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน
- 4.3 เชื่อมโยงความเห็นจากผู้ใช้ประโยชน์กลับมาเป็นโจทย์วิจัย

บทที่ 2

ผลการดำเนินงาน

1. กลไกและแนวทางการเชื่อมต่อความรู้จากภาควิชาการกับผู้ใช้งานในพื้นที่

กิจกรรม ABC-TRF Forum เป็นภารกิจใหม่ของสำนักฯ ซึ่งทางสำนักงานฯ ได้ออกแบบและดำเนินงานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1.1 **การกำหนดประเด็น** โดยหลักเป็นประเด็นปัญหาจากพื้นที่ ซึ่งได้จากการหารือร่วมกับเครือข่ายสื่อท้องถิ่น (นายชัยวุฒิ เกิดชื่น และนายบัญชา วิเชียรศรี) จากการสอบถามแลกเปลี่ยนกับผู้รู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และข่าวสารต่างๆ จากสื่อท้องถิ่น ทั้งนี้มีบางประเด็นที่เป็นการจัดร่วมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ อาทิ เวที “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” ซึ่งเป็นการจัดร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกส่วนเป็นประเด็นซึ่งทางสกว. ส่วนกลาง เห็นว่า เป็นปัญหาของพื้นที่ซึ่งทางสกว. มีงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนจำนวนมากที่สามารถนำมาช่วยแก้ไขปัญหาให้กับพื้นที่ได้ จึงเสนอให้ทางสำนักงานจัดเวทีขึ้น ได้แก่ เวที “แนวทางการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง”
- 1.2 **การหาข้อมูล** โดยเฉพาะข้อมูลทุติยภูมิที่สอดคล้องกับหัวข้อที่จะจัดแต่ละครั้ง จากฐานข้อมูลสกว. จากฐานข้อมูลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น โดยใช้สื่อ internet เป็นหลัก และจากการสอบถามผู้รู้ นำมาจัดทำ PowerPoint เพื่อนำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบข้อมูลและใช้เป็นข้อมูลประกอบการพูดคุยเบื้องต้น
- 1.3 **การพิจารณาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ** เน้นผู้มีความรู้/ความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ ทั้งจากสกว. ส่วนกลางและจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่
- 1.4 **การเตรียมเอกสารประกอบ** ในบางเวทีทางสำนักงานฯ มีการแจกเอกสารประกอบการประชุม ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเครือข่ายการทำงาน ตัวอย่างเช่น วารสารของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ บทความ “ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาไทย” เป็นต้น
- 1.5 **การประชาสัมพันธ์ก่อนและหลังจัดประชุม** เจ้าหน้าที่สื่อสารมวลชนได้ดำเนินการจัดทำ Press Release โดยใช้ข้อมูลจากหลักการเหตุผลโครงการ กำหนดการ และข้อมูลทั่วไปจากสื่อต่างๆ ในการเขียน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะจัดผ่านเครือข่ายสื่อท้องถิ่น ในขณะที่จัดเวทีบางเวทีมีการถ่ายทอดเสียงผ่านสถานีวิทยุชุมชนคลื่นความคิด FM 101.0 MHz และมีการบันทึกเสียงในทุกเวทีโดยสถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ FM 88.00 MHz ทั้งนี้หลังจากเวทีเสร็จสิ้นได้มีการเขียนข่าวส่งไปประชาสัมพันธ์ในสื่อท้องถิ่นต่างๆ และตีพิมพ์ลงจดหมายข่าวรายสัปดาห์ของสำนักงานฯ นอกจากนี้ยังมีการเขียนข้อสรุปจากเวทีในรูปแบบของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านจดหมายข่าวรายสัปดาห์อีกด้วย

1.6 การเชิญภาคีเข้าร่วม เนื่องจากลักษณะของเวทีแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเชื่อมต่อความรู้จากภาควิชาการกับผู้ใช้งานในพื้นที่ และ 2) การเชื่อมโยงประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาโจทย์วิจัย สัดส่วนในการเชิญภาคีจึงแตกต่างกัน กล่าวคือ เวทีการเชื่อมต่อความรู้จะให้น้ำหนักกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้ให้ประโยชน์จากข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นในส่วนของนักวิชาการ/นักวิจัย ในฐานะผู้ให้ข้อมูล ในขณะที่หากเป็นเวทีการเชื่อมโยงประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาโจทย์วิจัย จะให้น้ำหนักกับนักวิชาการ/นักวิจัยเป็นหลักเนื่องจากเป็นผู้ที่จะนำข้อมูลในเวทีไปพัฒนาเป็น proposal เพื่อขอรับทุนสนับสนุนและทำวิจัยต่อไป รองลงมาจะเป็นในส่วน of หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในฐานะของผู้ให้ข้อมูล ส่วนภาคประชาชนและสื่อท้องถิ่นนั้นจะให้น้ำหนักใกล้เคียงกัน ยกเว้นกรณีเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายหรือส่งผลต่อพื้นที่ในวงกว้าง ซึ่งต้องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบร่วมกันอย่างทั่วถึงจะให้น้ำหนักกับสื่อมวลชนมากกว่าภาคประชาชน อาทิ เวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม” ซึ่งมีรายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทของงานและสัดส่วนการเชิญภาคีผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วม

ประเด็น	การเชื่อมต่อความรู้	การเชื่อมโยงปัญหาสู่การพัฒนาโจทย์	สัดส่วนภาคี (%)			
			นักวิชาการ/นักวิจัย	หน่วยงาน	ประชาชน	สื่อมวลชน
1. AEC จะมาแรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน		✓	40	30	15	15
2. หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5	✓		25	45	10	20
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง	✓		25	45	10	20
4. ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาจะไปทางไหนดี		✓	40	30	15	15
5. การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา	✓		25	45	15	15
6. การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา (ตอน ย้อนคิดการศึกษาสู่การปฏิรูป)		✓	40	30	15	15

ประเด็น	การเชื่อมต่อ ความรู้	การเชื่อมโยง ปัญหาสู่การ พัฒนาโจทย์	สัดส่วนภาคี (%)			
			นักวิชาการ/ นักวิจัย	หน่วยงาน	ประชาชน	สื่อมวลชน
7. ความมั่นคงทาง อาหารในพื้นที่จังหวัด สงขลา		✓	40	30	15	15
8. ABC : งานวิจัยเชิง พื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ	✓		35	35	10	20
9. หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัย น้ำท่วม” ครั้งที่ 6	✓		25	45	10	20
10. ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย	✓		10	60	20	20
11. โอกาสในการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดย อาศัยฐานชุมชน	✓		10	60	15	15
12. พันธกิจ มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement)		✓	90	-	-	10

อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละเวทีส่วนใหญ่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้กเว้นในส่วนของภาคประชาชนที่มีค่อนข้างน้อย อาจด้วยความไม่สะดวกเนื่องจากต้องประกอบอาชีพหรือยังไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว

1.7 งานวิจัยที่มีการนำเสนอในแต่ละเวที ตามที่ได้รายงานเบื้องต้นแล้วว่าจากการจัดเวทีทั้งสิ้น 12 ครั้ง เป็นเวทีที่เชื่อมต่อความรู้หรือเผยแพร่ข้อมูลจำนวน 7 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งมีการนำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในส่วนที่เป็นผลงานของสกว.เองและผลงานของหน่วยงานอื่นๆ ดังนี้

- เวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5” มีการนำเสนอผลงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 5 โครงการ แยกเป็นงานภายใต้การสนับสนุนของ สำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง จำนวน 1 โครงการ และโครงการภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของโครงการความร่วมมือ ม.อ. –สกว. จำนวน 4 โครงการ ซึ่งล้วนแล้วแต่กำลังอยู่ระหว่างการทำวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลงานวิจัยที่นำเสนอในเวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5”

โครงการ	หัวหน้าโครงการฯ	แหล่งทุน
1. โครงการพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำ เพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา	รศ.ดร.ธนิต เถลิงยานนท์	สกว. (ABC ไต้กลาง)
2. โครงการประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มและพัฒนาระบบเตือนภัยพื้นที่จังหวัดสงขลา	รศ.ดร.ธนิต เถลิงยานนท์	MOU ม.อ.-สกว.
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในจังหวัดสงขลา	ผศ.ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์	MOU ม.อ.-สกว.
4. การป้องกันภาวะวิกฤติสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจ	ดร.วินิภาญจน์ คงสุวรรณ	MOU ม.อ.-สกว.
5. ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำอุทลดาโดยใช้ Google Map	อ.เทิดทูน ดำรงฤทธาภรณ์	MOU ม.อ.-สกว.

- เวที “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง” มีการนำเสนอผลงานวิจัยจำนวน 6 โครงการ แยกเป็นงานจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 2 โครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 1 โครงการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1 โครงการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 โครงการ และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสงขลา จำนวน 1 โครงการ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลงานวิจัยที่นำเสนอในเวที “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง”

โครงการ	ผู้นำเสนอ	หน่วยงาน
1. นโยบายสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์หาดทรายอย่างยั่งยืน (กรณีศึกษาหาดสมิหลา-ขลาทัศน์)	ผศ.กัลยาณี พรพิเนตรพงศ์	ม.สงขลานครินทร์
2. การแก้ปัญหาหาดชะลาทัศน์เชิงบูรณาการ	ผศ.พยอม รัตนมณี	ม.สงขลานครินทร์
3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากหาดทรายบริเวณชายทะเลฝั่งอ่าวไทยภาคใต้ตอนล่าง	อ.อารยา สุขสม	ม.ราชภัฏสงขลา
4. ปัญหาและสาเหตุของการสูญเสียหาดทราย จ.สงขลา และการศึกษาเบื้องต้น เพื่อกำหนด ระยะถอยร่นสำหรับชายฝั่งทะเลในประเทศไทย พื้นที่จังหวัดสงขลา	ดร. สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง	ม.เกษตรศาสตร์
5. การบูรณาการเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษานำร่องเพื่อการออกแบบ ณ บ้านขุนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์	ศ.ดร.ธนวัฒน์ จารุพงษ์สกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการ	ผู้นำเสนอ	หน่วยงาน
6. สถานการณ์และแผนการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของภาครัฐ	คุณจันทวี ทิพย์เมธากุล	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา

- เวที “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” มีการนำเสนอผลงานวิจัย จำนวน 1 โครงการ ได้แก่ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งได้รับทุนจาก ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และ สกว. นำเสนอโดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ (หัวหน้าโครงการ)
- เวที “ABC : งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ” มีการนำเสนอผลงานวิจัยจำนวน 8 โครงการ แยกเป็นงานจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 5 โครงการ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 1 โครงการมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 1 โครงการ และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวน 1 โครงการ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลงานวิจัยที่นำเสนอในเวที “ABC : งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ”

โครงการ	ผู้นำเสนอ	หน่วยงาน
1. การพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำเพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา	รศ.ดร.ธนิศ เฉลิมยานนท์	ม.สงขลานครินทร์
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัยในจังหวัดสงขลา	ผศ.ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์	ม.สงขลานครินทร์
3. การพัฒนารูปแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	ดร.วินิภาญจน์ คงสุวรรณ	ม.สงขลานครินทร์
4. โครงการจำลองสำหรับการเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาลุ่มน้ำย่อยอำเภอนาทวี-จะนะ จ.สงขลา	ดร.สมพร ช่วยอารีย์	ม.สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
5. ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา โดยใช้ Google Map	ผศ.เอกิจ วงศ์ศิริโชติ	ม.สงขลานครินทร์
6. เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติสำหรับประกอบการเตือนภัยชุมชน	คุณศุภกร กตาทิการกุล	ม.ทักษิณ

โครงการ	ผู้เสนอ	หน่วยงาน
7. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม และการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในพื้นที่ ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสมั่น จ. ต.หัวเขาแดง อ.สิงหนคร และ ต.เขาพระ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา	อ.จิตนภา วุ่นบัว	ม.หาดใหญ่
8. โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ตำบลเทพราช อ.ลิซล จ.นครศรีธรรมราช	อ.จันทิรา รัตนรัตน์	ม.วลัยลักษณ์

- เวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 6” มีการนำเสนอผลงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 5 โครงการ แยกเป็นงานของศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 2 โครงการ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.) จำนวน 1 โครงการ โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ACCRN) จำนวน 1 โครงการ และ โรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 1 โครงการ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลงานวิจัยที่นำเสนอในเวที “หาดใหญ่เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 6”

โครงการ	ผู้เสนอ	หน่วยงาน
1. โครงการโครงสร้างพื้นฐานหลักของเมืองหาดใหญ่ เพื่อรับมือน้ำท่วมแบบบูรณาการ	รศ.ดร.ธนิต เถลิษยานนท์	ศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ ม.สงขลานครินทร์
2. การพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำเพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา	รศ.ดร.ธนิต เถลิษยานนท์	ศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ ม.สงขลานครินทร์
3. โครงการเครือข่ายเตือนภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็กย่อยในจังหวัดสงขลา ร่วมกับภาคประชาชน	นายโส เหมกุล	ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12 สงขลา
4. โครงการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ เพื่อการรับมือกับอุทกภัยเมืองหาดใหญ่	นายสมพร สิริไพโรจน์านนท์	ACCRN
5. โครงการการดำเนินงานเฝ้าระวังผู้ประสบภัยน้ำท่วม	นางวิราวรรณ ประยูรสวัสดิ์เดช	โรงพยาบาลหาดใหญ่

- เวที “ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย” มีการนำเสนอผลงานวิจัย จำนวน 1 โครงการ ได้แก่ โครงการการพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา โดย อาจารย์ธัชชัย เอ็งฉ้วน ซึ่งได้รับทุนจากโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.)
- เวที “โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน” มีการนำเสนอผลงานวิจัย จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาโดยใช้ Google Map โดย ผศ.เอกกมล วงศ์ศิริโชติ ซึ่งได้รับทุนจากโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.) และโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งตนเองของชาวประมงพื้นบ้านในตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นงานภายใต้การสนับสนุนของ สำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

2. การเชื่อมโยงประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

เวที ABC-TRF Forum ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนกันในเรื่องที่เป็นปัญหาของพื้นที่ ซึ่งหลายประเด็นสามารถนำมาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย ตัวอย่างเช่น ประเด็นแรงงาน เศรษฐกิจ และการศึกษา เหล่านี้เป็นต้น นำสู่การประกาศโจทย์เพื่อขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ใน 2 ประเด็น คือ โจทย์วิจัยด้านแรงงาน และโจทย์วิจัยการจัดการความมั่นคงทางอาหารพื้นที่จังหวัดสงขลา นอกจากนี้ยังมีในส่วนของประเด็น “การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา” ทางสำนักงานฯประกาศรับข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยจากโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU-ม.อ.-สกว.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 โจทย์วิจัยด้านแรงงาน

เป็นผลสืบเนื่องจากการจัดเวที ABC-TRF Forum เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 ในประเด็น “AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน” สะท้อนให้เห็นถึงข้อมูลปัญหาหนึ่งของตลาดแรงงานไทย คือ ความไม่สมดุลของโครงสร้างแรงงานที่เกิดขึ้นทั้งระดับล่างและระดับบน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือขาดแคลนแรงงานระดับล่าง แต่แรงงานระดับบนกลับล้นตลาด และมีปัญหาคุณภาพแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับปัญหาแรงงานของจังหวัดสงขลาที่ขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ประกอบกับมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่จำนวนมากจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการการเรียนรู้ของกลุ่มวัยแรงงานทั้งในและนอกระบบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพของพื้นที่และประเทศ สำนักประสานงาน ABC ภาคใต้ตอนกลาง จึงสนใจให้ทุนเพื่อวิจัยใน 2 ประเด็นหลัก

- การสำรวจภาวะความต้องการและการขาดแคลนแรงงานของพื้นที่ ได้แก่ โครงสร้างตลาดแรงงานทั้งในและนอกระบบ คุณภาพหรือทักษะแรงงานที่ผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องการ แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในพื้นที่ สวัสดิการ อัตราค่าจ้าง และการคุ้มครองแรงงาน
- การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ให้แก่แรงงาน ระบบพัฒนาคุณภาพและทักษะแรงงาน อาทิ รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาและหน่วยงานในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาฝึกหัดและ/หรือแรงงานทั้งในและนอกระบบ เป็นต้น

2.2 โจทย์วิจัยการจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและสุขภาพที่แข็งแรง ประเด็นของการขาดแคลนแหล่งอาหารในอนาคตจึงเป็นประเด็นหลักที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยในหลายเวที โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดลงของพื้นที่ปลูกข้าวในภาคใต้ที่ถูกจับตามากที่สุดเมื่อมีข้อมูลเปิดเผยว่า ปัจจุบัน มีเพียง 2 จังหวัดเท่านั้นคือ นครศรีธรรมราช และพัทลุง ที่สามารถปลูกข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภคในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือเกษตรกรหันไปปลูกพืชกระแสหลัก เช่น ปาล์มน้ำมัน และยางพารา มากขึ้น การลดลงของแหล่งผลิตอาหารในพื้นที่ย่อมมีผลทำให้ปริมาณอาหารเพื่อบริโภคในพื้นที่ลดลง ในกรณีจังหวัดสงขลาได้จัดให้ปัญหาเรื่องความมั่นคงทางอาหารเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำหรับที่จะต้องขับเคลื่อนโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอระโนด อำเภอกะระเสสินธุ์ อำเภอสิงหนคร ซึ่งเป็นพื้นที่หลักของการปลูกข้าวและยังเป็นแหล่งผลิตตาลโตนดที่สำคัญของภาคใต้ ได้รับผลกระทบจากการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน เช่นกัน ดังนั้น *สำนักประสานงาน ABC ภาคใต้ตอนกลาง* สนใจที่จะให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

- ระบบข้อมูลและแนวโน้มการใช้พื้นที่ในการผลิตพืชอาหารและพืชเศรษฐกิจตัวอื่น ศักยภาพ/ความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ ทางกายภาพและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และผลกระทบ
- ทางเลือกและโอกาสในการจัดการ

แต่ละประเด็นมุ่งหวังเพื่อให้พื้นที่มองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการ วางแผนแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งจะนำไปสู่การแจ้งเตือน การกำหนดนโยบาย การวางแผนแก้ไข และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัด เรื่อง “ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา” ต่อไป

อย่างไรก็ตามจากโจทย์ดังกล่าวข้างต้น นำมาซึ่งการประกาศโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ การพัฒนาข้อเสนอโครงการ และการสนับสนุนทุนวิจัยในประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 โครงการ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 โครงการความมั่นคงทางอาหาร

โครงการวิจัย	นักวิจัย	หน่วยงาน
1. รูปแบบการจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งขนาดเล็ก : กรณีศึกษาชุมชนบูกีย ตำบลแหลมสน อำเภอละงู จังหวัดสตูล (RDG57A0013)	อ.เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี	คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของชุมชนภายใต้วิถีโหนด-นา-เล ในคาบสมุทรสทิงพระ (RDG57A0014)	อ.เจตน์สุภะสิทธิ์ สังขพันธ์	คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
3. การพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือการประเมินความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือนเกษตรกรรม กรณีศึกษา อ.รัตภูมิ จ.สงขลา (RDG57A0015)	อ.พิไลวรรณ ประพฤติ	คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. แผนที่คุณค่าทรัพยากรและตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหาร ควน ป่านา เล กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสงขลา (RDG57A0016)	อ.กัลยาภัสร์ อภิชาติเดชสกุล	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
5. แนวทางการจัดการความมั่นคงทางอาหารเชิงเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนและชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (RDG57A0018)	อ.ชัยรัตน์ จุสปาโล	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

2.3 โจทย์วิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

จากการจัดเวที ABC-TRF Forum เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556 ในประเด็น “ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา...จะไปทางไหนดี” พบข้อมูลที่น่าสนใจ 2 ประการ คือ (1) แม้จังหวัดสงขลาจะมีแผนพัฒนา แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาที่ผ่านมายังขาดทิศทางและขาดการบูรณาการ (2) จากการพัฒนาที่ขาดทิศทาง ส่งผลให้การพัฒนาจังหวัดสงขลาขาดความสมดุล ดังนั้นเพื่อพัฒนาจังหวัดสงขลาให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (sustainable growth) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ

ประเทศ สกว. และ ม.อ. จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือให้การสนับสนุนทุนวิจัยผ่านโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ ระหว่าง ม.อ. และ สกว. ในประเด็น “การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา” ซึ่งคณะเศรษฐศาสตร์ ม.อ. ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยในประเด็นดังกล่าว

นอกจากโจทย์วิจัย 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกรอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็น **ด้านการศึกษา** ที่ภาคีต่างๆในพื้นที่เห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ทางสำนักงานฯได้จัดเวที ABC Forum ในประเด็นการศึกษา 2 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 และ วันที่ 18 เมษายน 2557 ทั้งนี้ทางสำนักงานฯได้เสนอประเด็นกรอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไปยังรองผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อพิจารณานำสู่การประกาศโจทย์วิจัยในประเด็นดังกล่าว แต่ด้วย “งานด้านการศึกษา ทางสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.) ทำได้ดีมากและมีเครือข่ายที่กว้างขวาง มีทั้งงานข้อมูลและนวัตกรรมเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มากพอแล้ว ทิศทางที่หลายฝ่ายเห็นตรงกันคือ การเคลื่อนงานการจัดระบบการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Education : ABE) ที่ สกว. และ สสค. จะร่วมกันออกแบบการทำงานในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ ประกอบกับต้องใช้กระบวนการและงบประมาณพอสมควรซึ่งจะเกินกำลังกรอบงบประมาณตามแผนของสำนักประสานงาน ทางสกว.ส่วนกลางจึงขอตัดประเด็นนี้ออกไป”

3. การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ที่มีการใช้ข้อมูลและความรู้จากกระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่

ภายใต้การดำเนินงานโครงการฯ มีการจัดประชุมระดมสมอง ในประเด็นต่างๆซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นที่มีความสำคัญในพื้นที่ ผ่านการหารือกับเครือข่ายสื่อท้องถิ่น ซึ่งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนแต่ละครั้งมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการ โดยการนำเสนอข้อมูลหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาซึ่งรูปแบบหรือวิธีการในการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

- ครั้งที่ 1 เวทีระดมสมอง “AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 6 สิงหาคม 2557 ด้วย ASEAN จะรวมตัวเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะมีผลเป็นรูปธรรมในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมาย ประเด็นแรงงานก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบ ประกอบกับขณะนี้ประเทศไทยประสบกับปัญหาความไม่สมดุลของโครงสร้างแรงงานระดับล่างและระดับบน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ขาดแคลนแรงงานระดับล่าง (ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) แต่แรงงานระดับบนกลับล้นตลาด และมีปัญหาคุณภาพแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการ ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนน่าจะช่วยดูดซับแรงงานส่วนเกินของไทยได้ ซึ่งการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง ในการนี้ทาง

สำนักงานฯ ได้รวบรวมและนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับ AEC โดยเน้นประเด็นเรื่อง แรงงานเป็นหลัก

- ครั้งที่ 2 เวทีเสวนา “**หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม**” ครั้งที่ 5 จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 18 กันยายน 2556 จากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553 ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก จึง จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง และประสานงานกันอย่างเป็นระบบเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยน้ำท่วมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน นำมาซึ่งการจัดเสวนา “หาดใหญ่ เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” แล้วถึง 4 ครั้ง สำหรับครั้งที่ 5 นี้ เป็นการเสวนาเพื่อกระตุ้นให้ทุกภาค ส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 อันเป็นการดำเนินกิจกรรมตาม แผนปฏิบัติการ “Hatyai Model” ที่ทุกหน่วยงานและเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาระบบการ ดำเนินงาน ตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยเหลือ บรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อหวังขยายผล สู่ “Songkhla Model” ต่อไป สำหรับกิจกรรมในวันนี้มีหลายหน่วยงานเข้าร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ ได้แก่ ศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ ม.อ. ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก กรมอุตุนิยมวิทยา โครงการชลประทานสงขลา สำนักชลประทานที่ 16 สำนักงาน ทรัพยากรน้ำภาค 8 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา เทศบาลนคร หาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีในส่วนของนักวิจัยซึ่งได้รับทุนวิจัยจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการ พัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ.-สกว.) ร่วมนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้น จำนวนทั้งสิ้น 5 โครงการ
- ครั้งที่ 3 เวทีระดมสมอง “**แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง**” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 30 กันยายน 2556 ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาที่สำคัญและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ และไม่เพียงเป็นปัญหาของจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง แต่เป็นปัญหาระดับประเทศ โดยเฉพาะตลอดแนวชายฝั่งทะเลของภาคใต้ ซึ่งสภาพปัญหาการกัดเซาะของสงขลาเกิดขึ้นตั้งแต่ อำเภอจะนะ อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ ไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช สร้าง ความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมชายฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ ทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทาง ทะเลและชายฝั่ง ในส่วนของการแก้ไขปัญหาภัยด้วยกันหลายวิธี เช่น การใช้โครงสร้างแข็ง เช่น เขื่อนกันคลื่น กำแพงกันคลื่น กองหินหวัขาด หรือโครงสร้างอ่อน เช่น เสริมทรายชายหาด ปลูก ป่าชายเลน ซึ่งในวงวิชาการมีการถกเถียงเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง รวมถึงปัญหาในการปฏิบัติที่ ยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน สำหรับผู้ปฏิบัติในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ หน่วยงานภาครัฐที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจัดประชุมครั้งนี้ขึ้นเพื่อเป็น

เวทีนำเสนอเผยแพร่ความรู้ผลวิจัยด้านกัตเซาะชายฝั่งทะเล พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้ ทางสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานการณ์และแผนการแก้ไขปัญหาการกัตเซาะชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมีในส่วนของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมนำเสนอผลการวิจัย

- **ครั้งที่ 4** เวทีระดมสมอง **“ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา...จะ何去何ต?”** จัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556 ด้วยที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานในจังหวัดสงขลาได้จัดเวทีพูดคุยถึงภาพการพัฒนาสงขลาในอนาคต เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดังนั้นเพื่อเป็นการระดมสมองผู้เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา นำมาซึ่งข้อสรุปและประเด็นวิจัยที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดสงขลาเพื่อจัดสรรทุนวิจัยภายใต้ “โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์” ระยะที่ 2 จึงจัดประชุมในครั้งนี้ขึ้น โดยทางสำนักงานฯ ได้รวบรวมและนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ “การพัฒนาจังหวัดสงขลา : วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ (SWOT Analysis)” เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพูดคุยแลกเปลี่ยน
- **ครั้งที่ 5** เวทีระดมสมอง **“การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”** จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 ด้วยการศึกษาศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมีการให้ความสำคัญกับเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาความรู้ บทบาทของครูจึงต้องสามารถบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา สามารถสร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสงขลาจึงมีความจำเป็นต้องทบทวนและกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อการจัดการและแก้ปัญหาการศึกษาในพื้นที่ จึงเป็นที่มาของการจัดประชุมในครั้งนี้ โดยมีมุ่งหวังให้ได้รูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในการนี้มีการบรรยายเรื่อง “การบูรณาการงานศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” โดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ซึ่งเป็นการนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาถ่ายทอดให้ที่ประชุมทราบ
- **ครั้งที่ 6** เวทีระดมสมอง **“การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” ตอน...ย้อนคิดการศึกษาสู่การปฏิรูป** จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 18 เมษายน 2557 สืบเนื่องจากการจัดประชุมในครั้งที่ 5 พบว่าการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลายังมีปัญหาที่รอรับการแก้ไขอีกมาก ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรวางทางออกร่วมกันนำมาซึ่งข้อเสนอหรือแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และเพื่อให้ได้รอบวิสัยที่ชัดเจนสำหรับการจัดสรรทุนวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาระบบการศึกษาของจังหวัดสงขลา จึงเป็นที่มาของการจัดประชุมในครั้งนี้

- ครั้งที่ 7 เวทีระดมสมอง “ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 12 มิถุนายน 2557 ด้วยจังหวัดสงขลา กำลังเผชิญกับปัญหาความมั่นคงทางอาหาร เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรหันไปปลูกพืชกระแสหลัก เช่น ยางพารา และปาล์มน้ำมันมากขึ้น ทางจังหวัดจึงได้จัดทำ “ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา” ขึ้น ดังนั้น เพื่อให้พื้นที่มองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการ/แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดสงขลา นำมาซึ่งข้อสรุปและประเด็นวิจัยที่ชัดเจน เพื่อขอรับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ในการนี้มีการ บรรยาย เรื่อง “ภาพรวมยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา” โดย ผศ.ดร.ภก.พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ ประธานยกร่างยุทธศาสตร์ระบบอาหาร จ.สงขลา/ผู้อำนวยการ สจรส. ม.อ. ซึ่งเป็นการ นำองค์ความรู้มาถ่ายทอดให้ที่ประชุมทราบ ต่อด้วยการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหา/ความต้องการของพื้นที่ประเด็นที่นักวิจัยสนใจศึกษา และประเด็นที่เห็นว่าควรมีการทำวิจัย ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
- ครั้งที่ 8 เวทีเสวนา “ABC : งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ” จัดขึ้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2557 ด้วยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) เพื่อให้การสนับสนุนทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับมือ การเฝ้าระวัง และการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติพื้นที่ภาคใต้ และจังหวัดอื่นๆอย่างต่อเนื่อง จนมีงานวิจัยที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์กับพื้นที่ได้จริง ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติไปใช้ประโยชน์ สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง สกว. จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงาน ม.อ. วิชาการ ประจำปี 2557
- ครั้งที่ 9 เวทีเสวนา “หาคู่ใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 6 จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 6 ตุลาคม 2557 สืบเนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553 ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง และประสานงานกันอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน นำมาซึ่งการจัดเสวนา “หาคู่ใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” อย่างต่อเนื่องแล้วถึง 5 ครั้ง สำหรับครั้งที่ 6 นี้ เป็นการเสวนา เพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2557 และเป็น การขยายผลแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model สู่ Songkhla Model อย่างเป็นรูปธรรม การจัดเสวนาครั้งนี้จึงเป็นเวทีของหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการเตือนภัย รวมทั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ จะได้รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รายงานความพร้อมด้านระบบเตือนภัย

การขยายผลสู่ Songkhla Model ต่อสาธารณะ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

- ครั้งที่ 10 เวทีเผยแพร่องค์ความรู้ “ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 28 ตุลาคม 2557 ด้วยเมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม มักจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารในทุกรูปแบบ เนื่องจากมีการตัดกระแสไฟฟ้า ทำให้ระบบต่างๆ ที่ให้บริการอยู่ในสภาวะปกติ ไม่สามารถรองรับความต้องการได้อย่างเต็มที่ คณะวิจัยจากภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงเสนอโครงการ “การพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลา แบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.) ในการสร้างระบบสื่อสารเฉพาะกิจ เพื่อให้สามารถส่งข่าวสาร ประสานงาน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยได้ โดยใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ ส่งผลให้สามารถทำงานได้ต่อเนื่องแม้ไม่มีแสงแดด เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 วัน อีกทั้งมีระบบสื่อสารร่วมเพื่อให้ระบบสื่อสารสามารถส่งข่าวสารไปยังระบบโทรศัพท์ได้ โดยระบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ชุดสื่อสารสำหรับศูนย์ประสานงานกลาง 2) สถานีทวนสัญญาณ และ 3) ชุดสื่อสารแบบเคลื่อนย้ายได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการใช้งานจริง ณ อาคารสูงในตัวเมืองหาดใหญ่ พบว่า สามารถติดต่อและส่งสัญญาณได้ดี ในการนี้เพื่อเผยแพร่ผลงานดังกล่าวสู่สาธารณชน เพื่อให้หน่วยงานที่สนใจนำไปใช้ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอด จึงเป็นที่มาของการจัดประชุมครั้งนี้
- ครั้งที่ 11 เวทีระดมสมอง “โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 ด้วยการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน แต่สิ่งที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น คือ ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรูปแบบที่จับต้องได้ว่าการท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยภาพรวม บ้านบากันใหญ่ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งชุมชนร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ การกำหนดแนวเขต และการทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น โรงแรมปลา ศาลาปลาหมึก ธนาคารปลิงทะเล บ้านปู ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมภายใต้ “ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเอง” ซึ่งทาง ผศ.ดร.ชัยรัตน์ จุสปาโล นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ศึกษาและพัฒนาขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการนี้เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวตลอดจนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน “บากันใหญ่ โฮมสเตย์” ให้เป็นที่รู้จักในมิติของ “ชุมชนที่จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบมีส่วนร่วม” สำนักประสานงานฯ จึงเห็นควรจัด

ประชุมครั้งนี้ขึ้น โดยคาดหวังว่าจะได้รูปแบบ หรือเครื่องมือที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและยั่งยืน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคต่างๆ โดยเฉพาะนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่

- ครั้งที่ 12 เวทีประชุมระดมสมอง “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement)” จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 9 มกราคม 2558 ด้วยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินงานด้านพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ กล่าวคือ มีกิจกรรมร่วมกับสังคมในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ โดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันกับสังคม อันเป็นการนำความเข้มแข็งทางวิชาการมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทและความต้องการของสังคมในแต่ละพื้นที่ แต่ที่ผ่านมาการดำเนินงานมักเป็นในลักษณะของโครงการที่ต่างคนต่างทำ ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงสถาบันมากนัก อีกทั้งยังไม่มีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในระดับของมหาวิทยาลัย ประกอบกับเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 ที่ผ่านมา คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำโดยท่านอธิการบดี รศ.ดร.ชูศักดิ์ ลิมสกุล ได้หารือร่วมกับรองผู้อำนวยการ สกว. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และผู้ประสานงาน ABC ได้กลาง ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานความร่วมมือระหว่าง สกว. และ ม.อ. ในระยะต่อไป ซึ่งได้ข้อสรุปว่า มหาวิทยาลัยจะเน้นเรื่องพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม “University Engagement” ในครั้งนี้ เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มีความเข้มแข็งและทำงานเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่ที่สำคัญสามารถนำไปเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน เช่น ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ๆเพื่อการเรียนการสอนแบบ research based learning ให้กับนักศึกษา ประกอบกับเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการด้าน “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น

4. การสร้างความสัมพันธ์ เครือข่ายการทำงานระหว่างสถาบันวิชาการในพื้นที่กับผู้ใช้งานในพื้นที่

นอกเหนือจากการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทางสำนักงานฯคาดหวังให้เกิดขึ้นจากเวที ABC-TRF Forum ซึ่งผลที่ออกมาค่อนข้างเป็นไปตามเป้า ในทุกเวทีที่ผ่านมา มีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมครบทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) นักวิชาการ/นักวิจัย จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2) หน่วยงาน ได้แก่ ตัวแทนจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา เทศบาลนครสงขลา สำนักงานจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 โรงเรียนในพื้นที่ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา โครงการชลประทานสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.) ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขนาดใหญ่ (ACCCRN) ศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ ศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 4 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 4 สถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 38 สำนักทางหลวงชนบทที่ 12 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 เทศบาลเมืองเขารูปช้าง และเทศบาลเมืองสิงหนคร เหล่านี้เป็นต้น

- 3) **สื่อมวลชนท้องถิ่น** ได้แก่ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ (FM 88.00 MHz) สถานีวิทยุชุมชนคลื่นความคิด FM 101.0 MHz สถานีโทรทัศน์ IPM สงขลาแซนแนล หนังสือพิมพ์ภาคใต้โพสต์ ASTV ผู้จัดการภาคใต้ สวท.สงขลา หนังสือพิมพ์ สมิหลาไทมส์ หนังสือพิมพ์สยามทักษิณ หาดใหญ่ เคเบิล 93 สงขลาฟอรั่ม ศูนย์ข่าว TNN 24 ศูนย์ข่าวใต้สันติสุข หนังสือพิมพ์มติไทย หนังสือพิมพ์บ้านข่าว ช่อง 3 ช่อง 9 อสมท. สวท.ช่อง 11 ไทยพีบีเอส เว็บไซต์ซีดี-วาไรตี้ หนังสือพิมพ์ไทยแหลมทอง หนังสือพิมพ์ไทยแลนด์นิวส์ หนังสือพิมพ์สมาร์ทนิวส์ หนังสือพิมพ์ข่าวไท ศูนย์ข่าวเนชั่น HACTV
- 4) **ภาคประชาสังคม** ได้แก่ มูลนิธิชุมชนสงขลา มูลนิธิเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ สมาคมวิทยุสมัครเล่น โครงการบัณฑิตอาสา แกนนำชุมชนในพื้นที่

5. เอกสารประมวลข้อมูล/ความรู้และข้อสรุปจากการจัดเวทีเพื่อเผยแพร่

ทางสำนักงานฯ ได้ดำเนินการจัดทำเอกสารสรุปการจัดเวทีในลักษณะของ “บทความ” จำนวน 12 เรื่อง (รายละเอียดดังภาคผนวก) เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านจดหมายข่าวรายสองเดือนของสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ซึ่งเดิมทางสำนักงาน Commit ไว้ว่า จะทำการตีพิมพ์บทความลงวารสารจดหมายข่าว ฉบับละ 2 เรื่อง แต่การดำเนินงานจริงพบว่าสามารถลงได้เพียงฉบับละ 1 เรื่อง ด้วยจำนวนหน้าที่ค่อนข้างจำกัดของจดหมายข่าว ทั้งนี้ ในระยะที่ผ่านมาได้ดำเนินการตีพิมพ์บทความลงจดหมายข่าวไปแล้วจำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

- 1) เรื่อง “การปรับตัวของแรงงานไทยกับการเปิดประชาคมอาเซียน (AEC)” ตีพิมพ์ในจดหมายข่าวปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม – เมษายน 2557 คอลัมน์ ABC Forum
- 2) เรื่อง “การป้องกันอุทกภัยอำเภอสทิงพระแบบบูรณาการ” ตีพิมพ์ในจดหมายข่าวปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2557 คอลัมน์ ABC Forum
- 3) เรื่อง “วิกฤตกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดสงขลา กับแนวทางแก้ปัญหา” ตีพิมพ์ในจดหมายข่าวปีที่ 9 ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2557 คอลัมน์ ABC Forum
- 4) เรื่อง “เศรษฐกิจสงขลา : วิสัยทัศน์ โอกาส แนวทางพัฒนาและกรอบการวิจัย” ตีพิมพ์ในจดหมายข่าวปีที่ 9 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม 2557 คอลัมน์ ABC Forum

สำหรับบทความอีก 8 เรื่องเดิมทางสำนักงานฯ วางแนวทางไว้ว่าจะทยอยตีพิมพ์บทความเผยแพร่ในจดหมายข่าวฉบับละ 1 เรื่องต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะครบทุกบทความ แต่ด้วยขณะนี้ทางสำนักงานฯ มีการ

ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน การจัดทำจดหมายข่าวจึงต้องหยุดชะงักไป เป็นเหตุให้ไม่สามารถตีพิมพ์บทความลงจดหมายข่าวได้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในสัญญา อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับประเด็นนี้หากในระยะต่อไปมีช่องทางที่สามารถเผยแพร่ได้ทางสำนักงานฯ จะดำเนินการต่อไป

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง

“AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน?”

โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

โอกาสของแรงงานไทยในประชาคมอาเซียนมีไม่น้อยแค่ไหน แรงงานกลุ่มไหนที่ได้ประโยชน์ และทำอย่างไรจึงจะฉกฉวยประโยชน์นั้นได้ ประเด็นสำคัญด้านแรงงานที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ทำการศึกษาถึง “โอกาสแรงงานไทยใน AEC” ไว้ที่น่าสนใจ โดย ดร.สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์ นักวิชาการอาวุโส ของ TDRI ระบุว่า ปัญหาหนึ่งของตลาดแรงงานไทย คือ ความไม่สมดุลของโครงสร้างแรงงานที่เกิดขึ้นทั้งระดับล่างและระดับบน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ขาดแคลนแรงงานระดับล่าง (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) แต่มีแรงงานส่วนเกินระดับอุดมศึกษาอยู่มาก และมีปัญหาคุณภาพแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งตลาดแรงงานอาเซียนน่าจะช่วยดูดซับแรงงานส่วนเกินของไทยกลุ่มนี้ได้

ปัญหาแรงงานระดับบนของไทย เช่น ในปี 2551 มีแรงงานระดับอนุปริญญาขึ้นไปประมาณ 5.1 ล้านคน มีการออกจากแรงงานเพียงประมาณปีละ 8.2 หมื่นคน แต่ประเทศไทยผลิตแรงงานใหม่ระดับนี้ ออกมา 3.1 แสนคน ทำให้มีแรงงานส่วนเกินในระดับนี้มากกว่า 2.3 แสนคนต่อปี เฉพาะแรงงานระดับปริญญาตรี ในปี 2551 มีแรงงานระดับปริญญาว่างงานประมาณ 1.4 แสนคน ปี 2552 จำนวน 1.6 แสนคน ในปี 2553 จำนวน 1.3 แสนคน และยังพบว่ามีการว่างงานสะสม ต่อเนื่อง มากกว่าปีละแสนคน เมื่อโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานทำได้ยากเนื่องจากความต้องการมีจำกัด ตลาดแรงงานอาเซียนจึงเป็นโอกาสของแรงงานระดับสูงของไทยที่จะเข้าไปแข่งขันในการทำงานได้

บริบทการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีในกรอบของ AEC มี 2 ประเภท คือ

1. การค้าบริการ (กรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน – ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) รวมทั้งการเคลื่อนย้ายตามธรรมชาติของการค้า/การลงทุน และ
2. การเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพตามข้อตกลงยอมรับร่วมกันด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก (Mutual Recognition Arrangements : MRAs) ซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งสอง

ประเภทนี้มีความแตกต่างกัน การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือตามการค้าบริการหรือ AFAS คือ การลด/ยกเลิก กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการในอาเซียน ประกอบด้วย การค้า บริการ 4 ประเภท คือ

- (1) การขายบริการข้ามพรมแดน
- (2) บุคคลผู้ถือสัญชาติเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ
- (3) ผู้ให้บริการต่างชาติเข้ามาจัดตั้งธุรกิจให้บริการ
- (4) บุคลากรต่างชาติเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ เมื่อเข้าสู่ AEC แล้วนักธุรกิจ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศปลายทางทั้งกฎหมายเข้าเมืองและกฎหมาย อื่นๆ และใช้ได้เฉพาะสาขาบริการเท่าที่ได้ตกลงกันเท่านั้น

นอกจากนี้แท้จริงแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานตาม AFAS ก็เหมือนกับความตกลงใน GATS และ WTO ที่มีสมาชิกทั่วโลกเพียง AFAS มีสาขาบริการที่ทำความตกลงแล้วไม่ต่ำกว่า 65 สาขา ในขณะที่ GATS และ WTO ยังไม่มีความคืบหน้า

กรณี MRAs ของอาเซียนซึ่งปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามใน MRAs ไปแล้ว 7 วิชาชีพ คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักสำรวจ และนักบัญชี และ 1 กลุ่มอาชีพ คือการ ท่องเที่ยว แต่อุปสรรคของการเคลื่อนย้ายแรงงานกลุ่มนี้ คือ ต้องขึ้นทะเบียนวิชาชีพ (รับรองคุณสมบัติ วิชาชีพ อาจต้องมีการทดสอบตามมาตรฐานที่กำหนด) ในประเทศปลายทาง นอกจากนี้ต้องได้รับ ใบอนุญาตทำงานจากประเทศที่เข้าไปทำงาน และต้องปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบของประเทศที่เข้าไปทำงาน ซึ่งในกรณีของไทยเราระบุว่าต้องมีประสบการณ์ กล่าวคือ ไม่ใช่ผู้จบการศึกษาใหม่ เช่น พยาบาลต้องมี ประสบการณ์ อย่างน้อย 3 ปี แพทย์ต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี เป็นต้น

จุดแข็งแรงงานไทยโดยการฝึกอบรมทางตรงและโดยอ้อมให้มีคุณลักษณะ (Attributes) ต่างๆ ที่ ภาคธุรกิจต้องการ เช่น มีระเบียบวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม มีความทุ่มเทให้กับงาน เป็นต้น ในภาพรวมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนคงไม่ได้ทำให้ตลาดแรงงานระหว่างประเทศของไทยเปลี่ยนแปลง ไปมากนัก เพราะประเทศไทยและอาเซียนยังมีข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆ อีกเกือบทั่วโลก แต่หาก เราใช้โอกาสที่เปิดกว้าง การผลักดันสู่ตลาดแรงงานอาเซียนจึงไม่เพียงช่วยลดปัญหาในประเทศแต่ยังเป็นการ สร้างโอกาสให้แรงงานไทยระดับบนแข่งขันได้ในอาเซียน และนำรายได้เข้าประเทศ

ที่มา : 1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. www.thai-aec.com

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการเตรียมความพร้อมรับมือในด้านต่างๆ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับแรงงานในประเทศไทย
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน
4. เพื่อนำประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมครั้งนี้มาใช้เป็นโจทย์วิจัยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ประเด็นวิจัยด้านแรงงานต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558
2. เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน
3. ได้ประเด็นที่จะพูดคุยต่อในครั้งต่อไป

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 40 คน ประกอบด้วย งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยว หอการค้าจังหวัด เครือข่ายสื่อสารมวลชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้าน AEC เป็นต้น

สถานที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ณ ห้องประชุม 1 ตึกหน้า ชั้น 2 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันอังคารที่ 6 สิงหาคม 2556 เวลา 9.00 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน ?

วันอังคารที่ 6 สิงหาคม 2556 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 ตึกหน้า ชั้น 2 อาคารสำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

- 8.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง
- 09.00 – 09.05 น. กล่าวต้อนรับ โดย รศ.ดร. ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล
อธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 09.05 – 09.10 น. กล่าวเปิดการประชุม โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย
รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- 09.10 - 09.40 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม รวมทั้งข้อมูลและสรุป
ภาพรวมงานวิจัยด้าน AEC ที่ควรรู้
โดย ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์
ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.
- 09.40 – 12.00 น. ประชุมระดมสมอง AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน ?
ผู้ร่วมประชุม อาทิ เช่น
คุณสมพร สิริโปราณานนท์ ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา
คุณสุรพล กำพลานนท์วัฒน์ นายกสมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยว
คุณสมบุญ พงศ์เลิศนภาพกร ผู้บริหารโรงแรมเอเชียหาดใหญ่
สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 12 สงขลา
สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสงขลา
สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่
- ดำเนินรายการ โดย
คุณชัชวาลย์ เกิดชื่น สถานีวิทยุชุมชน คลื่น 101.0
คุณบัญญัติ วิเชียรศรี สถานีวิทยุ ม.อ. 88
- 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

Press Release

AEC จะมา แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน

เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 ที่ผ่านมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง จัดเวทีประชุมระดมสมอง “AEC จะมา แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน” โดยมี รศ.ดร.พีระพงศ์ ทิมสกุล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา ร่วมให้การต้อนรับ และมีผู้ที่สนใจรวมทั้งสื่อมวลชนเข้าร่วมประชุม จำนวนกว่า 40 คน ทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชน อาทิ แรงงานจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสงขลา ตรวจคนเข้าเมือง ตัวแทนจากสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ ตัวแทนจาก ศอ.บต. ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา อาจารย์ นักวิชาการจากม.สงขลานครินทร์ ม.หาดใหญ่ ม.ทักษิณ ม.ราชภัฏสงขลา และม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ หรือ Area-Based Collaborative Research (ABC) เป็นงานวิจัยหนึ่งที่ สกว.ให้การสนับสนุนภายใต้ความเชื่อที่ว่าแต่ละพื้นที่มีปัญหา ศักยภาพ และเงื่อนไขที่แตกต่างกัน และต้องการเครื่องมือรวมถึงกระบวนการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน จึงจะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติของพื้นที่นั้นๆ เช่น การเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เปลี่ยนแนวคิด เปลี่ยนตัวชี้วัด หรือเปลี่ยนเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งงานวิจัยแบบ ABC จะเป็นงานที่ช่วยให้พื้นที่สามารถมองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการแก้ปัญหาบริบทของพื้นที่เอง จึงได้จัดประชุมในครั้งนี้ขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือในด้านต่างๆ ถือเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับภาคีเครือข่าย การสร้างสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาครัฐกิจ ประชาชน และสื่อมวลชน พร้อมร่วมนำประเด็นต่างๆ ที่ได้ในวันนี้มาใช้เป็นโจทย์สำหรับทำวิจัยต่อไป

ด้าน ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. กล่าวเปิดการประชุมว่า “เวทีนี้เป็นเวทีที่เราทดลองทำขึ้นครั้งแรก โดยการ ที่อยากเห็นความรู้ที่มีอยู่ภายในมหาวิทยาลัยได้เผยแพร่สู่สาธารณชน ในเวทีนี้เราหยิบเรื่องอาเซียนมาคุยกัน สิ่งที่จะทำให้อาเซียนรวมกันเป็นหนึ่งได้จริงๆ คือ พื้นฐานที่เราต้องเข้าใจ สิ่งที่เรามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นรากเหง้า วัฒนธรรม การโยกย้ายแรงงาน ปัญหาเรื่องสุขภาพ ปัญหาการเผชิญกับภัยพิบัติ ฯลฯ อย่างไรก็ตามเวทีที่เราจะคุยกันในวันนี้จะโฟกัสไปที่เรื่องแรงงาน ทั้งขาเข้า และขาออก การเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งจะไปแล้วจะว่าประเทศไทยได้เปรียบก็ได้ จะว่ามีโอกาสเกิดปัญหามากก็ได้ เพราะเราติดต่อกับ 3-4 ประเทศ พม่า มาเลเซีย ลาว กัมพูชา ในขณะที่ประเทศอื่นเค้าติดต่อกันอย่างมากก็ 2-3 ประเทศ แต่ก็ต้องระมัดระวังว่าเราจะไม่เดินไปบนบทเรียนความผิดพลาดที่ EU เคยทำแล้ว เรา

เห็นแรงงานอพยพมาหาศาลย้ายจากยุโรปตะวันออก เข้าไปอยู่ในยุโรปตะวันตก แล้วปัญหา
อาชญากรรมก็พุ่งพรวด ต้นทุนการดูแลคุณภาพชีวิตก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งไทยก็เผชิญปัญหานี้แล้ว
วันนี้เราจะมีโอกาสได้พูดทั้ง 2 ทิศ ทั้งในทิศที่เป็นแรงงานที่จะเคลื่อนย้ายเข้าไปหางาน ทำงาน ในระแวก
ใกล้ๆ เพราะตลาดงานมันใหญ่ขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน งานที่เคลื่อนย้ายเข้ามาบ้านเรา โดยเฉพาะทาง
ภาคใต้ก็เป็นจุดหมุดรัศมีสกว.ได้เข้ามาร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์หลายปีแล้ว ตั้งแต่การ
พัฒนาสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ในการพัฒนาเรื่องผลงานวิจัย
มากขึ้นและก็คิดว่าจะมากขึ้นเรื่อยๆ เครื่องมือในการเชื่อมโยงความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่ ม.อ.ทำไว้มี
มากกว่า สกว.สนับสนุน ม.อ.ทำไว้มหาศาล ส่วนที่ สกว. เข้ามาร่วมด้วยตอนนี้ อาจจะเป็นตอนที่ช่วยทำ
ข้อต่อที่จะเชื่อมโยงกัน”

การปรับตัวของแรงงานไทย (ในจังหวัดสงขลา) กับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)¹

❶ บทนำ

การเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศไทย ดังนั้นการปรับตัวและเตรียมพร้อมของแรงงานไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตลาดและฐานการผลิตใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับประเด็นสำคัญด้านแรงงานของไทยนั้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย รายงานว่า ปัญหาหนึ่งของตลาดแรงงานไทย คือ ความไม่สมดุลของโครงสร้างแรงงานที่เกิดขึ้นทั้งระดับล่างและระดับบน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ แรงงานระดับล่าง (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) กำลังอยู่ในภาวะขาดแคลนในขณะที่แรงงานในระดับบน (ระดับอุดมศึกษา) กลับล้นตลาดและมีคุณภาพที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งส่งผลให้เกิดการว่างงานตามมา ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมายาวนานและควรได้รับการพิจารณาแก้ไขเป็นอันดับต้นๆ จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรม ABC Forum ในประเด็น “อาเซียนจะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน”

❷ วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการเตรียมความพร้อมรับมือในด้านต่างๆ โดยเน้นเรื่องแรงงานเป็นหลัก
2. เพื่อเชื่อมโยงความเห็นมาสู่กรอบโจทย์วิจัยด้านแรงงาน

❸ ข้อมูลเบื้องต้นด้านแรงงานกับการเปิด AEC

การเปิด AEC จะมีผลทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน 2 ประเภทคือ

1. การค้าบริการกรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services หรือ AFAS) ที่ครอบคลุมถึงการเคลื่อนย้ายตามธรรมชาติของการค้าและการลงทุน โดยวัตถุประสงค์หลักของ AFAS คือ เพื่อลดและยกเลิกกฎและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าและบริการในอาเซียน 4 ประเภท คือ (1) การขายบริการข้ามแดน (2) บุคคลถือสัญชาติเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ (3) ผู้ให้บริการต่างชาติเข้ามาจัดตั้งธุรกิจบริการ และ (4) บุคลากรต่างชาติเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญของการค้าบริการคือ ไม่ครอบคลุมบุคคลต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเพื่อหางานทำ การขอสัญชาติ ถิ่นที่อยู่ หรือการจ้างงาน ที่เป็นการถาวร ดังนั้นในส่วนนี้เมื่อประเทศไทยเข้า

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเพื่อระดมสมอง เรื่อง “AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน” ในวันอังคารที่

6 สิงหาคม 2557 เวลา 8.30-12.00 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 2 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

สู่ AEC นักธุรกิจยังคงต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศปลายทางทั้งกฎหมายเข้าเมืองและกฎหมายอื่นๆ และใช้ได้เฉพาะสาขาบริการเท่าที่ได้ตกลงกันเท่านั้น

2. การเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพตามข้อตกลงยอมรับร่วมกันด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก (Mutual Recognition Arrangements หรือ MRAs) ซึ่งประกอบด้วยวิชาชีพจำนวน 7 สาขา คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักสำรวจ และนักบัญชี และอีก 1 กลุ่มอาชีพ คือ การท่องเที่ยว แต่อุปสรรคของการเคลื่อนย้ายแรงงานกลุ่มนี้ คือ ต้องมีการขึ้นทะเบียนวิชาชีพในประเทศปลายทาง และต้องได้รับใบอนุญาตทำงานรวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของประเทศปลายทาง ทั้งนี้กรณีของไทยระบุว่าต้องมีประสบการณ์ในการทำงาน อาทิเช่น พยาบาลต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี แพทย์ต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากบริบทที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าแรงงานไทยมีจุดแข็งและจุดด้อยบางประการ ซึ่งการสร้างจุดแข็งให้กับแรงงานไทยให้มีคุณลักษณะตามที่ตลาดต้องการ สามารถทำได้โดยการฝึกอบรม (Attribute) แต่การเข้าสู่ AEC ไม่ได้ทำให้ตลาดแรงงานของไทยเปลี่ยนแปลงไปมากเพราะประเทศไทยและอาเซียนยังมีการตกลงการค้าเสรีกับประเทศอื่นที่อยู่นอกเหนือกลุ่มอาเซียนอีก แต่โอกาสที่เพิ่มขึ้นจะช่วยลดปัญหาแรงงานและสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้ส่วนหนึ่ง (<http://www.thai-aec.com>, 2556)

๑ องค์ประกอบที่สำคัญของ AEC

1. มีลักษณะที่เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (single market and production base) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการใช้กฎระเบียบทางการค้าเพื่อ มาตรฐาน คุณภาพ ราคา และอัตราภาษีเดียวกัน และส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุนโดยเสรี

2. เพื่อให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันที่สูง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนงานที่ช่วยส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการแข่งขันในด้านคุณภาพและให้ความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญา

3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมีความเท่าเทียมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างและความแตกต่างระหว่างประเทศกลุ่มสมาชิกทั้งเก่าและใหม่

4. เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกลุ่มอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจของโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับและประสานนโยบายเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคสร้างเครือข่ายการผลิตและจำหน่ายสินค้าและทำเขตการค้าเสรีกับกลุ่มประเทศนอกอาเซียน (FTA)

อนึ่ง ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน แต่เมื่อมองภาพรวมพบว่าจำนวนประชากรและอัตราการเจริญเติบโตด้านแรงงานในกลุ่มอาเซียนนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ค่อนข้างคงที่ สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสี่มีกำลังแรงงานมากเป็นอันดับสามและมีการจ้างงานมากเป็นอันดับสามของกลุ่มอาเซียนแต่กลับมีอัตราการว่างงานมากเป็นอันดับห้าของกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ เมื่อมองภาพรวมของสถานการณ์แรงงาน 9 สาขาเร่งรัด พบว่า จากจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น

38.96 ล้านคน เป็นผู้ทำงานในภาคการผลิต 5.19 ล้านคน จัดอยู่ในกลุ่ม 9 สาขาเร่งรัด รวม 3.66 ล้านคน โดยแบ่งเป็น (1) กลุ่มสาขาการผลิตที่มีการจ้างงานมากที่สุดและเป็นอุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้น (labor intensive) เช่น สาขาสีทอและเสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์เกษตร ที่มีการจ้างแรงงานที่มีการศึกษาไม่สูงมากนัก กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า (2) กลุ่มสาขาการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี เช่น อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีการจ้างแรงงานขั้นต่ำระดับปริญญาตรี ส่งผลให้ระดับค่าจ้างเฉลี่ยของสาขาการผลิตนี้อยู่ในระดับสูงกว่าสาขาการผลิตอื่น

๕ สถานการณ์การด้านแรงงานของไทยในปัจจุบัน

1. แรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศบางส่วนประสบปัญหาถูกหลอก การลักลอบเข้าเมือง หรือปัญหาการค้ามนุษย์ อันเกิดการไปทำงานโดยผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามทางกระทรวงแรงงานมีมาตรการต่างๆ และพร้อมให้ความช่วยเหลือ เช่น การตรวจสอบสัญญาจ้าง ข้อมูลหรือความน่าเชื่อถือของบริษัทจัดหางาน ตลอดจนการประสานผ่านไปยังสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศกรณีเกิดปัญหาหรือแรงงานต้องการความช่วยเหลือ

2. แรงงานส่วนใหญ่ที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรที่มาจากภาคอีสานและภาคเหนือ โดยมีสัดส่วนของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง สำหรับในภาคใต้จังหวัดที่มีการเดินทางไปทำงานต่างประเทศมากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ต และนครศรีธรรมราช ตามลำดับ โดยประเทศที่แรงงานไทยนิยมไปทำงานมากที่สุด คือ ประเทศมาเลเซีย รองลงมา คือ อินโดนีเซีย

3. แรงงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเป็นเชื้อสายมลายูที่ไร้ทักษะและมักจะไปทำงานต่างประเทศอย่างผิดกฎหมาย ส่วนแรงงานจากทางภาคเหนือ ภาคอีสาน ส่วนใหญ่จะไปประกอบอาชีพบริการเช่น นวด สปา แพทย์แผนไทย โดยผ่านบริษัทจัดหางานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับแรงงานทักษะ (มีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จะเป็นนักศึกษามุสลิมเชื้อสายมลายูที่หารายได้ระหว่างเรียนในประเทศนั้นๆ

4. จากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดสงขลาผ่านทางด่านสะเดา มีประมาณ 2 ล้านคนต่อปี สำหรับการลงทุนจากชาวต่างชาติในจังหวัดสงขลาจะอยู่ในรูปแบบของตัวแทน (nominee) หรือการแต่งงานกับคนไทย สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนไทยโดยจะมีการจ้างแรงงานทุกระดับเข้าทำงานเพื่อลดต้นทุน ทั้งแบบอิสระ รายวัน หรือรายเดือน

5. แรงงานประมงและแรงงานในกิจการการทำสวนยางในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากจังหวัดสตูลที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ผ่านด่านวังประจัน จ.สตูล เป็นหลัก และขณะเดียวกันกลับพบว่าในจังหวัดมีการจ้างแรงงานพม่ามาเป็นแรงงานในกิจการการทำสวนยางแทน โดยแรงงานประมงจะเป็นไปในลักษณะของการทำประมงสองสัญชาติ ซึ่งแรงงานเหล่านี้อาจได้ผลกระทบในแง่ของ

กฎหมายได้ในอนาคต สำหรับแรงงานในภาคการก่อสร้างนั้นจะมีการจ้างแรงงานจากภาคอีสานและภาคเหนือ

๖ ความพร้อมและโอกาสของประเทศไทยเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน

การเปิด AEC จะทำให้ไทยมีข้อได้เปรียบในเรื่องการขยายตลาด โดยสามารถจะนำเข้าและซื้อวัตถุดิบได้ในราคาถูก และยังช่วยให้ไทยมีโอกาสที่จะลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้น แต่สำหรับภาคแรงงานกลับพบว่าแรงงานไทยยังไม่มีความพร้อมก้าวสู่ระดับสากลหรืออาเซียนได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานระดับสากลและสอดคล้องกับความต้องการของภาคผลิต ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเพื่อให้แรงงานไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถทำได้โดยการเร่งรัดและสร้างหลักสูตรทุกระดับให้ได้มาตรฐานระดับสากลและให้ทุกวิชาชีพจัดทำคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อยกระดับมาตรฐานแรงงาน

อนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบจุดแข็งจุดด้อยของประเทศไทยกับประเทศกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบในเรื่องความเป็นศูนย์กลางของกลุ่มอาเซียนและมีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคและโครงข่ายคมนาคมค่อนข้างสูง นอกจากนี้ประเทศยังมีระบบธนาคารที่ค่อนข้างเข้มแข็งอีกด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้ประเทศไทยจะมีแรงงานอยู่เป็นจำนวนมาก แต่แรงงานไทยส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานที่ยังขาดทักษะวิชาชีพขั้นสูงอีกทั้งเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นขั้นกลาง

๗ สิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมสำหรับแรงงานไทย

สิ่งที่แรงงานไทยจะต้องเตรียมตัว คือ เตรียมพร้อมด้านทักษะ ซึ่งแรงงานไทยทั้ง 3 ระดับคือแรงงานที่มีทักษะ แรงงานกึ่งทักษะ และแรงงานที่ขาดทักษะ จะต้องมีการเตรียมพร้อมในเรื่องทักษะทางภาษาเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะแรงงานเฉพาะสาขาวิชาชีพในกลุ่ม MRAs และแรงงานในภาคบริการ AFAS เนื่องจากในอนาคตแรงงานไทยจะเป็นในลักษณะจ้างเหมา (outsourcing) มากขึ้น ซึ่งแรงงานดังกล่าวจะต้องอาศัยภาษาในการติดต่อสื่อสาร สำหรับภาษาที่เอื้อประโยชน์และควรจะต้องมีการเตรียมพร้อมหรือฝึกอบรมในอนาคต (โดยเฉพาะแรงงานในจังหวัดสงขลา และจังหวัดชายแดนภาคใต้) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายูกลาง ซึ่งในส่วนนี้ทางสถาบันการศึกษา ควรร่วมกับผู้ประกอบการ/ภาคเอกชนในการจัดทำหลักสูตรเพื่อจัดการศึกษา อันจะเป็นการพัฒนาแรงงานได้ตรงกับความต้องการของตลาด

แนวทางการจัดการสำหรับประเทศไทยเมื่อเปิด AEC

1. ควรสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้เข้มแข็ง เพราะ SME สามารถกระจายรายได้สู่ประชาชนได้ดีกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่
2. ควรวางนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจร (Medical hub) เพื่อต่อยอดงานวิจัย พัฒนาสู่การท่องเที่ยว สร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชน
3. ควรศึกษา/ค้นหาศักยภาพซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมุสลิมเพื่อยึดโยงกับประเทศกลุ่มมุสลิม โดยเฉพาะเรื่องสินค้าฮาลาล

4. การเปิด AEC ควรเน้นเศรษฐกิจเป็นหลักโดยมีแรงงานคอยสนับสนุน
5. ควรพัฒนาและส่งเสริมให้มีการลงทุนภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเชิญชวนให้คนนอกมาลงทุนในประเทศไทย หรือการเปลี่ยนวิธีคิดให้นักลงทุนไทยหันมาลงทุนและดูแลแรงงานในกลุ่มที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ส่วนแรงงานที่มีทักษะหรือสามารถแข่งขันได้ควรไปลงทุนที่อื่น เพื่อดึงเงินกลับประเทศที่สำคัญควรมีมาตรการปกป้องคุ้มครองงานภาคบริการซึ่งถือเป็นจุดแข็งของไทย
6. ภาคการศึกษาในพื้นที่ (เครือข่ายมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 6 แห่ง)ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทักษะที่พึงประสงค์ของแรงงานหรืออาชีพสงวนสำหรับคนไทยในอนาคต
7. ประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจะต้องได้รับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในเรื่องการประกอบอาชีพและสิทธิขั้นพื้นฐาน

8) กรอบการวิจัย

1. ทบทวนสถานการณ์ของตลาดแรงงานมีฝีมือ โอกาส จำนวนแรงงานที่อยู่ในภาคส่วนต่างๆทั้งไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของแรงงาน
2. ทำการศึกษาข้อมูลเชิงระบบเพื่อสะท้อนถึงระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาหรือ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในขอบเขตของการพึ่งพากันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประเด็นด้านกฎหมายและทักษะด้านภาษาของวิชาชีพที่ภาคการศึกษาทำร่วมกับเอกชน
3. ทำการวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียนในด้านเสรีภาพในการบริหาร การท่องเที่ยว ระบบการขนส่งสินค้า (logistics) การขนส่งทางอากาศ และสุขภาพ
4. ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย และแรงงานไทยที่ทำงานยังต่างประเทศ เพื่อให้เกิดสมดุลแรงงานภายในประเทศ
5. สถิติการ ความเป็นธรรมในการจัดสรรสวัสดิการ

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

ข่าวพระเจริญ
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า
บริษัท สมิตา ไทมส์ จำกัด

SAMILA TIMES

สมิตา ไทมส์

50
กลุ่มอู่ชุมชนใหญ่

อู่ชุมชนแออัด เอ็กซ์-ซีรีส์ รุ่นพิเศษ!!

ISUZU
X-SERIES

ปีที่ 12 ฉบับที่ 580 ประจำวันที่ 10 - 16 สิงหาคม พ.ศ. 2556 www.samilatimes.co.th E-mail : samilatimes@yahoo.com

16 เศรษฐกิจ

การประชุมระดมสมอง AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน?

เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 56 สำนักงานชุดประสานโครงการ การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง กองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) จัดกิจกรรมประชุมระดมสมองในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้หัวข้อ AEC จะมา...แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน? โดยมี รศ.ดร.พิระพงศ์ ทิมสกุล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา ร่วมให้การต้อนรับ ณ ห้องประชุม 1 ตึกหน้า ชั้น 2 สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ในครั้งนี้ มีการประชุมระดมสมองมีตัวแทนหน่วยงานต่างๆ อาทิ นาย สมพร สิริไพรอนานนท์ ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา นาย สุรพล กำพลานนท์วัฒน์ นายกสมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา นาย สมบูรณ์ พงศ์เลิศนภากร สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคที่ 12 สงขลา สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสงขลา สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่

ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง สตูล และสงขลา สกว.” กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ หรือ Area-Based Collaborative Reserch (ABC) เป็นงานวิจัยหนึ่งที่ สกว.ให้การสนับสนุนภายใต้ความเชื่อที่ว่าแต่ละพื้นที่มีปัญหา มีศักยภาพ และเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ต้องการเครื่องมือรวมถึงกระบวนการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน จึงจะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติของพื้นที่นั้นๆ เช่น การเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เปลี่ยนแนวคิด เปลี่ยนตัวชี้วัด หรือเปลี่ยนเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งงานวิจัยแบบ ABC จะเป็นงานที่ช่วยให้พื้นที่สามารถมองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการแก้ปัญหาบริบทของพื้นที่เอง

โดย ดร.สาธิต โพธิ์พวงษ์ นักวิชาการอาวุโส ของ TDRI ระบุว่า ปัญหาหนึ่งของตลาดแรงงานไทย คือ ความไม่สมดุลของโครงสร้างแรงงานที่เกิดขึ้นทั้งระดับล่างและระดับบน ทั้งในปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือขาดแคลนแรงงานระดับล่าง (ประมง การเกษตรและมัธยมศึกษา) แต่แรงงาน

ส่วนเกินระดับอุดมศึกษามีอยู่มาก และมีปัญหาคุณภาพแรงงานไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนน่าจะช่วยดูดซับแรงงานส่วนเกินของไทยได้

โดยการประชุมดังกล่าวมีนักวิชาการ นักธุรกิจในอำเภอหาดใหญ่ และสื่อมวลชน ร่วมประชุมกัน ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับภาคที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ประชาชน และสื่อมวลชนในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมครั้งนี้มาใช้เป็นโจทย์วิจัยกันต่อไป

ธุรกิจใต้ขาดแคลนแรงงานหนัก! แต่คนไทยยังแอบไปทำงานเถื่อนที่มาเลเซีย

โดย ASTVผู้จัดการออนไลน์ 6 สิงหาคม 2556 16:56 น.

Tweet 0

g+1 0

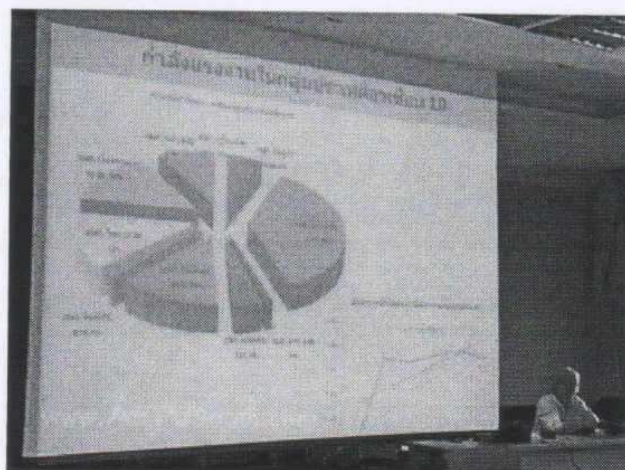
Share 0

ถูกใจ เป็นคนแรกของคุณที่กดไลค์สิ่งนี้

ศูนย์ข่าวหาดใหญ่ - สกว.เปิดตัวเวทีถกประเด็น "AEC จะมา... แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน?" พบแรงงานไทยในภาคใต้นิยมเดินทางไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียแบบผิดกฎหมาย ขณะที่สถานประกอบการในพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก จี๊สถานศึกษาผลิตบุคลากรรองรับตลาดแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถด้านภาษาอาเซียน

เมื่อช่วงเช้านี้ (6 ส.ค.) ที่ห้องประชุม 1 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา สำนักประสานงานชุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สังกัดสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้จัดการประชุมเพื่อระดมสมอง หัวข้อ "AEC จะมา... แรงงานไทยจะอยู่ที่ไหน?" เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภาคใต้ที่เกี่ยวข้องเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับแรงงานในประเทศไทย โดยมีตัวแทนสถานศึกษา มหาวิทยาลัย นักวิชาการ สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชน เข้าร่วม

โดย สกว. เปิดตัวเผยข้อมูลว่า เมื่อพิจารณาในแง่ของกำลังแรงงานพบว่า อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่มีกำลังแรงงานขนาดใหญ่ตามลำดับ ส่วนไทยมีกำลังแรงงานใหญ่เป็นอันดับ 4 ในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ หากเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 อาจทำให้เกิดการหมุนเวียนแรงงานเกิดขึ้น ซึ่งปัญหาใหญ่สำหรับประเทศไทย คือ ต้องการแรงงานอื่นมาทดแทนแรงงานพม่าที่จะกลับประเทศ หรือย้ายไปทำงานที่อื่น ซึ่งได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า

ส่วนแรงงานคนไทยนั้นพบว่า ในปีที่ผ่านมา มีแรงงานชาวไทยไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียจำนวนมาก ทั้งในส่วนของบริษัทอาหารที่รู้จักกันในนาม "ร้านต้มยำ" แรงงานภาคเกษตร เช่น ทำนา กรีดยางพารา แรงงานตามฤดูกาลเก็บเกี่ยว เช่น คนงานในไร่ส้ม แรงงานภาคบริการ เช่น นวดสปา เป็นต้น ซึ่งนอกจากแรงงานในภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ยังมีแรงงานจากภาคอื่นๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ด้วย โดยส่วนใหญ่มักเข้าไปทำงานโดยผิดกฎหมาย คือ ไม่ผ่านสำนักงานจัดหางาน และไม่มีใบอนุญาตทำงานในต่างประเทศ

ทั้งนี้ มีการตั้งข้อสังเกตว่า แรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียมักจะใช้เอกสารการเดินทางแบบบัตรผ่านแดนหรือบัตรพาส (Border Pass) ซึ่งออกให้เฉพาะบุคคลสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ชายแดน เพื่อใช้ในการเดินทางข้ามแดนระหว่าง 2 ประเทศ โดยอนุญาตให้เดินทางข้ามเขตได้เฉพาะรัฐ หรือจังหวัดที่มีชายแดนติดกันในระยะเวลา 3 เดือนหรือ 6 เดือนเท่านั้น แต่ก็ยังมีแรงงานไทยบางส่วนลักลอบเข้าไปทำงานนอกพื้นที่อนุญาต ซึ่งผิดกฎหมาย โดยผู้เข้าร่วมประชุมจากหลายภาคส่วนให้ความเห็นว่า เนื่องจากพาสพอร์ตพาสนั้นทำได้ง่ายกว่า ค่าใช้จ่ายถูกกว่า และผ่านแดนได้ง่ายกว่าการใช้พาสพอร์ต ซึ่งในส่วนนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรทบทวนว่าจะจัดการปัญหานี้ได้อย่างไร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้แรงงานในปฎิบัติตามขั้นตอนต่างๆ อย่างถูกกฎหมาย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จ.สงขลา ยังระบุว่า การผ่านแดนโดยใช้พาสพอร์ตนั้นไม่สามารถตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยตามหมายจับของทางการ หรือบุคคลต้องสงสัยในคดีความมั่นคงของประเทศได้ จึงอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นต้นสังกัดในการออกพาสพอร์ต ตรวจสอบเลขบัตรประชาชนของผู้ที่จะเดินทางก่อนออกเอกสารให้

ขณะเดียวกัน มีผู้ประกอบการใน จ.สงขลา เปิดเผยว่า ขณะนี้ธุรกิจเอกซนใน จ.สงขลา กำลังขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ทั้งในส่วนแรงงานทักษะ และแรงงานไร้ทักษะ ซึ่งควรมีการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ นอกจากนี้ ยังมีการเสนอแนะว่าตัวแรงงานเองก็ต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวเอง ทั้งการฝึกทักษะด้านภาษาเพิ่มเติม หรือการพัฒนาฝีมือของคนให้อยู่ในระดับดีเลิศ และในส่วนของนายจ้างเองก็ต้องจัดการอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้แก่พนักงานด้วย

สำหรับภาคธุรกิจในส่วนของ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ยังต้องการแรงงานที่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู เป็นสำคัญ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาจับจ่ายซื้อของในเมืองหาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยด้วยซ้ำ

โครงการเสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5
การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วม
และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในแง่มนุของนักวิชาการและแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง

หลักการและเหตุผล

จากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ในพื้นที่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2543 และ 2553 ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลทั้งด้านชีวิต สังคม และเศรษฐกิจต่อประชาชนและตัวเมือง หาดใหญ่อย่างคาดไม่ถึง นอกจากอำเภหาดใหญ่แล้ว ยังมีอำเภอื่น ๆ ของจังหวัดสงขลาที่ได้รับความเสียหายไม่น้อยไปกว่ากัน และความรุนแรงของเหตุการณ์น้ำท่วมยังมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกทุกปี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังและประสานงานกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างแบบอย่างของการบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ให้กับจังหวัดสงขลา ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และทุกภาคส่วนได้ร่วมกันจัดสัมมนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ขึ้น จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 20 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 12.30 - 17.00 น. ณ ห้อง conference ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี คณะผู้จัดสัมมนา ฯ ได้เชิญตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ดำเนินการในการป้องกันน้ำท่วมมาเล่าถึงงานที่ได้ทำไปแล้ว แผนงานที่จะทำต่อ และเชิญตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาแจ้งความต้องการและปัญหาที่จะให้ช่วยเหลือ ได้เปิดกว้างให้ประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมรับฟัง ร่วมติดตาม และร่วมตรวจสอบการทำงาน

ครั้งที่ 2 เมื่อวันเสาร์ที่ 30 กรกฎาคม 2554 เวลา 08.30 - 17.00 น. ณ ห้อง conference ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี คณะผู้จัดสัมมนา ฯ ได้เชิญตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการป้องกันน้ำท่วม โดยเฉพาะหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมสัมมนา ฯ เมื่อครั้งที่ 1 แล้ว โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ครบวงจร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีแผนการดำเนินงานแต่ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ขาดการจัดการที่เป็นระบบ ทำให้การปฏิบัติงานจริงมีปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการเตือนภัย ดังนั้นในการจัดสัมมนา ฯ ครั้งที่ 2 จึงเป็นการร่วมกันจัดทำ **แผนปฏิบัติการ Hat Yai Model หรือ หาดใหญ่โมเดล** ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมตลอดระยะ เส้นทางของกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาตั้งแต่ อ.สะเดา ถึงทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย

- แผนระยะสั้น เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้าในแต่ละปีว่า จะต้องทำอะไรบ้าง เช่น การเตือนภัยที่เป็นอัตโนมัติ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่ทั่วถึง การช่วยเหลือที่เป็นระบบ และการเยียวยารักษาหลังจากน้ำท่วม โดยเสนอให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนร่วมดำเนินงานในแต่ละหน้าที่อย่างครบวงจร

- แผนระยะยาว เพื่อแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกายภาพ เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำ การปรับปรุงคลองระบายน้ำ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น การให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่รอดได้กับทุกสถานการณ์ของอุทกภัย รู้จักวิเคราะห์ข่าวไม่เชื่อข่าวลือ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการแก้ปัญหาน้ำท่วม

ครั้งที่ 3 เมื่อวันศุกร์ที่ 21 ตุลาคม 2554 เวลา 13.00 - 17.00 น. ณ หอประชุมเทศบาลนครหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา กิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดน้ำท่วมของทุกปี เพื่อพิสูจน์ประสิทธิภาพของ **แผน ปฏิบัติการ Hat Yai Model** เป็นการรายงานการปฏิบัติงานจริงเพื่อป้องกันน้ำท่วม ณ สถานการณ์และพื้นที่ที่แต่ละภาคส่วนรับผิดชอบ ต่อประชาชนผู้เฝ้าติดตามตรวจสอบ

ครั้งที่ 4 เมื่อวันเสาร์ที่ 29 กันยายน 2555 เวลา 09.00 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการเสวนาโดยนำบทเรียนของกลุ่มน้ำอู่ตะเภาที่ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันรับมือน้ำท่วมเมื่อต้นปี พ.ศ. 2555 ตามแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model เพื่อให้ทุกภาคส่วนจากกลุ่มน้ำอื่นได้เห็นระบบการจัดการที่มีคณะกรรมการจัดการภัยน้ำท่วมกลุ่มน้ำอู่ตะเภา คณะกรรมการย่อยชุดต่าง ๆ รวมทั้งศูนย์จำลองปริมาณน้ำท่าหรือศูนย์วิจัยภัยพิบัติที่นักวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นผู้บริหารศูนย์ ฯ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่แม่นยำเพื่อการเตือนภัยแก่คณะกรรมการประเมินสถานการณ์น้ำ ฯ ที่ได้กระจายข้อมูลสู่สื่อต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง ส่วนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยระหว่างน้ำท่วมและการเยียวยาจะมีศูนย์ช่วยเหลืออยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการ ซึ่งมีข้อมูลความต้องการและสามารถให้การช่วยเหลือที่ทั่วถึง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ส่วนการแก้ปัญหาระยะยาวจะเป็นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกายภาพเพื่อป้องกันน้ำท่วม การสร้างความเข้มแข็งให้สังคมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

นอกจากนั้น ยังมีการถอดบทเรียนจากการแก้ปัญหาน้ำท่วมของกลุ่ม/ชุมชนตัวอย่างและกลุ่ม/ชุมชนทั่วไปทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน โดยเฉพาะนักวิชาการของมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงที่สนใจทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based Collaborative Research) จะได้มีข้อมูลสำหรับการพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยเพื่อช่วยเหลือชุมชนและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหาน้ำท่วม คณะกรรมการผู้จัดโครงการฯ หวังว่า หากสามารถขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มน้ำอู่ตะเภาไปยังกลุ่มน้ำอื่น ๆ ได้แล้ว อาจเกิดอานิสงส์

กลายเป็นแนวปฏิบัติของ Songkhla Model ได้ ซึ่งทุกกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น ล้วนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดสงขลาอย่างแท้จริง

การจัดเสวนา ฯ ครั้งที่ 5 จะจัดขึ้นในวันพุธที่ 18 กันยายน 2556 เวลา 08.30 - 13.30 น. ณ ห้องจันผา โรงแรมบุรีศรีภูบูติกโฮเต็ล (ถ.ศรีภูวนารถ ทางไปศูนย์การค้า ฯ ไดอาน่า หาดใหญ่) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา จะเป็นการเสวนาเพื่อกระตุ้นให้เกิดความพร้อมของทุกภาคส่วนในการเตรียมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 ซึ่งนับเป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model ที่ทุกหน่วยงานและเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาระบบการดำเนินงาน ตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อหวังขยายผลสู่ Songkhla Model

การจัดเสวนา ฯ ครั้งนี้จึงเป็นโอกาสเหมาะที่จะได้รายงานผลการดำเนินงานของกิจกรรมดังกล่าวต่อเวทีสาธารณะที่มีทุกภาคส่วนเข้าร่วม โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการเตือนภัยรวมทั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้จะรายงานความพร้อมด้านระบบเตือนภัย และนักวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลา-นครินทร์ (ม.อ.) ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อช่วยแก้ปัญหาบรรเทาภัยน้ำท่วม จะรายงานสรุปผลการวิจัย รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรื่อง แนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง จากผู้แทนมูลนิธิชุมชนสงขลา และเพื่อให้ทันการณ์ในเรื่องฝั่งเมืองหาดใหญ่ที่หมดอายุ จึงจัดให้มีการนำเสนอภาพอนาคตของพื้นที่หาดใหญ่และบริเวณทลในการบรรเทาภัยน้ำท่วมเพิ่มเติม

คณะกรรมการผู้จัดโครงการ ฯ หวังว่า การจัดเวทีสาธารณะในครั้งนี้จะเป็นการสร้างมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติให้กับทุกภาคีเครือข่ายที่จะต้องให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นภารกิจการเตือนภัยในแต่ละปี ซึ่งจะนำไปสู่ความพร้อมในการรับมือกับภัยน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้น จะกลายเป็นแนวปฏิบัติของ Songkhla Model ที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของภาคประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดสงขลาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้เกิดความพร้อมด้านการเตือนภัยน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อขยายผลระบบการจัดการและระบบปฏิบัติการ จาก Hat Yai Model เป็น Songkhla Model
3. เพื่อขับเคลื่อนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาน้ำท่วม
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชน เชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมของปัญหาสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาภัยน้ำท่วมในจังหวัด

5. เพื่อระดมสมองจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่เป็นจริงในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดสงขลาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปดำเนินการหรือต่อยอดความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป
6. เพื่อเป็นแบบอย่างของความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้กับประเทศ

ผู้รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) โดย โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. - สกว.) ภายใต้ สำนักงานประสานงานวิจัย อุทธากรรมและชุมชน (CILO-ซีโล่) สำนักวิจัยและพัฒนา
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดย สำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

วัน เวลา และสถานที่

- วันพุธที่ 18 กันยายน 2556 ณ ห้องจันผา โรงแรมบุรีศรีภูบูติกโฮเต็ล (ถ.ศรีภูวนารถ ทางไปศูนย์การค้า ๙ ไดอาน่า หาดใหญ่) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 150 คน ประกอบด้วย

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา หรือผู้แทน
- ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา - ปภ.
ผู้บริหารและผู้แทนนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง
- เครือข่ายภาคประชาชน (แกนนำในพื้นที่เสี่ยง)
- นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ หรือผู้แทน
- ผู้แทนโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสำนักชลประทานที่ 16 กรมชลประทาน
- ผู้แทนเทศบาลนครหาดใหญ่
- ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละอำเภอของจังหวัดสงขลา
- สมาคมโรงแรม/การท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการ/หอการค้า/นักธุรกิจ/เอกชนต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมภาคใต้
- สื่อสารมวลชนทุกแขนง

วิทยากรผู้ร่วมเสวนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. หัวหน้าศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์)
2. ผู้แทนศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก
3. ผู้แทนโครงการชลประทานสงขลา
4. ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 8 สงขลา กรมทรัพยากรน้ำ
5. ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา
6. ผู้แทนเทศบาลนครหาดใหญ่
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจินทร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.สงขลานครินทร์
8. ดร.วินีภาญจน์ คงสุวรรณ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์
9. อ.เทิดทูน ดำรงค์ฤทธิมาตย์ คณะวิทยาศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์
10. นายชาคริต โภชะเรือง ผู้แทนมูลนิธิชุมชนสงขลา
11. นายกุดั่น อินทร์พรหม หัวหน้าสำนักงานนโยบายและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ

พิธีกร/ผู้ดำเนินการ ประกอบด้วย

1. คุณบัญญัติ วิเชียรศรี นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ FM 88.00 MHz
2. คุณชัยวุฒิ เกิดขึ้น นักจัดรายการวิทยุและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

งบประมาณ ดังประมาณการค่าใช้จ่าย จำนวน 222,000 บาท จาก

1. เครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถานภาคใต้
เงินงบประมาณ ปี 2556 โครงการสัมมนา “ร่วมพิทักษ์..รักษาลุ่มน้ำ..ร่วมก้าวข้าม ภัยพิบัติ” = 100,000 บาท
2. กองทุนวิจัยวิทยาเขตหาดใหญ่ ปี 2556 รายการค่าใช้จ่ายในการจัดสัมมนาน้ำท่วม
3. สกว. โดย สำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
4. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย คลินิกเทคโนโลยี ม.อ. เงินงบประมาณ ปี 2555
เงินอุดหนุนสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเพื่อการดำเนินงานอาสาสมัครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ อสวท. (โครงการระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสงขลา)

- ค่าปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ	5,000 บาท
- ค่าตอบแทนพิธีกร/วิทยากร	10,000 บาท
- ค่าจ้างการจัดกิจกรรมการสาธิต	3,000 บาท
- ค่าจ้างถอดเทปและจัดทำรายงาน	2,000 บาท
- ค่าจ้างถ่ายทอดสดผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ พร้อมบันทึกเทปและตัดต่อ	5,000 บาท
- ค่าจ้างผลิต spot วิทยุ	15,000 บาท
- ค่าเดินทางพิธีกร/วิทยากร	10,000 บาท
- ค่าที่พักพิธีกร/วิทยากร	5,000 บาท
- ค่าอาหาร	60,000 บาท
- ค่าป้ายไวนิล	30,000 บาท
- ค่าของที่ระลึก-นักข่าว-วิทยากร	10,000 บาท
- ค่าวัสดุและอุปกรณ์	30,000 บาท
- ค่าเอกสารประกอบการประชุม	14,000 บาท
- ค่าเช่าโทรทัศน์เพื่อจัดนิทรรศการ	5,000 บาท
- ค่าน้ำมัน	10,000 บาท
- ค่าไปรษณีย์	5,000 บาท
- ค่าโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน	3,000 บาท

หมายเหตุ ขออภัยเจตนาจ่ายทุกราย

กำหนดการ

เสวนา “หัดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5

การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วม

และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในแง่ของนักวิชาการและแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง

วันพุธที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2556 เวลา 08.30 - 13.30 น.

ณ ห้องจันทา โรงแรมบุรีศรีภูมิภูเก็ต (ถ.ศรีภูวนารถ ทางไปศูนย์การค้า ฯ ไดอาน่า หาดใหญ่)

อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 - 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 - 09.10 น.	กล่าวต้อนรับและกล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ ทีฆสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
09.10 - 09.20 น.	กล่าวสนับสนุน โดย ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์ ประธานคณะกรรมการสหวิทยาการเพื่อการวิจัยและพัฒนา ราชบัณฑิตยสถาน
09.20 - 09.30 น.	กล่าวเปิดการเสวนา โดย นายกฤษฎา บุญราช ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา
09.30 - 10.45 น.	เสวนาแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อกระตุ้นเตือนให้ทุกภาคส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ น้ำท่วม โดยแลกเปลี่ยนในประเด็นระบบการป้องกันและการเตือนภัย ผู้ร่วมเสวนา ประกอบไปด้วย - รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ - ดร.ภูเวียง ประคำมินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์อุทกนิยมนิคมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก กรม อุทกนิยมนิคมวิทยา - นายสุรศักดิ์ คันทา ผู้อำนวยการโครงการชลประทานสงขลา สำนักชลประทานที่ 16 - นายสมชาติ พุทธิชาติ วิศวกรโยธาชำนาญการ ผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 8 กรมทรัพยากรน้ำ - นายมนัส ศิริรัตน์ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ ผู้แทน หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.)

	- นายดิเรกฤทธิ์ ทวีกาญจน์ ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล ผู้แทน นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ เทศบาลนครหาดใหญ่
10.45 - 11.00 น.	ถามตอบ
11.00 - 12.15 น.	เสวนาประเด็นผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดในระยะ ก่อน-ขณะ-หลังน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดสงขลา ผู้ร่วมเสวนาประกอบไปด้วย - นักวิจัยที่ได้รับทุนจาก MOU ม.อ. - สกว. จำนวน 4 โครงการ ● รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ ● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.สงขลานครินทร์ ● ดร.วินีกาญจน์ คงสุวรรณ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ ● อ.เทิดทูน ดำรงค์ฤทธิมาตรย์ คณะวิทยาศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ - นายชาคริต โกชะเรือง ผู้แทนมูลนิธิชุมชนสงขลา แลกเปลี่ยนในประเด็นแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง - นายชิษณุ อัมพรายณ์ รองผู้จัดการโครงการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำเสนอภาพอนาคตของพื้นที่หาดใหญ่และปริมณฑลในการบรรเทาภัยน้ำท่วม สรุปองค์ความรู้/โจทย์วิจัยที่ได้จากเวที – สิ่งแต่ละภาคส่วนต้องทำต่อ
12.15 - 12.30 น.	ถามตอบ ทั้ง 2 รายการ ดำเนินการเสวนาโดย 1. คุณบัญญัติ วิเชียรศรี นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ FM 88.00 MHz 2. คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น นักจัดรายการวิทยุและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz
12.30 - 13.30 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

หมายเหตุ	- เวลาประมาณ 10.30 น. รับประทานอาหารว่าง - สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โครงการความร่วมมือ ฯ (MOU ม.อ. - สกว.) สำนักงานประสานงานวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน (CILO - ซีโล่) สำนักวิจัยและพัฒนา ม.อ. อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (LRC) ชั้น 12 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110 โทร. 0-7428-6965, 0-7428-6943 มือถือ 086-6943379
----------	--

Press Release

เสวนา “หาคู่ใหญ่เข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2556 เวลา 09.00 น. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถานภาคใต้ และภาคีเครือข่ายในจังหวัดสงขลา จัดเสวนา “หาคู่ใหญ่เข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5 เพื่อกระตุ้นเตือนภัยให้แต่ละภาคส่วนเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 ณ โรงแรมบุรีศรีภูบูติก โฮเต็ล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยมีนายพิรสิษฐ์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธานเปิดการเสวนา

รศ.ดร.พีระพงศ์ ทีฆสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา ม.อ. กล่าวว่า การจัดเสวนา “หาคู่ใหญ่เข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5 นี้เป็นการกระตุ้นเตือนภัยให้แต่ละภาคส่วนเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในแง่ของนักวิชาการและแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง โดยที่ผ่านมาการจัดมาแล้ว 4 ครั้ง ทำให้ได้แผนปฏิบัติการ Hatyai Model ซึ่งเป็นการร่วมกันพัฒนาระบบการดำเนินงานของหน่วยงานและเครือข่าย เริ่มตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ และการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อการขยายผลสู่ Songkhla Model ซึ่งนอกจากจะมีการเสวนาแลกเปลี่ยนเพื่อกระตุ้นเตือนให้ทุกภาคส่วนเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กรมอุตุนิยมวิทยา โครงการชลประทานสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ และศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้แล้ว ยังมีการเสวนาในประเด็นผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในทั้งในระยะก่อน ขณะเกิด และหลังเกิดน้ำท่วม โดยผู้ที่ร่วมเสวนาในช่วงนี้ เป็นนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รวมถึง การนำเสนอภาพอนาคตของพื้นที่หาคู่ใหญ่และปริณทณในการบรรเทาภัยน้ำท่วมอีกด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต เณลิยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.อ. ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ กล่าวว่า ทางศูนย์วิจัยได้จัดระบบการติดตามน้ำ ลุ่มน้ำคลองอยู่ตะเภาทั้งปี โดยจะมีเจ้าหน้าที่นั่งเฝ้าติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อดูว่าแต่ละวันจะเป็นอย่างไร มีฝนตกสายวันเท่าไร น้ำในคลองอยู่ตะเภาสูงมากน้อยเพียงไรจะดูแลเก็บข้อมูลแบบนี้ทุกวันก็จะสามารถประเมินสถานการณ์ได้คร่าวๆว่าอะไรเกิดขึ้นบ้างในแต่ละวัน ส่วนข้อมูลที่ได้ก็เก็บเข้าในระบบของศูนย์วิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการต่อยอด และขณะนี้เรากำลังพยายามพัฒนาระบบคาดการณ์ปริมาณน้ำในคลองอยู่ตะเภาจากปริมาณน้ำฝน เพื่อจะได้รับรู้ข้อมูลน้ำว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหนแล้ว แล้วจะไหลจาก

ต้นน้ำมาปลายน้ำเป็นเวลาเท่าไร ซึ่งเมื่อเราสามารถคำนวณน้ำในคลองอยู่ตะกอนได้แล้วนั้น เราจะสามารถคำนวณได้ว่า น้ำจะท่วมในพื้นที่ประมาณแค่ไหน ถึงตำบลไหน อำเภอไหน หรือหมู่บ้านไหน น้ำจะสูงกี่เมตร กี่เซนติเมตร ซึ่งมันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ๆ

ด้าน ดร.ภูเวียง ประคำมินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก กรมอุตุนิยมวิทยา กล่าวว่า การที่เราจะรู้ว่าน้ำจะท่วมหรือไม่นั้นคงตอบได้ยาก แต่กรมอุตุนิยมวิทยาสามารถรู้ว่าฝนจะตกมากน้อยเพียงใด เพราะทางกรมอุตุนิยมวิทยา มีเครือข่ายตรวจสอบสภาพอากาศ เฉพาะในสงขลาก็จะมีที่อำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา เฉพาะสงขลาครบแล้วทั้งหมด 22 สถานีตรวจวัด ข้อมูลในส่วนนี้นอกจากจะเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตแล้ว เรายังส่งนักวิชาการออกไปให้ข้อมูลแก่โรงเรียนต่างๆ อีกด้วย ซึ่งทุกวันนี้ความรู้จากกรมอุตุนิยมวิทยาถือว่าขยายสู่สังคมได้มากที่สุด สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้เยอะขึ้น อีกทั้งทางสถานีวิทยุ ม.อ. ได้ร่วมกับกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อเผยแพร่สภาพอากาศของจังหวัดสงขลาทั้งปี โดยจะเผยแพร่วันละ 3 เวลา เช้า เที่ยง เย็น เผื่อว่าเกิดภาวะฉุกเฉินอะไรแล้วประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลทางนี้ได้เลย ส่วนทางนักเรียน นักศึกษาก็สามารถเรียนรู้ได้เช่นกัน เพราะทางกระทรวงศึกษาธิการได้ออกหลักสูตรวิชาในเรื่องนี้ด้วย ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกก็ได้ติดตั้งเครื่องรับสัญญาณแผ่นดินไหว รวมถึงเครื่องมือวัดน้ำทะเลเพื่อยืนยันในเรื่องของสึนามิอีกด้วย ซึ่งได้ดำเนินการในหลายๆทาง ณ ตอนนี้

ส่วนทางด้านนายสุรศักดิ์ คันธา ผู้อำนวยการโครงการชลประทานสงขลา สำนักงานชลประทานที่ 16 กล่าวว่า พื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ตะกอนนั้นมีเนื้อที่ 2400 ตารางกิโลเมตร ซึ่งทางชลประทานได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ความจุประมาณ 84 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยปัจจุบันนี้เราได้ดำเนินการหลายอย่างก่อนน้ำจะมาเราต้องเอาน้ำออกจากอ่างให้เหลือ 30-40% ของความจุอ่าง เราจะสามารถรองรับน้ำอีกประมาณ 50 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปีนี้จะเตรียมความพร้อมในเรื่องนี้ โดยจะดูจากข้อมูลพื้นฐานติดตามสภาพภูมิอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆ คณะกรรมการส่วนที่สำคัญที่สุดคือ คณะกรรมการชุดปฏิบัติงานวิเคราะห์สถานการณ์โดยมีหลายๆ ส่วนร่วมกัน ที่จะมาพูดคุยกันและวิเคราะห์สถานการณ์ตลอดเวลาในช่วงที่เกิดภัย เพราะข้อมูลตรงนี้จะมีความสำคัญมากๆ เป็นการแจ้งเตือนให้คณะทำงานชุดใหญ่ของจังหวัดว่าเราจะแจ้งเตือนประชาชนอย่างไร เนื่องจากเป็นข้อมูลที่แท้จริงในสนามเลย ส่วนการเตรียมความพร้อมในด้านเครื่องมือ ตอนนี้เตรียมเครื่องสูบน้ำเอาไว้ในพื้นที่จังหวัดสงขลาทั้งหมด 50 เครื่อง

ด้านนักวิจัย สกว. ดร.วินิภาญจน์ คงสุวรรณ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.อ. กล่าวว่า การเยียวยาสภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบก็เป็นส่วนสำคัญมาก กิจกรรมที่เราจะสร้างขึ้นคือ การมองโลกในแง่บวกให้ชาวบ้านสร้างวิกฤตให้เป็นโอกาส และอีกกิจกรรมหนึ่งคือ กิจกรรมคลายเครียดระหว่างน้ำท่วม เช่น การทำอาหารและแลกเปลี่ยนกัน รวมถึงกิจกรรมด้านศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและสงบเมื่อยาม

เกิดเหตุ อีกทั้ง การสร้างกิจกรรมนันทนาการต่างๆ โดยเราจะมีผู้ชำนาญการทางด้านนี้ มาร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อชาวบ้านจะได้ไม่เครียดเมื่อเจอปัญหา เนื่องจากที่ผ่านมาหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น จะมีผู้ป่วยทางจิตใจจำนวนไม่น้อย ซึ่งพวกเขาจะเกิดความหวาดกลัว และรู้สึกผวาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

การป้องกันอุทกภัยอำเภอลาดใหญ่แบบบูรณาการ¹

๑ บทนำ

ปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ในพื้นที่อำเภอลาดใหญ่ รวมทั้งอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553 ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถานภาคใต้ และเครือข่ายในจังหวัดสงขลา อาทิ สำนักงานจังหวัดสงขลา โครงการชลประทานสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.) ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก เทศบาลนครหาดใหญ่ โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขนาดใหญ่ (ACCCRN) และศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ จัดเสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 5 ขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้แต่ละภาคส่วนเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแง่มุมของนักวิชาการและแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง ผ่านการจัดเสวนามาแล้ว 4 ครั้ง ทำให้ได้แผนปฏิบัติการ “Hatyai Model” ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบการดำเนินงานของหน่วยงานและเครือข่ายเริ่มตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์วิจัย ภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ และการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยเหลือบรรเทาภัยน้ำท่วมซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อขยายผลสู่ “Songkhla Model” ต่อไป

สำหรับการจัดเสวนาในครั้งนี้ นอกจากจะมีการเสวนาจากภาคส่วนต่างๆ แล้ว ยังมีการเสวนาในประเด็นผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในระยะก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ น้ำท่วม โดยนักวิจัยที่ได้รับทุนจากโครงการความร่วมมือระหว่าง ม.อ. และ สกว. รวมถึงการนำเสนอภาพอนาคตของพื้นที่ในการบรรเทาภัยน้ำท่วมอีกด้วย

๒ บทบาท และความพร้อมของหน่วยงานในพื้นที่

ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์น้ำท่วมของจังหวัดสงขลา ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมากลางหนึ่งมีหน้าที่ประเมินสถานการณ์น้ำ และรายงานผลการประเมินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาทราบ นอกจากนี้แต่ละหน่วยงานในพื้นที่ยังได้กำหนดมาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภาวะน้ำท่วมในพื้นที่ ดังนี้

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเพื่อระดมสมอง เรื่อง “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม ครั้งที่ 5” ในวันพุธที่

18 กันยายน 2556 เวลา 8.30-12.00 น. ณ ห้องจันผา โรงแรมบุรีศรีภูนิคมไฮเทล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.)

ร.ศ.ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ (2556) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) รายงานว่า ม.อ. ได้จัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติ มาตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งบทบาทของศูนย์ฯ นี้ คือ รวบรวมปัญหาต่างๆ ในด้านการจัดการภัยพิบัติเพื่อหาแนวทางการแก้ไขซึ่งที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ได้ร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ ดำเนินการ ดังนี้ คือ 1) ร่วมเป็นอนุกรรมการประเมินสถานการณ์น้ำในจังหวัดสงขลา โดยมีหน้าที่หลัก คือ ประเมินสถานการณ์อุทกภัยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ข้อมูลลงระบบอินเตอร์เน็ต 2) ติดตั้งระบบติดตามสถานการณ์น้ำ ลุ่มน้ำคลอง อุตะเหาแบบตรงตามเวลาจริง (real time) โดยมีเจ้าหน้าที่นั่งเฝ้าติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อดูปริมาณฝนตกรายวัน ระดับความสูงของน้ำในคลองอุตะเหา เป็นการช่วยให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างคร่าวๆ ทั้งนี้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจะถูกนำเข้าไปในระบบของศูนย์วิจัยฯ เพื่อเป็นประโยชน์ในการต่อยอดงานต่อไป 3) พัฒนาระบบคาดการณ์ปริมาณน้ำในคลองอุตะเหาจากปริมาณน้ำฝน เพื่อจะได้รับรู้ข้อมูลน้ำว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน ใช้เวลาเท่าไรในการไหลจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ทั้งนี้หากสามารถคำนวณน้ำในคลองอุตะเหาได้แล้ว จะสามารถคำนวณต่อได้ว่าน้ำจะท่วมถึงหมู่บ้านไหน ตำบลไหน อำเภอไหน ระดับความสูงกี่เมตร ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายและขณะนี้ยังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนา นอกจากนี้ได้พยายามศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก เนื่องจากภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศมีผลต่อการเกิดฝนตกซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดน้ำท่วมได้ 4) นำโครงการที่สัมฤทธิ์ผลไปขยายผลสู่ลุ่มน้ำอื่น เช่น การพัฒนาโครงการหาดใหญ่โมเดลสู่รูปแบบสงขลาโมเดล เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการ 2 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำ เพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา และ 2) โครงการประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม และพัฒนาระบบเตือนภัยพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และโครงการความร่วมมือระหว่าง ม.อ. และ สกว.

ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก กรมอุตุนิยมวิทยา

ดร.ภูเวียง ประคำมินทร์ (2556) ผู้อำนวยการศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้กล่าวถึงบทบาทของศูนย์ฯ ว่า มีหน้าที่ในการติดตาม พยากรณ์ และรายงานข้อมูลการตกของฝน ซึ่งโดยสรุปมีดังนี้ 1) พยากรณ์อากาศและคำนวณปริมาณน้ำฝนในอนาคต 2) ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาให้กับประชาชน 3) เผยแพร่ข้อมูลพยากรณ์อากาศผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีวิทยุ ม.อ. มีการเผยแพร่สภาพอากาศของจังหวัดสงขลาตลอดทั้งปี วันละ 3 ช่วงเวลา เช้า เทียง เย็น และ 4) สนับสนุนและส่งเสริมหลักสูตรอุตุนิยมวิทยาให้กับสถานศึกษา

นอกจากนี้มีการติดตั้งเครื่องรับสัญญาณแผ่นดินไหว และเครื่องมือตรวจจับคลื่นฝั่งอ่าวไทยเพื่อตรวจวัดการเกิดสึนามิอีกด้วย

โครงการชลประทานสงขลา สำนักชลประทานที่ 16

นายสุรศักดิ์ คันธา (2556) ผู้อำนวยการโครงการชลประทานสงขลา กล่าวว่า โครงการมีบทบาทในการแก้ไขปัญหา 4 เรื่องหลัก คือ 1) **การบริหารจัดการน้ำ** แบ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยในพื้นที่ต้นน้ำมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ 3 ตัว ได้แก่ อ่างเก็บน้ำสะเดา อ่างเก็บน้ำคลองหลา และอ่างเก็บน้ำคลองจำไหร มีความจุประมาณ 84 ล้าน ลบ.ม. ซึ่งต้องบริหารจัดการเกี่ยวกับการพร่องน้ำให้มีปริมาณที่เหมาะสมเพื่อรองรับปริมาณน้ำในช่วงน้ำหลาก และกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ทั้งเพื่ออุปโภคบริโภค และทำการเกษตร พื้นที่กลางน้ำมีประตูระบายน้ำคลองอู่ตะเภา และประตูระบายน้ำคลองหน้าควน ต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของเครื่องจักร เครื่องมือ การซ่อมแซมอาคาร ที่สำคัญคือต้องรักษาระดับน้ำให้อยู่ในปริมาณที่กำหนด ส่วนพื้นที่ปลายน้ำ หลักๆก็จะเป็นในเรื่องของการขุดลอกเพื่อระบายน้ำทั้งคลองอู่ตะเภา คลอง ร.1 และคลอง ร.2 ซึ่งได้รับการสนับสนุนเรื่องกำลังพลจากกองทัพบก และกรมเจ้าท่า 2) **การเตรียมความพร้อม** มีการจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐาน การติดตามข้อมูลพยากรณ์อากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา และการจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆ ที่สำคัญที่สุดคือ คณะกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ ที่มีหลายภาคส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อแจ้งเตือนประชาชนต่อไป ส่วนการเตรียมความพร้อมด้านเครื่องมือมีการเตรียมเครื่อง สูบน้ำไว้ทั้งหมด 50 เครื่อง 3) **การแจ้งเตือน** การแจ้งเตือนสามารถทำได้โดย สังเกตความสัมพันธ์ของระดับน้ำกับช่วงระยะเวลาจากการเฝ้าสังเกตการณ์โดยเจ้าหน้าที่ประจำสถานีวัดระดับน้ำและจากกล้องวงจรปิดในช่วงที่เกิดภาวะอุทกภัย 4) **การบรรเทาทุกข์** จะดำเนินการในเรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพของคลอง ร.1 ให้สามารถรับน้ำได้ไม่น้อยกว่า 1,200 ลูกบาศก์เมตร/นาที่ ซึ่งมีการจัดซื้อที่ดินเพื่อรองรับการขยายคลองให้กว้างกว่าเดิม ทั้งนี้จะมีการสร้างประตูระบายน้ำเพิ่มอีก 1 จุด

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8

นายสมโชติ พุทธรักษา (2556) วิศวกรโยธาชำนาญการ กล่าวว่า สำนักงานฯ เป็นหน่วยงานกลางในภูมิภาคซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเตือนภัย ดูแลและสร้างสถานีประกอบการเตือนภัย ดังนี้ 1) สถานีวัดสภาพน้ำทางไกล เป็นสถานีวัดน้ำที่มีลักษณะคล้ายกับโทรมาตรและมีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งข้อมูลและภาพระดับน้ำที่วัดได้จะเชื่อมโยงเข้ากับเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปตรวจสอบสถานการณ์เพื่อเตรียมการรับมือในอนาคตได้ 2) สถานีเตือนภัยในลุ่มน้ำคลอง อู่ตะเภา เป็นสถานีตรวจวัดระดับน้ำที่มีการตั้งเกณฑ์การเตือนภัยไว้ตรงบริเวณต้นน้ำที่ราบเชิงเขาในอำเภอนาหม่อม ส่วนในอำเภอหาดใหญ่ตั้งอยู่ที่บ้านวังพา จุดอ่อนคือยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายขยายไปในพื้นที่ปลายน้ำ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.)

นายมนัส ศิริรัตน์ (2556) หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ รายงานถึงบทบาทและความพร้อมของ ปภ. ดังต่อไปนี้ 1) ในระดับจังหวัด ได้สั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดทำแผนปฏิบัติการด้านอุทกภัยให้สอดคล้องกับแผนระดับจังหวัดและระดับชาติ 2) ปภ. ได้เปิดศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัยและดินโคลนถล่ม มีการแต่งตั้งคณะทำงานวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกิดเหตุการณ์ 3) ออกหนังสือสั่งการให้อำเภอและท้องถิ่นใน 4 กลุ่มน้ำของจังหวัดดำเนินการสำรวจร่องน้ำ คูคลอง และดำเนินการแก้ไขปัญหาหาระบบการระบายน้ำโดยมีจังหวัดคอยช่วยสนับสนุนเครื่องจักรกลในกรณีมีงบประมาณไม่เพียงพอ 4) ได้จัดตั้งหมู่บ้านเตรียมพร้อมป้องกันภัย ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเฝ้าระวังเหตุที่เกิดจากอุทกภัยโดยมีราษฎรในหมู่บ้านทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือน นอกจากนี้ยังมีการซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

เทศบาลนครหาดใหญ่

นายดิเรก ทวะกาญจน์ (2556) ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล กล่าวว่า ปัญหาและสาเหตุของเหตุของการเกิดอุทกภัยในเมืองหาดใหญ่ เนื่องจาก ฝนตกหนัก น้ำไหลป่าจากนอกเขตเทศบาล และน้ำไหล ล้นตลิ่งคลองอู่ตะเภา ซึ่งทางเทศบาลนครหาดใหญ่ได้วางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) วางระบบท่อและสร้างสถานีสูบน้ำเพื่อระบายน้ำ 2) สร้างแก้มลิงเพื่อลดปริมาณน้ำและเพื่อป้องกันน้ำไหลป่าเข้าสู่ ตัวเมือง 3) สร้างคันกันน้ำคลองอู่ตะเภาโดยอิงจากระบบผังเมืองและไม่กระทบต่อพื้นที่ของราษฎรข้างเคียง 4) ขุดลอกท่อระบายน้ำ

อนึ่งจากการนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมการประชุมมีข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้ 1) การระบายน้ำออกสู่ทะเลอาจจะส่งผลกระทบต่อเครื่องมือการประมงของราษฎรที่อยู่บริเวณชายฝั่ง 2) การสร้างพนังกั้นน้ำเพื่อป้องกันอำเภหาดใหญ่อาจจะส่งผลกระทบต่อราษฎรที่อยู่รอบนอก 3) จุดรับน้ำทะเลสาบสงขลาบางแห่ง เช่น บริเวณหัวเขาแดง จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงศักยภาพการรับน้ำเพิ่มเติม และ 4) ควรจัดให้มีคณะกรรมการที่มีอำนาจในการตัดสินใจรวมทั้งตั้งศูนย์ประสานงานที่มีการเตรียมพร้อมทั้งการช่วยเหลือเบื้องต้น การอพยพ และข้อมูลข่าวสาร

๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยของจังหวัดสงขลา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 บุคลากรของ ม.อ. ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งในระยะก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ น้ำท่วม จำนวนทั้งสิ้น 5 โครงการ ซึ่งได้รับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และโครงการความร่วมมือระหว่าง ม.อ. และ สกว. ดังนี้

1) โครงการพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำ เพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขต
พื้นที่จังหวัดสงขลา (รศ.ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ : หัวหน้าโครงการ)

เป็นการศึกษาเส้นทางเดินของน้ำจากพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเซนเซอร์ที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นเองซึ่งใช้พลังงานเซลล์แสงอาทิตย์ และมีการติดตั้งกล้อง CCTV ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งสัญญาณผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ แต่ปัญหาที่พบคือ ค่าใช้จ่ายในการส่งสัญญาณค่อนข้างสูง ขณะนี้อยู่ระหว่างการประสานกับทาง DTAC เพื่อขอลดเว้นค่าส่งสัญญาณ

2) โครงการประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มและพัฒนาระบบเตือนภัยพื้นที่จังหวัดสงขลา
(รศ.ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ : หัวหน้าโครงการ)

ในขั้นแรกเป็นการศึกษาเพื่อหาพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินโคลนถล่มในจังหวัดสงขลาโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) พบว่า พื้นที่ที่มีความเสี่ยงคือ

- พื้นที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ และ ตำบลเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง
- อำเภอเมือง เนื่องจากมีการสร้างบ้านเรือนบริเวณเชิงเขาซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยง
- อำเภอสิงหนคร เนื่องจากมีการขุดดินเขาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย
- ตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี เนื่องจากมีการเปิดหน้าดินเพื่อทำสวนยางพารา ซึ่งพบความเสียหายมากกว่าพื้นที่อื่น

ทั้งนี้งานที่จะดำเนินการต่อ คือ ศึกษาปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ เพื่อหาค่าความเสี่ยงต่อการเกิดดินโคลนถล่ม ซึ่งในช่วงนี้อยู่ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านวิศวกรรม

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในจังหวัดสงขลา
(ผศ.ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์ : หัวหน้าโครงการ)

เนื่องจากในช่วงเกิดอุทกภัยผู้ประสบภัยไม่สามารถประกอบอาหารได้ การพัฒนาอาหารสำหรับช่วยเหลือจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทางโครงการจึงได้ดำเนินการพัฒนาอาหารสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัยขึ้นเป็นอาหารแปรรูปที่สามารถเก็บรักษานานถึง 1 ปี มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ อีกทั้งตอบโจทย์ในเรื่องของบรรจุภัณฑ์ที่มีความหนา สามารถโยนลงมาจากที่สูงและลอยน้ำได้ เบื้องต้นมี 4 เมนู คือ ข้าวผัดไข่ กระเพาะไข่ แกงเขียวหวานไก่ และข้าวผัดทูน่า ซึ่งใช้วัตถุดิบจากศูนย์วิจัยฮาลาล เพื่อให้สามารถบริโภคได้ทุกศาสนา และสามารถผลิตได้เต็มที่ 3,000 ชุด ต่อวัน

4) การป้องกันภาวะวิกฤติสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจ

(ดร.วินีภาญจน์ คงสุวรรณ : หัวหน้าโครงการ)

ปัญหาความเครียดของผู้ประสบภัยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมกับปัญหาอุทกภัย ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ดูแลปัญหาดังกล่าวคือ หน่วยภาวะวิกฤติและการดูแล ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ประสบภัย พบว่าปัญหาหลักของความเครียดเกิดจากการสูญเสียชีวิต การสูญเสียทรัพย์สิน การได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย และกรณีพิพาทระหว่างผู้ประสบภัยด้วยกันเอง ตลอดจนความคาดหวังการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำสู่รูปแบบการดูแลที่แตกต่างกันออกไป คือ 1) กลุ่มผู้รับรู้ปัญหาระดับรุนแรง ผู้ประสบภัยกลุ่มนี้จะมี ความตื่นตระหนก การเข้าไปดูแลให้คำปรึกษาจะต้องกระทำตามลำพัง 2) การประเมินความต้องการของผู้ประสบภัย พบว่า ผู้ประสบภัยที่มีฐานะดีมีความต้องการความช่วยเหลือในด้านข้อมูล ผู้ประสบภัยที่มีฐานะปานกลางจะมีความต้องการในเรื่องการย้ายที่อยู่อาศัยไปในที่ปลอดภัย สำหรับผู้ประสบภัยที่มีฐานะยากจนจะมีความต้องการเครื่องอุปโภคบริโภคและเงินทุน สำหรับซ่อมแซมบ้านเรือน 3) สร้างกิจกรรมในบ้านที่โดนน้ำท่วม เพื่อสะท้อนความคิดของผู้ประสบภัยนำสู่แนวทางในการช่วยเหลือ โดยเน้นให้มองวิกฤติเป็นโอกาส และ 4) การสร้างกิจกรรมเพื่อลดความเครียด เช่น กิจกรรมทางด้านศาสนา กิจกรรมนันทนาการ และการให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ โดยผู้ชำนาญการ

5) ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำอุทตะกฤตโดยใช้

Google Map (อ.เทิดทูน ดำรงฤทธามาตย์ : หัวหน้าโครงการ)

ปัญหาประการหนึ่งของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเกิดจากการที่ผู้ให้ความช่วยเหลือไม่รู้จักพื้นที่ ดังนั้นการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อรับมืออุทกภัยผ่านทางเว็บไซต์ (Google Maps) จึงเป็นแนวทางที่ถูกดึงเข้ามาช่วยเพื่อแก้ไขปัญหา เนื่องจากสามารถปักหมุดพื้นที่ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ โดยแยกหมุดเป็นสีต่างๆ คือ สีแดง กำลังร้องขอ สีเหลือง กำลังช่วยเหลือ และสีเขียว ได้รับความช่วยเหลือแล้ว เป็นต้น ทั้งนี้ภายใต้การดำเนินงานโครงการฯ มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และข้อมูลรายครัวเรือนโดยละเอียด จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บได้บรรจุในแผนที่สารสนเทศ แต่การเข้าถึงข้อมูลจำเป็นต้องจำกัดเฉพาะผู้นำชุมชนหรือหน่วยกู้ภัยเท่านั้น เพื่อป้องกันภัยที่อาจจะเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ไม่หวังดี

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว โครงการความร่วมมือระหว่าง ม.อ. และ สกว. ยังคงสนับสนุนทุนวิจัยแก่นักวิจัย ม.อ. อย่างต่อเนื่อง เพื่อทำวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมของจังหวัดสงขลา โดยในปี พ.ศ. 2556 สนับสนุนทุนวิจัย จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง : กรณีศึกษาแนวคลองอุต๊ะเกาะในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอคลองหอยโข่ง (อ.วศิน สุวรรณรัตน์ : หัวหน้าโครงการ)
2. การพัฒนาชุดสื่อสาร WIFI แบบเคลื่อนย้ายได้สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่ – สงขลา (อ.รัชชัย เอ็งฉ้วน : หัวหน้าโครงการ)
3. การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยกลุ่มเปราะบาง กรณีศึกษาหาดใหญ่ (รศ.ดร.ประณีต สงวัฒนา : หัวหน้าโครงการ)
4. แบบจำลองเชิงพื้นที่เพื่อการจัดการปัญหาน้ำท่วมแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ลุ่มน้ำย่อย อำเภอนาทวี-จะนะ (ดร.สมพร ช้วยอารีย์ : หัวหน้าโครงการ)

๔ ข้อเสนอแนะ และการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา

นายชาคริต โกชะเรือง นายชิษณุ อำพราย และที่ประชุมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของจังหวัดสงขลา ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานกับสมาคมวิทยุสสมัครเล่น (เครื่องแดง) เนื่องจากทางสมาคมมีข้อมูลซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อย โดยเฉพาะช่วงเกิดเหตุที่มีประชาชนโทรแจ้งข้อมูลต่างๆ จำนวนมาก ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ แต่ขาดการนำไปใช้ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ควรมีการจัดทำคู่มือข้อมูลแผนที่มาตรฐานและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย อีกทั้งควรให้ความสำคัญเรื่องข้อมูลข่าวสาร และการกระจายข่าว

3) ควรสานต่อโครงการ “หลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด” ซึ่งเน้นการสอนให้เด็กมีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ ทักษะการเอาชีวิตรอด และวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตลอดจนการปฐมพยาบาลและช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมระดับชุมชน

4) เนื่องจากบริบทพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นควรมีการวางระบบจัดทำแผนในพื้นที่เสี่ยง มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเฉพาะเส้นทางเดินของน้ำ รวมทั้งมีการจัดระบบการเตือนภัย และการสร้างเครือข่ายให้เกิดการป้อนข้อมูลที่ถูกต้อง

5) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงผังเมืองรวมหาดใหญ่ ซึ่งมีแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ (1) แนวคิดในการวางผังเมืองเป็นเมืองศูนย์กลางและเน้น green city (2) แนวคิดในการวางผังเมืองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ และ (3) แนวคิดในการวางผังเมืองให้สอดคล้องกับโครงการด้านคมนาคมขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ 2.2 ล้าน

ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน มี 3 ยุทธศาสตร์ คือ

- 1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก **สู่น้ำ** เป็นการป้องกันพื้นที่สีแดงซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองและเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ

2) ยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยน **อยู่กับน้ำ** เป็นการจัดการกักเก็บน้ำในพื้นที่และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก

3) ยุทธศาสตร์ยั่งยืน **หนีจากน้ำ** เป็นการพัฒนาแนวผันน้ำหลาก และพัฒนาเมืองบริวาร เป็นการจำกัดการเติบโตของพื้นที่ เพื่อลดความสูญเสียจากอุทกภัย และสิ้นเปลืองงบประมาณที่สูงมากในการป้องกันน้ำท่วมของเขตเมืองที่ขยายเพิ่มขึ้นในอนาคต

โครงการ 2.2 ล้านที่มีผลต่อผังเมืองหาดใหญ่ในอนาคต

1) โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 และโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา

จ.สตูล

2) โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายหาดใหญ่ ชายแดนไทย-มาเลเซีย

3) โครงการรถไฟความเร็วสูงสายหัวหิน-ปาดังเบซาร์

4) โครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่สายปากบารา-จะนะ

5) โครงการก่อสร้างทางเลียบเมืองหาดใหญ่

6) โครงการก่อสร้างทางแยกต่างระดับแยกน้ำกระจาย

5 กรอบการวิจัย

จากการแลกเปลี่ยนความเห็นทางวิชาการ ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยของจังหวัดสงขลาในอนาคตว่า ควรทำการศึกษาในเรื่อง (1) ผลกระทบของการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมต่อวิถีชีวิตชาวประมงในจังหวัดสงขลา (2) ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการทำนังกั้นน้ำต่อเขตชุมชนเมืองหาดใหญ่ (3) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการเป็นจุดรับน้ำบริเวณหัวเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา (4) ควรขยายการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมให้ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดสงขลา และ (5) ควรมีการศึกษาเพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาผังเมือง

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

นสพ.จำหน่ายมากที่สุดในประเทศไทย

ไทยรัฐ

ปีที่ 64 ฉบับที่ 20331 วันศุกร์ที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2556 ราคา 10.00 บาท

<http://www.thairath.co.th>

มอ.เสวนาทหาคใหญ่

เข้มแข็งสู้ภัยน้ำท่วม

สายวันที่ 18 ก.ย. ที่โรงแรมบุรีศรีภู เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จ.สงขลา สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดงานเสวนา "หาดใหญ่เข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม" ครั้งที่ 5 โดยมีนายพรสิทธิ์ พันธุ์เพ็ง รอง ผวจ.สงขลา เป็นประธานเปิดการเสวนาฯ มี รศ.ดร.พระพงศ์ ทิฆมสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มอ.) กล่าวต้อนรับ และมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมงาน จำนวนกว่า 100 คน

รศ.ดร.พระพงศ์ ทิฆมสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา มอ. เปิดเผยว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถานภาคใต้ และภาคีเครือข่ายใน จ.สงขลา จัดเสวนาในครั้งนี้ขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนภัยให้แต่ละภาคส่วนเตรียมพร้อมในการรับมือสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแง่มุมของนักวิชาการ

และแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง โดยผ่านการจัดเสวนามาแล้ว 4 ครั้ง ทำให้ได้แผนปฏิบัติการ "Hatyai Model" ซึ่งเป็นการร่วมพัฒนาระบบการดำเนินงานของหน่วยงานและเครือข่าย เริ่มตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ และการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยเหลือบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อขยายผลสู่ "Songkhla Model" ต่อไป

สำหรับการจัดเสวนาฯ ในครั้งนี้ นอกจากจะมีการเสวนาจากภาคส่วนต่างๆ อาทิ กรมอุตุนิยมวิทยา โครงการชลประทานสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จ.สงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ และศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้แล้ว ยังมีการเสวนาในประเด็นผลที่วิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในระยะก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ น้ำท่วม โดยผู้ที่ร่วมเสวนาในครั้งนี้ เป็นนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากโครงการความร่วมมือระหว่าง มอ. กับ สกว. รวมถึงการนำเสนอภาพอนาคตของพื้นที่หาดใหญ่ และปริมณฑลในการบรรเทาภัยน้ำท่วมอีกด้วย.

กลุ่มอู่ชุมชนขนาดใหญ่ เชิญพบกับ
อู่ชุมชนแมคซ์ เอ็กซ์-ซีรีส์ รุ่นพิเศษ!!

ISUZU X-SERIES
ไอโซลูทอส์สุดคุ้มกับชีวิตล่อล่อตาตื่น

www.isuzuhatyai.com

นักวิจัยเสนอทำแผน-ตั้งเครือข่าย ป้องกันผลกระทบน้ำท่วมขนาดใหญ่

วันที่ 18 กันยายน 2556 เวลา 09.00 น. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เครือข่ายสหกรณ์วิทยาการแห่งสถาบันวิจัยสังคมภาคใต้ และภาคีเครือข่ายในจังหวัดสงขลา จัดเสวนา "หาญเข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม" ครั้งที่ 5 เพื่อกระตุ้นเตือนภัยให้แต่ละภาคส่วนเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้น ในปี 2556 ณ โรงแรมบุรีศรีภู อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยมี นายพิรสิริพัชร์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธานเปิดการเสวนา

รศ.ดร.พิระพงศ์ ทิมสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา ม.อ. กล่าวว่า การจัดเสวนา "หาญเข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม" ครั้งที่ 5 เพื่อกระตุ้นเตือนภัยให้แต่ละภาคส่วนเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้น ในปี 2556 รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแง่ของนักวิชาการ และแนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่าง

โดยจัดมาแล้ว 4 ครั้ง ทำให้ได้แผนการปฏิบัติการ Hatyai Model ซึ่งเป็นการร่วมกันพัฒนาระบบการดำเนินงานของหน่วยงานและเครือข่าย เริ่มตั้งแต่ระบบการเตือนภัย

จนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ และสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยบรรเทาภัยน้ำท่วม และการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยเหลือบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อขยายผลสู่ "Songkhla Model" ต่อไป

นายดิเรกฤทธิ์ ทวีภาณุจันทร์ ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล เทศบาลนครหาดใหญ่กล่าวว่า การเตือนภัยให้กับประชาชนเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เมื่อเกิดเหตุการณ์ ทางเทศบาลนครหาดใหญ่ทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมี 3 กรณี คือ 1.ฝนตกหนักในเขตเทศบาล จะมีประมาณ 20 จุดที่น้ำท่วม 2.เมื่อฝนตกหนักอำเภอรอบนอกเขตเทศบาลจะได้รับผลกระทบ 3.เมื่อน้ำล้นคลองอุตะนาในระยะเวลา 3 วัน ที่มีฝนตกต่อเนื่อง หาดใหญ่จะประสบปัญหาพื้นที่ ถือเป็นเหตุการณ์รุนแรง

"แนวทางการแก้ไขปัญหาต้องวางระบบท่อ และต้องยอมรับว่าหาดใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม จึงต้องเร่งระบายน้ำให้เร็วขึ้น มีการสูบน้ำลงสู่คูเมืองให้เร็วที่สุด" นายดิเรกฤทธิ์ กล่าวและว่า

นอกจากนี้ ยังต้องสร้างแก้มิง จำนวน 9 แห่ง จะสามารถลดปริมาณน้ำได้ถึง 1.3 ล้านลูกบาศก์เมตร จำเป็นต้องมีสถานีสูบน้ำเพื่อจะดึง

น้ำให้ออกจากเมือง และต้องสร้างพังกันน้ำ โดยการอิงระดับความสูงของพังกันให้สอดคล้องกับภูมิประเทศด้วย

ด้าน นายมนัส ศิริรัตน์ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา กล่าวว่า การป้องกันปัญหาดังกล่าวไม่ป้องกันช่วงน้ำจะท่วมเท่านั้น แต่มีการซ่อมแซมต่อเนื่อง ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกที่มีมีการจัดทำแผนอุทกภัยเสนอทางจังหวัด เพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ เตรียมรองรับและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ท่วม ซึ่งทางหน่วยงานต่างๆ ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

อีกทั้ง ก่อนหน้านั้นได้มีการแต่งตั้งคณะทำงาน โดยเรียกประชุมทำแผนและรวบรวมข้อมูล ให้แต่ละอำเภอ แต่ละท้องถิ่น สำนักร่องน้ำ คูคลอง เพื่อการจัดตั้งปฏิรูป หรือขยายต่างๆ เพื่อการระบายน้ำ และได้สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการช่วยเหลืออย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีมีการเสวนาในประเด็นผลวิจัยเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากโครงการความร่วมมือระหว่าง มอ. กับ สกว. ถึงการนำเสนองานภาคของพื้นที่หาดใหญ่ และปริมาณพลในการบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งจำเป็นต้องตั้งเครือข่าย เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม มีการอพยพซ่อมแซมต่างๆ และจะมีการขยายเครือข่ายออกไป

59

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
“แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา”
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมชายฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อทางด้านสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง อันได้แก่ ชายหาด เนินทราย ป่าชายเลน และทัศนียภาพชายฝั่งที่สวยงาม ทั้งนี้การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ ลม ระดับน้ำทะเล ซึ่งปัจจุบันมีความรุนแรงมากขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น การบุกรุกป่าชายเลน ความเสื่อมโทรมของแนวปะการัง การปรับถมพื้นที่ชายฝั่ง การก่อสร้างโครงสร้างชายฝั่งที่ไปกีดขวางหรือปรับเปลี่ยนทิศทางการไหลของน้ำ การลดลงของโคลมตมและมวลทรายที่ไหลลงสู่ทะเล การทรุดตัวของแผ่นดิน รวมถึงปัญหาโลกร้อนซึ่งเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นทุกๆ ปี

ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2554) พบว่า ตั้งแต่ปี 2495 – 2551 จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 6 อำเภอ 28 ตำบล (จากจำนวน 16 อำเภอ 127 ตำบลของทั้งจังหวัด) เป็นแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะในระดับรุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม. รวม 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะเป็นอันดับ 4 ของทั้งประเทศรองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานี ตามลำดับ

แม้ปัจจุบันจะมีงานวิจัยศึกษาในประเด็นนี้เป็นจำนวนมาก แต่ผลงานวิจัยก็ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจ สกว.จึงเห็นควรจัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งผ่านข้อมูลงานวิจัย
2. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการแก้ปัญหา
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลักการเลือกแนวทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุดในการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดสงขลา
2. เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 80 คน ประกอบด้วย

- นักวิชาการ – นักวิจัย	20 คน
- หน่วยงานราชการ	20 คน
- ภาคประชาชน	20 คน
- สื่อมวลชน	10 คน
- วิทยากร + ผู้จัดงาน	10 คน

สถานที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมราชมั่งคั่ง พาวิลเลียน บีช อ.เมือง จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันจันทร์ที่ 30 กันยายน 2556 เวลา 9.00 – 16.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง
แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณี จังหวัดสงขลา
วันจันทร์ที่ 30 กันยายน 2556 เวลา 09.00 – 16.00 น.
ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมราชมั่งคั่ง พาวิลเลียน บีช อ.เมือง จ.สงขลา

- 08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง
- 09.00 – 09.10 น. กล่าวรายงาน โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย
 รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- 09.10 – 09.20 น. กล่าวเปิดการประชุม โดย นายกฤษฎา บุญราช
 ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา
- 09.20 – 10.30 น. สถานการณ์และแนวทางแก้ปัญหา
1. **สถานการณ์และแผนการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของภาครัฐ**
 โดย คุณจินตวดี ทิพย์เมธากุล ผอ.ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา
 2. **ปัญหาและสาเหตุของการสูญเสียหาดทราย จ.สงขลา และการศึกษาเบื้องต้น**
เพื่อกำหนด ระยะถอยร่นสำหรับชายฝั่งทะเลในประเทศไทย พื้นที่จังหวัดสงขลา
 โดย ดร. สมปราชญ์ ฤทธิ์พริ้ง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 3. **นโยบายสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์หาดทรายอย่างยั่งยืน (กรณีศึกษาหาดสมิหลา-ชลาทัศน์)**
 โดย ผศ.กัลยาณี พรพิเนตรพงศ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 4. **แก้ปัญหาหาดชลาทัศน์เชิงบูรณาการ**
 โดย ผศ.พยอม รัตนมณี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 5. **ศึกษาบูรณาการเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลจังหวัด**
สมุทรปราการ : กรณีศึกษานำร่องเพื่อการออกแบบ ณ บ้านขุนสมุทรจีน
ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์
 โดย ศ.ดร.ธนวัฒน์ จารูพงษ์สกุล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 6. **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากหาดทราย**
บริเวณชายทะเลฝั่งอ่าวไทยภาคใต้ตอนล่าง
 โดย อ.อารยา สุขสม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- 10.30 – 10.45 น. รับประทานอาหารว่าง

- 10.45 – 12.00 น. ระดมสมอง แนวทางการแก้ไขการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณี จังหวัดสงขลา
ดำเนินรายการ โดย
คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น สถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz
คุณปัญชร วิเชียรศรี สถานีวิทยุ FM 88.00 MHz
- 12.00 – 13.00 น. ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 15.40 น. ระดมสมอง (ต่อ)
- 15.40 - 16.00 น. ปิดการประชุม โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

Press Release

สกว.จับมือ จังหวัดสงขลา หาแนวทางแก้ปัญหากัดเซาะชายฝั่ง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ จังหวัดสงขลา จัดประชุมเพื่อระดมสมอง “แนวทางการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา” ขึ้น ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรม ราชมั่งคณา พาว์เคียเลน บีช อ.เมือง จ.สงขลา โดยนายพิรสิญจน์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็น ประธานเปิดงาน และ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวต้อนรับและกล่าวรายงาน

สำหรับการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหากัดเซาะชายฝั่งผ่านข้อมูลงานวิจัย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมกันในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ซึ่งปัญหากัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ ชายหาด เนินทราย ป่าชายเลน และทัศนียภาพชายฝั่งที่สวยงาม ทั้งนี้การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสคลื่นลมระดับน้ำทะเล ซึ่งปัจจุบันมีความรุนแรงมากขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การบุกรุกป่าชายเลน ความเสื่อมโทรมของแนวปะการัง การปรับถมพื้นที่ชายฝั่ง การก่อสร้างโครงสร้างชายฝั่งที่ไปกีดขวางหรือปรับเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ การลดลงของโคลนตมและมวลทรายที่ไหลลงสู่ทะเล การทุดตัวของแผ่นดิน รวมถึงปัญหาโลกร้อนซึ่งเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นทุกๆ ปี

จากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2554) พบว่า ตั้งแต่ปี 2495-2551 จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 6 อำเภอ 28 ตำบล (จากจำนวน 16 อำเภอ 127 ตำบลของทั้งจังหวัด) เป็นแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะในระดับรุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม. รวม 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะเป็นอันดับ 4 ของประเทศรองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานี ตามลำดับ และแม้ปัจจุบันจะมีงานวิจัยศึกษาในประเด็นนี้เป็นจำนวนมาก แต่ผลงานวิจัยก็ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหามีข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุด สำหรับการตัดสินใจ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้จัดกิจกรรมครั้งนี้ โดยร่วมกับจังหวัดสงขลา

วิกฤตกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดสงขลากับแนวทางแก้ปัญหา¹

๑ บทนำ

ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาที่สำคัญและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ และไม่เพียงเป็นปัญหาของจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง แต่เป็นปัญหาระดับประเทศ โดยเฉพาะตลอดแนวชายฝั่งทะเลของภาคใต้ ซึ่งสภาพปัญหาการกัดเซาะของสงขลาเกิดขึ้นตั้งแต่อำเภอจะนะ อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ ไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมชายฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ในส่วนของการแก้ไขปัญหาด้วยกันหลายวิธี เช่น การใช้โครงสร้างแข็ง เช่น เขื่อนกันคลื่น กำแพงกันคลื่น กองหินห้วยขาด หรือโครงสร้างอ่อน เช่น เสริมทราย ชายหาด ปลูกป่าชายเลน ซึ่งในวงวิชาการมีการถกเถียงเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง รวมถึงปัญหาในการปฏิบัติที่ยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน สำหรับผู้ปฏิบัติในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับจังหวัดสงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดประชุมระดมสมอง “แนวทางการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา” ขึ้นเพื่อเป็นเวทีนำเสนอเผยแพร่ความรู้ผลวิจัยด้านกัดเซาะชายฝั่งทะเล พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๒ สถานการณ์ และแผนการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของภาครัฐ

นางจินตวดี ทิพย์เมธากุล (2556) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา กล่าวว่า ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ ทางภาครัฐมีมาตรการการแก้ไขปัญหาเรื่องการกัดเซาะชายฝั่งจะเห็นได้จากมติคณะรัฐมนตรีที่มีมติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เรื่อง “โครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ปี พ.ศ. 2552 เรื่อง “แนวทางการบูรณาการการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของประเทศ และในปี พ.ศ. 2553 เรื่อง “กรอบแผนบูรณาการงบประมาณการจัดการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด ซึ่งถือว่าทางภาครัฐเองก็ไม่ได้เพิกเฉยในเรื่องนี้ และเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 ที่ผ่านมามีประกาศจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง “กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทาง

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมระดมสมอง เรื่อง “แนวทางการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา” ใน วันจันทร์ ที่ 30 กันยายน 2556 เวลา 8.30-12.00 น. ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมราชมั่งคั่ง พาวิลเลียน บีช อ.เมือง จ.สงขลา

การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดการก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเลที่มีลักษณะเป็นกำแพงริมชายฝั่งติดแนวชายฝั่งความยาวประมาณ 200 เมตร ขึ้นไป รอดักทราย เชื้อนก้นทรายและคลื่น รอบังคับกระแสน้ำ ทุกขนาด และแนวเชื้อนก้นคลื่นนอกฝั่งทะเล ทุกขนาด ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ส่วนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของจังหวัดสงขลา นั้น จังหวัดสงขลา มีสภาพชายฝั่งเป็นหาดทราย มีความยาวรวม 157.90 กิโลเมตร เกิดการกัดเซาะแนวชายฝั่งประมาณ 55 กิโลเมตร โดยเฉพาะชายหาดบริเวณอำเภอจะนะ เกิดการกัดเซาะรุนแรง มีการป้องกันการกัดเซาะและลดความแรงคลื่นด้วยโครงสร้างหลายรูปแบบ อาทิ กำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาด (Sea wall) เชื้อนป้องกันคลื่นนอกชายฝั่ง (Off-shore breakwater) เชื้อนหินทิ้ง (Revetment) รอดักทราย (Groyne) และเสาคอนกรีตหรือเสาเข็ม นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ชายหาดที่ถูกกัดเซาะรุนแรงอีกเช่น บริเวณชายหาดอำเภอสิงหนคร อำเภอสิงหนคร และอำเภอเมืองสงขลา โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – 2553 ใช้งบประมาณไปแล้วทั้งสิ้น 140,086,500 บาท ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะหาดชลทัศน์ จ.สงขลา ด้วยการย้ายทรายจากพื้นที่ออกมาเติมหาดทรายที่ถูกกัดเซาะ

๓ ปัญหา และสาเหตุการสูญเสียหาดทราย จ. สงขลา และการศึกษาเบื้องต้นเพื่อกำหนดระยะถอยร่นสำหรับชายทะเลในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง (2556) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า “หาดสงขลา” หมายถึง หาดทรายยาวตั้งแต่หัวนายแรง หาดเก้าเล้ง ชลาทัศน์ สมิหลา เรื่อยขึ้นไปทางเหนือจรดปลายแหลมสนอ่อน มีระยะทางประมาณ 7.8 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นหาดทรายกว้าง มีหัวหาดเป็นหินอยู่ 2 จุด คือ ที่หัวนายแรงและกองหินบริเวณแหลมสมิหลา ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเริ่มมีความรุนแรงจากเหตุการณ์การจอดเรือปานามา และการก่อสร้างรอดักทรายรูปตัวทีของเทศบาลนครสงขลาในปี พ.ศ. 2545 การก่อสร้างกำแพงกันคลื่นแบบหินทิ้ง ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งส่งผลให้เกิดการกัดเซาะมากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นแบบตาข่ายหุ้มหินต่อจากรอดักทรายเพื่อป้องกันการกัดเซาะ และในปี พ.ศ. 2550 – ปัจจุบันมีการวางกระสอบทรายกันคลื่นบริเวณหาดชลทัศน์ โดยล่าสุดมีการนำทรายที่สูบจากนอกชายฝั่งมาถมเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการชมตั้งแต่บริเวณหัวหาดเก้าเล้งถัดจากรอดักทรายตัวสุดท้ายระยะทางประมาณ 450 เมตร

สำหรับมาตรการที่ใช้ในปัจจุบัน คือ ถอยร่น ปรับตัว และป้องกัน ซึ่งการถอยร่นเป็นแนวทางที่คิดว่าดีที่สุด โดย ระยะถอยร่น คือ ระยะจากชายน้ำเข้ามาในแผ่นดินที่ถูกสงวนไว้เพื่อกระบวนการทางธรรมชาติของชายฝั่งทะเล ห้ามไม่ให้มีสิ่งปลูกสร้างถาวรใดๆ ในขอบเขตระยะถอยร่นนี้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการปรับสมดุลทางธรรมชาติถูกแทรกแซง โดยทั่วไปจะวัดระยะถอยร่นจากปริมาณน้ำขึ้นเฉลี่ย โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเล เช่น พายุซัดฝั่ง การกัดเซาะ เป็นต้น 2) ลดงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการเพื่อป้องกันชายฝั่ง 3) สงวนชายฝั่งให้มี

ทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติ 4) ลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันบริเวณชายฝั่ง 5) ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์บริเวณชายฝั่งได้อย่างเท่าเทียมกัน 6) รักษาพื้นที่ชายฝั่งเพื่อเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ และ 7) ลดความเสี่ยงภัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

อย่างไรก็ตามปัจจุบันการกำหนดระยะถอยร่นสำหรับชายฝั่งทะเลอ่าวไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากต้องอาศัยข้อมูลหลายส่วน ได้แก่ อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งระยะยาวเฉลี่ยต่อปี สถิติระดับน้ำ แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเล ค่าระดับและพิกัดหมุดหลักฐาน รูปตัดชายฝั่ง ข้อมูลลมและพายุ ข้อมูลคลื่น อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งระยะสั้นจากพายุ อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งอันเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น และขนาดตะกอนชายฝั่ง โดยข้อมูลส่วนต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔ แนวทางแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง

• กรณีหาดสมิหลา – ชลาทัศน์

ผศ. กัลยาณี พรพิเนตรพงศ์ (2556) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวว่าสาเหตุหลักของปัญหการกัดเซาะ คือ การรुकล้ำเขตที่เป็นอิทธิพลชายฝั่งด้วยโครงสร้างแข็งที่เข้าไปแทรกแซงระบบธรรมชาติ ซึ่งโดยปกติทรายคือวัสดุป้องกันคลื่นที่ดีที่สุด การศึกษาเกี่ยวกับ “นโยบายสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทางเลือกเชิงนโยบายในการจัดการปัญหการกัดเซาะหาดทรายเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยกำหนดทางเลือก 3 ทาง ซึ่งพิจารณาจากวิธีการ การใช้โครงสร้างแข็ง การใช้กลไกที่สอดคล้องกับธรรมชาติ คือ **ทางเลือกที่ 1 การแก้ปัญหการกัดเซาะด้วยโครงสร้างแข็ง** ประกอบด้วย หิน กระสอบทราย มีการใส่กระสอบเรื่อยๆ เป็นเวลา 4 ปี มีการบำรุงรักษา มีต้นทุนทั้งสิ้น 708 ล้านบาท **ทางเลือกที่ 2 การยุติการแทรกแซงด้วยโครงสร้างต่างๆ และการฟื้นฟูหาดทราย ด้วยวิธีที่สอดคล้องกับวัฏจักรสมดุลของทรายตามธรรมชาติ** เป็นการรักษาแผลคือ เติมทรายเรื่อยๆ ประเมินในรอบเวลา 20 ปี มีต้นทุน 400 – 566 ล้านบาท และ **ทางเลือกที่ 3 การยุติการแทรกแซง การรื้อถอนโครงสร้างที่ไม่ใช้ประโยชน์ และการฟื้นฟูระบบธรรมชาติของหาดทราย** เป็นการรักษาแผลขนาดใหญ่ ต้องมีการเติมทรายทุกปี มีการบำรุงรักษา ทั้งนี้ทรายที่เติมอยู่ได้ประมาณ 7 เดือน มีต้นทุน 328-462 ล้านบาท

ทั้งนี้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการสงวนรักษาหาดสมิหลา – ชลาทัศน์ คือ รื้อบางส่วนที่เป็นสาเหตุการกัดเซาะออก ยุติการใช้โครงสร้างใดๆ ฟื้นฟูด้วยการถ่ายเททรายเพื่อบำรุงรักษาสภาพหาดทรายไว้ เนื่องจากมีประสิทธิภาพด้านต้นทุน (ต้นทุนต่ำ) และได้หาดทรายคืนมาเร็วที่สุด เพราะหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ เป็นหาดทรายที่มี “เอกลักษณ์ประจำถิ่น” มีศักยภาพสูงด้านนันทนาการ การใช้สอยของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติทางทะเลของชุมชน จึงควรค่าต่อการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ไว้ และด้วยความละเอียดอ่อนของระบบธรรมชาติจะทำให้การต่อเติมใดๆ ไม่คุ้มค่างับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

- **กรณีหาดชะลาทัศน์**

ผศ.พะยอม รัตนมณี (2556) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวว่า การแก้ปัญหาหาดชะลาทัศน์เชิงบูรณาการ คือ 1) การเสริมหาด (Beach Nourishment) โดยทำการเคลื่อนย้ายทรายจำนวน 200,000 ลูกบาศก์เมตร จากแหลมสนอ่อนมาเสริมหาดชะลาทัศน์ที่เสื่อมโทรมได้คืนสภาพหาดทราย และยังช่วยไม่ให้ตะกอนทรายเต็มและล้นบริเวณปลายเขื่อน 2) การวางปะการังเทียมกันคลื่น (Submerged Reefs) แนวปะการังเทียมช่วยชะลอความรุนแรงของคลื่นลม ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งฟื้นฟูทรัพยากรประมง ส่งเสริมการท่องเที่ยวและลดการเคลื่อนย้ายตะกอนชายฝั่ง 3) เสริมหินหัวหาด และ 4) ก่อสร้างท่าเทียบเรือประมงกำลัง โดยลำเลียงหินและกระสอบทรายสังเคราะห์มาจัดทำเขื่อนกันคลื่นเพื่อบรรเทาความแรงในท่าเทียบเรือ และโยกย้ายวัตถุแปลกปลอมจากหาดทรายโดยการเสริมหินหัวหาดสมิหลา ยื่นออกไปอีก 80 เมตร ให้มีความแข็งแรง มั่นคง และถาวร ทำให้ไม่มีตะกอนทราย พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว

- **กรณีจังหวัดสมุทรปราการ (บ้านขุนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ)**

ศ.ดร. ธนวัฒน์ จารูพงษ์สกุล (2556) คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำเสนอผลงานวิจัยที่ทดลองใช้เขื่อนสลายดักกัลปังหัดและกันตะกอนปากร่องน้ำ (สิทธิบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสกว.) ที่ใช้วิธีการเลียนแบบธรรมชาติเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่มีสภาพเป็นหาดโคลนแบบยั่งยืน โดยออกแบบให้มีการใช้โครงสร้างน้อยที่สุด และมีความโปร่งมากที่สุด โดยทำการศึกษาระหว่าง ปี พ.ศ. 2549-2554 พบว่า เขื่อนสามารถกันแนวคลื่น และดักตะกอนในพื้นที่ทดลองที่มีลักษณะเป็นโคลนได้ดี นอกจากระดับตะกอนที่เพิ่มขึ้นแล้วยังพบว่าระบบนิเวศน์บริเวณดังกล่าวมีแนวโน้มดีขึ้น มีทรัพยากรประมงเพิ่มขึ้น เช่น เคย หอยแครง เพราะบทบาทที่สำคัญอีกประการของเขื่อนสลายกัลปังหัดคือการเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ทะเล ซึ่งในอนาคตจะมีการขุดลอกสันดอนนอกชายฝั่งเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะแบบยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวเป็นอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาชายหาดชะลาทัศน์ได้

๕ กฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากบริเวณหาดทราย

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากหาดทรายโดยตรงแต่กฎหมายไทยที่มีอยู่และถูกนำมาใช้เป็นกฎหมายที่มีผลในทางอ้อม เช่น กฎหมายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัย และด้านสาธารณสุข สุขอนามัยและความสะอาด เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากหาดทรายเพิ่มเติม

อาจารย์อารยา สุขสม (2556) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ให้ข้อมูลว่า ระบบกฎหมายไทยปัจจุบันมีปัญหา 2 ประการคือ 1) ปัญหาเชิงโครงสร้าง เพราะประเทศไทยยังขาดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและรักษาชายฝั่งทะเล และขาดหน่วยงานกลางที่มีความเป็นเอกภาพ และสามารถบูรณาการในการแก้ไขปัญหา 2) ปัญหาเชิงเนื้อหาสาระเชิงกฎหมาย ได้แก่ การกระจายอำนาจท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่นองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน และความไม่เหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมายในบางเรื่อง

ส่วนกลไกเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายฝั่งทะเลที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการชายฝั่งทะเลภาคใต้ตอนล่างคือ การกำหนดมาตรฐานกลาง ในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเล เช่น 1) การกำหนดแนวระยะชะง่อนหรือแนวถอยร่น (setback line) 2) การกำจัดการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ใกล้เคียงหรือระยะประชิดกับชายฝั่งทะเล 3) การกำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนาเมืองชายทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การจำกัดหรือควบคุมการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ให้สอดคล้องกับความสามารถของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและชายหาดที่จะรองรับได้

๕ สรุปความเห็น และข้อเสนอแนะจากการร่วมแลกเปลี่ยน

ผู้เข้าร่วมประชุม มีข้อเสนอที่ควรพิจารณา ดังนี้

1) การเติมทรายเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีข้อจำกัด และมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมง ดังนั้นสิ่งสำคัญที่มองว่าจะช่วยแก้ปัญหาการกัดเซาะในระยะยาว คือ การให้ความรู้

2) การกัดเซาะเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดังนั้นควรปล่อยให้เกิดการปรับสมดุลทางธรรมชาติ เนื่องจากมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ในพื้นที่อ.สทิงพระ บริเวณหาดแก้ว ถูกกัดเซาะแต่ทรายกลับไปเพิ่มที่บริเวณวัดเลียบ ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา

3) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment หรือ EIA) เป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิเคราะห์โครงการ แต่ไม่เหมาะกับการกัดเซาะชายฝั่ง และพบว่าในระยะหลังกระบวนการทำ EIA ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4) การแก้ปัญหาควรมีข้อมูลพื้นฐานที่เข้มข้น อาทิเช่น ข้อมูลทางสมุทรศาสตร์ การเกิดมรสุม การเปลี่ยนแปลงกระแสน้ำ และที่สำคัญคือ ต้องมีการบูรณาการข้อมูล

5) โครงสร้างแข็ง เช่น กระสอบทรายมีผลเสียต่อทัศนียภาพของชายหาดจนทำให้เกิดการคัดค้านจากชุมชน (เครือข่ายพลเมืองสงขลา)

6) หากมีการแก้กฎหมายโดยออกพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้เทศบาลดูแลจัดการชายฝั่ง อาจไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะเทศบาลมีงบประมาณจำกัด

7) การแก้ไขปัญหาเรื่องการกัดเซาะชายฝั่งควรเน้นกระบวนการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และควรทำให้หาดกลายเป็นพื้นที่เรียนรู้ และเป็นต้นแบบของประเทศไทย

8) การแก้ไขปัญหการกัดเซาะ ควรให้ข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ และประชาชน

9) ควรมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล สร้างความเข้าใจ และร่วมกันหาทางออกให้กับปัญหาทุกเดือน โดยเน้นการนำเสนอความรู้ทางวิชาการเพื่อให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น

10) ควรมีการนำประเด็นเรื่องจริยธรรมมาใช้ประกอบในการแก้ไขปัญห

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหในอนาคต

จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีข้อเสนอแนะสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งต้องการข้อมูลพื้นฐานที่มีความแม่นยำถูกต้องและทันสมัย โดยเฉพาะข้อมูลทางสมุทรศาสตร์ของทะเล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้และออกแบบเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่น้อยที่สุด

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชนควรร่วมกันแก้ไขปัญหเพื่อให้ได้ผลเชิงบูรณาการ และควรมีการสื่อสารเพื่อให้ภาคประชาสังคมภายนอกเข้าใจถึงปัญห นอกจากนี้ควรมีความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัย หน่วยงานของรัฐ และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

3) ควรจัดให้มีเวทีสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และสื่อสารกับภาคประชาชน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

4) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นการบริหารจัดการเชิงพื้นที่

5) ควรมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากหาดทรายโดยตรง

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

บ้านเมือง Ban Muang Circulation: 600,000 Ad Rate: 750	Section: กีฬา/การศึกษา-วัฒนธรรม วันที่: พุธ 9 ตุลาคม 2556 ปีที่: 12 ฉบับที่: 3603 Col.Inch: 85.83 Ad Value: 64,372.50 หัวข้อข่าว: สกว.ร่วมกับ จ.สงขลา และ ม.อ.หาดใหญ่จัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง...	หน้า: 13(ล่าง) PRValue (x3): 193,117.50 คลิป: ขาว-ดำ
--	---	---

สกว.ร่วมกับ จ.สงขลา และ ม.อ.หาดใหญ่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ จังหวัดสงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดประชุมเพื่อระดมสมอง "แนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษด้านกัดเซาะชายฝั่งทะเล พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ โดยมีนายพิรสิษฐ์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานในการเปิดประชุม พร้อมด้วย ดร.สิลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. และคณะนักวิจัย นักวิชาการ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานจังหวัด ตลอดจนแกนนำภาคประชาชน และสื่อมวลชนในพื้นที่

นายพิรสิษฐ์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กล่าวว่า ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาที่สำคัญและทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ สภาพปัญหาการกัดเซาะของสงขลา เกิดขึ้นตั้งแต่อาณาจักรขอม อำเภอบางเมือง อำเภอลำดวน อำเภอเมือง ไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ทุกภาคส่วนต้องหันมาหาความจริงว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดสงขลาเกิดอะไรขึ้น โดยในส่วนของงานการแก้ปัญหาด้วยกลไกหลายวิธี เช่น การใช้ลักษณะโครงสร้างแข็ง (เช่น เขื่อนกันคลื่น กำแพงกันคลื่น กองหินหัวหาด) หรือโครงสร้างอ่อน (เช่น เติมนทรายหาด ปลูกป่าชายเลน) ซึ่งในวงวิชาการ

ยังมีการถกเถียงในเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวางว่าวิธีการใดจะเหมาะสมกว่าที่จะรวมถึงปัญหาในการปฏิบัติที่ยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน จะให้ผู้ที่ปฏิบัติในพื้นที่ได้ดำเนินการแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม สิ่งที่สำคัญจากเวทีนี้คือความชัดเจนของสถานการณ์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ถ้าภาครัฐกำหนดตรงนี้ได้ในการแก้ไขปัญหาจะสามารถดำเนินการได้โดยเร็ว เนื่องจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่ใช่เป็นปัญหาของจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง แต่เป็นปัญหาระดับประเทศ โดยเฉพาะตลอดแนวชายฝั่งทะเลของจังหวัดภาคใต้ โดยในด้าน

รหัสข่าว: C-131009018075 (9 ต.ค. 56/05:58)

หน้า: 1/2

iQNewsAlert

บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด 888/178 อาคารมหาพามิตาย ชั้น 17 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์ 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

บ้านเมือง

Ban Muang
Circulation: 600,000
Ad Rate: 750

Section: กีฬา/การศึกษา-วัฒนธรรม

วันที่: พุธ 9 ตุลาคม 2556

ปีที่: 12

ฉบับที่: 3603

หน้า: 13(ล่าง)

Col.Inch: 85.83

Ad Value: 64,372.50

PRValue (x3): 193,117.50

คลิ๊ป: ชาว-ดำ

หัวข้อข่าว: สกว.ร่วมกับ จ.สงขลา และ ม.อ.หาดใหญ่จัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาการกัดเซาะชาย...

วิชาการจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่า ไม่ว่าจะทั้งโครงสร้างแข็งหรือโครงสร้างอ่อนต่างล้วนสามารถแก้ไขปัญหการกัดเซาะได้ โดยให้เกิดผลกระทบต่อพี่น้องประชาชนให้น้อยที่สุด"

รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กล่าวต่อว่า "แนวทางการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งกรณีจังหวัดสงขลา เชื่อว่าจะเป็นแนวทางต้นแบบสำหรับการแก้ปัญหการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งแถบบริเวณอื่นๆ ทั้งในฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน โดยงานประชุมในเวทีครั้งนี้ยากให้ทุกภาคส่วนได้สะท้อนความจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยได้รับทราบ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหการกัดเซาะชายฝั่งที่สมควรนำมาแก้ไขได้ ขณะเดียวกัน วอนให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคี เนื่องจากในการแก้ปัญหการกัดเซาะชายฝั่งทำได้หลายวิธี เพื่อค้นหาหลักรูปและแนวทางวิธีใดที่ดีที่สุดสำหรับจังหวัดสงขลาต่อไป"

ดร.สิทธาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. กล่าวว่า "ในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งของจังหวัดสงขลา วิธีที่จะแก้ไขปัญหได้คือ ต้องมีข้อมูลครบถ้วน รอบด้าน การมองข้อมูลเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหได้ โดยข้อมูลที่ต้องเป็นข้อเท็จจริงไม่ใช่ความคิดเห็น เช่น การกัดเซาะชายฝั่งเป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร ตั้งแต่ช่วงไหน มากเท่าไร เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์และหาแนวทางต่อไป ด้วยเหตุนี้ สกว.จึงร่วมกับทางจังหวัดสงขลา จัดเวทีนำเสนอเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและข้อมูลครั้งนี้ขึ้นรวมทั้งเพื่อเปิดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว โดยมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิจัยจำนวน 6 เรื่อง มานำเสนอในงานนี้ (เช่น สถานการณ์และแผนการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งของภาคใต้ โดยคุณจินตวดี ทิพย์เมธากุล ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ปัญหาและสาเหตุของการสูญเสียหาดทรายจังหวัดสงขลา และการศึกษาเบื้องต้นเพื่อกำหนดระยะถอยร่นสำหรับชายฝั่งทะเลในประเทศไทยพื้นที่จังหวัดสงขลา โดย ดร.สมปรัตนา ฤทธิพิริ้ง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น) ซึ่งหวังว่าผลจากเวทีนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเพื่อให้เห็นถึงแนวทางและโอกาสในการแก้ไขปัญหทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของจังหวัดสงขลาต่อไป"

"การจัดเวทีครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเวทีความรู้เพื่อสาธารณะในพื้นที่ภาคใต้ที่ สกว. ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดำเนินการภายใต้ชื่อ "ABC Forum ความรู้เพื่อสาธารณะ" ระยะเวลา 1 ปี (พ.ย.56-ส.ค.57) เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่มีการใช้ข้อมูลความรู้จากกระบวนการวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหและพัฒนาพื้นที่ ผ่านการสื่อสารกว้างให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตัดสินใจร่วมกัน โดยกำหนดจัดประชุมเดือนละครั้ง" รองผู้อำนวยการ สกว. กล่าวเสริม

ทั้งนี้ จากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ปี 2554) พบว่า ตั้งแต่ปี 2495-2551 จ.สงขลา มีพื้นที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 6 อำเภอ 28 ตำบล (จากจำนวน 16 อำเภอ 127 ตำบลของทั้งจังหวัด) เป็นแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะในระดับรุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม. รวม 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่มีแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะเป็นอันดับ 4 ของประเทศ รองจาก นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานีตามลำดับ แม้ปัจจุบันจะมีงานวิจัยศึกษาไปเรื่อยๆแต่เป็นจำนวนมาก แต่ผลงานวิจัยมีความหลากหลายและยังให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป

22 ข่าวต่อ

ต่อจากหน้า 1

วิกฤตกัดเซาะชายฝั่ง

เมื่อวันที่ 30 ก.ย. 56 ที่โรงแรมมิ่งรุจิรา พาวิลเลียน บีช อ.เมือง จ.สงขลา สำนักงานพลังงาน เขตโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับจังหวัดสงขลา จัดการประชุมเพื่อระดมสมองในหัวข้อ "แนวทางการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา" ขึ้น โดยมีนายพิรสิทธิ์ พันธุ์เรือง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานเปิดงาน

กัดเซาะชายฝั่งปัญหาใหญ่

นับวันทวีความรุนแรง

ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งผ่านข้อมูลการวิจัยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมกันในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ซึ่งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสีย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ ระดับน้ำทะเล ซึ่งปัจจุบันมีความรุนแรงมากขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ และจากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2554) พบว่า ตั้งแต่ปี 2495-2551 จังหวัดสงขลาพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 6 อำเภอ 28 ตำบล (จากจำนวน 16 อำเภอ 127 ตำบลของจังหวัด) เป็นแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะในระดับรุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม. รวม 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ รองจากนครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานี ตามลำดับ

รัฐไม่ได้เพิกเฉยในเรื่องนี้

นางจันทิมา พิทยานุรักษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา กล่าวว่า เรื่องสถานการณ์และการแก้ไขการกัดเซาะชายฝั่งนี้เป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบกันอยู่ ทางภาครัฐก็มีมาตรการการแก้ไขปัญหาเรื่องการกัดเซาะชายฝั่ง

ซึ่งจะเห็นจากมติคณะรัฐมนตรีที่มีมติมาตั้งแต่ปี 2551 เรื่อง โครงการป้องกันและการเกาะชายฝั่งทะเลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ปี 2552 เรื่อง แนวทางการบูรณาการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเลและชายฝั่ง และในปี 2553 เรื่อง กรอบแผนบูรณาการ งบประมาณการจัดการป้องกันและการกัดเซาะชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด

ซึ่งก็ถือว่าทางรัฐเองก็ไม่ได้เพิกเฉยในเรื่องนี้ และเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 ที่ผ่านมานี้ ได้มีประกาศจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงสร้างหรือกิจการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดการก่อสร้างเพื่อขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณทะเลหรือในทะเลที่มีลักษณะเป็นกำแพงหรือชายฝั่งติดแนวชายฝั่งความยาวตั้งแต่ 200 เมตรขึ้นไป, รอคติทราย เชือกกันทรายและคลื่น รอบบังคับกระแสน้ำ ทุกขนาด และแนวเขื่อนกันคลื่นนอกฝั่งทะเล ทุกขนาด ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเลของ จ.สงขลา นั้น สภาพชายฝั่งเป็นหาดทราย มีความยาวรวม 157.90 กม. เกิดการกัดเซาะแนวชายฝั่งประมาณ 55 กม. โดยเฉพาชายหาดบริเวณอ.จะนะ เกิดการกัดเซาะรุนแรง มีการป้องกันการกัดเซาะและลดความแรงคลื่นด้วยโครงสร้างหลายรูปแบบ

ถอยร่น ปรับตัว และป้องกัน

ดร.สมปราชญ์ ณัฐพรัง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า เมื่อกล่าวถึง "หาดสงขลา" คนสงขลา มักหมายถึง หาดทรายยาวตั้งแต่หน่วยแรง หาดเก่าแสงขลา หาดลิ้น สมิหลา เรื่อยกันไปทางเหนือจรดปลายแหลมสนอ่อน โดยมีระยะทางประมาณ 7.8 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นหาดทรายกว้าง มีหน้าหาดเป็นเนินอยู่ 2 จุด คือ ที่หัวนาแรงและกองหินบริเวณแหลมสนอ่อน ซึ่งการดำเนินการในปีที่ผ่านมา ปี 2555 คือ การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยการนำทรายที่สูบน้ำจากนอกชายฝั่งมาถมปรับภูมิทัศน์ของเทศบาล โดยได้ทำการถมทรายตั้งแต่บริเวณหัวหาดเก่าแสงถึงหาดทรายขาวด้วยรถตัก 450 เมตร เรื่อยมาทางเหนือตามแนวชายฝั่งและหลักทั่วไปของมาตรการที่มีใช้ในปัจจุบัน คือ ถอยร่น ปรับตัว และป้องกัน

ซึ่งการถอยร่นเป็นแนวทางที่คิดว่าดีที่สุด ระยะถอยร่น คือ ระยะจากชายน้ำเข้ามาในแผ่นดินที่ถูกสวาญไว้เพื่อกระบวนการธรรมชาติของชายฝั่งทะเลห้ามมิให้มีสิ่งปลูกสร้างถาวรใดๆ ในขอบเขตระยะถอยร่นนี้ ทั้งนี้เพื่อให้การปรับสมดุลของกระบวนการตามธรรมชาติไม่ถูกแทรกแซง โดยทั่วไปวัดจากระดับน้ำขึ้นเฉลี่ย โดยมีจุดประสงค์หลัก คือ ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติภัยที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลลดงบประมาณเพื่อใช้ในการป้องกันชายฝั่ง ส่วนพื้นที่ชายฝั่งให้คงทัศนียภาพที่งดงามตามธรรมชาติ ลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ร่วมกันบริเวณชายฝั่ง ประชาชนสามารถเข้าถึงชายฝั่งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ และลดความเสี่ยงภัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

สลายพลังคลื่นด้วยโครงสร้างวัสดุที่คิด "ทราย"

ผศ.กัญญาณี พรพิเนตรพงศ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวว่า สาเหตุหลักของปัญหาการกัดเซาะ คือ การกร่อนที่ผิวหน้าเป็นอิทธิพลของชายฝั่งด้วยโครงสร้างต่างๆ พยายามสลายพลังคลื่นด้วยโครงสร้าง และวัสดุที่ดีที่สุดคือ "ทราย" ซึ่งนโยบายสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์หาดทรายอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อการศึกษาทางเลือกเชิงนโยบายในการจัดการปัญหาการกัดเซาะหาดทรายเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

โดยทางเลือกในการดูแลชายฝั่งจะพิจารณาจากวิธีการ คือ ใช้โครงสร้างแข็งหรือไม่ ใช้กลไกที่สอดคล้องกับธรรมชาติหรือไม่ ซึ่งจะมี 3 ทางเลือก 1.ใช้โครงสร้างแข็ง (ตามที่ทางกรมกำหนดไว้) 2.ยุติการโครงสร้างแข็งในพื้นที่กัดเซาะ และ 3.ยุติการโครงสร้างแข็งรอบบางส่วนของพื้นที่ (การยุติการแทรกแซงการรื้อถอนโครงสร้างที่ไม่ใช้ประโยชน์และการฟื้นฟูระบบธรรมชาติของหาดทราย) ทั้งนี้ ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการลงนามรักษาหาดสงขลา-ชลาทัศน์ คือ รื้อบางส่วนของพื้นที่หาดทรายเก่าออก ยุติการใช้โครงสร้างใด พื้นที่หาดทรายเก่าเพื่ออนุรักษ์หาดทรายไว้ เนื่องจากมีประสิทธิผลด้านต้นทุน และได้หาดทรายคืนมาเร็วที่สุด เพราะหาดสงขลา-ชลาทัศน์ เป็นหาดทรายที่มี "เอกลักษณ์ประจำถิ่น" มีศักยภาพสูงด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การใช้อพยพชุมชน และเป็นแหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติทางทะเลของชุมชน จึงควรค่าต่อการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ไว้ และด้วยความละเอียดอ่อนของระบบ

ธรรมชาติจะทำให้การต่อเติมใดๆ ไม่คุ้มค่ากับผลกระทบที่เกิดขึ้น

แนวทางแก้ปัญหาหาดสงขลาทัศน์เชิงบูรณาการ

ผศ.พยอม รัตนมณี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวว่า การแก้ปัญหาหาดสงขลาทัศน์เชิงบูรณาการ คือ 1.การเสริมหาด ทำการเคลื่อนย้ายทรายจำนวน 200,000 ลูกบาศก์เมตร จากแหลมสนอ่อนมาเสริมหาดสงขลาทัศน์ที่เสื่อมโทรมให้คืนสภาพหาดทราย และยังคงช่วยไม่ให้ตะกอนทรายเดิมและล้นบริเวณปลายเขื่อน 2.วางปะการังเทียมกันคลื่นแนวปะการังเทียมชะลอความเร็วของคลื่นลม ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง พื้นที่ทรัพยากรประมง ส่งเสริมการท่องเที่ยวและลดการเคลื่อนย้ายตะกอนชายฝั่ง 3.เสริมหินหัวหาด 4.ก่อสร้างทำเทียมเรือประมงโดยลำเลียงหินและกระสอบทรายสังเคราะห์มาจัดทำเขื่อนกันคลื่นเพื่อบรรเทาความแรงในทำเทียมเรือ และใช้ภัยวัสดุแปลกปลอมจากหาดทรายโดยการเสริมหินหัวหาด สมิหลา ยื่นออกไปอีก 80 เมตร ให้มีความแข็งแรง มั่นคง และถาวร ทำให้ตะกอนทรายของหาดสงขลาทัศน์มีเหมาะสมในการท่องเที่ยว

ด้านอาจารย์อารยา สุขสม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กล่าวว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากหาดทรายบริเวณชายทะเลฝั่งอ่าวไทยภาคใต้ตอนล่าง คือ กำหนดมาตรฐานกลางในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเล กำหนดระยะถอยร่นหรือแนวถอยร่น กำหนดการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ใกล้เคียงหรือระยะใช้ประโยชน์จากหาด กำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนาเมืองชายทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ และจำกัดหรือควบคุมการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ให้สอดคล้องกับความสามารถของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและชายหาดที่จะรองรับได้

สรุปได้ว่านักวิชาการที่มานำเสนองานวิจัยในครั้งนี้มีความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 แนวทาง คือ การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้วยการรื้อระบบโครงสร้างแข็ง และแก้ปัญหาชายหาดที่ถูกกัดเซาะด้วยการเติมทราย ซึ่งสอดคล้องกับกลไกของระบบนิเวศชายฝั่ง ในขณะที่นักวิชาการบางส่วนเสนอแนะว่า ควรสร้างที่ดักตะกอนบริเวณชายฝั่งให้ยื่นออกไปในทะเลเพื่อชะลอความเร็วของคลื่น รวมทั้งวางปะการังเทียมกันคลื่น และสร้างเขื่อนกันคลื่นได้น้ำซึ่งเป็นโครงสร้างแข็ง

สกว.ระดมสมองแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ จังหวัดสงขลา จัดประชุมเพื่อระดมสมอง “แนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา” ขึ้น ณ ห้องแกรนด์ บอลรูม โรงแรมราชมิ่งคลา พาวิลเลียน ปิซ อ.เมือง จ.สงขลา โดยมี นายพิรณัฐ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานการเปิดงาน และ ดร.สิริภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวต้อนรับและกล่าวรายงาน

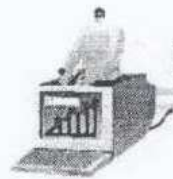
สำหรับการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งผ่านข้อมูลงานวิจัย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมร่วมกันในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ซึ่งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่ดิน อาคารสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

ทั้งนี้การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำในทะเล ซึ่งปัจจุบันมีความรุนแรงมากขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การบุกรุกป่าชายเลน ความ

เสื่อมโทรมของแนวปะการัง การปรับถมพื้นที่ชายฝั่ง การก่อสร้างโครงสร้างชายฝั่งที่ไปกีดขวางหรือปรับเปลี่ยนทิศทางกระแสน้ำ การลดลงของโคลนตมและมวลทรายที่ไหลลงสู่ทะเล การทรุดตัวของแผ่นดิน รวมถึงปัญหาโลกร้อนซึ่งเป็นตัวการสำคัญ

ข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2554) พบว่า ตั้งแต่ปี 2495-2551 จังหวัดสงขลาพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 8 อำเภอ 28 ตำบล (จากจำนวน 18 อำเภอ 127 ตำบลของทั้งจังหวัด) เป็นแนวชายฝั่งถูกกัดเซาะในระดับรุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม. รวม 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะเป็นอันดับ 4 ของประเทศ รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานี ตามลำดับ และแม้ปัจจุบันจะมีงานวิจัยศึกษาในประเด็นนี้เป็นจำนวนมาก แต่ผลงานวิจัยก็ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหามีข้อมูลที่เพียงพอมากที่สุด สำหรับการตัดสินใจ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้จัดกิจกรรมครั้งนี้ขึ้น

ประชาชาติ ธุรกิจ Prachachart Turakij Circulation: 120,000 Ad Rate: 1,300	Section: การตลาด/นิวบิช วันที่: พุธสัปดาห์ 10 - อาทิตย์ 13 ตุลาคม 2556 ปีที่: 36 ฉบับที่: 4565 หน้า: 26(ล่างขวา) Col.Inch: 8.56 Ad Value: 11,128 PRValue (x3): 33,384 คอลัมน์: เก็บตกเอสเอ็มอี: สกว.ระดมสมองแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง คลิป: สีสี่
--	---

เก็บตกเอสเอ็มอี

สกว.ระดมสมองแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับจังหวัดสงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดประชุมเพื่อระดมสมอง “แนวทางการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีจังหวัดสงขลา” เพื่อเป็นเวทีนำเสนอเผยแพร่ความรู้ผลวิจัยด้านกัดเซาะชายฝั่งทะเล พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ โดยมีนายพิรสิญจน์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานในการเปิดประชุม

มติชน กรอบบ่าย Matichon (Mid-Day) Circulation: 950,000 Ad Rate: 1,500	Section: First Section/ปกครองท้องถิ่น วันที่: พุธ 2 ตุลาคม 2556 ปีที่: 36 ฉบับที่: 12988 หน้า: 8(กลาง) Col.Inch: 13.51 Ad Value: 20,265 PRValue (x3): 60,795 ภาพข่าว: ระดมสมอง คลิป: สีสี่
---	--

ระดมสมอง - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ จังหวัดสงขลา จัดประชุมเพื่อระดมสมองหาแนวทางการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งสงขลา โดยมี นายพิรสิญจน์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานเปิดงาน ที่โรงแรมราชมั่งคั่ง พาวิลเลียน บิช อ.เมือง โดยจากการสำรวจตั้งแต่ปี 2495-2551 พบว่าจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ถูกกัดเซาะไปแล้วทั้งสิ้น 6 อำเภอ 28 ตำบล รวมระยะกว่า 54.52 กิโลเมตร

ไทยโพสต์ Thai Post Circulation: 450,000 Ad Rate: 850	Section: X-CITE/ภูมิภาค วันที่: อังคาร 1 ตุลาคม 2556 ปีที่: 17 ฉบับที่: 6175 หน้า: 6(ล่างซ้าย) Col.Inch: 7.31 Ad Value: 6,213.50 PRValue (x3): 18,640.50 คลิป: ชาว-ดำ คอลัมน์: เหนือจรดใต้: ชายฝั่ง 4 จังหวัดภาคใต้พัง
--	--

ชายฝั่ง 4 จังหวัดภาคใต้พัง

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สำนักงาน
 กองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวว่า ปัญหาการ
 กัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวัน
 จะทวีความรุนแรงมากขึ้น สร้างความวิตกให้
 ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเลอย่างมาก จาก
 ข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งปี 54
 พบว่า ตั้งแต่ปี 2495-2551 จ.สงขลามิพื้นที่ถูก
 กัดเซาะแล้ว 6 อำเภอ 28 ตำบล อยู่ในระดับ
 รุนแรง 13.43 กม. ระดับปานกลาง 41.09 กม.
 รวมเป็น 54.52 กม. จัดเป็นจังหวัดที่แนวชายฝั่ง
 ถูกกัดเซาะเป็นอันดับ 4 ของประเทศรองจาก
 จ.นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ และปัตตานี.

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
“ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา..จะ何去何从 ?”
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.)

หลักการและเหตุผล

จังหวัดสงขลา มีฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การเกษตร การประมง ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม ค้าขาย และการท่องเที่ยว

ที่ผ่านมาหลายหน่วยงานในจังหวัดสงขลาได้จัดเวทีพูดคุยถึงภาพการพัฒนาสงขลาในอนาคต เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ด้วยมุมมองหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ ทิศทางในการพัฒนาจังหวัด อาทิ เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2556 จังหวัดสงขลาจัดเสวนารับฟังความคิดเห็น ร่าง “วิสัยทัศน์สงขลา 2570” (พ.ศ.2556 - 2570) เพื่อเป็นแผนระยะยาว 15 ปี ที่มีความชัดเจนต่อการ กำหนดวิสัยทัศน์ทางการพัฒนาในอนาคต เมื่อวันที่ 30 - 31 ตุลาคม 2556 องค์การบริหารส่วนจังหวัด สงขลา จัดประชุมสัมมนา “ออกแบบอนาคตสงขลา” ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผู้จัดงานได้ทำเป็น เอกสารประกอบการประชุมในครั้งนี้ด้วยแล้ว เพื่อช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน มีทิศทางในการดำเนินงานหรือตัวเลือกทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดสงขลาได้ชัดเจน มากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่ใช้หลักเกณฑ์หรือ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องช่วยในการตัดสินใจ

ดังนั้นจากเหตุผลข้างต้น “โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบ **สร้างสรรค์**” ซึ่งเกิดจากการร่วมสนับสนุนงบประมาณของ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) เพื่อจัดสรรทุนวิจัยแก้ปัญหาวิกฤตของจังหวัด สงขลา โดยในระยะที่ 1 (ระหว่างปี 2555 - 2556) ได้จัดสรรทุนวิจัยให้นักวิจัยของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในประเด็น **การป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดสงขลา** ซึ่งสิ้นสุดในปี 2556 และการจัดสรรทุนวิจัยในระยะที่ 2 (ระหว่างปี 2557 - 2558) ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

กับเศรษฐกิจเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา จึงได้จัดการประชุมนี้ขึ้น เพื่อระดมสมองผู้เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา โดยหวังให้ได้ข้อสรุปและประเด็นวิจัยที่ชัดเจนเพื่อใช้ประกอบการจัดสรรทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา
2. เพื่อให้โครงการความร่วมมือ ฯ ภายใต้ MOU ม.อ. - สกว. ได้ข้อสรุปและประเด็นวิจัยที่ชัดเจนเพื่อใช้ประกอบการจัดสรรทุนวิจัย
3. เพื่อสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

“โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์” ภายใต้ MOU ม.อ. - สกว. ได้ประเด็นการวิจัยที่ชัดเจนในการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 30 คน ประกอบด้วย

- นักวิชาการ – นักวิจัย ม.อ. 10 คน
- ผู้แทนจากหน่วยงานภายนอก อาทิ 15 คน
 - มูลนิธิชุมชนสงขลา
 - หอการค้าจังหวัดสงขลา
 - ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สาขาภาคใต้
 - ธนาคารเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Bank)
 - ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
- สื่อมวลชน 5 คน

สถานที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันอังคารที่ 19 พฤศจิกายน 2556 เวลา 8.30 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา..จะ何去何从 ?

วันอังคารที่ 19 พฤศจิกายน 2556 เวลา 08.30 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

- 08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง
- 09.00 – 09.30 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม
รวมทั้งนำเสนอข้อมูลงานวิจัยและสรุปภาพรวมข้อมูลเศรษฐกิจจังหวัดสงขลาที่ควรรู้
โดย ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์
ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.
- 09.30 – 09.40 น. กล่าวเปิดการประชุม โดย ผศ. ดร.สุธรรม นียมวาส
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ หัวหน้าโครงการความร่วมมือเพื่อ
การพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ ภายใต้ MOU ม.อ. - สกว.
- 09.40 – 12.00 น. ประชุมระดมสมอง “ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา..จะ何去何从 ?”
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมประชุม อาทิ เช่น
ศ. เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คุณสมพร สิริโปรภานนท์	ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา
คุณชิต สง่ากุลพงศ์	ประธานมูลนิธิชุมชนสงขลา
คุณราเมศ รัตนอรุณ	ผู้จัดการ ธนาคาร SME สาขาหาดใหญ่
คุณสุกิตติ ธนพิทักษ์	เลขาธิการมูลนิธิเรวรักษ์สงขลาเฉลิมพระเกียรติ
คุณศุภรินทร์ เสนาธง	สำนักงานจังหวัดสงขลา
อ.จำนงค์ แรกพินิจ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ดร.พินิจ ดวงจินดา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ดร.โสภณ จิระเกียรติกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.ภาสกร ธรรมโชติ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ผู้แทนสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้
ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ดำเนินรายการ โดย

คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น

คุณปัญชร วิเชียรศรี

สถานีวิทยุชุมชน คลื่น 101.0

สถานีวิทยุ คลื่น ม.อ.88

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

Press Release

เวทีระดมสมอง “ทิศทางการเศรษฐกิจสงขลา จะไปทางไหนดี”

เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556 ที่ผ่านมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” จัดประชุมเพื่อระดมสมอง “ทิศทางการเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา จะไปทางไหนดี” ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12 อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ม.สงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา มีผู้เข้าร่วมจากหลายภาคส่วน อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ ธนาคาร SME มูลนิธิชุมชนสงขลา มูลนิธิเรารักสงขลา นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย และเครือข่ายสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา ซึ่งในที่ประชุมมีการเสนอภาพข้อมูลพื้นฐาน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาว่า จะเป็นไปในทิศทางใด เพื่อนำมาใช้ในการประกอบในการเป็นโจทย์วิจัยในการสนับสนุนทุนวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือ ม.อ. – สกว. ต่อไป

ผศ.ดร.สุธรรม นียมวาส ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา และหัวหน้าโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ ม.สงขลานครินทร์ ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า การจัดประชุมเพื่อระดมสมองในครั้งนี้เพื่อนำผลจากการประชุมมาใช้จัดทำกรอบหรือประเด็นปัญหาในการวิจัยทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดสงขลาให้มีความชัดเจนขึ้น และจะนำมาพัฒนาเป็นโจทย์ในการสนับสนุนทุนวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือ ม.อ. – สกว. ในเฟสที่ 2 ที่กำลังจะประกาศทุนวิจัย ในปี 2557 – 2558 นี้

ด้านนายสมพร สิริโปรนานนท์ ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา กล่าวว่า ภาพรวมด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา หลักๆ จะเน้นทางด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย การเติบโตของกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ เพื่อรองรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนในสามจังหวัดชายแดนใต้และนักศึกษาที่ย้ายเข้ามาเรียนในพื้นที่ รวมถึงการเข้ามาของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ทั้งนี้ จุดแข็งที่สำคัญด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา คือ การท่องเที่ยว การค้า และ SME โดยเชื่อว่าสามส่วนนี้จะมีส่วนช่วยสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดให้เดินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ขณะที่นายนิพนธ์ บุญญามณี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ให้ความเห็นว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา นอกจากด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวแล้ว สงขลายังมีศักยภาพด้านอื่นที่สามารถพัฒนาได้อีกมาก โดยเฉพาะประเด็นพลังงาน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของจังหวัดสงขลา เนื่องจากภายในจังหวัดมีระบบโครงสร้างพื้นฐานทางพลังงานที่มีโรงแยกก๊าซ มีแท่นขุดเจาะน้ำมัน มีท่าเรือน้ำลึก ตู้คอนเทนเนอร์ งานซ่อมบำรุง และมีโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซียที่มีกำลังการผลิต 1400 เมกกะวัตต์ในอำเภอสิงหนคร จึงน่าจะเป็นตัวสะท้อนว่าสงขลาควรเป็นศูนย์กลางเรื่องพลังงาน ทั้งนี้

แผนการพัฒนาด้านพลังงานดังกล่าวทาง อบจ.สงขลาได้เตรียมการและพร้อมจะนำเสนอแก่คณะรัฐมนตรี
สัณฐานที่จะมาเยือนจังหวัดสงขลาในปลายเดือนพฤศจิกายนนี้ด้วย

ด้านตัวแทนจากธนาคาร SME คุณราเมศ รัตนอรุณ ระบุว่า ผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในท้องถิ่นยัง
มีความอ่อนแอ อันเนื่องมาจากการขาดความสามารถในด้านการตลาด ซึ่งประเด็นส่วนนี้ควรได้รับการ
ส่งเสริมและพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อสร้างศักยภาพของเอสเอ็มอีจังหวัดสงขลาให้สามารถดำเนินธุรกิจได้
อย่างยั่งยืนต่อไป

ขณะที่ตัวแทนจากภาคประชาชน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า โจทย์วิจัยควรมีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าเป็น
การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองใคร ระหว่างกลุ่มผู้ได้ประโยชน์กับผู้เสียผลประโยชน์ หรือกลุ่มนายทุน
กับกลุ่มประชาชน นอกจากนี้ ยังเสนอว่า ในจังหวัดสงขลาไม่มีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ถึง 5 แห่ง และมี
หน่วยงานท้องถิ่นรวมทั้งหอกการค้าจังหวัด ซึ่งกลไกเหล่านี้ควรร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยกัน
เติมเต็มช่องว่างที่ขาดหายไป ซึ่งคิดว่าน่าจะทำได้ในเชิงนโยบายก่อนเป็นอันดับแรก

จากนั้น ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่
ภาคใต้ตอนกลาง สกว. กล่าวสรุปทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและกรอบงานวิจัยใน
อนาคตว่า จากเวทีนี้ทำให้เห็นภาพแนวทางในการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งทาง สกว. เองก็จะถอดออกมาเป็น
บทเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นโจทย์ในการสนับสนุนทุนวิจัยต่อไป โดยในปีแรกอาจจะเริ่มด้วยการทบทวน
ตรวจสอบ วิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์ทั้งแผนจากภาครัฐ และเครือข่ายภาคประชาชน มาสู่การวางแผน
พัฒนาและกำหนดตำแหน่งการพัฒนาของจังหวัดจากมุมมองที่รอบด้าน จากนั้นในปีที่สองจะเน้นศึกษา
ด้านรายละเอียดของประเด็นและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจให้ลึกขึ้น

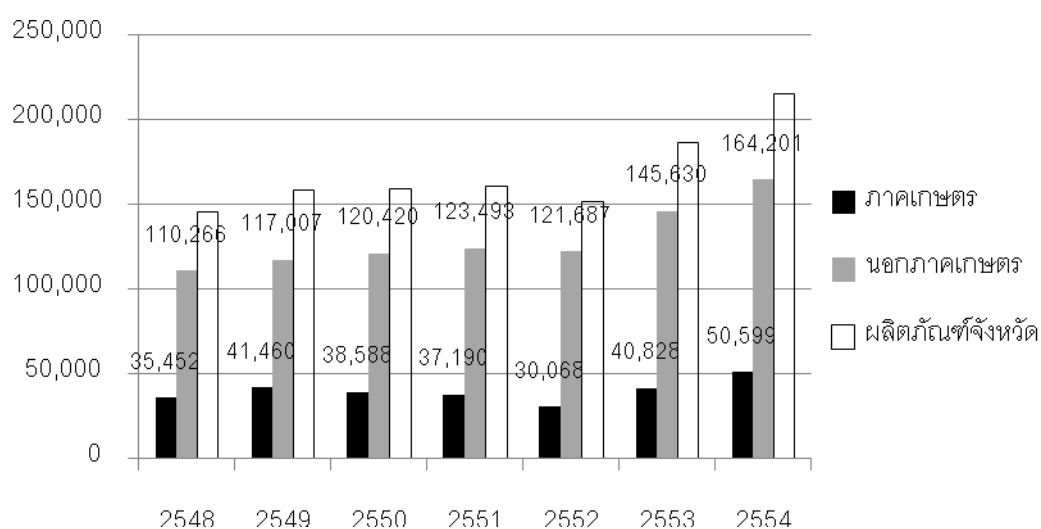
เศรษฐกิจสงขลา : วิสัยทัศน์ โอกาส แนวทางพัฒนา และกรอบการวิจัย¹

① ภาพรวมด้านเศรษฐกิจสงขลา

โครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาขึ้นอยู่กับกิจกรรมนอกภาคเกษตรเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 76.4 (ภาพที่ 1) ทั้งนี้จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ แสดงให้เห็นว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 26) ภาคเกษตร (ร้อยละ 23) และการค้า (ร้อยละ 12) แต่ ณ ภาพการณ์ปัจจุบันข้อมูลล่าสุดสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาเด่นมาก และถือเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา ในขณะที่การส่งออกในช่วงไตรมาส 4 ลดลง ราคาขายพาราตกต่ำ การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและอสังหาริมทรัพย์ชะลอตัว อันมีสาเหตุเนื่องมาจาก (1) ความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลง (2) อำนาจการซื้อของภาคประชาชนลดลง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากนโยบายรัดคั้นแรก ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค (3) ราคาขายพาราตกต่ำ อย่างไรก็ตามคาดว่าในช่วงไตรมาส 2 เศรษฐกิจสงขลา น่าจะฟื้นตัว สืบเนื่องจากการลงทุนขนาดใหญ่ของบริษัท เซ็นทรัล ซึ่งมีมูลค่าหลายพันล้านบาท

แผนภาพที่ 1 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2548 – 2554

หน่วย : ล้านบาท รวมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556

หากมองย้อนกลับไปที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เริ่มมาจากคลองอู่ตะเภา พัฒนาเรื่อยมาจนมีรางรถไฟ ซึ่งการเติบโตยุคนั้นกระจุกอยู่โซนขนาดใหญ่ใน ต่อมา มีการขยายตัวของโมเดลเทรด เช่น แมคโคร บิ๊กซี โลตัส คาร์ฟู ออกตามมุมเมืองต่างๆ จากนั้น

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเพื่อระดมสมอง เรื่อง “ทิศทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา...จะไปทางไหนดี” ในวันอังคารที่ 19 พฤศจิกายน 2556 เวลา 8.30-12.00 น. ณ ห้องประชุมเสด็จพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ปี 2547 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดผังเมืองใหม่แยกเป็น 3 ทิศทาง กล่าวคือ พื้นที่อุตสาหกรรมตกไปอยู่โซนชลล่ง ทั้งนี้เพราะพื้นที่เป็นที่ราบสูง พื้นที่ที่อยู่อาศัย(บ้านหลังที่ 2) ย้ายไปโซนสนามบิน ส่วนโซนปลูกกันต์ เป็นย่านเศรษฐกิจ ปัจจุบันถือเป็นการพัฒนายุคที่ 4 ที่ยึดเอาเซ็นทรัลเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยลูกค้าส่วนใหญ่เป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ ซึ่งแน่นอนว่าเซ็นทรัลจะเป็นตัวดึงดูดความเจริญมายังเมืองหาดใหญ่ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะขยายตัว ในขณะที่การค้าในเมืองอาจซบเซาลงบ้าง แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าความเจริญมาพร้อมกับปัญหาสังคม

ธุรกิจอีกตัวหนึ่งของจังหวัดสงขลาที่มองว่าโตมาก แต่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในข้อมูล GDP จังหวัด คือธุรกิจพลังงาน เนื่องจากสงขลาเป็นแหล่งขุดเจาะปิโตรเลียม ซึ่งจ่ายภาษีให้ทางอบจ.สงขลา ปีละ 400-500 ล้านบาท อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย และโรงไฟฟ้าจะนะ ซึ่งมีกำลังการผลิตรวมประมาณ 1,400 เมกะวัตต์ แต่ปัญหาคือ ไม่มีข้อมูลตัวเลขที่ชัดเจนและเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของกำลังการผลิต หรือปริมาณแก๊ส แต่จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ปรากฏทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดสงขลาจะปรับเปลี่ยนเรื่องธุรกิจพลังงานเข้าไปถือว่ามีความเป็นไปได้

❷ วิสัยทัศน์ของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา กำหนดวิสัยทัศน์ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2561 “สงขลา ศูนย์กลางการค้า อุตสาหกรรมเกษตร ท่องเที่ยว เมืองสีเขียว ประชาชนมีคุณภาพ สู่ออาเซียน” ทั้งนี้ภายใต้วิสัยทัศน์ของจังหวัดยังมีวิสัยทัศน์ฉบับของภาคประชาชนที่กำหนดขึ้นขึ้นในปี พ.ศ. 2556-2570 มีใจความว่า “สงขลา เมืองแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สังคมเป็นสุข และสิ่งแวดล้อมยั่งยืน” โดยวิสัยทัศน์ฉบับภาคประชาชนที่ว่านี้เกิดจากความร่วมมือของ 15 ภาคีการบริหารจัดการ โครงการเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ ประกอบด้วย องค์การภาควิชาการ องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน และ องค์การภาคประชาชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา สมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวสงขลา สมาคมมูลนิธิพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ มูลนิธิสวนประวัติศาสตร์ พลเอกเปรม ตินสุลานนท์ มูลนิธิมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มูลนิธิชุมชนสงขลา และมูลนิธิเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ ทั้งนี้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในจังหวัดสงขลาทั้ง 16 อำเภอ ออกเป็น 4 พื้นที่ ตามศักยภาพการพัฒนา ดังนี้ (1) **พื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ** ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อ.ระโนด อ.กระแสดินธุ์ อ.สทิงพระ และ อ.สิงหนคร (2) **พื้นที่เศรษฐกิจ** ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อ.เมืองสงขลา อ.หาดใหญ่ และ อ.สะเดา (3) **พื้นที่พัฒนา** ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อ.นาหม่อม อ.บางกล่ำ อ.รัตภูมิ อ.ควนเนียง และ อ.คลองหอยโข่ง (4) **พื้นที่ความมั่นคง** ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย อันมีเป้าหมายเชิงบริหารของวิสัยทัศน์สงขลา เพื่อมุ่งหวังต่อการเกิดขึ้น คงอยู่ และสืบไปในประเด็นสำคัญอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้ (วิสัยทัศน์สงขลา 2570, 2556)

1. สามารถยกระดับรายได้ประชากร ให้อยู่ในระดับ 1-5 ของประเทศ
2. มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองคู่ตะเภาที่มีประสิทธิภาพ และปัญหาอุทกภัยขนาดใหญ่ สามารถยุติลงได้อย่างถาวร
3. ชาวสงขลาสามารถพูดได้ 4 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู
4. มีแผนแม่บทการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวม ระยะยาว ครอบคลุมทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคม นำไปสู่ภาวะชุมชนเข้มแข็งและเป็นสุข
5. ทะเลสาบสงขลาได้รับการแก้ไข พื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และจัดระเบียบเครื่องมือประมงที่สังคมสามารถยอมรับได้ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยุติลงอย่างสิ้นเชิง
6. ยุติสถานการณ์การก่อเหตุร้ายอย่างถาวร
7. องค์การภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน และองค์กรประชาชน เป็นองค์กรธรรมาภิบาล

จากวิสัยทัศน์ของจังหวัดสงขลาที่มาจากทั้ง 2 แหล่ง สามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (1) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2) สังคมเป็นสุข (3) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และ (4) การเข้าสู่อาเซียน ซึ่งหากพิจารณากันลึกๆแล้วมองว่าวิสัยทัศน์ฉบับของภาคประชาชนนั้น มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่เน้นเรื่องตัวเลขที่สูงมากเกินไป แต่จะเน้นเรื่องของความมั่นคง ประกอบกับมีประเด็นที่น่าสนใจมาก คือ เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์

๓ จุดแข็ง โอกาส ที่กระทบภาพรวมทางเศรษฐกิจ

ด้าน : จังหวัดสงขลามีด้านศุลกากรตั้งอยู่ทั้งสิ้น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ ด้านศุลกากรสะเดา ด้านศุลกากรสงขลา(ท่าเรือน้ำลึก) ด้านศุลกากรท่าอากาศยานหาดใหญ่ และด้านประกอบ สินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ ยางพารา ยางผสม ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้กับเครื่องจักร ปลาปรุงแต่งที่บรรจุภาชนะ ถูมือยาง และเครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ซึ่งในช่วงที่ยางราคาแพงนั้น มีมูลค่าส่งออกนำเข้าเฉพาะ 3 ด้านหลัก คือ ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ ด้านศุลกากรสะเดา ด้านศุลกากรสงขลา(ท่าเรือน้ำลึก) กว่า 7 แสนล้านบาท ทั้งนี้หากพิจารณาในส่วนของมูลค่าส่งออกนำเข้าของด้านศุลกากรในพื้นที่จังหวัดสงขลาทั้ง 4 ด้าน (ไม่รวมด้านประกอบ) ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าสินค้านำเข้ารวมทั้งสิ้น 310,749,883,458 บาท ลดลงจากปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 11.137 และมีมูลค่าสินค้านำส่งออก ในปีพ.ศ. 2555 รวมทั้งสิ้น 438,317,125,629 บาท ลดลงจากปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 16.280 ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 สถิติมูลค่าสินค้านำเข้า ระหว่างปี พ.ศ.2553-2555

ด้านศุลกากร	มูลค่าสินค้านำเข้า		
	พ.ศ.2553	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555
ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์	39,479,416,445	37,744,141,925	40,992,937,422
ด้านศุลกากรสะเดา	134,831,997,460	144,637,937,410	152,596,053,924
ด้านศุลกากรสงขลา	69,470,613,610	161,835,076,147	115,938,101,285
ด้านศุลกากรท่าอากาศยานหาดใหญ่	1,297,347,706	1,139,400,908	1,222,790,827
รวม	245,079,375,221	345,356,556,390	310,749,883,458

ที่มา : สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4, 2556 (อ้างในเอกสารประกอบการประชุม 19 พฤศจิกายน 2556)

ตารางที่ 2 สถิติมูลค่าสินค้านำส่งออก ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555

ด้านศุลกากร	มูลค่าสินค้านำส่งออก		
	พ.ศ.2553	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555
ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์	164,507,962,634	197,650,726,338	143,850,770,861
ด้านศุลกากรสะเดา	142,195,730,370	165,607,018,590	133,950,733,252
ด้านศุลกากรสงขลา	98,642,727,091	145,640,637,677	160,515,621,516
ด้านศุลกากรท่าอากาศยานหาดใหญ่	500,926,197	776,277,150	0
รวม	405,847,346,292	509,674,659,755	438,317,125,629

ที่มา : สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4, 2556 (อ้างในเอกสารประกอบการประชุม 19 พฤศจิกายน 2556)

พลังงาน : สงขลามีโครงสร้างพื้นฐานเรื่องพลังงาน มีแหล่งขุดเจาะน้ำมันปิโตรเลียม ในรัศมีไม่เกิน 3 พันเมตรจากชายฝั่ง ภายใต้ความรับผิดชอบของบริษัทนิวคราสตรอน ซึ่งสร้างรายได้จากการจ่ายภาษีให้อบจ.สงขลา ปีละ 400-500 ล้านบาท นอกจากนี้ยังเกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องขึ้นอีกมากมาย โดยเฉพาะพื้นที่ อ.สิงหนคร อาทิเช่น ธุรกิจขั้วปลาย (แท่งขุดเจาะ ท่อ การเชื่อมบำรุง) การเข้าพื้นที่ของท่าเรือน้ำลึกสงขลาเพื่อเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการขุดเจาะ และตู้คอนเทนเนอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีในส่วนของโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย และ โรงไฟฟ้าจะนะ ที่ดูเหมือนว่าจะมีปัญหาในเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ และเรื่องของกำลังการผลิตที่ยังไม่ชัดเจน

Logistic : (1) **ท่าเรือน้ำลึก** ทางจังหวัดมีแผนสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ที่ อำเภोजะนะ โดยจะผลักดันให้เป็นการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เพื่อรองรับ AEC เน้นประเทศจีนเป็นหลัก เนื่องจากที่ผ่านมาเราใช้บริการของท่าเรือปีนังเสียส่วนใหญ่ ประกอบกับมองว่าจุดนี้เป็นศูนย์กลาง เพราะห่างจากด่านประกอบและจุดที่มาเลเซียจะสร้างเป็นเมืองยางพาราเพียง 60 กิโลเมตร ห่างจากสถานีรถไฟควนมิดเพียง

9 กิโลเมตร การจะเชื่อมโยงหรือเชื่อมต่อเส้นทางจึงไม่ใช่เรื่องยาก อีกส่วนที่อยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ คือ การสร้างท่าเรือสำหรับขนส่งสินค้าภายในประเทศ ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนจากการขนส่ง เนื่องจากมองว่าขณะนี้เราซื้อเหล็ก ซื้อปูนในราคาที่สูงกว่าที่อื่นมาก สาเหตุมาจากเรื่องของต้นทุนจากการขนส่งเป็นหลัก ซึ่งการขนส่งทางบกโดยใช้รถยนต์หรือรถบรรทุกนั้นทำได้ต่อเนื่องไม่เกิน 35 ตัน มีค่าขนส่งตันละ 700-800 บาท ในขณะที่หากขนส่งทางเรือสามารถทำได้มากถึง 5 พันตันต่อเที่ยว ต้นทุนค่าขนส่งจะลดลงมาก แต่ทั้งนี้ยังมีปัญหาเรื่องร่องน้ำ เพราะยังไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องของโพรงพัง ซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรบริเวณนั้นได้ ถึงแม้ที่ผ่านมาได้มีมาตรการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้คนละ 1 ไร่ แลกกับการเลิกทำโพรงพัง แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จบลงที่การขายที่ดินและกลับมาประกอบอาชีพโพรงพังเช่นเดิม (2) **รถไฟรางคู่** ทางจังหวัดมีโครงการสร้างรถไฟรางคู่ เป้าหมายคือสินค้าส่งออก เส้นทางจากปาดังเบซาร์-สุราษฎร์ธานี-หัวหิน- กรุงเทพฯ ซึ่งการทำระบบรางคู่จะก่อให้เกิดความคล่องตัวและเสริมให้ระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลามีความเข้มแข็ง

สถาบันกวดวิชา : อำเภอบางใหญ่มีสถาบันกวดวิชาจำนวนมาก จนอาจเรียกได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้แต่ยังเป็นตัวหนุนให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โตขึ้นด้วย แต่ทั้งนี้มองว่าธุรกิจนี้ยังกระจุกตัวอยู่ในโซนโรงแรมหรูๆ เจบี ดังนั้น สิ่งที่น่าสนใจ คือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถบริหารจัดการ หรือมีมาตรการทางกฎหมายตัวใดเข้ามาช่วยได้บ้าง ทั้งนี้เพื่อลดความแออัด และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้าสู่ธุรกิจนี้ได้

อสังหาริมทรัพย์ : ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยเฉพาะคอนโดมิเนียม และที่อยู่อาศัยรูปแบบต่างๆ การเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการขยายตัวในภาคธุรกิจ การย้ายถิ่นของประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามาซื้อที่อยู่อาศัย และเข้ามาประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าในปีนี้อสังหาริมทรัพย์จะชะลอตัวลงไปบ้าง แต่จากทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้มั่นใจได้ว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่เกิดฟองสบู่อย่างแน่นอน และหากจะให้มั่นคงกว่านี้คงจะต้องมีเจ้าภาพหลักในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภาคอสังหาริมทรัพย์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเติบโตแบบไร้ทิศทางเช่นที่ผ่านมา

อนึ่งจากการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) ของจังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์ของ 15 ภาคีการบริหารจัดการ โครงการเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 ซึ่งแยกพื้นที่ออกเป็น 4 โซนนั้น พบว่ามีจุดแข็ง และโอกาส ดังตารางที่ 3 ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าภาคประชาชนได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ได้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพด้านจุดแข็ง และโอกาสของจังหวัดสงขลา

พื้นที่	จุดแข็ง	โอกาส
พื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ (อ.ระโนด อ.กระแสสินธุ์ อ.สทิงพระ อ.สิงหนคร)	- การมีทะเลสาบ 3 น้ำ แห่งเดียวของไทย - เป็นอยู่ข้าวอูนน้ำของภาคใต้ - เป็นแหล่งครัวโลก - สามารถพัฒนาเป็นเมืองท่าสำคัญ โครงการ Southern Seaboard - เป็นแหล่งอุตสาหกรรม - เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ อารยธรรม หลวงพ่อทวด หลวงพ่อเรือ หลวงพ่อเดิม - มีความหลากหลายทางสัญชาติ	- การตั้งประชาคมอาเซียน - บรรยากาศเอื้อกับการลงทุน - รัฐมีนโยบายให้ไทยเป็นครัวโลก
พื้นที่เศรษฐกิจ (อ.เมืองสงขลา อ.หาดใหญ่ อ.สะเดา)	- ศูนย์กลางด้านการคมนาคม การศึกษา การท่องเที่ยว การแพทย์ - ภาคเอกชนมีความเข้มแข็ง และให้ความร่วมมือต่อการพัฒนา - มีองค์กรชุมชนเข้มแข็งจำนวนมาก	- พัฒนาท่าเรือน้ำลึกสงขลา - มีทุนทั้งจากภายในและต่างประเทศ - การเคลื่อนย้ายถิ่นจาก จังหวัดชายแดนใต้ ส่งผลต่อความเติบโตของเศรษฐกิจสงขลา
พื้นที่พัฒนา (อ.นาหม่อม อ.บางกล่ำ อ.รัตภูมิ อ.ควนเนียง อ.คลองหอยโข่ง)	- มีทรัพยากรธรรมชาติ (แร่ฟอสเฟต) ที่ อ.รัตภูมิ (คุหาใต้) - มีแหล่งเกษตรกรรม สวนยาง ทำนา - เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย) - โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี เช่น มีโรงงานอุตสาหกรรม - มีสถาบันการศึกษา แหล่งเรียนรู้ - การประกอบอาชีพ - มีทะเลสาบสงขลา	- ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งอันดามัน-อ่าวไทย - ได้รับผลดีจากโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จ.สตูล - ท่าเรือสงขลา (อ.สิงหนคร)

พื้นที่ความมั่นคง (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย)	- กรรมการชุมชนเข้มแข็ง - ทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น ป่าไม้ ทะเล) - ประตุ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ - กลุ่มออมทรัพย์เข้มแข็ง - อาชีพเลี้ยงนกเขาชวา มีชื่อเสียงระดับอาเซียน (พันธุ์นก และ กรงนกเขา) - เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เชื่อมต่อกับอ.หาดใหญ่ และ ประเทศมาเลเซีย - กลุ่มผลิตภัณฑ์ยางพาราเข้มแข็ง ทำให้มีรายได้สูง - มีปราชญ์ชาวบ้านด้านเศรษฐกิจ จำนวนมาก - เป็นแหล่งที่ตั้งของโรงแยกก๊าซ ธรรมชาติไทย-มาเลเซีย จังหวัด สงขลา และโรงไฟฟ้าจะนะ	- เป็นจุดเชื่อมต่อประเทศมาเลเซีย และพื้นที่ศูนย์กลางเศรษฐกิจ (อำเภอหาดใหญ่) - ได้รับผลดีจากโรงแยกก๊าซ ธรรมชาติไทย-มาเลเซีย และ โรงไฟฟ้าจะนะ - ประตุ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
--	---	---

ที่มา : เอกสารประมวลผลการสัมมนาประมวลความคิดเห็น (ระดับกลุ่ม), 2556

๔ จุดอ่อน หรือข้อจำกัดที่มีผลกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

แรงงาน : ในภาวะปัจจุบันความต้องการแรงงานของจังหวัดสงขลาเพิ่มสูงขึ้น แต่จากข้อมูลพบว่า สงขลา กำลังขาดแคลนแรงงานทั้งในส่วนของการงานที่มีฝีมือ และแรงงานไร้ฝีมือ ถึงแม้จะมีนักศึกษาจบ การศึกษาจำนวนไม่น้อยในแต่ละปี ยิ่งไปกว่านั้นจากการสำรวจเกี่ยวกับบัณฑิตที่ได้อ่านทำแล้ว พบว่า ร้อยละ 20 ไม่พอใจงานที่ทำ อันมีสาเหตุเนื่องมาจากค่าตอบแทนที่ต่ำเป็นสำคัญ และนี่ก็น่าจะเป็นอีก สาเหตุหนึ่งที่เป็นตัวหนุนให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ดังนั้นคำถามคือเราจะจัดการกับเรื่อง นี้อย่างไร

ความมั่นคง : ปัจจุบันคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้มีผลกระทบกับเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาโดยเฉพาะความเชื่อมั่นของนักลงทุน สิ่งที่น่าสนใจคือ ทำอย่างไรจะสร้างความมั่นคงในพื้นที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ภาคธุรกิจ และลดการเคลื่อนย้ายของ แรงงาน

ธุรกิจ SME : SME หลักของสงขลาส่วนใหญ่มีลักษณะแบบซื้อมา ขายไป SME ที่เป็นภาคการผลิตมีน้อยมาก ทั้งนี้จากข้อมูลของ SME Bank พบว่าธุรกิจ SME ของจังหวัดยังประสบปัญหาอยู่อีกมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุน ความไม่สามารถในการแข่งขัน อันเกิดจากการจัดการของผู้ประกอบการเอง โดยเฉพาะในเรื่องของ brand และในเรื่องของ packaging ถึงแม้ทาง SME Bank จะพยายามปรับรูปแบบการให้ความรู้จากการอบรมเป็นเน้นการเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จมาถ่ายทอดประสบการณ์แล้วก็ตาม ทั้งนี้จากสถิติเกี่ยวกับคะแนนนวัตกรรมของคนไทย พบว่า นวัตกรรมที่ดีที่สุดคือเรื่องการตลาด ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจ SME เดินต่อไปได้ คือ การปลูกฝังให้สามารถคิดต่อได้ และความร่วมมือกันของทุกฝ่าย ซึ่งในส่วนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เองก็มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ SME คือ “สำนักงานประสานงานวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน : CILO”, “ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ” แต่ปัญหา คือ การทำงานยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำจึงขาดการเชื่อมโยง

หนึ่งในเรื่องนี้ทาง 15 ภาคีการบริหารจัดการ โครงการเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ ได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) ในส่วนของจุดอ่อน และข้อจำกัดของจังหวัดสงขลา ดังรายละเอียดที่แนบไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ศักยภาพด้านจุดอ่อน และข้อจำกัดของจังหวัดสงขลา

พื้นที่	จุดอ่อน	ข้อจำกัด
พื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ (อ.ระโนด อ.กระแสสินธุ์ อ.สทิงพระ อ.สิงหนคร)	- ขาดโครงสร้างพื้นฐาน ถนนสิงหนคร-นครศรีฯ - ขาดการดูแลจากภาครัฐด้านวิชาการ ด้านประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ - ขาดการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำ การจัดการน้ำ - ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอากาศโลก - สภาพทะเลสาบเปลี่ยน - การแพร่ระบาดของเสฟติด - ขาดตลาดกลางการเกษตร ขาดการรวมกลุ่ม	
พื้นที่เศรษฐกิจ (อ.เมืองสงขลา อ.หาดใหญ่ อ.สะเดา)	- เป็นพื้นที่ของฝ่ายค้าน ส่งผลต่อการได้รับงบประมาณ - ทักษะภาษาต่างประเทศ (จีน บาฮาซา อังกฤษ) - ปัญหาสำคัญไม่ได้รับการแก้ไข เพราะขาดเจ้าภาพหลัก - การตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของหน่วยงานล่าช้า	- ความเชื่อมั่นของนักลงทุน จากผลกระทบ - ปัญหาความรุนแรงชายแดนใต้ - การแก้ปัญหา - อุทกภัยในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ

	- องค์การชุมชนขาดองค์ความรู้ และกระบวนการพัฒนาร่วมกัน	
พื้นที่พัฒนา (อ.นาหม่อม อ.บางกล่ำ อ.รัตภูมิ อ.ควนเนียง อ.คลองหอยโข่ง)	- การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ - ความมั่นคงทางอาหารจากการเปลี่ยนที่ดินจากการทำนาข้าว เป็นปลูกยางพารา ร้อยละ 50 - ความหลากหลายทางชีวภาพลดน้อยลง เช่น พันธุ์สัตว์น้ำลดลง - ปัญหายาเสพติดกับเยาวชน	- การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล คือ มีข้อมูลแต่ไม่ได้นำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ - ผลกระทบจากการก่อสร้างท่าเรือขนาดเล็ก เช่น สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย
พื้นที่ความมั่นคง (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย)	- มีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมาก แต่ไม่สามารถควบคุม/ กำหนดราคาซื้อขายได้ - มีปัญหายาเสพติดในชุมชน - ชาวบ้านในชุมชนได้รับการศึกษาน้อย	- ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา : เอกสารประมวลผลการสัมมนาประมวลความคิดเห็น (ระดับกลุ่ม), 2556

๕ กรอบการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการจัดสรรทุนวิจัยให้นักวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาให้สมดุลและยั่งยืน ภายใต้ “โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์” ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2557-2558) นั้นกรอบการวิจัยควรมีจุดเน้น ดังต่อไปนี้

- การศึกษาเบื้องต้น หรือ review ข้อมูลที่ครอบคลุม ครอบคลุมและเหมาะสมกับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา อาทิเช่น ข้อมูล GDP จังหวัดที่ต้องแยกหมวดหมู่ให้ชัดเจน กล่าวคือ แยกเป็น เกษตร อุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งนี้เพื่อสะท้อนภาพเศรษฐกิจที่แท้จริงของจังหวัด ตลอดจนรวมเอาเรื่องของพลังงานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเข้าไปด้วย
- งาน Review วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาจังหวัด เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ที่ต้องทำภายใต้การยอมรับความจริงและการเทียบเคียงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนด้วย

- การศึกษาและประเมินศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจ SME จากทุกสถาบันการเงินของจังหวัดสงขลา เพื่อจุดแข็ง จุดอ่อน ความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการกำหนดแนวทางในการให้การสนับสนุนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึงหน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและยกระดับสินค้า OTOP ต่อไป
- การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหลักที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนา โดยนำเป้าหมายหลัก 7 ประเด็น ที่ 15 ภาคิ โครงการเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ เสนอมาเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัย ตัวอย่างเช่น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาอุทกภัยในหาดใหญ่ยุติลงได้

อนึ่ง ม.สงขลานครินทร์ ควรใช้โอกาสจากการมีหน่วยงานภายใน การมีบุคลากร การมีงบประมาณสนับสนุนตลอดจนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่ค่อนข้างเข้มแข็งขับเคลื่อนงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ควบคู่ไปกับการจัดเวทีคืบข้อมูลเป็นระยะ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง

๖ ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1. นายนิพนธ์ บุญญามณี	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2. นายสมพร สิริปธานานนท์	ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา
3. นายชาคริต โภชะเรือง	ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนสงขลา
4. นายสุกิตติ ธนพิทักษ์	เลขาธิการมูลนิธิเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ
5. นายราเมศ รัตนอรุณ	ผู้จัดการภาค SME Bank
6. นางอุษณี ปริชม	ผู้อำนวยการอาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้
7. ดร.นิพัฒน์ โพธิ์วิจิตร	คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
8. ดร.ศิริลักษณ์ บางโชคดี	รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะวิทยาการจัดการ
9. ดร.สุมนา ลาภาโรจน์กิจ	อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ
10. อาจารย์ศุภวัชร มาลานนท์	อาจารย์ คณะนิติศาสตร์
11. ดร.ภาสกร ธรรมโชติ	คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ ม.สงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
12. ศ. เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
13. ดร.พินิจ ดวงจินดา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
14. นายชัยวุฒิ เกิดชื่น	นักจัดรายการวิทยุและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน คลื่น FM 101.0 MHz

15. นายบัญญัติ วิเชียรศรี	นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ คลื่น FM 88.00 MHz
16. นางสาวรณิ เกิดขึ้น	คลื่นความคิด FM 101.0 MHz
17. ผศ. ดร.สุธรรม นิยมวาส	ผอ.สำนักวิจัยและพัฒนา และหัวหน้าโครงการความร่วมมือฯ
18. ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์	ผู้ประสานงาน สกว. และรอง ผอ.ฝ่ายวิจัยอุตสาหกรรมฯ
19. น.ส.ศศิธร คงทอง	หัวหน้าสำนักงานประสานงานวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน
20. น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวนิช	ผู้ประสานงาน งานวิจัยเชิงพื้นที่ สกว. ส่วนกลาง
21. น.ส.ดวงพร ปานอุทัย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ส่วนกลาง
22. นายวิระวุฒิ พึ่งรัตนตรัย	เจ้าหน้าที่งานสื่อสารสังคม สกว. ส่วนกลาง
23. นายตปากร พุทธิเกส	เจ้าหน้าที่สื่อสารสังคม สกว. ส่วนกลาง
24. นางรจเรข เหล่าจันทวงศ์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ABC ได้กลาง
25. น.ส.ดวงพร รักขพันธ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สกว. ABC ได้กลาง
26. น.ส.กรรมล ขุนเพชร	เจ้าหน้าที่สื่อสารมวลชน สกว. ABC ได้กลาง
27. น.ส.อัญชลี ทองช่วย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ABC ได้กลาง
28. น.ส.พิณญา ยาวัง	นักพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ MOU ม.อ. - สกว.
29. นางสาวบุรณา ดามาลี	ผู้ช่วยวิจัย
30. นายปกรณ์ โสติดอนันตกุล	สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่
31. นางสาวสิญจนา ชัยมณี	ผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่
32. นายจตุพร ทองเรือง	สถานีโทรทัศน์ IPM สงขลาแซนแนล

๗ บรรณานุกรม

กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา. 2556. **วิสัยทัศน์**. [ออนไลน์] <http://www.stg.songkhla.go.th>
(วันที่ 14 พฤศจิกายน 2556)

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการและปฏิบัติการสัมมนา โครงการเรารักสงขลาเฉลิมพระเกียรติ. 2556.

เป้าหมายเชิงบริหารของ “วิสัยทัศน์สงขลา 2570” (พ.ศ. 2556 – 2570). สงขลา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556. **มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม**

จังหวัดสงขลา ปี 2548 – 2554. [ออนไลน์] <http://www.nesdb.go.th>.

(วันที่ 13

พฤศจิกายน 2556)

เอกสารประกอบโครงการประชุมสัมมนา “ออกแบบอนาคตสงขลา”. 2556. **สภาพทั่วไปและข้อมูล**

พื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลา. สงขลา.

เอกสารประมวลผล การสัมมนาประมวลความคิดเห็น (ระดับกลุ่ม) เพื่อการจัดทำวิสัยทัศน์สงขลา 2020

(พ.ศ. 2556-2563). 2556. **การวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis).** สงขลา.

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

ฉบับสุดสัปดาห์ The Nation Weekly Circulation: 300,000 Ad Rate: 450	Section: First Section/- วันที่: ศุกร์ 13 - พุธสัปดาห์ 19 ธันวาคม 2556 ปีที่: 22 ฉบับที่: 1124 หน้า: 43(บนขวา), 48, 49 Col.Inch: 188.11 Ad Value: 84,649.50 PRValue (x3): 253,948.50 คลิป: สีสี่ หัวข้อข่าว: สกว. ร่วมกับ มอ. และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น ระดมความเห็นชี้เป้าทิศทางการเศรษฐกิจสงขลา... คอร่มมุ่งทางไหนดี
---	--

48

สกว. ร่วมกับ มอ. และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น
ระดมความเห็นชี้เป้าทิศทางการเศรษฐกิจสงขลา
คอร่มมุ่งทางไหนดี

สกว. ร่วมกับ มอ.

และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น

ระดมความเห็นชี้เป้าทิศทางการเศรษฐกิจสงขลา คอร่มมุ่งทางไหนดี

เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายนที่ผ่านมา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ ม.สงขลานครินทร์ (มอ.) และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น จัดการประชุมเพื่อระดมสมอง 'ทิศทางการเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา..จะไปทางไหนดี?' ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12

อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
งานนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขา เช่น หอการค้าจังหวัดสงขลา, องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้, ธนาคาร

รหัสข่าว: C-131213032035 (13 ธ.ค. 56/06:12)

หน้า: 1/3

iQNewsAlert

บริษัท อินโฟเคสท์ จำกัด 888/178 อาคารมหาทุนพลาซ่า ชั้น 17 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์: 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

เนชั่นสุดสัปดาห์

The Nation Weekly
Circulation: 300,000
Ad Rate: 450

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 13 - พฤหัสบดี 19 ธันวาคม 2556

ปีที่: 22

ฉบับที่: 1124

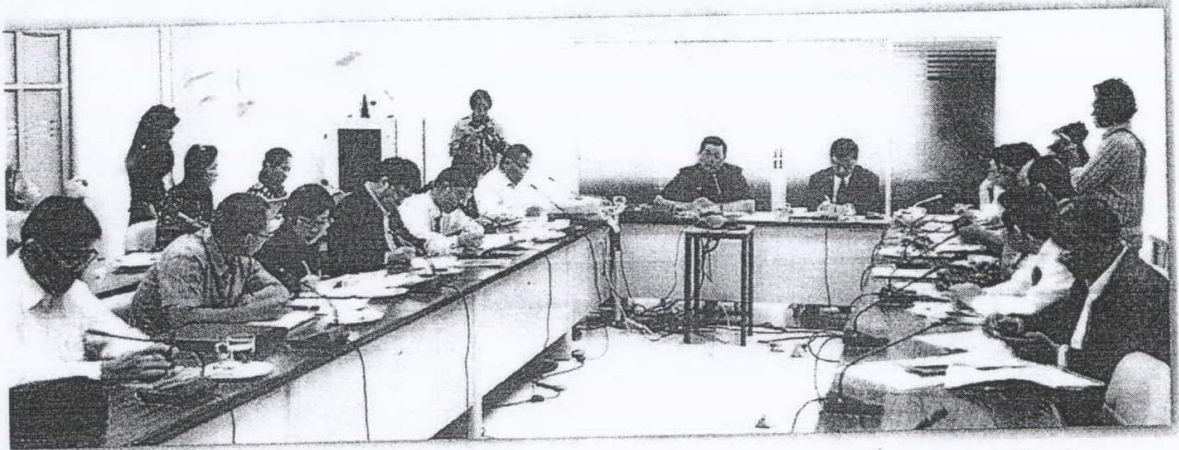
Col.Inch: 188.11 Ad Value: 84,649.50

หน้า: 43(บนขวา), 48, 49

PRValue (x3): 253,948.50

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: สกว. ร่วมกับ มอ. และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น ระดมความเห็นชี้เป้าทิศทางเศรษฐกิจสงขลา...

ผศ.ดร.สุธรรม นียมวาส

ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, มูลนิธิเร็กซ์สงขลา, มูลนิธิชุมชนสงขลา ร่วมด้วยนักวิชาการในพื้นที่จาก ม.สงขลานครินทร์ ม.ทักษิณ และนักวิชาการภายนอกพื้นที่จาก ม.เชียงใหม่ ที่มาเข้าร่วมให้ข้อมูลพื้นฐาน ภาพรวมแนวโน้ม และมุมมองต่างๆ อันจะใช้เป็นกรอบในการให้ทุนสนับสนุนวิจัยของ สกว. และ มอ. เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของสงขลาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผศ.ดร.สุธรรม นียมวาส ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา และหัวหน้าโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ ม.สงขลานครินทร์ ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า

“การระดมสมองครั้งนี้เพื่อให้กรอบหรือประเด็นปัญหาในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดสงขลา มีความชัดเจนขึ้น และจะนำไปเป็นตัวตั้งในการสนับสนุนทุนวิจัยในเฟสที่ 2 (พ.ศ. 2557-2558) จากโครงการความร่วมมือระหว่าง มอ. และ สกว. ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจสงขลาให้สมดุลและยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป”

ในการนี้ หอการค้าจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และภาควิชาการ โดย นายสมพร สิริไพโรจน์านนท์ ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา ให้ข้อมูลภาพรวมของเศรษฐกิจสงขลาในปัจจุบันว่า

“จังหวัดสงขลาในปัจจุบันขับเคลื่อนหลักทางด้านเศรษฐกิจหลายประการ ได้แก่ การท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และสงกรานต์ การเติบโตของกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ทั้งในเขตจังหวัดและใกล้เคียง เพื่อรองรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนในสามจังหวัดชายแดนใต้และนักศึกษาที่ย้ายเข้ามาเรียนในพื้นที่ และการเข้ามาของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ทั้งนี้ จุดแข็งที่สำคัญของสงขลา คือ การท่องเที่ยว การค้า และเอสเอ็มอี โดยเชื่อว่าสามส่วนนี้จะมีส่วนช่วยสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดให้ดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน”

ขณะที่ นายนิพนธ์ บุญญามณี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (อบจ.สงขลา) ให้ความเห็นต่อทิศทางของการพัฒนาสงขลาว่า

“การพัฒนาจังหวัดสงขลาควรคิดนอกกรอบ ไม่ใช่

รหัสข่าว: C-131213032035 (13 ธ.ค. 56/06:12)

หน้า: 2/3

iQNewsAlert

บริษัท อินโฟเคส จำกัด 888/178 อาคารมหาพารามิเตอร์ ชั้น 17 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์: 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

เนชั่นสุดสัปดาห์

The Nation Weekly
Circulation: 300,000
Ad Rate: 450

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 13 - พุธสัปดาห์ 19 ธันวาคม 2556

ปีที่: 22

ฉบับที่: 1124

Col.Inch: 188.11 Ad Value: 84,649.50

หน้า: 43(บนขวา), 48, 49

PRValue (x3): 253,948.50

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: สกว. ร่วมกับ มอ. และเครือข่ายสื่อท้องถิ่น ระดมความเห็นชี้เป้าทิศทางเศรษฐกิจสงขลา...

สมพร ลิธิไพรรณานนท์

นิพนธ์ บุญญามณี

เพียงคิดแค่สิ่งที่คุ้นเคยคือ เกษตรหรือท่องเที่ยวเท่านั้น สงขลามีสถิติภาพด้านอื่นที่สามารถพัฒนาได้อีกมาก โดยเฉพาะประเด็นเรื่องพลังงาน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของจังหวัด เนื่องจากภายในจังหวัดมีระบบโครงสร้างพื้นฐานทางพลังงานที่มีโรงแยกก๊าซ มีแท่นขุดเจาะน้ำมัน มีท่าเรือ น้ำลึก ตู้คอนเทนเนอร์ งานซ่อมบำรุง และมีโรงแยกก๊าซ ไทย-มาเลเซียที่มีกำลังการผลิต 1,400 เมกะวัตต์ในอำเภอสิงหนคร น่าจะเป็นตัวสะท้อนว่าสงขลาควรเป็นศูนย์กลางเรื่องพลังงาน ทั้งนี้ แผนพัฒนาด้านพลังงานดังกล่าวทาง อบจ.สงขลา ได้เตรียมการและพร้อมจะนำเสนอแก่คณะรัฐมนตรีพิจารณาเอื้อเงินจังหวัดสงขลาไปปลายเดือนพฤศจิกายน 56 นี้ต่อไปแล้ว"

สำหรับมุมมองจากทางสถาบันการเงิน ภาคประชาชน และภาควิชาการ ได้ให้ความเห็นไว้หลายประเด็น เช่น

ตัวแทนธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระบุว่า "ผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในท้องถิ่นยังมีความอ่อนแอ อันเนื่องมาจากการขาดความสามารถในด้านการตลาด ซึ่งประเด็นส่วนนี้ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อสร้างศักยภาพของเอสเอ็มอีสงขลาให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนต่อไป"

ขณะที่ ตัวแทนจากภาคประชาชน ให้ข้อสังเกตว่า "โจทย์วิจัยควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่า เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองใคร ระหว่างกลุ่มผู้ได้ประโยชน์กับผู้เสียผลประโยชน์ หรือกลุ่มนายทุนกับกลุ่มประชาชน นอกจากนี้ ยังเสนอว่าในจังหวัดสงขลา มีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ถึง 5 แห่ง และมีหน่วยงานท้องถิ่น รวมทั้งหอการค้า ควรมีการร่วมมือกันในการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อชี้ภาพของการพัฒนาและเติมช่องว่างที่ขาดหายไป โดยจากกลไกความร่วมมือนี้เห็นว่าควรเริ่มต้นที่การทำวิจัยเชิงนโยบายก่อนเป็นอันดับแรก"

ช่วงท้ายของการประชุมระดมสมอง ผศ.ดร.

ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน ชุดโครงการการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง สกว. กล่าวสรุปทิศทางพัฒนาและงานวิจัยในอนาคตว่า จากการประชุมระดมสมองในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดสงขลาทำให้เห็นภาพแนวทางการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนทุนวิจัยในช่วง 2 ปีจากนี้ไป (2557-2558)

โดยในปีแรกน่าจะเริ่มด้วยงานทบทวน ตรวจสอบ วิสัยทัศน์ แผนยุทธศาสตร์ที่มีอยู่ทั้งสองแผน ทั้งของภาครัฐ และเครือข่ายภาคประชาชน มาสู่การวางแผนพัฒนา และกำหนดตำแหน่งการพัฒนาของจังหวัดจากมุมมองที่รอบด้าน จากนั้นในปีที่สองจะเน้นการลงไปศึกษาในรายละเอียดของประเด็นหรือทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของสงขลาให้มากขึ้น

ทั้งนี้ การประชุมระดมสมองดังกล่าวเป็นหนึ่งในกิจกรรมความรู้เพื่อสาธารณะในพื้นที่ภาคใต้ หรือ ABC Forum ที่ สกว. และ มอ. ดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่มีการใช้ข้อมูลความรู้จากกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นฐานในการแลกเปลี่ยนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาชนและวิชาการ ในการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยจะมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องทุกเดือนเป็นเวลา 1 ปี และมีการสื่อสารวงกว้างให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตัดสินใจร่วมกันผ่านช่องทางสื่อในท้องถิ่นด้วย

รหัสข่าว: C-131213032035 (13 ธ.ค. 56/06:12)

หน้า: 3/3

iQNewsAlert

บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด 888/178 อาคารหาทุนตลาดฯ ชั้น 17 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์. 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
“การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

“มนุษย์” คือ ทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของทุกเสาหลัก ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยมี “การศึกษา” เป็นพื้นฐานของการพัฒนา ทั้งนี้ ตัวแปรหลักในกระบวนการการศึกษาที่ประเทศไทยต้องกลับมาทบทวนและให้ความสำคัญมากขึ้น คือ การพัฒนา “ครู” และ “หลักสูตร” รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของประชาชนคนไทย เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างเป็นทางการภายใน 31 ธันวาคม 2558

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้ความสำคัญกับเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาความรู้ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมายและตลอดเวลาที่ต้องการ ส่งผลให้ห้องเรียนมีความแปลกตาไปจากที่เป็นอยู่ ดังจะเห็นได้จากภาพของการที่นักเรียนหรือนิสิต นักศึกษามีคอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) แท็บเล็ต (Tablet) ไอแพด (iPad) หรือสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ดังนั้นหน้าที่ของครู อาจารย์ในการสอนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากการยืนหน้าชั้น มาเป็นการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด ที่สำคัญต้องสามารถบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา สร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน เน้นการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด และบูรณาการแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาในโรงเรียน

แม้ว่าระยะเวลา 2 ปีอาจจะน้อยเกินไปสำหรับการวางรากฐานระบบการศึกษาใหม่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ของโลกแต่การหยุดดูและทบทวนตัวเองเพื่อจะก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นก็เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ในส่วนของจังหวัดสงขลาเองก็มีความจำเป็นต้องทบทวน

และกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่นี้ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นเพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจ สกส.จึงเห็นควรจัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อนำเสนอการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
3. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการปฏิรูปการศึกษา
4. เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการปฏิรูประบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เกิดความร่วมมือและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสื่อมวลชน
3. ได้กรอบวิจัยในประเด็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาเพื่อรองรับการทำงานยุค AEC

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 40 คน ประกอบด้วย

1. หน่วยงานราชการ (เทศบาล/ อบจ.)	5 คน
2. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน จ.สงขลา	10 คน
3. ภาคประชาชน (สมาคมผู้ประกอบการ/ กรรมการสถานศึกษา)	15 คน
4. สื่อมวลชน	5 คน
5. วิทยากร + ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

“การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”

วันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

09.00 – 09.10 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม และเปิดการประชุม

โดย ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

09.10 – 09.40 น. บรรยาย เรื่อง “การบูรณาการงานศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชน
สงขลา” โดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ

อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

(หัวหน้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากบมจ.ธนาคาร
กสิกรไทย และ สกว.)

09.40 – 12.00 น. ระดมสมอง “การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชน
สงขลา” ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมระดมสมอง มีดังนี้

ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้แทนสำนักงานเทศบาลนครสงขลา

ผู้แทนสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่

ผู้แทนสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา

ผู้แทนคณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ

ผู้แทนคณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสงขลา

ผู้แทนคณะศิลปศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

ผู้อำนวยการโรงเรียนภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดสงขลา

สมาคมผู้ประกอบการ

กรรมการสถานศึกษา

ดำเนินรายการ โดย

คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น

สถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

Press Release

สกว.ดึงเครือข่ายการศึกษาร่วมปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน สำนักงานวิจัยและพัฒนา ม.สงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” จัดประชุมระดมสมองเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนจังหวัดสงขลา” โดยมุ่งเน้นให้ได้รูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดความร่วมมือและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างเครือข่าย นักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงการได้ครอบงำโจทย์วิจัยในประเด็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาเพื่อรองรับการทำงานยุค AEC ด้วย ซึ่งในปัจจุบันระบบการศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้ความสำคัญกับเครื่องมือที่นำมาช่วยเสริมในการแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูลกันมากขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมาย ทำให้ภาพของรูปแบบการศึกษาของไทยในแบบที่ผ่านๆ มาจึงค่อยๆ เลือนหายไป ฉะนั้นการวางรากฐานระบบการศึกษาใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในแวดวงการศึกษาเข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนจากสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา ผู้แทนจาก สพม. เขต 16 ผู้แทนจากเทศบาลนครสงขลา อบจ. สงขลา ตัวแทนจากภาคประชาชน รวมถึงสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา เพื่อแลกเปลี่ยนทรรศนะ และให้ความเห็นในประเด็นดังกล่าว ซึ่งงานนี้ได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีระ ประเสริฐสรพ์ อาจารย์จากภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ เป็นวิทยากร และมีนายบัญชา วิเชียรศรี นายชัยวุฒิ เกิดชื่น เป็นผู้ดำเนินรายการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน สกว. กล่าวเปิดงานในวันนั้นว่า “เวทีในวันนี้จัดขึ้นเพื่อนำความรู้และประสบการณ์จากการทำวิจัยในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรพ์ ทำกับโรงเรียนหลายโรงเรียนในจังหวัดสงขลาและจังหวัดอื่นๆ ซึ่งงานวิจัยส่วนหนึ่งสำเร็จแล้ว มาแบ่งปันและเป็นข้อมูลช่วยกระตุ้นความอยากในการทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งสกว.เองก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ดังนั้นกิจกรรมในวันนี้เราจึงมุ่งเป้า 2 ประเด็น คือ เอาผลจากการวิจัยคืนให้กับชุมชน และ ดูว่าผลจากการวิจัยนั้นจะมีประเด็นใดบ้างที่สามารถนำมาเป็นโจทย์ให้อาจารย์ นักวิจัย รวมถึงผู้ที่สนใจงานด้านการศึกษาได้ทำ โดยทาง สกว.จะเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัยนี้”

ผศ.ดร.มาลี สบายยิ่ง อาจารย์จากคณะศิลปศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ กล่าวว่า “อยากให้มีการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกไปกับทุกรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย เพราะในปัจจุบันพบว่า นักศึกษามีการทุจริตในการสอบกันมาก และเห็นเรื่องการทุจริตเป็นเรื่องปกติ ซึ่งก็สอดคล้องกับทางด้านนายบรรณวิทย์ รัตนพิมล หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและโรงเรียน สำนักงานเทศบาลนครสงขลาที่เห็นด้วย

เนื่องจากตนเองทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ปัญหายาเสพติด เพราะปัจจุบันนักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมก็แต่เฉพาะในวิชาศาสนาเท่านั้น”

ด้าน ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโน รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ กล่าวว่า “ปัญหาอย่างหนึ่ง คือ ผู้ปกครองมีค่านิยมที่ผิด มุ่งเน้นแต่จะให้เด็กเข้าสู่มหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว ซึ่งจริงๆ แล้วไม่จำเป็น”

ด้านนายสมคิด ธรรมฤกษ์ฤทธิ์ เจ้าของ บ.เอสพีรันท จำกัด เข้าร่วมในฐานะผู้ปกครอง กล่าวว่า “ต้องยอมรับว่าเราพึ่งระบบการศึกษาไม่ได้ ปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบันมีทั้งในเรื่องของนโยบาย และโครงสร้าง ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม ปัญหาที่มาจากการครู อาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงปัญหาที่เกิดจากตัวเด็กเอง อีกสิ่งที่สำคัญที่อยากจะฝากไว้ คือ ครู อาจารย์ ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ครูจะสอนเรื่องอะไรต้องทำตัวเป็นแบบอย่างในเรื่องนั้นก่อน”

สำหรับกิจกรรมในวันนี้ เป็นอีกหนึ่งครั้งของการจัดเวที ABC Forum ที่ทางสำนักประสานงาน “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” (ABC ใต้กลาง) ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน โดยคาดหวังว่าจะเกิดการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์สู่สาธารณะ รวมทั้งเกิดความเชื่อมโยงในประเด็นที่เป็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การวิจัย ซึ่งเวทีในวันนี้ ก็ได้ทราบปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ผ่านการสะท้อนมุมมองจากภาคส่วนต่างๆ ทำให้ได้รับรู้ว่าทุกหน่วยตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องมีในตัวเด็ก ไม่สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้แบบท่องจำ แต่เน้นในเรื่องของทักษะ เน้นให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน และต้องปฏิรูปตัวเองก่อน เช่นต้องให้ผู้ปกครองเปลี่ยนวิธีคิด ครู อาจารย์ต้องปรับวิธีการสอน และต้องเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการที่ผู้บริหารต้องลงมาทำงานร่วมกับครู เหล่านี้เป็นต้น

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
“การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”
(ตอน ย้อนคิด การศึกษาสู่การปฏิรูป)
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

“การปฏิรูปการศึกษา” คำนี้ไม่ใช่คำใหม่ เนื่องจากมีการดำเนินการกันมากกว่า 10 ปีแล้ว ภายใต้ความมุ่งหวังยกระดับและพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพและมาตรฐาน แต่ดูเหมือนจะไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการทุ่มงบประมาณให้กับกระทรวงศึกษาธิการปีละกว่า 5 แสนล้านบาท (งบประมาณ 2556) ด้วยแล้วนับว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า มีการใช้งบประมาณจำนวนมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ประกอบกับผลการจัดอันดับการศึกษาขององค์ระหว่างประเทศซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของโลก คือ World Economics Forum – WEF ระบุว่า การศึกษาของไทยติดอยู่ในอันดับ 8 ของอาเซียน

จากการจัดประชุมระดมสมอง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2557 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ/นักวิจัย ส่วนราชการ สื่อมวลชน และภาคประชาชน มีข้อมูลที่น่าสนใจสะท้อนออกมาหลายประการ อาทิเช่น ข้อมูลจาก นายศวิษฐ์ ศรีสง (รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16) กล่าวว่า “ผลการสอบ O-NET ของนักเรียนในระดับ ม.3 ของจังหวัดสงขลา อยู่ในอันดับ 6 ส่วนในระดับ ม.6 อยู่ในอันดับ 5 ของประเทศ” ซึ่งมองว่าตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวบ่งบอกถึงศักยภาพของครูในพื้นที่ อย่างไรก็ตามยอมรับว่าการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลายังมีปัญหาที่รอรับการแก้ไขอีกมาก สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เล็งเห็นความสำคัญและมองว่าทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรหาทางออกร่วมกันในการปฏิรูปการศึกษาของจังหวัดสงขลา จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรม ABC Forum ในประเด็น “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” ตอน ย้อนคิด การศึกษาสู่การปฏิรูป ครั้งนี้ขึ้น โดยคาดหวังให้ได้ข้อเสนอ/แนวทางการปฏิรูปการศึกษา และประเด็นกรอบโจทย์วิจัยสำหรับการจัดสรรทุนวิจัยนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาของจังหวัดสงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์

5. เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนจังหวัดสงขลา
6. เพื่อให้ได้กรอบโจทย์วิจัยประเด็นการพัฒนาระบบการศึกษาหรือการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาเพื่อรองรับการทำงานยุค AEC

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีรูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
5. เกิดความสัมพันธ์และภาพบรรยากาศทางวิชาการระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 35 คน ประกอบด้วย

6. หน่วยงานราชการ (เทศบาล/ อบจ.)	5 คน
7. สถาบันอุดมศึกษา	5 คน
8. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการ/ครู จ.สงขลา	10 คน
9. ภาคประชาชน (สมาคมผู้ประกอบการ/ กรรมการสถานศึกษา)	5 คน
10. สื่อมวลชน	5 คน
11. วิทยากร + ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันศุกร์ที่ 18 เมษายน 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

“การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”

(ตอน...ย้อนคิด การศึกษาสู่การปฏิรูป)

วันศุกร์ที่ 18 เมษายน 2557 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

09.00 – 09.10 น. สรุปประเด็นภาพรวมจากการจัดประชุม เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557

โดย ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

09.10 – 12.00 น. ระดมสมอง “การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชน

สงขลา” ตอน...ย้อนคิด การศึกษาสู่การปฏิรูป

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมระดมสมอง มีดังนี้

ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้แทนสำนักงานเทศบาลนครสงขลา

ผู้แทนสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่

ผู้แทนสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา

ผู้แทนคณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ

ผู้แทนคณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสงขลา

ผู้แทนคณะศิลปศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

ผู้อำนวยการโรงเรียนภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดสงขลา

สมาคมผู้ประกอบการ

ดำเนินรายการ โดย

คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น

สถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

Press Release

สกว.ชวนเครือข่ายด้านการศึกษาสงขลา เดินหน้าหาแนวทางปฏิรูปการศึกษา
ด้านผู้ประสานงาน สกว.ABC ภาคใต้ตอนกลาง ย้ำเวทีนี้ต้องได้โจทย์เพื่อทำวิจัย

เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2557 ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา ม.สงขลานครินทร์ สกว.โดยสำนักประสานงาน "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" จัดประชุมระดมสมอง "การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" ตอน ย้อนคิด การศึกษาสู่การปฏิรูป มีผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาเข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็น ผู้แทนจากสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้แทนจากสำนักงานการศึกษาเอกชน จ.สงขลา ผู้อำนวยการและอาจารย์จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา รองผู้อำนวยการเทคนิคหาดใหญ่ และอาจารย์จาก ม.สงขลานครินทร์

สำหรับกิจกรรมในวันนี้ เป็นอีกหนึ่งครั้งในการจัดเวที ABC Forum ที่สำนักประสานงาน "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน โดยคาดหวังให้เกิดการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์สู่สาธารณะ รวมทั้งเกิดการเชื่อมโยงในประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การวิจัย และสำหรับในประเด็นเรื่องการศึกษา ทางสำนักงานได้จัดไปแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ผ่าน มา ซึ่งเมื่อครั้งที่แล้ว เราก็ได้ทราบถึงปัญหาหลายๆ ข้อ ทั้ง ปัญหาเรื่องหลักสูตรที่ยังไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กเองที่เรียนแบบท่องจำไม่ได้ใช้ความเข้าใจ ปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครองที่มีค่านิยมที่ผิดๆ คิดว่าการเรียนเพื่อที่จะเข้ามหาวิทยาลัยชื่อดังเป็นเรื่องที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เรื่องของนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่เดินมาในแนวทางที่ยังไม่ถูกต้อง หรือแม้แต่การไม่ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับศิษย์ของครูอาจารย์ รวมถึงปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เราไม่ได้ปลูกฝังเข้าไปในตัวนักเรียนในทุกๆรายวิชา แต่จะมีเรียนวิชาคุณธรรมจริยธรรมแต่ในเฉพาะวิชาศาสนาเท่านั้น เป็นต้น

ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน สกว. ABC ภาคใต้ตอนกลาง กล่าวว่า วันนี้สิ่งที่เราคาดหวัง คือ ได้แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสกัดเอาข้อมูลที่เกิดขึ้นในเวทีเพื่อให้ได้ประเด็นสำหรับการทำวิจัย ซึ่ง สกว.เองก็ได้

น.ส.รุจิรา แก้วทะนงต์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา หนึ่งในผู้เข้าร่วมประชุม กล่าวว่า “ปัญหาที่พบตอนนี้คือ หลักสูตรของอาชีวะยังไม่สอดคล้อง ทางวิทยาลัยเองก็ปรับในหลายรูปแบบ เราให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร พยายามทำหลักสูตร มีการเปิดหลักสูตร Mini English Program เพื่อให้เด็กสามารถใช้ภาษาในการประกอบอาชีพได้ สิ่งสำคัญที่ได้แก้อาชีวะต้องมีคือทักษะ เด็กอาชีวะใช้ความรู้ด้านสามัญน้อยมาก แต่ปัจจุบันเด็กเรียนอะไรเยอะแยะไปหมด เราพยายามยอมรับเรื่องขอลดรายวิชาสามัญลง แต่หลักสูตรก็ถูกบล็อกมาจากส่วนกลางและ สกอ. เพราะ สกอ.เป็นห่วงแต่เรื่องคุณภาพ แต่ไม่ค่อยห่วงว่าเด็กจบแล้วจะไม่มีการทำ นอกจากนี้ทางวิทยาลัยยังมีการบูรณาการหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง”

ด้าน ดร.ธเนศ ปานรัตน์ อาจารย์จากวิทยาลัยนานาชาติ ม.อ.หาดใหญ่ กล่าวเสริมว่า เราน่าจะขอความเห็นจากผู้ประกอบการมาบ้าง เพื่อช่วยเปิดมุมมองและความต้องการของผู้ประกอบการ ตนเองเคยสอบถามเพื่อนที่ทำธุรกิจว่าอยากได้เด็กแบบไหนเข้าทำงาน คำตอบคือ ไม่ได้ต้องการเด็กที่เก่งมาก แต่ต้องการเด็กที่มีทักษะ คือ คิดเป็น คิดได้ จิตสาธารณะ จิตอาสา

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.อ.หาดใหญ่ ให้ข้อเสนอแนะว่า “จากที่ฟังมาปัญหาทั้งหมดเกิดจากกระบวนการสอนและการประเมินที่ไม่ได้เน้นการสร้างคน ปัญหาเกิดเพราะกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนยุคสมัยนี้เปลี่ยนไปเยอะ เด็กมีสมาธิสั้น เพราะสิ่งต่างๆ เข้ามาทุกประสาทสัมผัสเร็วมาก สมัยก่อนเราไม่มีอินเทอร์เน็ตเราก็จมอยู่กับการอ่าน แต่สมัยนี้ทุกที่ข้อมูลมันถึงกันหมด เด็กเรียนแบบฉาบฉวย มีข้อมูลเข้ามามาก ทุกคนพยายามให้ข้อมูลเขา ให้เขาจำ กระบวนการสอนก็ไม่ช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการเรียนของตัวเอง หมายความว่า บทบาทของครูต้องเปลี่ยนไป วิธีการสอนของครูต้องเปลี่ยนไป ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้กับเด็ก ครูต้องรู้ว่ากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์คืออะไร เด็กต้องเรียนจากปฏิบัติ เสร็จแล้วจึงเข้ามาสู่หมวดของการทำความเข้าใจ และสร้างความรู้” หากจะทำวิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ ต้องตั้งกรอบว่างานวิจัยต้องเป็นงานที่ควบคู่กับการพัฒนา ไม่ใช่การทำวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ตัวผู้ปฏิบัตินั้นแหละเป็นผู้เรียนรู้จากการทำวิจัยของตนเอง

ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ผู้ประสานงาน สกว. ABC ภาคใต้ตอนกลาง กล่าวว่า วันนี้สิ่งที่เราคาดหวัง คือ ได้แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสกัดเอาข้อมูลที่เกิดขึ้นในเวทีเพื่อให้ได้ประเด็นสำหรับการทำวิจัย ซึ่ง สกว.เองก็ได้จัดสรรทุนวิจัยเพื่อให้นักวิชาการ หรือผู้สนใจเข้ามาทำงานวิจัยในประเด็นดังกล่าวอยู่แล้ว ซึ่งเท่าที่ฟังมาก็น่าจะได้โจทย์เพื่อทำงานวิจัยในหลายประเด็นด้วยกัน ทั้งเรื่องของ หลักสูตร ทักษะ ทักษะ เป็นต้น

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา¹

❶ บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2501-2600) มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้ความสำคัญกับเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาความรู้ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมายและตลอดเวลาที่ต้องการ ส่งผลให้ห้องเรียนมีความแปลกตาไปจากที่เป็นอยู่ ดังจะเห็นได้จากภาพของการที่นักเรียนหรือนิสิต นักศึกษามีคอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) แท็บเล็ต (Tablet) ไอแพด (iPad) หรือสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ดังนั้นหน้าที่ของครู อาจารย์ในการสอนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากการยืนหน้าชั้นมาเป็นการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด ที่สำคัญ ต้องสามารถบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา สร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน เน้นการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด และบูรณาการแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาในโรงเรียน

คำว่า “การปฏิรูปการศึกษา” ไม่ใช่คำใหม่ แต่ใช้มากกว่า 10 ปีแล้ว ภายใต้ความมุ่งหวังยกระดับและพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพและมาตรฐาน แต่ดูเหมือนจะไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจงบประมาณให้กับกระทรวงศึกษาธิการปีละกว่า 5 แสนล้านบาท (งบประมาณ 2556) ด้วยแล้วนับว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เพราะใช้งบประมาณมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ผลการจัดอันดับการศึกษาขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของโลก คือ World Economics Forum – WEF ระบุว่า การศึกษาของไทยติดอยู่ในอันดับ 8 ของอาเซียน การศึกษาไทยกำลังเผชิญหน้ากับความล้มเหลวของระบบราชการ ทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมไม่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา ประกอบกับมีความเหลื่อมล้ำทั้งด้านคุณภาพและโอกาส จึงไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิรูปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวกได้ ในส่วนของพื้นที่จังหวัดสงขลาเอง มีข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 โดยนายศวิษฐ์ ศรีสง กล่าวไว้ว่า “ผลการสอบ O-NET ของจังหวัดสงขลา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในอันดับ 6 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในอันดับ 5 ของประเทศ” ซึ่งมองว่าตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวบ่งบอกถึงศักยภาพของครูในพื้นที่ อย่างไรก็ตามยอมรับว่าการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลายังมีปัญหาที่รอรับการแก้ไขอีกมาก จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรม ABC Forum ในประเด็น “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา”

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเพื่อระดมสมอง เรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา” ในวันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 8.30-12.00 น. และวันศุกร์ที่ 18 เมษายน 2557 ณ ห้องประชุมเสด็จพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

๒ วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้รูปแบบ หรือแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเชื่อมโยงความเห็นมาสู่กรอบโจทย์วิจัย ประเด็นการพัฒนาศึกษา หรือพัฒนาศักยภาพนักศึกษาเพื่อรองรับการทำงานยุค AEC

๓ ปัญหาของระบบการศึกษา

ปัญหาของระบบการศึกษาไทย จาก “ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21” จัดทำโดย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/03/public_semiar_reform-proposal.pdf ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2557) พบว่า 1) ระบบการศึกษาใช้ทรัพยากรมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ 2) ความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง 3) ระบบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 4) ระบบการศึกษาไทยใช้งบประมาณมาก ซึ่ง ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ (2556) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “เราใช้งบประมาณด้านการศึกษาปีละกว่า 5 แสนล้านบาท (งบประมาณ 2556) คิดเป็นกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน มีบุคลากรเฉพาะในกระทรวงศึกษาธิการเกือบ 5 แสนคน มีอาจารย์ระดับอุดมศึกษา 56,180 คน ถึงกระนั้นรายงานของ WEF ยังกล่าวว่าการศึกษาของไทยมีคุณภาพต่ำอย่างผิดปกติ” 5) ครูได้ค่าตอบแทนไม่น้อยกว่าอาชีพอื่น 6) นักเรียนใช้เวลาเรียนมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ 7) คะแนนนักเรียนไทยต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน 8) ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพระหว่างภูมิภาค ในส่วนของปัญหาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นข้อมูลที่สะท้อนจากเวที มีดังนี้

- หลักสูตร/ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน : ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้หลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลางซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่ ประกอบกับความไม่พร้อมเรื่องเทคโนโลยีของสถานศึกษาบางแห่ง
- ระบบประเมินผู้เรียน : ข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน เน้นวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องความสุขในการเรียนของเด็กเท่าที่ควร
- ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู : เน้นพัฒนาครูผ่านการฝึกอบรม
- ครู : ครูใช้เวลาในการสอนมากเกินไป ประกอบกับการสอนเป็นลักษณะของการตาวนโหลด ข้อมูลจำนวนมากแก่เด็ก การโยกย้ายของครูโดยเฉพาะในเขตพื้นที่เฉพาะกิจ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องกับเด็ก
- ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา : เกณฑ์การประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ไม่ได้ข้อมูลที่ต้องการเท่าที่ควร เนื่องจากทุกโรงเรียนพยายามเตรียมข้อมูลทุกอย่างให้สมบูรณ์

ที่สุดก่อนที่ สมศ.จะเข้ามาประเมิน ประกอบกับหน่วยงานประเมิน (สมศ.) มีการเปลี่ยนตัวชี้วัดบ่อยครั้ง จึงไม่นำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ไขข้อผิดพลาดที่ผ่านมาเท่าที่ควร เป็นเพียงการประเมินเพื่อได้ – ตก

- นโยบาย : ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2549 มีการออกกฎเรื่องการโอนโรงเรียนไปสังกัดกับท้องถิ่นแต่ภายใต้กฎกติกา ระบุว่า โรงเรียนที่จะโอนไปต้องเป็นโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของสมศ.เท่านั้น เป็นเหตุให้ไม่สามารถโอนไปได้เลย ในส่วนของอาชีวะ มีนโยบายให้รับนักศึกษาเพิ่ม แต่ไม่ได้สนับสนุนงบประมาณลงมาให้กลายเป็นทางวิทยาลัยต้องรับภาระในการหาเงินจ้างครูเอง อีกส่วนคือ “นโยบายเรียนฟรี 15 ปี” เป็นตัวหนุนให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรเลย
- แนวคิด ค่านิยม ความคาดหวังของผู้ปกครอง : ผู้ปกครองส่วนใหญ่มอบภาระเรื่องการศึกษาให้เป็นหน้าที่ของครู ให้ความสำคัญกับคะแนนหรือผลการเรียนเป็นหลัก ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเรียนพิเศษ ตลอดจนมุ่งเป้าหรือคาดหวังให้เด็กสอบเข้าสู่มหาวิทยาลัย ไม่สนับสนุนให้เด็กเรียนสายอาชีพ เหล่านี้เป็นต้น
- ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ชนชั้นกลางในพื้นที่หายไป
- ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ ทั้งๆที่แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ประกอบกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือท้องถิ่นไม่ได้เรียกร้อง ปล่อยให้เรื่องการศึกษาเป็นอำนาจของรัฐเพียงฝ่ายเดียว การกระจายอำนาจจึงเป็นเพียงการปรับโครงสร้างการบริหารในกระทรวงเท่านั้น ไม่ได้นำมาซึ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ สุดท้ายผู้บริหารสถานศึกษาไม่ต้องฟังหรือคำนึงถึงความต้องการของพื้นที่
- เด็กขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดความกล้า เด็กสมาธิสั้น เนื่องจากมีสิ่งต่างๆเข้ามากระทบประสาทสัมผัสเร็วมาก โดยเฉพาะจาก internet หรือโลก online
- เด็กมีทักษะความรู้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เด็กบางส่วนไม่สู้งาน ในขณะที่บางส่วนโดยเฉพาะเด็กเก่งๆจะต่อรองเรื่องค่าจ้าง เป็นเหตุให้เด็กเปลี่ยนงานบ่อย อีกทั้งเด็กสามารถถลาออกจากงานโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะตามมากับสถานประกอบการ

- เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของโรงเรียนในเขตพื้นที่เฉพาะกิจ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ด้วยเพราะเด็กต้องเรียนทั้งวิชาสามัญและศาสนา ในเวลาที่เท่าๆกับโรงเรียนที่เรียนวิชาสามัญเพียงอย่างเดียว
- มีโรงเรียนสอนพิเศษ (ติวเตอร์) จำนวนมากโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่
- ผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะในส่วนของโรงเรียนเอกชน ตัดสินใจและบริหารงานภายใต้ความต้องการของตนเอง มองการศึกษาเป็นเชิงธุรกิจมากเกินไป กล่าวคือเน้นเรื่องปริมาณเด็กมากกว่าคุณภาพ เพราะมีผลกับเรื่องของงบประมาณ(รายหัว)
- ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว (เด็กอาชีวะ ร้อยละ 90 ครอบครัวแตกแยก)

๔ นวัตกรรม/ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของสถาบันต่างๆ

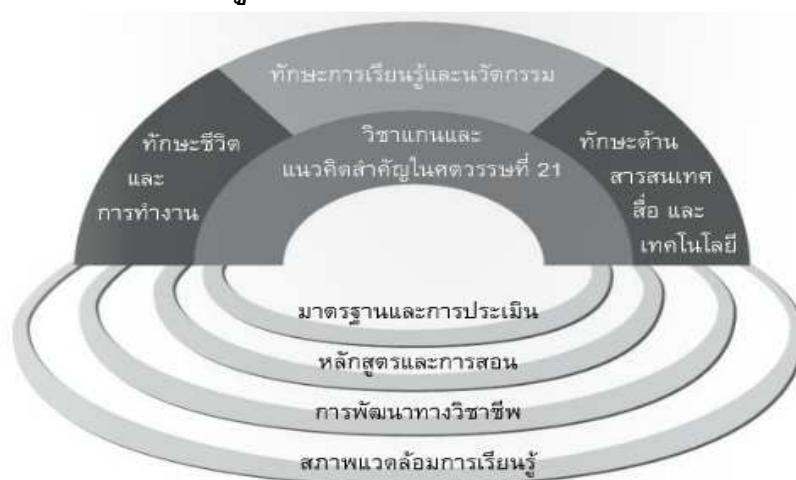
- อาชีวะสงขลา : ใช้หลักสูตรแบบทวิภาคี 100% ในระดับ ปวส. มีการบูรณาการหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง กล่าวคือ นักศึกษาที่เรียนบัญชีต้องเรียนวิชาเลือก คหกรรม ส่วนนักศึกษาที่เรียนคหกรรมต้องเรียนวิชาเลือกบริหาร เป็นต้น ที่สำคัญคือเน้นการเรียนจากการปฏิบัติจริง อีกทั้งยังมีการเปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร มีการให้ครูออกไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการ และมีการทำ MOU กับสถานประกอบการ
- ใช้นวัตกรรมพันธุศาสตร์ลายนิ้วเป็นเครื่องมือสำรวจ ตรวจสอบ และคาดคะเนว่าเด็กแต่ละคนนั้นมีทักษะ มีความสามารถพิเศษอะไรที่ซ่อนอยู่ เพื่อเป็นตัวสื่อสารข้อมูลกับผู้ปกครอง และครูผู้สอน นำสู่การส่งเสริมที่สอดคล้องกับลักษณะของเด็กแต่ละคน ผ่านการจัดกิจกรรมเชิงโครงการกับวิชาต่างๆ
- เน้นการทำโครงการ นำไปสู่ทักษะทางความคิด โดยมีการกำหนดเป็นคาบโครงการ 3 คาบ/สัปดาห์ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นเป็นโครงการที่เกิดจากความสนใจ และมีการนำนักเรียนเข้าแข่งเรื่องการทำโครงการ
- ใช้ระบบ student study นำเรื่องเด็กมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน นำสิ่งที่จะสอนมานั่งคุยกัน โดยมีคนคอยทำหน้าที่เป็นคนตั้งคำถาม
- ร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งมีหลักสูตร 3 ตัว ที่สอนเกี่ยวกับเรื่องโครงการและการทำวิจัย คือ IS1 IS2 และ IS3 ซึ่ง IS1 : เป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักกระบวนการแสวงหาความรู้ IS2 : เป็นการนำองค์ความรู้จาก IS1 มาเรียบเรียง และนำเสนอ

ให้ผู้อื่นรับทราบ ซึ่งสามารถสร้างทักษะการเรียนรู้เนื่องจากนักเรียนตั้งใจโดยเอง ค้นหาคำตอบเอง

- ใช้กระบวนการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง ถือเป็นกระบวนการที่ดีที่สุดเพื่อให้ครูมีทักษะการสอน
- มีการจัดกิจกรรมแบบ active learning ให้เด็กนำเครื่องมือที่มีติดตัวมามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการประเมินความรู้ก่อน-หลัง

๕ ระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

๕.๑ กรอบคิดของการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา : ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

<http://openworlds.in.th/books/21st-century-skills/> ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2557

องค์ประกอบในด้านต่างๆ ที่ควรเกิดขึ้นในผู้เรียนจากการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้ (พรทิพย์ ศิริภทราชัย, 2556)

ส่วนที่ 1 ด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes)

1. ความรู้ในวิชาหลักและเนื้อหาประเด็นที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 (Core Subjects and 21st Century Themes) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะในการใช้ภาษา ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และการปกครอง ซึ่งควรครอบคลุมเนื้อหาในสาขาใหม่ๆ ที่มีความสำคัญต่อการทำงานและชุมชน แต่สถาบันการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญ ได้แก่ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง และความตระหนักในสุขภาพและสวัสดิภาพ

2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่

- ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งครอบคลุมไปถึง การคิดแบบสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิดนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์
- การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา หมายความว่ารวมถึงการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจและการคิดแก้ปัญหา
- การสื่อสารและการร่วมมือ ซึ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีทักษะดังต่อไปนี้ คือ

- การรู้เท่าทันสารสนเทศ
- การรู้เท่าทันสื่อ
- การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถในการค้นหาความรู้ หรือทักษะการคิดเช่นนั้น หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย ทักษะที่จำเป็น ได้แก่

- ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว
- ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง
- ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ
- ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 2 ระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 (21st Century Support System)

เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามโมเดลที่กล่าวถึง ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญจะต้องประกอบไปด้วย

มาตรฐานในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) จุดเน้น

- เน้นทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน
- สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น
- มุ่งเน้นการสร้างความรู้ และความเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน

- ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
- ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21

- สร้างความสมดุลในการผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อย และทดสอบรวมสำหรับการประเมินผลในชั้นเรียน
- เน้นการทำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน
- ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบ วัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21

- การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก
- สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน
- สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด
- บูรณาการแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน

การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21

- จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ การใช้เครื่องมือและด้ากนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม
- สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
- สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ญาณ และทักษะด้านอื่นๆที่สำคัญต่อวิชาชีพ

- เป็นยุคแห่งการสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ
- สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็งในตัวผู้เรียนเหล่านี้เป็นต้น
- ช่วยให้ครูได้เกิดการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้
- สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องสร้างทักษะและเกิดการพัฒนาการเรียนรู้
- แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น
- สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

- สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล
- สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน
- สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทจริงโดยเฉพาะการเรียนรู้แบบโครงงาน
- สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรายบุคคล
- นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

๖ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา

- ปฏิรูประบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้วยการกระจายอำนาจ เพื่อดึงดูดอำนาจการผูกขาดของรัฐ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาสามารถจัดการตัวเองได้มากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกำลังคนที่ตอบสนองความต้องการของ

พื้นที่ผ่านกลไกการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคการศึกษา และภาคส่วนอื่นๆ

- **การปฏิรูปหลักสูตร** ให้มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนที่ไม่ควรมากเกินไป ที่สำคัญ คือ ควรเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น สามารถบูรณาการและปรับให้สอดคล้องกับพื้นที่แต่ละพื้นที่ได้
- **ระบบการประเมิน** ในส่วนของการประเมินผู้เรียน ต้องประเมินเชิงพฤติกรรม โดยเน้นเรื่องของทักษะเป็นสำคัญ ซึ่งทักษะที่เด็กควรมีในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ **1)ทักษะ 3ร 1ว** ได้แก่ 1.แรงบันดาลใจ 2.เรียนรู้ 3.ร่วมมือ 4.วินัย ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้เองโดยไม่ต้องสอน หรือ “ออกงามจากภายใน” **2)ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม** หรือ 3R 4C ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 3R ได้แก่ การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ ส่วน 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ **3)ทักษะชีวิตและการทำงาน** และ **4)ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี** สำหรับการประเมินครูและสถานศึกษา ต้องใช้การประเมินที่เน้นความต่างระหว่าง output กับ input ที่เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงสุทธิ หรือ net gain
- **กระบวนการผลิตครู** ควรเป็นกระบวนการปิด กล่าวคือ หนึ่งห้องของการผลิตครู ควรมีปริมาณไม่เกิน 30 คน และอาจารย์ 1 คน ควรมีนิสิตในความดูแลไม่เกิน 10 คน ทั้งนี้ควรให้ใบประกอบวิชาชีพแก่ครูที่มีคุณภาพเท่านั้น
- **กระบวนการพัฒนาครู** ให้ครูมีศักยภาพในการสร้างและใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ facilitate ให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ใช้กระบวนการตั้งคำถามเป็นกระบวนการเรียนรู้ ครูสมัยใหม่ต้องใช้หลัก “ถามคือสอน” และเน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์
- **พัฒนาอาชีพศึกษา** ให้สามารถผลิตกำลังคนได้อย่างเพียงพอ และมีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกับภาคเอกชนเพื่อทราบความต้องการ
- **พัฒนาเทคโนโลยี และการวิจัย** เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของเยาวชน ตลอดจนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถนำเทคโนโลยี และ

ความรู้สมัยใหม่และการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

7 กรอบการวิจัย

- **การบูรณาการ/การพัฒนาหลักสูตร** เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรเฉพาะที่ตรงกับอัตลักษณ์และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ รวมถึงเป็นหลักสูตรที่มีการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรมและควมมีจิตอาสา ผ่านรูปแบบการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขและสนุก ที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องพร้อมให้ความร่วมมือในฐานะเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา
- **นโยบายด้านการศึกษาของภาครัฐ** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “**นโยบายเรียนฟรี 15 ปี**” ด้วยเพราะนโยบายดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนหลายประการ
- **ทัศนคติ ค่านิยม ความคาดหวัง** ทั้งในส่วนของตัวผู้เรียน ผู้ปกครอง ต่อสถาบันการศึกษาของภาครัฐและเอกชนในทุกระดับ และทุกสาขาไม่ว่าจะเป็นสายอาชีพ หรือสายสามัญ
- **นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในจังหวัด** เน้นการสำรวจเพื่อค้นหาโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลดีต่อเด็ก ตัวอย่างเช่น นวัตกรรมพันธุศาสตร์ลายนิ้วของโรงเรียนพะตงประธาณศรีวัฒน์
- **กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด** โดยเฉพาะในส่วนของเขตพื้นที่เฉพาะกิจ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา เนื่องจากนักเรียนต้องเรียนทั้งวิชาสามัญและศาสนา

8 ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1. ผศ.ดร.มาลี สบายยิ่ง	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ ม.อ.
2. ดร.ธเนศ ปานรัตน์	วิทยาลัยนานาชาติ ม.อ.
3. ดร.ชุติมา จันทระจิตร	ผู้ช่วยคณบดีคณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสงขลา
4. ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม	รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ
5. นายสามารถ บุญทอง	นักบริหารงานนโยบาย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบจ.สงขลา
6. นายบรรณวิทย์ รัตนพิมล	หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและโรงเรียน เทศบาลนครสงขลา

7. นายศิวะสิทธิ์ ศรีสง	รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16
8. นางศิริวรรณ แหะชะเจริญ	นักวิชาการศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา
9. นายสมคิด ธรรมฤกษ์ฤทธิ์	ผู้ปกครอง/ เจ้าของบริษัทเอสปรีน (2004) จำกัด
10. น.ส.ทวีลาภ ปิตความดี	รอง ผอ.ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี)
11. นางกนิษฐา ศรีอามัด	ครู/ประธานเครือข่ายสมาคมผู้ปกครอง โรงเรียนเทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี)
12. น.ส.ผาสุกสันต์ ไหมทิพย์	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2
13. นายประทุม เกื้อกุล	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพะตงประธาณศรีวัฒน์
14. น.ส.วรลักษณ์ ชูกำเนิด	ครู โรงเรียนนรพัฒน์
15. น.ส.มาลีวรรณ สุขไช	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
16. นางอารี ชูแก้ว	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
17. นางชนิษฐา พลเพชร	เทศบาลนครหาดใหญ่
18. นายสัมพันธ์ ทิพาพงษ์	สถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ 3
19. นางสุรวิดี อินสุวรรณ	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา
20. น.ส.รุจรา แก้วทะนงค์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา
21. นายนรชัย วุฒิเจริญมงคล	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคยะลา
22. นางสาวธิดา พันตเวช	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่
23. ดร.เวดี อึ้งโพธิ์	คณะศิลปศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์
24. รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ	วิทยาการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.อ.
25. นายชัยวุฒิ เกิดชื่น	นักจัดรายการวิทยุและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน คลื่น FM 101.0 MHz
26. นายบัญชา วิเชียรศรี	นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ คลื่น FM 88.00 MHz
27. ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์	ผู้ประสานงาน สกว. และรอง ผอ.ฝ่ายวิจัยอุตสาหกรรมฯ
28. น.ส.ศศิธร คงทอง	หัวหน้าสำนักงานประสานงานวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน
29. น.ส.ดวงพร รักขพันธุ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สกว. ABC ได้กลาง
30. น.ส.กรกมล ชุนเพชร	เจ้าหน้าที่สื่อสารมวลชน สกว. ABC ได้กลาง
31. น.ส.อัญชลี ทองช่วย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ABC ได้กลาง
32. น.ส.วราภรณ์ จันทร์แก้ว	นักวิชาการอุดมศึกษา CILO
33. น.ส.ณัฐฐา รัตนโกศล	เจ้าหน้าที่ประสานงานคลินิก ม.อ.
34. น.ส.วัลลภา ไชยสาดี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป CILO
35. นางสาวรณิ เกิดชื่น	คลื่นความคิด FM 101.0 MHz

36. นายภาณุเทพ ปานหวี	นักข่าว สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่
37. น.ส.สิญจธร ชัยมณี	ผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่
38. น.ส.โรสนี แกสมาน	ผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่
39. อัศวิน แก้วนพรัตน์	นักข่าว หนังสือพิมพ์ภาคใต้โพสต์
40. นายณัฐกร ธรรมใจ	ผู้สื่อข่าว ASTV ผู้จัดการภาคใต้
41. น.ส.สุธิดา พฤษอุดม	ผู้สื่อข่าว สวท.สงขลา
42. น.ส.โสธยา ไบหา	ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์สมิหลาไทมส์
43. นายเจียบ เจริญมัทธชัย	บก. หนังสือพิมพ์สยามทักษิณ
44. น.ส.ชฎานิษฐ์ ศรีนวลกล้า	ผู้สื่อข่าว Hatyai Cable 93
45. น.ส.ฉวีวรรณ	ช่างภาพ Hatyai Cable 93

๒๕ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม : 26 กุมภาพันธ์ 2557

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม : 18 เมษายน 2557

SAMILA TIMES

วันที่ 13 ฉบับที่ 608 ประจำวันที่ 1 - 7 มีนาคม พ.ศ. 257

facebook.com/samilatimes

twitter.com/samilatimes

samilatimes.co.th E-mail: samilatimes@yahoo

การศึกษา 9

สกว.ดึงเครือข่ายการศึกษาร่วมปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

สกว.ดึงเครือข่ายด้านการศึกษาร่วมเวทีปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนในสงขลา หรืออยากเห็นผู้เรียนก้าวสู่อาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อวันที่ 26 ก.พ. 57 ที่ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสำนักประสานงาน "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดประชุมระดมสมองเรื่อง "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ 100 คน

ในการประชุมครั้งนี้ สกว.ได้เชิญตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในจังหวัดสงขลา เช่น หน่วยงานราชการ (เทศบาล อบจ.) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน จ.สงขลา ภาคประชาชน (สมาคมผู้ปกครอง/ กรรมการสถานศึกษา) และสื่อมวลชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ขุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สกว. เปิดเผยมุมมองการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้

เสริมในการแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูลกันมากขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมาย ดังนั้น ภาพของรูปแบบการศึกษาของไทยในแบบที่ผ่านๆ มา จึงค่อยๆ เลือนหายไป จะเห็นการวางรากฐานระบบการศึกษาใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนด

ยุทธศาสตร์การทั้งนี้ เพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาที่ต้องรับภาระการระดมสมองร่วมกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ขุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สกว. เปิดเผยมุมมองการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้

ความสำคัญกับเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาความรู้ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมายและตลอดเวลาที่ต้องการ ดังนั้น บทบาทของครูอาจารย์ในการสอนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากการยืนหน้าชั้น มาเป็นการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องทบทวนและให้ความสำคัญกับการพัฒนา "ครู" และ "หลักสูตร"

สำนักประสานงาน ขุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สังกัด สกว. จัดประชุมระดมสมอง "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" หวังให้ผู้เรียนก้าวสู่อาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ

แหล่งที่มา : สวท.สงขลา
วันที่ข่าว : 26 กุมภาพันธ์ 2557

PICTURE

วันที่ (26ก.พ.57) เวลา 09.00 น. ที่ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา สำนักงานประสานงาน ขุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดประชุมระดมสมอง "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ 100 คนจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ หน่วยงานราชการ (เทศบาล/ อบจ.), ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียน จ.สงขลา, ภาคประชาชน (สมาคมผู้ปกครอง/ กรรมการสถานศึกษา) และสื่อมวลชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ ขุดโครงการ "การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง" สกว. เปิดเผยมุมมองการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการให้ความสำคัญกับเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาความรู้ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มากมายและตลอดเวลาที่ต้องการ ดังนั้น บทบาทของครูอาจารย์ในการสอนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากการยืนหน้าชั้น มาเป็นการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องทบทวนและให้ความสำคัญกับการพัฒนา "ครู" และ "หลักสูตร" เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และเพื่อจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โดยสำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง จึงจัดการประชุมระดมสมอง ABC-Forum "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" ในครั้งนี้ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำเสนอการดำเนินงานโครงการเฉพาะพื้นที่ปัญญาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการปฏิรูปการศึกษา และเป็นการสร้างบรรยากาศทางวิชาการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสื่อมวลชน กิจกรรมในวันนี้ประกอบด้วย การบรรยาย เรื่อง "การบูรณาการงานศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" โดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรณ์ อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ (หัวหน้าโครงการเฉพาะพื้นที่ปัญญา ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก ม.ร.อ.เฉลิมคุณฤทธิกุล และ สกว.) , การระดมสมอง "การปฏิรูปการศึกษา เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนสงขลา" โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิทยาลัยการอาชีวศึกษา, เทศบาลนครสงขลา, เทศบาลนครหาดใหญ่, สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา, คณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ, คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสงขลา, คณะศิลปศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดสงขลา, สมาคมผู้ปกครอง, กรรมการสถานศึกษา

สุธิดา พุกขอุดม / สวท.สงขลา รายงาน

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
“ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา”
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและสุขภาพที่แข็งแรง ประเด็นของการขาดแคลนแหล่งอาหารในอนาคต จึงเป็นประเด็นหลักที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยในหลายเวที โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดลงของพื้นที่ปลูกข้าวในภาคใต้ที่ถูกจับตามากที่สุดเมื่อมีข้อมูลเปิดเผยว่า ปัจจุบัน มีเพียง 2 จังหวัดเท่านั้น คือ **จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง** ที่สามารถปลูกข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภคในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือเกษตรกรหันไปปลูกพืชกระแสหลัก เช่น ปาล์มน้ำมัน และยางพารา มากขึ้น อย่างไรก็ตามการลดลงของแหล่งผลิตอาหารในพื้นที่ย่อมส่งผลทำให้ปริมาณอาหารเพื่อบริโภคในพื้นที่ลดลง ในกรณีของจังหวัดสงขลาโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสิงหนคร ซึ่งเป็นพื้นที่หลักของการปลูกข้าวและยังเป็นแหล่งผลิตตาลโตนดที่สำคัญของภาคใต้ ก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน กล่าวคือ พื้นที่ผลิตอาหารในจังหวัดสงขลาลดลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเชิงเดี่ยว และการถูกคุกคามจากโครงการต่างๆ ทำให้ประชาชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทางจังหวัดสงขลาพิจารณาแล้วเห็นควรให้มีการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา” ขึ้นโดยในเบื้องต้นได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ระบบอาหาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) ส่วนราชการ และ (2) ภาคประชาชน

ในการนี้ เพื่อให้พื้นที่มองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการ/แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดสงขลา **สำนักประสานงาน ABC ภาคใต้ตอนกลาง** จึงมีความสนใจที่จะให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็น “การจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา” ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการเปิดรับข้อเสนอเชิง

หลักการ ดังนั้นเพื่อให้ นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจมีข้อมูลที่ต้องการ มีประเด็นปัญหาที่แท้จริงจากพื้นที่นำสู่การทำวิจัยในประเด็นดังกล่าวได้ตรงกับความต้องการของพื้นที่ สกว.จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนำมากำหนดเป็นหัวข้อวิจัยและ ใช้ในการเขียนข้อเสนอเชิงหลักการ เพื่อขอรับทุนสนับสนุน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ และสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอเชิงหลักการในประเด็น “การจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา” ผ่านกระบวนการเวทีของ สกว.
2. เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 35 คน ประกอบด้วย

1. หน่วยงานราชการ	5 คน
2. สถาบันอุดมศึกษา	15 คน
3. ภาคประชาชน	5 คน
4. สื่อมวลชน	5 คน
5. วิทยากร + ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันพฤหัสบดีที่ 12 มิถุนายน 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง
“ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา”

วันพฤหัสบดี ที่ 12 มิถุนายน 2557 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

09.00 – 09.10 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

รายละเอียดการประกาศโจทย์ฯ และเปิดการประชุม

โดย ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

09.10 – 09.30 น. ภาพรวม “ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา”

โดย ผศ.ดร.ภก.พงศ์เทพ สุธีรัฐวุฒิ

ประธานยกร่างยุทธศาสตร์ระบบอาหาร จ.สงขลา/ ผู้อำนวยการ สจรส. ม.อ.

09.30 – 12.00 น. ระดมสมอง “ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา”

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมระดมสมอง มีดังนี้

ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ผู้แทนสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9

ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 16

ผู้แทนสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา

ผู้แทนสำนักงานเกษตรอำเภอ

ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา (ม.สงขลานครินทร์, ม.ราชภัฏสงขลา, ม.ทักษิณ,

ม.หาดใหญ่, ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย)

ผู้แทนภาคประชาชน

ดำเนินรายการ โดย

คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น

สถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

ความมั่นคงทางอาหารกับยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา¹

๑ บทนำ

ปัจจุบันความมั่นคงทางอาหารได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและสุขภาพที่แข็งแรง ความมั่นคงทางอาหารในประเด็นการขาดแคลนแหล่งอาหารในอนาคตเป็นประเด็นหลักที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยในหลายเวที ในกรณีของภาคใต้การลดลงของพื้นที่ปลูกข้าวเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายให้ความสำคัญเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข้อมูลเปิดเผยว่า มีเพียง 2 จังหวัดเท่านั้น คือ **จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง** ที่สามารถปลูกข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภคในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือพื้นที่ถูกนำไปปลูกพืชกระแสหลัก ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารา อย่างไรก็ตามการลดลงของแหล่งผลิตอาหารในพื้นที่ย่อมส่งผลทำให้ปริมาณอาหารเพื่อบริโภคในพื้นที่ลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในกรณีของจังหวัดสงขลา ก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน กล่าวคือ พื้นที่ผลิตอาหารในจังหวัดสงขลาลดลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเชิงเดี่ยว และการถูกคุกคามจากโครงการต่างๆ ทำให้ประชาชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำมาซึ่งการจัดทำ **“ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา”** ขึ้น ดังนั้นเพื่อให้พื้นที่มองเห็นทางเลือกและโอกาสในการจัดการ/แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดสงขลา จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรม ABC Forum ในประเด็น **“การจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา”**

๒ สถานการณ์ด้านอาหาร

● สถานการณ์ด้านอาหารของประเทศไทย

คณะกรรมการอาหารระดับชาติศึกษาสถานการณ์ด้านอาหารของประเทศไทยใน 4 ประเด็น คือ (1) ด้านความมั่นคงอาหาร (2) ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร (3) ด้านอาหารศึกษา และ (4) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า

(1) ด้านความมั่นคงอาหาร

- พื้นที่ปลูกพืชที่ไม่ใช่อาหารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากขึ้น และแนวโน้มเกษตรกรถือครองที่ดินขนาดเล็กลง
- พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศลดลงจาก 171 ล้านไร่ ในปี 2504 เหลือเพียง 107.7 ล้านไร่ในปี 2551
- พื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศลดลงจาก 3,679 ตร.กม ในปี 2504 เหลือเพียง 1,500 ตร.กม. ในปี 2551
- ที่ดินการเกษตร 70 ล้านไร่อยู่นอกเขตชลประทาน ส่งผลให้ประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อีกทั้งบางพื้นที่เกิดอุทกภัยรุนแรง
- ชนิดพันธุ์พืช/สัตว์ ที่เป็นอาหารลดลง
- เกษตรกรใช้ปุ๋ยและสารเคมีในการเกษตรมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากต้นทุนการเกษตร 1 ใน 3 เป็นค่าปุ๋ยและสารเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและตกค้างในอาหาร

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเพื่อระดมสมอง “ความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา” ในวันพฤหัสบดี ที่ 12 มิถุนายน 2557 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12 อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (LRC) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

- จำนวนเกษตรกรลดลง และมีอายุมากขึ้นเฉลี่ยประมาณ 45 ปี
- เกษตรกรมีความยากจน และมีภาวะหนี้สินจากการทำเกษตร
- การเข้าถึงอาหารยากขึ้น ราคาอาหารเพิ่มสูงขึ้น

(2) ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร

ผู้บริโภค

- ด้านสุขภาพ : ผู้บริโภคมีอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันสูง
- ด้านการเฝ้าระวัง : พบการปนเปื้อนเกินมาตรฐานในสินค้าบางประเภท

การค้าระหว่างประเทศ

- ปี 2552 ไทยส่งออกอาหารทั่วโลกเป็นมูลค่าสูงถึง 754,212 ล้านบาท
- การเปิดเสรีทางการค้า ส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้น ในปี 2551 มีการนำเข้าอาหารประมาณ 2 แสนล้านบาท เป็นผัก และผลไม้ประมาณ 2 หมื่นล้านบาท
- การส่งออกอาหารมีมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี อาทิ สิ่งแวดล้อม NTB SPS การตอบโต้การทุ่มตลาด มาตรการทรัพย์สินทางปัญญา ฯลฯ

(3) ด้านอาหารศึกษา

- ขาดการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาด้านอาหารอย่างยั่งยืนแก่เกษตรกร
- ขาดแคลนบุคลากรและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
- ขาดการส่งเสริมความรู้ด้านอาหารให้ผู้บริโภค ทั้งในด้านพฤติกรรมและวัฒนธรรมการบริโภค
- ขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูล
- งานวิจัยไม่เพียงพอ ขาดการประเมินความเสี่ยง

(4) ด้านการบริหารจัดการ

- โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมากกว่า 30 หน่วยงาน แต่การดำเนินงานขาดความเป็นเอกภาพ
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีมากกว่า 30 ฉบับ
- ฐานข้อมูลขาดการเชื่อมโยง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม (SWOT)

จุดแข็ง (Strength) 1. ทรัพยากรในการผลิตอุดมสมบูรณ์คุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับโลก 2. ภาคเกษตร และอาหารมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงของประเทศ 3. อาหารไทยมีเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมเป็นจุดขาย 4. อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	จุดอ่อน (Weakness) 1. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 2. ผู้ผลิตและเกษตรกรรายย่อยขาดปัจจัยการผลิต 3. ขาดการบำรุงรักษาทรัพยากรการผลิต 4. การลงทุนด้านวิจัยของรัฐต่ำ 5. Logistic ขาดประสิทธิภาพ 6. ผู้บริโภคขาดความตระหนัก
โอกาส (Opportunity) 1. ตลาดต้องการอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีโภชนาการ อย่างต่อเนื่อง 2. มีภาพลักษณ์เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของโลก 3. อาหารเป็นสิ่งจำเป็น ต้องการสูงในภาวะวิกฤต 4. ที่ตั้งของประเทศเอื้อต่อการค้า 5. มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆในการเกษตร และอาหาร	ภัยคุกคาม (Threat) 1. เกษตรกรลดลง และ ขาดเกษตรกรรุ่นใหม่ 2. มีภัยคุกคามใหม่ เช่น โลกร้อน โรคพืช/สัตว์อุบัติใหม่ 3. มีคู่แข่งในตลาดโลกมากขึ้น 4. ประเทศคู่ค้ามีมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า 5. พื้นที่ปลูกพืชไม่ใช่อาหารขยายตัวแย่งชิงพื้นที่พืชอาหาร

- **สถานการณ์ด้านอาหารของจังหวัดสงขลา**

1. พื้นที่ผลิตอาหารในจังหวัดสงขลาลดลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุจากการเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเชิงเดี่ยว การถูกภาวะคุกคามจากโครงการต่างๆ ทำให้ประชาชนไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้
2. อาหารแต่ละประเภทมีการปนเปื้อนสารเคมี สิ่งแปลกปลอมมากขึ้น ส่งผลต่อมาตรฐาน คุณภาพ และความปลอดภัยของผู้บริโภค
3. เกิดปัญหาภาวะโรคอ้วน โรคเรื้อรัง และสภาวะการเจริญเติบโตโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สงขลาไอคิวเด็กต่ำ (ไม่ถึงร้อยละ) และที่น่าตกใจคือ ภาคใต้ไอคิวเด็กชนะภาคอีสานภาคเดียว สาเหตุจากการได้รับโภชนาการที่ไม่เหมาะสม
4. วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทางด้านอาหารพื้นบ้านและสมุนไพร ขณะนี้ถูกทดแทนโดยอาหารและวัฒนธรรมตะวันตก อนาคตอาจจะสูญหาย สังเกตง่ายๆในห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ในร้านอาหารญี่ปุ่นเด็กเต็ม แต่ไม่มีร้านอาหารพื้นบ้าน

③ กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยและจังหวัดสงขลา

- **ยุทธศาสตร์ระดับชาติ**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานทรัพยากรการผลิตอย่างยั่งยืน
2. เพื่อให้อาหารที่ผลิตในครัวเรือน ชุมชน และภาคอุตสาหกรรมมีเพียงพอ มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีคุณค่าโภชนาการ
3. เพื่อสร้างกระบวนการศึกษาค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ เกี่ยวกับอาหารตลอดห่วงโซ่
4. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านอาหารให้มีประสิทธิภาพ
5. เพื่อเกิดความมั่นคง ด้านอาหารระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศ ทั้งภาวะปกติและวิกฤต

ยุทธศาสตร์ระดับชาติ มี 4 ยุทธศาสตร์

1. ด้านความมั่นคงอาหาร
2. ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร
3. ด้านอาหารศึกษา
4. ด้านการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคงอาหาร ประกอบด้วย 10 กลยุทธ์

1. เร่งรัดปฏิรูปการถือครองที่ดินและการคุ้มครองพื้นที่การเกษตร
2. จัดการทรัพยากรน้ำ และดินเพื่อการเกษตร และป่าชุมชน
3. สร้างความสมดุลระหว่างพืชอาหารกับพืชพลังงาน
4. พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอาหาร
5. สร้างแรงจูงใจในการทำการเกษตร และเพิ่มจำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่
6. ส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในระดับชุมชนและครัวเรือน
7. ปรับปรุงและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านสินค้าเกษตรและอาหาร
8. สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการรักษาความมั่นคงด้านอาหาร
9. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่อาหาร
10. จัดระบบเพื่อรองรับความมั่นคงด้านอาหารในภาวะวิกฤต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์

1. สร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหารให้เป็นมาตรฐานเดียว และส่งเสริมการบังคับใช้
2. พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรขั้นต้น (Primary Product) ให้มีคุณภาพ และความปลอดภัยตามมาตรฐานและคุณค่าทางโภชนาการเพิ่มขึ้น
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตในระดับชุมชน (Community based) เพื่อป้องกันการสูญเสียและเพิ่มมูลค่าเบื้องต้นให้กับผลผลิต
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตในระดับอุตสาหกรรม (Industrial based) ทุกระดับ
5. ส่งเสริมการค้าและการตลาดผลิตภัณฑ์มาตรฐานทั้งที่มาจากการผลิตในระดับชุมชนและอุตสาหกรรม
6. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านอาหารศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์

1. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ และบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในเรื่องอาหารศึกษา
2. สนับสนุนให้มีการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ด้านอาหารได้
3. ให้มีการจัดการองค์ความรู้ในเรื่องอาหารศึกษา และเผยแพร่ความรู้ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมให้เกษตรกร และชุมชนมีความรู้ด้านอาหารศึกษาอย่างเหมาะสม
5. ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เหมาะสมของบุคคล และชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์

1. ปรับปรุงและเสริมความเข้มแข็งโครงสร้างองค์กรในห่วงโซ่
2. พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายในห่วงโซ่
3. การพัฒนาฐานข้อมูลและการจัดการ

ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา

จุดหมายระยะยาว

1. จังหวัดสงขลาเป็นแหล่งอาหารให้กับภูมิภาคอาเซียน นำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสงขลา
2. คนสงขลาสามารถพึ่งตนเองในด้านการมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน
3. อาหารที่ผลิตและมีการบริโภคในจังหวัดสงขลา เป็นอาหารที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย
4. คนสงขลาทุกช่วงวัย รู้ เข้าใจ และได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่มีความเหมาะสมกับวัย
5. มีการอนุรักษ์ พัฒนาต่อยอด วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านและสมุนไพร และขยายผลทางด้านเศรษฐกิจ
6. คนสงขลาเมื่อมีอายุและสิทธิชุมชน ในการปกป้อง อนุรักษ์ และพัฒนาฐานทรัพยากรทางอาหาร
7. คนสงขลาทุกชนชั้น ได้รับการกระจายอาหารที่เป็นธรรม

ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา มี 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้
ยุทธศาสตร์ที่ 1 มีการจัดทำแผนผังแม่บท (โซนนิ่ง)

1. พื้นที่อาหารทางทะเล
2. พื้นที่โหนด-นา-เล
3. พื้นที่สวนป่าผสมผสาน
4. พื้นที่เกษตรอินทรีย์
5. มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ เป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริม อนุรักษ์ และขยายพันธุ์พืช ผัก ผลไม้ สัตว์บก สัตว์น้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ชุมชนพึ่งตนเองด้านอาหาร ทั้งระดับชุมชน ครัวเรือน

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีธนาคารพันธุ์ข้าว ธนาคารเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านหรือผักสวนครัว พืชสมุนไพร ผลไม้
2. สร้างศูนย์เพาะพันธุ์สัตว์บกและสัตว์น้ำในชุมชนแบบบูรณาการ
3. พัฒนาการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรอาหารที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรอาหารของชุมชน
4. ขยายผลนโยบาย หนึ่งไร่หนึ่งแสน
5. การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การฟื้นฟูวัฒนธรรมทางอาหาร มีและใช้อาหารพื้นบ้าน ขนมพื้นบ้าน อาหาร และสมุนไพรเป็นยา

1. สนับสนุนให้มีการรวบรวมภูมิปัญญาสูตรตำรับอาหารพื้นบ้านภาคใต้ ที่ประกอบไปด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ที่มีคุณค่าทั้งทางโภชนาการ และเวชการ อันเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นประจำชาติ
2. ส่งเสริมให้มีแหล่งจำหน่าย ตำรับอาหารพื้นบ้านภาคใต้ในชุมชน ร้านอาหาร และห้างสรรพสินค้า
3. ส่งเสริมให้มีการใช้และบริโภคตำรับอาหารพื้นบ้านภาคใต้ ในหน่วยงานราชการ โรงเรียน โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา และครัวเรือน
4. พัฒนาระดับอาหารพื้นบ้าน ขนมพื้นบ้าน สมุนไพรที่ใช้เป็นยาไปสู่เศรษฐกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างรายได้และรักษาเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยกระดับ เพิ่มมูลค่าอาหาร ไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีวิสาหกิจชุมชนเพื่อการแปรรูปอาหารของชุมชน ฐานทรัพยากรทางอาหาร
2. ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน สมุนไพรพื้นบ้าน
3. บูรณาการเรื่องอาหารพื้นบ้าน สมุนไพรพื้นบ้าน ให้อยู่ในแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดและแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เกิดตลาดและร้านอาหารปลอดภัย และโภชนาการเพื่อสุขภาพ

1. ประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น ในการพัฒนาตลาดที่มีอยู่เดิม ให้เป็นตลาดปลอดภัยและจำหน่ายอาหารที่มีโภชนาการเหมาะสมกับวัยและโรค โดยนำร่อง 1 อำเภอ 1 ตลาด
2. ประสานความร่วมมือกับสมาคมร้านอาหารจังหวัดสงขลา ศูนย์อาหารในห้างสรรพสินค้า ให้เป็นตัวอย่างนำร่องร้านอาหารปลอดภัยและโภชนาการเพื่อสุขภาพ
3. จัดให้มีการรณรงค์ ให้ความรู้ในเทศกาลอาหารประจำปีของจังหวัด เช่นเทศกาลกินเจ เทศกาลอาหารสองทะเล เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 มาตรการควบคุมการใช้สารเคมีในการผลิต รักษา และ ประุงอาหาร

1. เสนอให้จัดตั้งหรือทบทวนคณะกรรมการอาหารปลอดภัยจังหวัดสงขลาที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคี โดยมีหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนมาตรฐาน แนวทาง และการดำเนินการเพื่อให้เกิดการผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทั้งระดับจังหวัดและระดับตำบล
2. เสนอให้มีกลไกการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน ทำหน้าที่ผลักดันมาตรฐาน GAP ให้เป็นภาคบังคับทางกฎหมาย เน้นระบบตลาดภายในจังหวัด ตลาดในห้างสรรพสินค้า และตลาดส่งออก โดยมีกลไกการบริหารจัดการทั้งระดับจังหวัดและระดับตำบล เพื่อเอื้ออำนวยให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้

ยุทธศาสตร์ที่ 7 มีแผน มาตรการ และข้อตกลงชุมชน ระดับท้องถิ่น ทั้งความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย โภชนาการสมัย

1. พัฒนาระบบข้อมูลสถานการณ์ด้านอาหารและโภชนาการในทุกพื้นที่ โดยใช้ ข้อมูลภาวะโภชนาการและสุขภาพ จากหน่วยงานสาธารณสุข ร่วมกับข้อมูลสำรวจพฤติกรรมด้านอาหารและโภชนาการที่ให้ชุมชนประเมินตนเอง
2. ผลักดันให้เกิดขับเคลื่อนเรื่องโภชนาการสมัยเข้าสู่แผนชุมชน
3. ผลักดันให้เกิดแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเด็กไทยมีโภชนาการสมัย
4. พัฒนารูปแบบการใช้นวัตกรรมด้านอาหารและโภชนาการให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ เช่น การมีครัวรวมสำหรับศูนย์เด็กเล็กของเทศบาล เป็นต้นโดยนำร่องระดับตำบลต้นแบบโดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบอย่างน้อยท้องถิ่นละ 1 แห่ง โรงเรียนต้นแบบอย่างน้อยท้องถิ่นละ 1 แห่ง
5. ประกาศให้ เรื่องอาหารของแม่ เป็นวาระของจังหวัดสงขลา เพื่อให้เด็กได้รับการโภชนาการที่ดีและเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว ...เนื่องจากพบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้ทานอาหารเช้าเนื่องจากอาหารมื้อเช้ามีความสำคัญมีผลต่อไอคิว และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 8 มีกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เป็นกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ชุมชน เอกชน และภาควิชาการ

1. จัดตั้งเป็น “ศูนย์การจัดการฐานทรัพยากรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร” ขึ้นทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

2. พัฒนากลไกการคุ้มครองผู้บริโภคระดับท้องถิ่น เช่น การมีศูนย์พิทักษ์สิทธิและคุ้มครองผู้บริโภคในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ปฏิบัติการกิจทั้งอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นการประสานงานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จังหวัด และศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์
3. ให้มีการรายงานความก้าวหน้าในที่ประชุมจังหวัด
4. มีกลไกประสานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมต่างๆที่เกี่ยวข้อง หอการค้า โดยมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ

ยุทธศาสตร์ที่ 9 มีการจัดการข้อมูล งานวิจัยสร้างความรู้ และมีพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และ โภชนาการสมัย

1. จัดตั้งเป็น “ศูนย์ข้อมูลอาหารและโภชนาการ” ขึ้นในระดับจังหวัด ทำหน้าที่ในการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ ตั้งแต่ รวบรวมข้อมูล จากแหล่งต่างๆ จากงานวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และขับเคลื่อนความรู้ไปสู่การปฏิบัติ
2. พัฒนาระบบสื่อสารสาธารณะทางด้านอาหารและโภชนาการเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ สื่อของรัฐ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และ สื่อออนไลน์

ยุทธศาสตร์ที่ 10 การยกระดับศักยภาพของบุคลากรและเครือข่าย

1. สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีตำแหน่งนักโภชนาการชุมชนประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. สร้างและยกระดับอาสาสมัครต่างๆให้ทำงานด้านความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และ โภชนาการสมัย เช่น อสม. เป็นต้น

๔ บทบาท แนวคิด และข้อเสนอแนะเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดสงขลา

• องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

นายอัครพรหมาน กาเหมี รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา กล่าวว่า โดยภาพจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในการผลิตอาหาร ทั้งในมิติของความมั่นคงและความยั่งยืน แต่ความจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้พื้นที่ผลิตอาหาร และปริมาณอาหารลดลง อาทิ

- สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เกิดการรุกล้ำพื้นที่
- ชาวประมงใช้เครื่องมือบ่อนทำลาย
- เกษตรกรขาดความรู้ ขาดการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญากับเทคโนโลยี
- ขาดศูนย์ข้อมูลที่จะให้ความรู้ด้านการผลิต
- ราคาสินค้าเกษตร กล่าวคือ ช่วงที่ยางพารามีราคาสูง เกษตรกรมีการเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นสวนยางพาราจำนวนมาก

ดังนั้น ควรทำวิจัยในประเด็นที่จะช่วยให้เกษตรกรมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ หรือสามารถคาดการณ์ความมั่นคงในอนาคตได้ ทั้งนี้สิ่งที่ควรร่วมกันดำเนินการให้เกิดขึ้น คือ **เรื่องศูนย์ข้อมูลด้านการเกษตร**

- **สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 9**

นางนุจรี สภาพันธ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กล่าวว่า กระทรวงเกษตรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทุกด้าน ซึ่งมีความยินดีให้ข้อมูลและยินดีให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะการนำข้อมูลมาสร้างเป็นแผนที่อาหาร (โซนนิ่ง)

สำหรับเรื่องของอาหารรอบรั้วโรงเรียน ถือว่าเป็นประเด็นที่ตรงกับความรู้สึก และมองว่าเป็นส่วนที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

- **สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา**

นายสำเริง แก้วศรีนวล หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กล่าวว่า การผลิตทางการเกษตรในปัจจุบันเน้นผลิตเพื่อขาย จึงควรมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็น “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก” ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน อาทิเช่น ปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุม เนื่องจากเป็นข้าวที่คนสงขลาส่วนใหญ่รับประทาน แม้ราคาจะไม่สูงมากนักก็ตาม ทั้งนี้ในอนาคตจะมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์เอง

- **อุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา**

นายคณบดี สัมพัชนี อุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา กล่าวว่า จังหวัดสงขลา มีโรงงานที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ไม่ว่าจะเป็น อาหารทะเล สัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงชายฝั่งจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อป้อนตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีกำลังการผลิตอยู่ในลำดับต้นๆรองจากจังหวัดสมุทรสาคร และสมุทรปราการ อย่างไรก็ตามอาชีพหลักของเกษตรกรในจังหวัดสงขลา คือ การปลูกยางพารา ที่นับวันจะมีพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่นอำเภอคลองหอยโข่ง ที่มีการเปลี่ยนที่นาเป็นสวนยางพาราเพิ่มขึ้น อันมีแรงผลักดันมาจากการสร้างฐานะของครอบครัว ดังนั้นการจะให้เกษตรกรหันกลับมาทำนาอีกครั้ง ขึ้นอยู่กับมาตรการต่างๆของส่วนราชการที่จะช่วยสร้างความมั่นใจแก่เกษตรกรโดยเฉพาะเรื่องของรายได้ที่จะได้รับ

- **มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

อาจารย์เสาวภา อังสุภาณิช รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวว่า ประเด็นที่น่ากังวลเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ด้านปริมาณ คือ สัตว์น้ำบางชนิดกำลังสูญพันธุ์ อาทิ ปลาตะกรับ (ปลาชี่ตัง) เนื่องจากมีการจับปลาขนาดเล็ก มีการบริโภคไข่ปลา กรมประมงซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักกำลังเพาะพันธุ์ปลาตะกรับ เพื่อนำไปส่งเสริม/สนับสนุนการเพาะเลี้ยง ด้านความปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า มีการใช้สารฟอรั่มารีนสูงมากในอาหารทะเล ส่วนด้านโภชนาการ มีคำถามที่ติดค้างอยู่ในใจว่า เหตุใดคนไทยต้องกินเกลือเสริมไอโอดีน ทั้งๆที่มีแหล่งผลิตเกลือมากมาย ภาคใต้เองก็มีทะเลขนานทั้งสองฝั่ง การทำวิจัยจึงควรเป็นการสร้างความตระหนัก

อาจารย์สายันท์ สดุดี อาจารย์คณะทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวว่า ปัญหาหลักขณะนี้ คือ ไม่มีการทำโซนนิ่ง ไม่มีกฎหมายควบคุมพื้นที่ ส่งผลให้พืชประจำถิ่นหรือสัญลักษณ์ประจำพื้นที่สูญหายไป อาทิ ส้มจุกจะนะ ส้มโอหอมควนลัง ดังนั้นจึงควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เพื่อดูว่าพื้นที่ไหนเหมาะสมสำหรับปลูกพืชชนิดใด เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่หนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเดิมเป็นแหล่งปลูกส้มเขียวหวาน ส่งผลให้ต้องนำเข้าส้มเขียวหวานจากจีนซึ่งมีรสชาติสู้ของเราไม่ได้ เหล่านี้เป็นต้น อีกประเด็นคือเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้จากฤดูกาลคลาดเคลื่อนไปประมาณ 2 เดือน สังเกตได้จากอากาศเดือนนี้ (มิถุนายน) สูงเหมือนเดือนเมษายน ผลผลิตมังคุดลูกเล็กลง ผลผลิตข้าวต่ำลง เหล่านี้เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการทำแผนที่ฤดูกาลพืชเป็นเรื่องยาก เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 30 ปี

อาจารย์ไพโลวรรณ ประพฤติ อาจารย์คณะทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวว่า งานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่วนใหญ่มี 3 ด้าน คือ (1) ด้านความมั่นคง อาทิ จากการศึกษาพบว่าชาวนาส่วนใหญ่ผลิตเพื่อขาย ไม่มีการเก็บข้าวไว้สำหรับบริโภค ไม่มียุ้งฉาง ไม่มีการแปรรูป ซึ่งถือว่าไม่มีความมั่นคงทางด้านอาหาร เป็นต้น (2) ด้านการเข้าถึง ซึ่งมองถึงเรื่องการปลูกพืชผักที่สามารถตัดยอดกินได้ หากสามารถทำได้ก็ถือว่ามีความมั่นคงทางด้านอาหาร อันจะนำสู่ยุทธศาสตร์การฟื้นฟู และจัดทำพื้นที่โซนสาธารณะได้อีกด้วย (3) การใช้ประโยชน์จากอาหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่ห้องประชุมแห่งนี้ให้ความสำคัญค่อนข้างเยอะ จึงมองว่าโจทย์ของเราคือ จะทำอะไรให้เกษตรกรมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่า เขาควรยึดอาชีพเดิมหรือควรปรับเปลี่ยนอาชีพ หรือควรมีอาชีพเสริมอะไรบ้าง เกษตรกรแต่ละอาชีพควรรู้ว่าเขามีความมั่นคงทางอาหารแค่ไหน การศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือนจึงน่าจะช่วยให้

- **มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา**

อาจารย์ณัฐภาพงศ์ อภิโชติเดชาสกุล อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กล่าวว่า “ความมั่นคงทางอาหาร” คือ ความมั่นคงของชุมชน ในขณะที่ความมั่นคงของชุมชน คือ ระบบการจัดการชุมชน ดังนั้นหากชุมชนมีระบบจัดการที่ดี ชุมชนก็สามารถแก้ปัญหาหรือดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้ อาทิ เรื่องโซนนิ่งเรื่องกลไกการผลิต การแปรรูป การตลาด เหล่านี้เป็นต้น ในส่วนของอำเภอจะนะถือว่ามีการจัดการชุมชนที่ดีในระดับหนึ่ง แต่เพื่อให้ชุมชนต้องเผชิญกับความเสี่ยง จึงควรเสริมเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านการจัดการฐานข้อมูลสำหรับให้ชุมชนใช้ประกอบการตัดสินใจ และนำไปสู่การจัดการเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกลไกตลาด ที่ชุมชนต้องเป็นผู้กำหนดเอง เช่นเดียวกับการกำหนดราคาอาหารทะเลที่ทางชุมชนดำเนินการอยู่

- **สมาคมผู้บริโภคสงขลา**

นางสาวจุฑา สังขชาติ เลขาธิการสมาคมผู้บริโภคสงขลา กล่าวว่า โดยบทบาทจะเน้นเรื่องของเด็ก อาทิ สุขภาพ และโภชนาการของเด็กเล็ก จากการสำรวจร้านขายขนมบริเวณหน้าโรงเรียน พบว่า 70% ฉลากมีปัญหา กล่าวคือ ไม่ผ่าน อย. หรือ อย.ปลอม ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะท้องถิ่นต้องหามาตรการหรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าว เนื่องจากมีโรงเรียนจำนวนมาก ในส่วนของกระแสหรือค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภค ที่ยกให้ 7-eleven เป็นแหล่งความมั่นคงทางอาหารถือเป็นวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค และเกี่ยวเนื่องกับเรื่องสุขภาพของเด็กอย่างเลี่ยงไม่ได้

- **สภาองค์กรชุมชน ตำบลเชิงแส**

นายอัษฎา บุษบงค์ กล่าวว่า ตำบลเชิงแส อำเภอกระแสสินธุ์ ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดสงขลา ร่วมกับอำเภอสตูล และอำเภอระโนด ตำบลเชิงแสประสบปัญหาเกี่ยวกับปริมาณปลาที่จับได้ลดลง ปลาบางชนิดสูญพันธุ์ ประชากรส่วนหนึ่งต้องไปซื้อปลาในตลาดมารับประทานซึ่งมีความเสี่ยงเรื่องสารฟอร์มาลิน เบื้องต้นมีการสำรวจแหล่งน้ำสาธารณะ ร่วมกับโครงการของสกว. “โครงการเครื่องมือการจัดการพื้นที่พรุฉิมพลี อ.กระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา” ซึ่งมีนางเบญจวรรณ ธีรกุลเป็นหัวหน้าโครงการ จากการดำเนินงานโครงการฯ ช่วยให้ชุมชนทราบข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การวางแผนพัฒนาพื้นที่ อาทิ พื้นที่พรุฉิมพลีมีปริมาณนกจำนวนมากและหลากหลายสายพันธุ์ มีทั้งนกอพยพและนกประจำถิ่น นำสู่แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตามประชากรในพื้นที่ส่วนหนึ่งมองว่าปริมาณนกที่มีจำนวนมากสร้างความเดือนร้อนเนื่องจากไปกินข้าวที่เกษตรกรตากไว้ จะเห็นว่าปริมาณนกที่ฝ่ายหนึ่งมองว่าเป็นโอกาสแต่อีกฝ่ายกลับมองว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรค การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจ

กัน และหาข้อสรุปร่วมกัน โครงการต่างๆของภาครัฐก็เช่นเดียวกันควรเป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการหรือสภาพพื้นที่ งานวิจัยที่จะลงไปในพื้นที่ก็ควรเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ต้องเกิดผลกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญต้องสามารถเชื่อมโยงกับนโยบายของท้องถิ่นหรือจังหวัด ผ่านการทำงานแบบบูรณาการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- **ศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติเพื่อชุมชน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา**

นายกิตติภพ สุทธิสว่าง ผู้ประสานงานเครือข่ายจะนะรักถิ่น ศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติเพื่อชุมชน อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กล่าวว่า ขณะนี้จังหวัดสงขลาเกิดวิกฤตด้านอาหารในวงกว้าง ทั้งในมิติของแหล่งผลิตอาหารที่ลดลงเนื่องจากการรุกคืบของการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และมิติเรื่องโภชนาการ ในส่วนของอำเภोजะนะเกิดวิกฤตมาตั้งแต่ปี 2533 ส่งผลให้ชาวประมงในพื้นที่ต้องออกไปทำงานต่างถิ่น แต่หลังจากร่วมกันฟื้นฟู 2-3 ปี ทะเลจะนะก็กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง แสดงให้เห็นว่าหากเรามีกระบวนการหนุนเสริมให้ชุมชนรับรู้ หรือเห็นความสำคัญของสิ่งที่ตนเองมีผ่านการร่วมกันจัดทำฐานข้อมูล ก็สามารถจัดการเรื่องความมั่นคงทางด้านอาหารของพื้นที่ได้ เช่นเดียวกับชาวประมงในอำเภोजะนะที่ได้รับรู้ “พื้นที่ 29 ตารางกิโลเมตร บริเวณหน้าบ้านของตนเอง มีปลากว่า 100 ชนิด สามารถเลี้ยงคนในจังหวัดสงขลา และส่งออกขายยังประเทศจีน เกาหลี สร้างรายได้กว่า 300 ล้านบาทต่อปี” จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้ชาวประมงในพื้นที่เห็นความสำคัญและลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรของตนเอง อย่างไรก็ตามในส่วนของอำเภोजะนะ พบว่าขณะนี้ขาดฐานข้อมูลที่วิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมของทั้งอำเภอ

5 ประเด็นที่นักวิจัยสนใจศึกษา

- การศึกษาฐานทรัพยากรของอำเภोजะนะ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับแหล่งผลิตอาหาร จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อให้เห็นภาพรวมของทั้งอำเภอ และได้มาซึ่งโมเดลการจัดการความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนของอำเภोजะนะ นำสู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการ เรื่อง “แผนที่คุณค่าทรัพยากรและตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหาร ควน ป่า นา เล กรณีศึกษา อำเภोजะนะจังหวัดสงขลา” โดย อาจารย์กัลยาภัทร์ อภิโชติเดชาสกุล
- การพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกร นำสู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการ เรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือนเกษตรกร กรณีศึกษา อ.รัตภูมิ จ.สงขลา” โดย อาจารย์พิไลวรรณ ประพฤติ สังกัต คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6 กรอบการวิจัย

จากการจัดเวที Forum มีข้อค้นพบว่าการวางกรอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจังหวัดสงขลาควรสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลา โดยมีจุดเน้น ดังนี้

- การพัฒนาเครื่องมือยกระดับการเรียนรู้ของชุมชนในการขับเคลื่อนการสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยดูว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่สำคัญ และดูผลของการยกระดับต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารในบางมิติจาก 4 มิติ คือ ความพอเพียง การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และเสถียรภาพ
- ศึกษาความมั่นคงทางอาหารและความเสี่ยงของชุมชน เพื่อดูว่าแต่ละชุมชนมีความเสี่ยงในมิติไหน มีสาเหตุมาจากอะไร มีเครื่องมือประเมินความเสี่ยงอย่างไร มีวิธีลดความเสี่ยงหรือการจัดการความ

เสี่ยงอย่างไร ทั้งนี้ควรจัดทำเครื่องมือ (ดัชนีชี้วัด) ที่ชุมชนสามารถประเมินตนเองได้ เพื่อตอบว่าแต่ละพื้นที่มีความไม่มั่นคงในมิติไหน ดูจากอะไร วัดอย่างไร ความเสี่ยงมาจากอะไร ประเมินจากอะไร

- ศึกษาความเป็นไปได้เกี่ยวกับการทำโซนนิง เนื่องจากประเด็นดังกล่าว ถือว่า เป็นเรื่องที่ยากและยังไม่มีจังหวัดไหนทำได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมในระยะสั้น ควรมีโมเดลหรือต้นแบบโดยอาจเริ่มจากตำบลที่มีความพร้อม
- การศึกษาเส้นทางตลาด / ต้นทุนการผลิต ต้นทุนการตลาด ของการผลิตข้าว เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจ และเพื่อให้ทราบว่าสุดท้ายแล้วคนสงขลาบริโภคข้าวสายพันธุ์ไหนบ้าง เป็นสายพันธุ์เดียวกับที่ชาวนาปลูกหรือไม่ เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกโครงการควรให้ความสำคัญ คือ เครื่องมือ/กระบวนการวิจัยใหม่ๆ ชุดความรู้/องค์ความรู้ใหม่ๆ Model ใหม่ๆ ที่พื้นที่อื่นสามารถนำไปขยายผลหรือต่อยอดได้

การประชุมวิชาการ ABC งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ

❶ หลักการและเหตุผล

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) เพื่อให้การสนับสนุนทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับมือ การเฝ้าระวัง และการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติพื้นที่ภาคใต้ และจังหวัดอื่นๆอย่างต่อเนื่อง จนมีงานวิจัยที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์กับพื้นที่ได้จริง ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติไปใช้ประโยชน์ สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง สกว. จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของงาน ม.อ. วิชาการ ประจำปี 2557

❷ วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติภัยของนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจาก สกว. และทุนวิจัยร่วมระหว่าง สกว. กับสถาบันการศึกษาในพื้นที่สู่สาธารณะ
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัยกับภาคีที่เกี่ยวข้อง

❸ หน่วยงาน/ผู้ดำเนินโครงการ

1. สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง สกว.
2. สำนักงานประสานงานวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน (CILO) สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. โครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ระหว่าง มวล. และ สกว.

❹ กลุ่มเป้าหมาย

1. นักวิจัยจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับทุนวิจัยจากสกว. ผ่านสำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง และนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยร่วมระหว่าง สกว. กับสถาบันการศึกษา
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ
3. ผู้สนใจทั่วไป

๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกิดการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยด้านการจัดการแก้ไขปัญหายภัยพิบัติในภาคใต้ และ จังหวัดอื่นๆ ไปสู่ภาคหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเกิดความร่วมมือทาง วิชาการระหว่างนักวิชาการและผู้สนใจอื่นนำไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๖ จำนวนผู้เข้าร่วม

คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 60-80 คน โดยมีการนำเสนอผลงานวิจัยมากกว่า 10 เรื่อง

๗ ระยะเวลาในการดำเนินการ

วันพฤหัสบดี ที่ 14 สิงหาคม 2557 เวลา 08.30-16.30 น.

กำหนดการประชุม
ABC งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ

วันพฤหัสบดีที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557

เวลา 08.30-16.30 น.

ณ ห้องโถงนิทรรศการ 3 Conference Hall

ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

08.30-09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00-09.50 น.	ร่วมพิธีเปิดงาน ม.อ. วิชาการ
10.00-10.10 น.	<u>พิธีเปิดการประชุม</u> กล่าวรายงานการจัดการประชุม โดย รศ.ดร.สุธรรม นียมวาส ผอ.สำนักวิจัยและพัฒนา ม.อ. กล่าวเปิดการประชุม โดย รศ.ดร.พีระพงศ์ ทิมสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา
10.10-10.50 น.	<u>เสวนาพิเศษ ตอนที่ 1</u> เรื่อง “นโยบายและทิศทางการสนับสนุนทุนวิจัยเชิงพื้นที่ต่อมหาวิทยาลัย” โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ ด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ สกว. ดำเนินรายการโดย คุณบัญญัติ วิเชียรศรี และ คุณอรุณรัตน์ แสงละออง จากสถานีวิทยุ ม.อ. FM 88
10.50-12.05 น.	การนำเสนอผลงานวิจัย ช่วงที่ 1 ประธาน ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์
10.50-11.15 น.	<u>เรื่องที่ 1</u> การพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำเพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา โดย รศ.ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.อ.
11.15-11.40 น.	<u>เรื่องที่ 2</u> การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัยในจังหวัดสงขลา โดย ผศ.ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.อ.

- 11.40-12.05 น. เรื่องที่ 3 การพัฒนารูปแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดย ดร.วินิภาญจน์ คงสุวรรณ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.อ.
- 12.05-13.00 น. **พักรับประทานอาหารเที่ยง**
- 13.00-13.40 น. เสวนาพิเศษ ตอนที่ 2 เรื่อง “ประสบการณ์การทำวิจัยด้านการจัดการน้ำ” โดย **คุณแมน ปุโรทกานนท์** เลขาธิการมูลนิธิ Thai Water Partnership ดำเนินการโดย **คุณบัญญัติ วิเชียรศรี** และ**คุณอรุณรัตน์ แสงละออง** จากสถานีวิทยุ ม.อ. FM 88
- 13.40-14.55 น. **การนำเสนอผลงานวิจัย ช่วงที่ 2** *ประธาน รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล*
- 13.40-14.05 น. เรื่องที่ 4 เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติสำหรับประกอบการเตือนภัยชุมชน โดย **คุณศุภกร กตาทิการกุล** คณะวิทยาศาสตร์ ม.ทักษิณ
- 14.05-14.30 น. เรื่องที่ 5 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม และการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในพื้นที่ ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ ต.หัวเขาแดง อ.สิงหนคร และ ต.เขาพระ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา โดย **อ.จิตนภา วุ่นบัว** ม.หาดใหญ่
- 14.30-14.45 น. **พักรับประทานอาหารว่าง**
- 14.45-16.00 น. **การนำเสนอผลงานวิจัย ช่วงที่ 3** *ประธาน รศ.ดร.สุธรรม นียมวาส*
- 14.45-15.10 น. เรื่องที่ 6 โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ตำบลเทพราช อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช โดย **อ.จันทิรา รัตนรัตน์** สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์และทรัพยากร ม.วลัยลักษณ์
- 15.10-15.35 น. เรื่องที่ 7 โครงการจำลองสำหรับการเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาลุ่มน้ำย่อยอำเภอนาทวี-จะนะ จ.สงขลา โดย **ดร.สมพร ช่วยอารีย์** คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.อ. วิทยาเขตปัตตานี
- 15.35-16.00 น. เรื่องที่ 8 ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา โดยใช้ Google Map โดย **ผศ.เกลิง วงศ์ศิริโชติ** คณะวิทยาศาสตร์ ม.อ.
- 16.00-16.05 น. กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมการประชุม
โดย รศ.ดร.สุธรรม นียมวาส ผอ.สำนักวิจัยและพัฒนา ม.อ.
กล่าวปิดการประชุม
โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ ด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ สกว.

ABC งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ¹

1 บทนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในการสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับมือ การเฝ้าระวัง และการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติพื้นที่ภาคใต้ โดย สกว. ได้ทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว เช่น ข้อมูลเกี่ยวข้องประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มและพัฒนาระบบเตือนภัย การพัฒนาเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติสำหรับประกอบการเตือนภัยชุมชน การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม และการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในพื้นที่ การสร้างแบบจำลองสำหรับการเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภัยพิบัติในพื้นที่ลุ่มน้ำอุทกภัยโดยใช้ Google Map การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ การพัฒนารูปแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์และได้ถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางสำหรับการวางแผนและจัดการพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะน้ำท่วมและดินถล่มของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะและเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัยกับภาคีที่เกี่ยวข้อง สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง สกว. จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงาน ม.อ.วิชาการ ประจำปี 2557

2 นโยบายและทิศทางการสนับสนุนทุนวิจัยเชิงพื้นที่ต่อมหาวิทยาลัย

โดย ดร.สิลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.ด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่ สกว.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้เริ่มงานวิจัย ที่เรียกว่า “งานวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ หรือ ที่เรียกว่า Area-Based Collaborative Research (งาน ABC)” ในพื้นที่ 25 จังหวัด² งานวิจัยแบบ ABC นี้ ไม่เน้นการสร้างนวัตกรรมหรือความรู้ใหม่ แต่เน้นการสร้างคำตอบให้กับการแก้ไขปัญหา กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และการเมือง) ที่ดีขึ้นของคนในพื้นที่ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวได้อย่างสมดุล บนฐานของการใช้ข้อมูลและความรู้ ควบคู่กับ การสร้างกลไกจัดการร่วมของภาคีพัฒนาในจังหวัด (ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน เครือข่ายประชาสังคม)

หากมองจากจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นงานวิจัยประเภทที่หวังผลให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในพื้นที่ การคิดเรื่องกลไกจัดการเป็นเรื่องแรกที่สำคัญถึง สกว. พบว่า ในการจะตั้งโจทย์วิจัยที่หวังผลให้เกิดกลไกจัดการไปพร้อมๆ กันนี้เป็นเรื่องที่ท้าทาย ต้องใช้ความรู้หลายด้าน และการวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่ซับซ้อนด้านคนและองค์กรในพื้นที่ ตลอดจนสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุม ม.อ.วิชาการ “ABC งานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อรับมือภัยพิบัติ” ในวันพฤหัสบดี ที่

14 สิงหาคม 2557 เวลา 08.30 – 16.30 น. ห้องโถงนิทรรศการ 3 Conference Hall ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

² แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา เชียงใหม่ อุดรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร สุโขทัย อุทัยธานี ระยอง ชัยนาท นครปฐม อุบลราชธานี ยโสธร นครราชสีมา ชัยภูมิ นครพนม กาฬสินธุ์ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล ตรัง

อย่างเป็นระบบ รวมถึงต้องมีตัวจักรหลักในพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาและมีการจัดการที่ดีมากจึงจะนำไปสู่เป้าหมายที่วางเอาไว้ ซึ่งจะแตกต่างจากงานวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่เน้นการสร้างคนให้มีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้งแม่นยำ ผลงานที่ได้เน้นความแตกต่างเน้นความแปลกใหม่ โดยมีตัวชี้วัดคือ การตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ ซึ่งงานประเภทนี้น้อยมากที่จะเกิดการใช้ประโยชน์เนื่องจากจุดกำเนิดไม่ได้มาจากภาคปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม จากการทดลองทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดต่างๆ ทำให้ สกว. มั่นใจว่างานวิจัยรูปแบบใหม่นี้มีคุณประโยชน์ สำหรับการพัฒนาประเทศ เป็นการหนุนให้จังหวัดต่างๆ สามารถพัฒนาเติบโตและก้าวไปข้างหน้าได้โดยมีข้อมูลความรู้ที่แม่นยำ จากการวิจัยเป็นพลังหนุน อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลความรู้ในการทำงานพัฒนาให้ กับทีมงานฝ่ายปฏิบัติ ที่เข้ามาทำงานร่วมกับนักวิจัยด้วย ในขณะเดียวกันก็เป็นการลดช่องว่างระหว่างโลกของนักวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริงของนักปฏิบัติไปด้วยในตัว แต่ยังไม่ใช่ว่าที่สุดของเป้าหมายปลายทาง สกว. อยากเห็นมหาวิทยาลัยในพื้นที่มีบทบาทเชิงเสนาธิการที่แม่นยำให้กับจังหวัด รวมทั้งเป็นกลไกที่ช่วยกระตุ้นความริเริ่มใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาจังหวัดบนพื้นฐานของความรู้ ดังนั้นการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยในระยะต่อไปจึงอยากให้มหาวิทยาลัยผลักดันให้เกิดหน่วยจัดการขึ้นในมหาวิทยาลัย เพื่อเข้าไปปรับใช้หรือตอบโจทย์พื้นที่ให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

๓ ถอดบทเรียน “ประสบการณ์การทำวิจัยด้านการจัดการน้ำ”

โดย คุณแมน บุโรทกานนท์ เลขาธิการมูลนิธิ Thai Water Partnership

ปัญหาการจัดการน้ำที่สำคัญที่ทั่วโลกเผชิญอยู่ ณ ขณะนี้คือ 1) การไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากคนในลุ่มน้ำ ดังจะเห็นได้จากการที่แต่ละประเทศมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการทุ่มงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการน้ำลงไปมหาศาลแต่สุดท้ายก็ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน 2) การใช้น้ำภาคเกษตรสูงมาก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรม อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากตัวเลข GDP พบว่าประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคเกษตรด้อยกว่าภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก ในส่วนของประเทศไทยก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน อาทิ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทางภาคตะวันออก (จ.ตราด จ.จันทบุรี) มีการใช้น้ำในภาคเกษตรสูงถึง 90% นำมาซึ่งความขัดแย้งและการขบขันน้ำเพิ่มจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเดิมมีการใช้น้ำเพียง 2-3% เป็น 4-6% อย่างไรก็ตามเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในอนาคตอาจจำเป็นต้องมีการใช้ระบบตลาดเข้ามาเพื่อการบริหารจัดการน้ำ เนื่องจากมีงานวิชาการรองรับว่า “หากใช้นโยบายด้านราคาการบริหารจัดการน้ำจะประสบความสำเร็จ” ซึ่งในประเทศจีนได้มีการทดลองใช้แล้ว

การแก้ปัญหาการบริหารจัดการน้ำจำเป็นต้องทำทั้ง 3 ระดับไปพร้อมๆกัน คือ ระดับพื้นที่ ระดับโครงสร้างการจัดการ และระดับนโยบาย กล่าวคือ ต้องมีกลไกการจัดการในระดับพื้นที่ ที่ขนรับกับนโยบายของจังหวัด เพื่อทำงานต่อยอดและผลักดันไปพร้อมๆกัน เนื่องจากการบริหารจัดการน้ำหรือทรัพยากรไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยการทำงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จึงจำเป็นต้องอาศัยเครือข่าย อาศัยการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และควรจะต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “น้ำเสมือนจริง” เนื่องจากประเทศไทยเป็น 1 ใน 10 ประเทศที่มีการส่งน้ำเสมือนจริงออกนอกประเทศผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ อาทิ ข้าวหอมมะลิ ไม้ดอก เป็นต้น ดังนั้นในระดับนโยบายจึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นนี้

4 ผลงานวิจัยเพื่อรับมือภัยพิบัติ

- โครงการประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มและพัฒนาระบบเตือนภัยพื้นที่จังหวัดสงขลา กรณีศึกษา ต.คลองทราย อ.นาทวี

โดย รศ.ดร.ธนิต เถลิษยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

จากการศึกษาและประเมินสาเหตุการเกิดดินถล่มในพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่า เหตุการณ์ดินถล่มในพื้นที่จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เกิดจากการขุดดินบริเวณเชิงเขาไปใช้ประโยชน์ ยกเว้นเหตุการณ์ดินถล่มในพื้นที่ตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อ 1 มกราคม 2555 เกิดจากการเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากพื้นที่ป่าเป็นสวนยางพารา เมื่อเกิดฝนตกหนักทำให้ดินสูญเสียความแข็งแรง ก่อให้เกิดดินถล่มขึ้นทั่วทั้งหุบเขา อย่างไรก็ตามเพื่อตอบโจทย์ที่ว่า “ฝนตกก็มีลึเมตรจึงจะเกิดดินถล่มในพื้นที่ตำบลคลองทราย” ทางโครงการได้ดำเนินการสำรวจลักษณะดิน ชนิดของหิน การวัดความลาดเอียงของพื้นที่ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งพบว่า ความลาดชันของพื้นที่ประมาณ 32 องศาทำให้เกิดดินถล่ม และจากการเก็บตัวอย่างดินในสนามและการทดสอบในห้องปฏิบัติการ พบว่า ลักษณะดินเป็นดินทรายปนดินเหนียวและดินทรายปนตะกอนทราย ซึ่งยึดเกาะกันแบบหลวมๆ ตั้งแต่ผิวดินจนถึงความลึกประมาณ 0.8 – 1.0 เมตร สำหรับปริมาณน้ำฝน (ความชื้น) ที่ทำให้เกิดดินถล่มพบว่าอยู่ที่ 300 – 400 มิลลิเมตร ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปริมาณน้ำฝนเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2555 ซึ่งเกิดดินถล่ม คือ มีปริมาณน้ำฝนสะสม 344 มิลลิเมตร แสดงว่าข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์ สอดคล้องกับข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง นั้นหมายถึงผลการวิจัยเชื่อถือได้ จึงเป็นที่มาของข้อสรุปว่า ในพื้นที่ตำบลคลองทรายบริเวณที่พื้นที่มีความชันประมาณ 32 องศา มีความหนาชั้นดินเท่ากับ 1 เมตร และมีฝนตกสะสมต่อเนื่องประมาณ 300 มิลลิเมตร มีความเสี่ยงที่จะเกิดดินถล่ม

ดังนั้นระบบเตือนภัยดินถล่มในพื้นที่ตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี ที่พัฒนาขึ้นจึงนำข้อมูลจากปริมาณน้ำฝนที่ทำให้ลาดดินเกิดการพิบัติจริง และการวิเคราะห์ค่า Critical API ทำให้ได้ค่าปริมาณน้ำฝนสะสมเท่ากับ 300 มิลลิเมตร ในช่วง 3-5 วัน มาใช้เป็นเกณฑ์ในการเตือนภัย กล่าวคือ ถ้าปริมาณน้ำฝนสะสมน้อยกว่า 150 มิลลิเมตร ถือว่าสถานการณ์ปกติ ถ้าปริมาณน้ำฝนสะสมอยู่ในช่วง 150 – 300 มิลลิเมตร (ระดับสีเหลือง) ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ และเมื่อปริมาณน้ำฝนสะสมมากกว่า 300 มิลลิเมตร (ระดับสีแดง) ประชาชนในพื้นที่ต้องอพยพ

- โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพสำหรับผู้ประสบภัยในจังหวัดสงขลา

โดย ผศ.ดร.เสาวคนธ์ วัฒนจันทร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.สงขลานครินทร์

ในภาวะประสบภัยพิบัติที่รุนแรงและมีช่วงระยะเวลานาน อาหารเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ต้องจัดเตรียมเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยหรือเพื่อการเตรียมเก็บสำรองอาหารไว้ล่วงหน้า จึงเป็นที่มาของงานวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคที่สามารถยืดอายุการเก็บรักษา สามารถบริโภคได้ทันทีที่นำไปแจกจ่ายช่วยเหลือได้ง่ายในยามเกิดภัยพิบัติ 2) เพื่อการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารยังชีพให้มีความเหมาะสมต่อลักษณะผลิตภัณฑ์ อายุการเก็บรักษา และการขนส่งลำเลียงทุกทางเพื่อการช่วยเหลือ 3) สร้างแผนการผลิตและการช่วยเหลือด้านอาหารแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่จังหวัดและใกล้เคียง ซึ่งกระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) การออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งยึดหลักความคุ้นเคยของผู้บริโภค 2) การออกแบบการผลิต ซึ่งแบ่งเป็น การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เข้าไปช่วยเพื่อยืดอายุของอาหาร และการใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังชุมชนให้สามารถเตรียมการภายในชุมชนได้ 3) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

ภายใต้การดำเนินงานโครงการวิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 กลุ่มคือ กลุ่มข้าวผัดปรุงรส บรรจุถุงร้อนซึ่งใช้กระบวนการฆ่าเชื้อแบบสเตอริไรส์ ช่วยให้สามารถยืดอายุการเก็บรักษาได้ไม่น้อยกว่า 1 ปี และสามารถบริโภคได้โดยไม่ต้องอุ่นร้อนได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน กลุ่มที่ใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำคือ ข้าวเหนียวปรุงรส และกลุ่มนึ่งก๊วยเตี๋ยว ซึ่งเป็นขนมปังขึ้นรูป สำหรับการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวผัดปรุงรส ทางโครงการได้ศึกษาถึงชนิดพันธุ์ข้าวทางการค้าที่มีจำหน่ายทั่วไปเพื่อจัดหาวัตถุดิบได้ง่ายในยามเกิดภัยพิบัติ ศึกษาถึงกระบวนการหุงข้าวที่มีอัตราส่วนของข้าวและน้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการแข็งตัวของข้าวในระหว่างการเก็บรักษา นอกจากนี้เพื่อเพิ่มความหลากหลายของเมนูอาหาร ทางโครงการได้พัฒนาสูตรข้าวผัดพร้อมบริโภครสชาติต่างๆ เช่น ข้าวผัดไข่ ข้าวผัดทูน่า ข้าวผัดแกงเขียวหวานทูน่า และข้าวผัดกะเพราไก่ และเพื่อความหลากหลายของประเภทอาหารและเทคโนโลยีในการผลิตโครงการวิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวปรุงรสพร้อมบริโภคและผลิตภัณฑ์อาหารให้พลังงานแบบแท่งเพื่อเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีการอบแห้งร่วมกับการใช้บรรจุภัณฑ์ในการยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถถ่ายทอดสู่ชุมชนหรือหน่วยงานที่มีความพร้อมในการผลิตต่อไป นอกจากนี้โครงการวิจัยได้ทำการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ยังชีพในรูปแบบบรรจุภัณฑ์รวมหน่วยให้มีปริมาณชนิดอาหารที่หลากหลาย มีค่าพลังงานและสารอาหารที่เหมาะสมต่อมื้อและต่อวัน ดังภาพ

ในการดำเนินการศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการทดสอบการยอมรับของผลิตภัณฑ์ทั้งในห้องปฏิบัติการและจากประชาชนที่อยู่ในสองชุมชนตัวอย่างที่มีปัญหาน้ำท่วมสูงในพื้นที่อำเภอลาดใหญ่ ได้แก่ ชุมชนวัดโคกสมานคุณ และชุมชนจันทร์วิโรจน์ ซึ่งผลการทดสอบพบว่าประชาชนทั่วไปให้การยอมรับชุดผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพเป็นอย่างดี

ในส่วนของการเตรียมความพร้อมเรื่องสถานที่ผลิตผลิตภัณฑ์อาหารยังชีพ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีอาคารแปรรูปอาหารฮาลาล ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากมหาวิทยาลัยในการจัดซื้อครุภัณฑ์ รวมทั้งทีมวิจัยได้ขอทุนวิจัยต่อเนื่องและได้รับงบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อขอการรับรองมาตรฐาน GMP ส่งผลให้มี

ความพร้อมในการรองรับการผลิตอาหารยังชีพเพื่อรับมือภัยพิบัติต่างๆให้กับชุมชนในจังหวัดสงขลา และบริเวณใกล้เคียงต่อไป

- โครงการการพัฒนาแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิต และการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

โดย ดร.วินิภาญจน์ คงสุวรรณ คณะพยาบาลศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษารูปแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในการป้องกันภาวะวิกฤตของสุขภาพจิต และการเยียวยาทางจิตใจของประชาชนในพื้นที่ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการปรับตัวในการเผชิญภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวในภาวะวิกฤตอุทกภัย และ 3) แบบสัมภาษณ์การเผชิญปัญหาและการเยียวยาทางจิตใจ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.46, SD = 0.44$) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่และการปรับตัวด้านการพึ่งพาอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.53, SD = 0.49$ และ $M = 3.40, SD = 0.53$) และจากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าการเผชิญปัญหาขึ้นอยู่กับการรับรู้ของผู้ประสบภัยพิบัติ การเผชิญปัญหาของบุคคล และกลไกการสนับสนุนของชุมชน

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิต และการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการชุมชน กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชน โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบภัยพิบัติอุทกภัย ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมพร้อมของประชาชน 2) การให้ความรู้และทักษะในการเผชิญภาวะอุทกภัยเพื่อดูแลสุขภาพจิตของผู้ประสบภัยใน 3 ระยะคือระยะก่อน ระหว่างและหลังเกิดอุทกภัย 3) การสร้างเสริมพลังอำนาจของครอบครัวในการดูแลจิตใจตนเอง และสมาชิกในครอบครัว 4) การค้นหาวิธีการเสริมสร้างสุขภาพจิตในแต่ละบุคคลให้เหมาะสม เช่น ปรับเปลี่ยนมุมมองและการรับรู้ การใช้หลัก

ศาสนา การฝึกจิตใจ ทำสมาธิ การนวดตนเอง กิจกรรมสันทนาการ เป็นต้น 5) การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการรวมกลุ่ม การฟื้นฟูความรู้และทักษะอย่างสม่ำเสมอ การมีระบบการจัดการของชุมชนที่ชัดเจน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันภาวะวิกฤตสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจของผู้ประสบทุกข์ภัยสำหรับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และพื้นที่ต่อไป

- โครงการเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติสำหรับประกอบการเตือนภัยชุมชน

โดย คุณศุภกร กตาทิการกุล คณะวิทยาศาสตร์ ม.ทักษิณ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนแบบอัตโนมัติที่ใช้หลักการวัดค่าความจุไฟฟ้ารูปแบบกึ่งทรงกระบอกอาศัยความสัมพันธ์ของแรงดันไฟฟ้าและระดับน้ำ มีระบบปล่อยน้ำอัตโนมัติ มีแหล่งกักเก็บพลังงานไฟฟ้าสำรองจากเซลล์แสงอาทิตย์ และมีการส่งข้อมูลไร้สายเพื่อนำมาประมวลผลด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ยังไม่ได้มีการศึกษามาก่อน ผลของงานวิจัยเครื่องมือวัดปริมาณน้ำฝนสามารถวัดปริมาณน้ำได้สูงสุด 35 มิลลิเมตร และตรวจวัดปริมาณน้ำฝนได้ถึง 140 มิลลิเมตร ภายในเวลา 1 ชั่วโมง มีระบบควบคุมการปล่อยน้ำทิ้งทุกๆ 10 นาที และส่งข้อมูลได้อัตโนมัติ ด้านพลังงานสามารถรองรับแหล่งกำเนิดไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ขนาด 20 วัตต์ และแบตเตอรี่ขนาด 12 โวลต์ 9 แอมแปร์ได้ จึงสามารถตรวจวัดได้อย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าท้องฟ้าจะปิดเป็นเวลา 2-3 วัน ในกรณีให้เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนและระบบปล่อยน้ำทิ้งทำงานทุกๆ 5 นาที มีประสิทธิภาพในการตรวจวัดที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้ โดยราคาต้นทุนการผลิตต่อเครื่องประมาณ 10,000 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนที่มีขายตามท้องตลาดที่สามารถวัดได้อย่างต่อเนื่องและมีระบบพลังงานสำรองแบบเซลล์แสงอาทิตย์และแบตเตอรี่เหมือนกันพบว่ามีความสูงถึง 30,000 บาท ทั้งนี้ราคาที่แตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพและการส่งข้อมูลเป็นสำคัญ

จากภาพเป็นเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติที่พร้อมใช้งาน ซึ่งประกอบด้วยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ขนาด 20 วัตต์ สำหรับใช้เป็นแหล่งกำเนิดพลังงาน ชุดเสารองรับแผงเซลล์แสงอาทิตย์ เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน และกล่องสำหรับชุดควบคุมที่ประกอบไปด้วย แผงควบคุมการทำงานของเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน แบตเตอรี่ขนาด 12 โวลต์ 9 แอมแปร์ Solar Charge Regulator และโมดูลไร้สาย XBee ขนาด 2.4 GHz โดยได้มีการติดตั้งในพื้นที่เป้าหมายและเก็บข้อมูลในสภาวะแวดล้อม

จริง 6 จุด ใน 2 จังหวัด คือ อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพิจิตร และอำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ 1) เทศบาลตำบลลานข่อย 2) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขันธุ์ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าประจะ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด 5) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว และ 6) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล นอกจากนี้ยังได้มีการอบรมการใช้เครื่องมือแก่ชุมชน/หน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้สามารถใช้งานและดูแลรักษาเครื่องมือได้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตามยังคงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อลดข้อจำกัด โดยเฉพาะเรื่องของการส่งข้อมูลผ่านระบบโทรศัพท์ไปยังผู้เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้ ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพการทำงานของเครื่องให้สามารถวัดอุณหภูมิ ความชื้น ความกดอากาศ ฯลฯ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆต่อไป

- โครงการการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม และการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในพื้นที่ ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสดินธุ์ ต.หัวเขา อ.สิงหนคร และ ต.เขาพระ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา

โดย อ.จิตตพา วุ่นบัว ม.หาดใหญ่

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินถล่มและการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในพื้นที่ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร และตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ชุมชนบ้านหัวเขาแดง บ้านสวนจันทร์ และบ้านนอก ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พื้นที่ของชุมชนบ้านทุ่งบัว บ้านเกาะใหญ่ บ้านแหลมบ่อท่อ บ้านแหลมหาด บ้านแหลมชัน และบ้านยางทอง ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา และพื้นที่ของชุมชนบ้านเขาพระ บ้านควนดินแดง บ้านคลองหิน บ้านเขาซอยดาว บ้านบนควน บ้านทุ่งคมบาง บ้านสี่สอน บ้านควนเขาล้อน และบ้าน คลองแก้ว ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา มีความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินถล่มสูง ในส่วนของการวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงมีการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นในทุกพื้นที่ มีการมอบหมายหน้าที่ของแต่ละฝ่ายตลอดจนมีการวางมาตรการรับมือการเกิดภัยพิบัติไว้ 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนเกิดเหตุ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การฝึกซ้อมแผนร่วมกับการจัดวางตำแหน่งหน่วยงานฉุกเฉิน และแผนผังเส้นทางจราจร การเฝ้าระวังและเตือนภัย การพัฒนาทักษะบุคลากรในการสื่อความหมายธรรมชาติ ระหว่างเกิดเหตุ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ การเตรียมการอพยพหนีภัย การจัดทำขั้นตอนและช่องทางการติดต่อสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การจัดทำคู่มือและขั้นตอนปฏิบัติ และหลังเกิดเหตุ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ การจัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ การค้นหาและช่วยชีวิต การตรวจนับจำนวนผู้เสียหาย ผู้เสียชีวิตและการอพยพกลับ การฟื้นฟูเยียวยาสถานที่และจิตใจของผู้ประสบเหตุ นอกจากนี้ทางโครงการฯ ยังได้มีการจัดทำคู่มือเรื่อง “การจัดการพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินถล่มโดยชุมชน” ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนรับมือในระดับพื้นที่ต่อไป

- โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดย อ.จันทิรา รัตนรัตน์ สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์และทรัพยากร ม.วลัยลักษณ์

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการรวบรวมข้อมูลชุมชนโดยใช้แบบสอบถาม ใช้การจำลองสถานการณ์การเกิดดินโคลนถล่มตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักและรับรู้ระดับความรุนแรงที่เปลี่ยนแปลงและการประชุมกลุ่มย่อย ในส่วนของข้อมูลแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ แบบสอบถามระดับผู้นำชุมชน และระดับชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ อาทิ ข้อมูลชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาและสาเหตุ ข้อมูลการรับมือดินโคลนถล่ม และแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบ ในส่วนของการวิเคราะห์สถานการณ์จำลองได้ดำเนินการโดยใช้เทคนิคการซ้อนทับด้านภูมิสารสนเทศศาสตร์ในการวิเคราะห์ปัจจัยร่วมต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านน้ำฝน เส้นทางน้ำ ร่องรอยในอดีต ธรณีวิทยา ความลาดชันของภูมิประเทศ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และระดับความสูงของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมของชุมชน ในส่วนของการประชุมกลุ่มย่อยได้ดำเนินการใน 3 หมู่บ้าน ของตำบลเทพราช ได้แก่ หมู่ที่ 10 บ้านเขื่อนบน หมู่ที่ 14 บ้านวาโย และหมู่ที่ 15 บ้านสามเทพ ผลการศึกษาค้นพบว่า ชุมชนมีความเข้าใจสาเหตุปัญหาที่เกี่ยวข้องกับดินโคลนถล่มและจากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ชุมชนมีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทั้งนี้จากข้อมูลแบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อย ชุมชนให้ความเห็นว่าการเสริมกำลังของดินด้วยการปลูกพืชคลุมดินในพื้นที่เกษตร เช่น สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และสวนผลไม้ จะช่วยยึดหน้าดินเอาไว้ได้ ทำให้สามารถป้องกันและลดผลกระทบของดินถล่มได้โดยพืชที่นำเสนอโดยชุมชน ได้แก่ ผักเหลียงและต้นไม้วัดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป นอกจากนี้จากการวิเคราะห์สถานการณ์จำลองของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่า การปลูกพืชคลุมดินช่วยลดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินโคลนถล่ม

สำหรับผลการศึกษาได้วางมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินโคลนถล่มโดยชุมชนไว้ดังนี้ (ก) มาตรการการเตรียมความพร้อมการเกิดดินโคลนถล่ม 1) จัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัครเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 2) ให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องของการสังเกตปริมาณน้ำฝนที่ตก สังเกตการไหลและปริมาณของน้ำ และสังเกตสีหรือความขุ่นของน้ำ เป็นต้น 3) จัดทำบัญชีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอุทกภัยและดินโคลนถล่ม หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะดวกในการติดต่อ เมื่อเกิดภัยฉุกเฉิน 4) สำรองปัจจัยสี่ที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อรองรับการอพยพและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันทีเมื่อเกิดภัย 5) เตรียมความพร้อมและสำรองพลังงาน พร้อมทั้งจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสาร ให้เพียงพอและใช้งานได้ตลอด 6) จัดเตรียมสถานที่พักอาศัยชั่วคราวเพื่อรองรับผู้ประสบภัยพร้อมสิ่งสาธารณูปโภคที่จำเป็น 7) จัดทำเส้นทางการอพยพไปยังสถานที่พักอาศัยชั่วคราว 8) ติดตั้งระบบเฝ้าระวังเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน (ข) มาตรการการป้องกันปัญหาดินโคลนถล่ม คือ 1) ช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการบุกรุกป่าไม้เพิ่มเติม 2) ช่วยกันปลูกต้นไม้/อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 3) ใช้มาตรการในการปลูกพืชเพื่อช่วยยึดหน้าดิน ในสวนปาล์มน้ำมัน สวนยางพารา และสวนผลไม้ ที่อยู่ในพื้นที่ลาดชัน

- โครงการแบบจำลองสำหรับการเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา
ลุ่มน้ำย่อยอำเภอนาทวี-จะนะ

โดย ดร.สมพร ช่วยอารีย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบจำลองการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงน้ำท่วมในเชิงพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและการระบายน้ำ เพื่อวิเคราะห์ผลทางกายภาพต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินชนิดหลักๆในพื้นที่ภายใต้กรณีศึกษา 5 รูปแบบ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในอนาคต ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย โดยมีผลการศึกษาในระยะเบื้องต้นดังนี้ จากแผนที่พบว่าพื้นที่อำเภอนาทวีอยู่ทางตอนเหนือ ส่วนอำเภอจะนะอยู่ทางตอนใต้ น้ำจึงไหลจากอำเภอนาทวีลงสู่อำเภอจะนะ ผ่านลุ่มน้ำย่อยนาทวี-จะนะ ทั้งนี้จากการจำลองสถานการณ์เบื้องต้นพบว่า น้ำจากเขื่อนลำคลองมาจากการนั้นแยกเป็น 2 เส้นทาง คือ ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก โดยทิศตะวันออกน้ำจะไหลไปออกคลองสะกอม ส่วนทิศตะวันตกน้ำจะไหลไปออกสะพานซึ่งมีหลายสะพาน แต่มีข้อสังเกตคือ จำนวนสะพาน 2 ฝั่งไม่เท่ากัน ด้านซ้ายมีสะพาน 11 ตัว ในขณะที่ด้านขวามี 1 ตัว จึงมีข้อเสนอให้เพิ่มจำนวนสะพานอีก 2-3 ตัวในฝั่งด้านขวา ทั้งนี้ในส่วนของการไหลไปทางทิศตะวันออกก่อนจะลงสู่คลองจะเกิดการเอ่อล้นเนื่องจากไม่มีตัวช่วยในการระบายน้ำ ทางออกของน้ำแคบมากเพราะมีภูเขาขวางอยู่ ประกอบกับมีการยกระดับคลองให้สูงขึ้น ส่งผลให้ในระยะที่ผ่านมาเกิดน้ำท่วมพื้นที่และพื้นที่เกษตรกรรมสูงประมาณ 2-3 เมตร

อย่างไรก็ตามจากแบบจำลองและการคำนวณโดยการทดลองปล่อยน้ำลงในระบบ แล้วนำข้อมูลเส้นทางน้ำมาซ้อนทับพบว่าสอดคล้องกัน ดังนั้นหากปริมาณน้ำมากน้ำก็จะล้นออกทางด้านข้างและเกิดการท่วมบ่าในพื้นที่ อีกส่วนที่เป็นความรู้ใหม่ที่ต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจร่วมกัน คือ คำว่าต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยปรับแนวคิดใหม่ว่า ต้นน้ำไม่ได้หมายถึงถึงเฉพาะภูเขา กลางน้ำไม่ได้หมายถึงถึงเฉพาะทุ่งนา และปลายน้ำไม่ได้หมายถึงถึงเฉพาะทะเล เช่น หากมองว่า A คือ ต้นน้ำ B คือ กลางน้ำ และ C คือ ปลายน้ำ นั่นเป็นการมองแบบแยกส่วน แต่หากมองว่า A B C คือ ตำบลๆหนึ่ง A คือ ต้นน้ำ B คือ กลางน้ำของ A C คือ ปลายน้ำของ A นอกจากนี้ B คือ ต้นน้ำของ C C คือ ต้นน้ำของ D เช่นนี้ไปเรื่อยๆ ก็จะเห็นภาพหรือบริบทของการส่งต่อน้ำ ที่สามารถบอกได้ว่าเมื่อน้ำมาถึงตำบลนี้แล้ว อีกทีน้ำที่จะไปถึงยังตำบลถัดไป เหล่านี้เป็นต้น ระบบเครือข่ายก็จะเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ สำหรับช่วงภาวะปกติพื้นที่ปลายน้ำก็ควรมีการแจ้งเตือนมายังต้นน้ำว่าปริมาณน้ำลดลง เพื่อจะได้ช่วยกันจัดสรรหรือบริหารจัดการน้ำ นอกจากนี้ก็วิจัยได้มีการจำลองสถานการณ์ต่างๆในพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ดูผ่านระบบที่พัฒนาขึ้นซึ่งข้อมูลทั้งหมดในระยะต่อไปจะถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในเว็บไซต์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งข้อมูลต่างๆจะถูกนำไปสู่การจัดการภัยพิบัติต่างๆต่อไป อย่างไรก็ตามสำหรับผลการวิจัยจะรายงานให้ทราบในโอกาสต่อไป

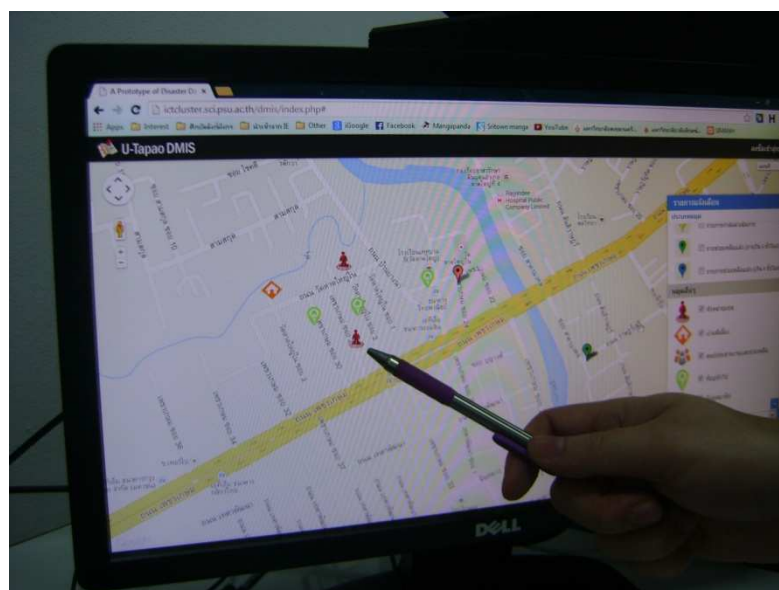
- โครงการต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภัยพิบัติในพื้นที่ลุ่มน้ำอุตะเกาโดยใช้ Google Map

โดย ผศ.เอกวิทย์ วงศ์ศิริโชติ คณะวิทยาศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์

ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2,400 ตารางกิโลเมตร ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอนาหม่อม อำเภอสะเดา อำเภอบางกล่ำ และบางส่วนของเขตอำเภอเมืองและอำเภอควนเนียง สภาพภูมิประเทศของลุ่มน้ำจะมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ พื้นที่ลาดเทจากทิศใต้ในเขตอำเภอสะเดาลงสู่ทิศเหนือบริเวณทะเลสาบสงขลา

ในกลุ่มน้ำคลองอยู่ตะเภาโดยเฉลี่ยจะมีฝนตกตลอดทั้งปี ทำให้ประสบปัญหาน้ำท่วมขังโดยในปี 2531 ระดับน้ำท่วมเมืองหาดใหญ่ สูงเกือบ 2 เมตร ส่วนปี 2543 ระดับน้ำสูง 3 เมตร และในปี 2553 มีความลึกของน้ำเฉลี่ย 1.50 เมตร และความลึกสูงสุด 3.30 เมตร และมีปริมาณน้ำท่วมขัง 375 ล้านลูกบาศก์เมตร ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะจัดตั้งหน่วยประสานงานน้ำท่วมซึ่งมีหน้าที่หลักในการประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยที่ร้องขอเข้ามา ซึ่งเดิมมีข้อจำกัดหลายประการ

ภายใต้โครงการจึงได้มีการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภัยพิบัติในกลุ่มน้ำคลองอยู่ตะเภาโดยใช้ Google Map และได้มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน โดยมีหลักการทำงาน คือ ระบบจะมีเครื่องแม่ข่ายหรือ Server ตั้งอยู่ ณ คณะวิทยาศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์ ภายใต้ระบบนี้ผู้ประสบภัยสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ 2 ช่องทาง คือ ผ่านระบบโทรศัพท์ปกติ และผ่านทาง Application ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่มีโทรศัพท์สมาร์ตโฟน เมื่อผู้ประสบภัยแจ้งความต้องการเข้ามา ข้อมูลก็จะถูกส่งเข้าสู่ระบบ เกิดเป็นหมุดสีแดงซึ่งระบุพิกัดไว้อย่างชัดเจน โดยที่ผู้ร้องขอไม่จำเป็นต้องแจ้งที่อยู่ สถานที่ หรือแม้แต่เบอร์โทรศัพท์ (กรณีลงทะเบียนกับเครือข่ายนั้นๆไว้แล้ว ระบบจะ link กันโดยอัตโนมัติ) นอกจากนี้ระบบยังเซตให้สามารถถ่ายรูปส่งมาได้ด้วย กรณีมีการร้องขอผ่าน Application เข้ามาจะปรากฏเป็นหมุดสีแดงขึ้นในระบบ จากนั้นทางม.อ. ซึ่งเป็นฝ่ายประสานงานก็จะประสานแจ้งไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ระหว่างนั้นหมุดจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง จากนั้นภายใน 1 ชั่วโมงระบบจะแจ้งเตือนเข้ามาอีกครั้งเพื่อให้เจ้าหน้าที่โทรไปสอบถามผู้ร้องขอว่าได้รับความช่วยเหลือเรียบร้อยแล้วหรือยัง หากเรียบร้อยแล้วระบบก็จะเปลี่ยนหมุดเป็นสีเขียว และภายใน 1 ชั่วโมงหมุดก็จะหายไป สำหรับการร้องขอผ่านระบบโทรศัพท์ธรรมดา เจ้าหน้าที่ก็ทำการคลิกเมาส์เพื่อปักหมุดลงไปในระบบ จากนั้นระบบก็จะดำเนินการเช่นเดียวกับการร้องขอผ่าน Application ในส่วนของผู้ประสบภัยก็สามารถเข้าดูได้ว่าใครกำลังจะเข้าไปช่วยเหลือเขา นอกจากนี้ยังมีในส่วนที่ได้เพิ่มเติมเข้ามาซึ่งเป็นข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิคือ ต้องการให้ระบบแสดงผลให้เห็นว่าจุดที่ร้องขอความช่วยเหลือเข้ามานั้นมีผู้นำชุมชนท่านใดอยู่ใกล้ที่สุด ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ที่ประจำ ณ ศูนย์ประสานงานก็จะสามารถเห็นภาพรวมทั้งหมดได้ ดังภาพ

โครงการเสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 6
การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วม
และการขยายผลจาก Hat Yai Model สู่ Songkhla Model

หลักการและเหตุผล

จากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ในพื้นที่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2543 และ 2553 ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลทั้งด้านชีวิต สังคม และเศรษฐกิจต่อประชาชนและตัวเมืองหาดใหญ่ อย่างคาดไม่ถึง นอกจากอำเภหาดใหญ่แล้ว ยังมีอำเภอื่น ๆ ของจังหวัดสงขลาที่ได้รับความเสียหายไม่น้อยไปกว่ากัน และความรุนแรงของเหตุการณ์น้ำท่วมยังมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกทุกปี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังและประสานงานกันอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างแบบอย่างของการบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนให้กับจังหวัดสงขลา ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และทุกภาคส่วนได้ร่วมกันจัดสัมมนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ขึ้นจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 20 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 12.30 - 17.00 น. ณ ห้อง conference ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี คณะผู้จัดสัมมนา ฯ ได้เชิญตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ดำเนินการในการป้องกันน้ำท่วมมาแล้วถึงงานที่ได้ทำไปแล้ว แผนงานที่จะทำต่อ และเชิญตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาแจ้งความต้องการและปัญหาที่จะให้ช่วยเหลือได้เปิดกว้างให้ประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมรับฟัง ร่วมติดตาม และร่วมตรวจสอบการทำงาน

ครั้งที่ 2 เมื่อวันเสาร์ที่ 30 กรกฎาคม 2554 เวลา 08.30 - 17.00 น. ณ ห้อง conference ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี คณะผู้จัดสัมมนา ฯ ได้เชิญตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการป้องกันน้ำท่วม โดยเฉพาะหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมสัมมนา ฯ เมื่อครั้งที่ 1 แล้ว โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ครบวงจร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีแผนการดำเนินงาน แต่ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ขาดการจัดการที่เป็นระบบ ทำให้การปฏิบัติงานจริงมีปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการเตือนภัย ดังนั้นในการจัดสัมมนา ฯ ครั้งที่ 2 จึงเป็นการร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model หรือ หาดใหญ่โมเดล ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมตลอดระยะเส้นทางของกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ตั้งแต่ อ.สะเดา ถึงทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย

- แผนระยะสั้น เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้าในแต่ละปีว่า จะต้องทำอะไรบ้าง เช่น การเตือนภัยที่เป็นอัตโนมัติ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่ทั่วถึง การช่วยเหลือที่เป็นระบบ และการเยียวยารักษาหลังจากน้ำท่วม โดยเสนอให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนร่วมดำเนินงานในแต่ละหน้าที่อย่างครบวงจร

- แผนระยะยาว เพื่อแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกายภาพ เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำ การปรับปรุงคลองระบายน้ำ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น การให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่รอดได้กับทุกสถานการณ์ของอุทกภัย รู้จักวิเคราะห์ข่าวไม่เชื่อข่าวลือ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการแก้ปัญหาหน้าท่วม

ครั้งที่ 3 เมื่อวันศุกร์ที่ 21 ตุลาคม 2554 เวลา 13.00 - 17.00 น. ณ หอประชุมเทศบาลนครหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา กิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดน้ำท่วมของทุกปี เพื่อพิสูจน์ประสิทธิภาพของ **แผน ปฏิบัติการ Hat Yai Model** เป็นการรายงานการปฏิบัติงานจริงเพื่อป้องกันน้ำท่วม ณ สถานการณ์และพื้นที่ที่แต่ละภาคส่วนรับผิดชอบ ต่อประชาชนผู้เฝ้าติดตามตรวจสอบ

ครั้งที่ 4 เมื่อวันเสาร์ที่ 29 กันยายน 2555 เวลา 09.00 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการเสวนาโดยนำบทเรียนของกลุ่มน้ำอุทกภัยที่ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันรับมือน้ำท่วมเมื่อต้นปี พ.ศ. 2555 ตามแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model เพื่อให้ทุกภาคส่วนจากกลุ่มน้ำอื่นได้เห็นระบบการจัดการที่มีคณะกรรมการจัดการภัยน้ำท่วมกลุ่มน้ำอุทกภัย คณะกรรมการย่อยชุดต่างๆ รวมทั้ง ศูนย์จำลองปริมาณน้ำท่าหรือศูนย์วิจัยภัยพิบัติที่นักวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นผู้บริหารศูนย์ ฯ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่แม่นยำเพื่อการเตือนภัยแก่คณะกรรมการประเมินสถานการณ์น้ำ ฯ ที่ได้กระจายข้อมูลสู่สื่อต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง ส่วนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยระหว่างน้ำท่วมและการเยียวยาจะมีศูนย์ช่วยเหลืออยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการ ซึ่งมีข้อมูลความต้องการและสามารถให้การช่วยเหลือที่ทั่วถึง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ส่วนการแก้ปัญหาในระยะยาวจะเป็นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกายภาพเพื่อป้องกันน้ำท่วม การสร้างความเข้มแข็งให้สังคมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

นอกจากนั้น ยังมีการถอดบทเรียนจากการแก้ปัญหาน้ำท่วมของกลุ่ม/ชุมชนตัวอย่างและกลุ่ม/ชุมชนทั่วไปทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน โดยเฉพาะนักวิชาการของมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงที่สนใจทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based Collaborative Research) จะได้มีข้อมูลสำหรับการพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยเพื่อช่วยเหลือชุมชนและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหาน้ำท่วม คณะกรรมการผู้จัดโครงการฯ หวังว่า หากสามารถขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มน้ำอุทกภัยไปยังกลุ่มน้ำอื่น ๆ ได้แล้ว อาจเกิดอานิสงส์กลายเป็นแนวปฏิบัติของ Songkhla Model ได้ ซึ่งทุกกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น ล้วนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดสงขลาอย่างแท้จริง

การจัดเสวนา ฯ ครั้งที่ 5 เมื่อวันพุธที่ 18 กันยายน 2556 เวลา 08.30 - 13.30 น. ณ ห้องจันทา โรงแรมบุรีศรีภูบูติกโฮเทล (ถ.ศรีภูวนารถ ทางไปศูนย์การค้า ฯ ไดอาน่า หาดใหญ่) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เป็นการเสวนาเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการเตรียมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2556 ซึ่งนับเป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model ที่ทุกหน่วยงานและเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาระบบการดำเนินงาน ตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อช่วยบรรเทาภัยน้ำท่วม ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ดำเนิน การต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อหวังขยายผลสู่ Songkhla Model

หน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการเตือนภัยรวมทั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ได้รายงานผลการดำเนินงาน ความพร้อมด้านระบบเตือนภัย นักวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อช่วยแก้ปัญหา บรรเทาภัยน้ำท่วม ได้รายงานสรุปผลการวิจัย รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรื่อง แนวปฏิบัติของชุมชนตัวอย่างจาก ผู้แทนมูลนิธิชุมชนสงขลา และเพื่อให้ทันการณ์ในเรื่องฝั่งเมืองหาดใหญ่ที่หมดอายุ จึงจัดให้มีการนำเสนอภาพ อนาคตของพื้นที่หาดใหญ่และปริมณฑลในการบรรเทาภัยน้ำท่วมเพิ่มเติมด้วย

การจัดเวทีสาธารณะในครั้งนี้เป็นการสร้างมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติให้กับทุกภาคีเครือข่ายที่ต้องให้ ความสำคัญกับการเริ่มต้นภารกิจการเตือนภัยในแต่ละปี ซึ่งนำไปสู่ความพร้อมในการรับมือกับภัยน้ำท่วมที่ อาจเกิดขึ้น จะกลายเป็นแนวปฏิบัติของ Songkhla Model ที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของภาคประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดสงขลาอย่างแท้จริง

การจัดเสวนา ฯ ครั้งที่ 6 จะจัดขึ้นในวันจันทร์ที่ 6 ตุลาคม 2557 เวลา 08.30 - 13.30 น. ณ ห้อง ตะกั่วป่า A โรงแรมहरราชเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา จะเป็นการเสวนาเพื่อกระตุ้นให้ ทุกภาคส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2557 และเป็นการขยายผลแผนปฏิบัติการ Hat Yai Model สู่ Songkhla Model อย่างเป็นรูปธรรม

การจัดเสวนา ฯ ครั้งนี้จึงเป็นเวทีของหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการเตือนภัย รวมทั้งศูนย์วิจัยภัยพิบัติ ทางธรรมชาติภาคใต้ จะได้รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รายงานความพร้อมด้านระบบเตือนภัย การ ขยายผลสู่ Songkhla Model ต่อสาธารณะ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

คณะกรรมการผู้จัดโครงการ ฯ หวังว่า การจัดเวทีสาธารณะในครั้งนี้จะเป็นการสร้างมาตรฐานหรือ แนวปฏิบัติให้กับทุกภาคีเครือข่ายที่จะต้องให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นภารกิจการเตือนภัยในแต่ละปี ซึ่งจะ นำไปสู่ความพร้อมในการรับมือกับภัยน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้น และกลายเป็นแผนปฏิบัติการ Songkhla Model ที่สมบูรณ์แบบที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของภาคประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัด สงขลาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้เกิดความพร้อมด้านการเตือนภัยน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อขยายผลระบบการจัดการและระบบปฏิบัติการ จาก Hat Yai Model เป็น Songkhla Model
3. เพื่อขับเคลื่อนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาน้ำท่วม
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชน เชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมของปัญหาสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในจังหวัด
5. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ร่วมกันหาแนวทาง ปฏิบัติที่เป็นจริงในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดสงขลาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถ นำไปดำเนินการหรือต่อยอดความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป
6. เพื่อเป็นแบบอย่างของความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้กับ ประเทศ

ผู้รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) โดย สำนักวิจัยและพัฒนา และศูนย์วิจัยภัยพิบัติทาง ธรรมชาติภาคใต้

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดย สำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

วัน เวลา และสถานที่

- เตรียมงาน วันพุธที่ 10 กันยายน 2557 เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- จัดจริง วันจันทร์ที่ 6 ตุลาคม 2557 ณ ห้องตะกั่วป่า A โรงแรมหรรษาเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน ประกอบด้วย

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา หรือผู้แทน
- ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา - ปภ. ผู้บริหารและผู้แทนนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง
- เครือข่ายภาคประชาชน (แกนนำในพื้นที่เสี่ยง)
- นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ หรือผู้แทน
- ผู้แทนโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสำนักชลประทานที่ 16 กรมชลประทาน
- ผู้แทนเทศบาลนครหาดใหญ่
- หน่วยงานที่ดูแลโครงสร้างพื้นฐานของเมืองหาดใหญ่
- ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละอำเภอของจังหวัดสงขลา
- สมาคมโรงแรม/การท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการ/หอการค้า/นักธุรกิจ/เอกชนต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา
- ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมภาคใต้
- สื่อสารมวลชนทุกแขนง

วิทยากรผู้ร่วมเสวนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ (รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิต เฉลิมยานนท์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์)
2. ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา
3. ผู้แทนโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
4. ผู้แทนเครือข่ายพยาบาลฟื้นฟูสุขภาพจิตผู้ประสบภัย โรงพยาบาลหาดใหญ่
5. ผู้แทนศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก
6. ผู้แทนสำนักชลประทานที่ 16 สงขลา
7. ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 8 สงขลา กรมทรัพยากรน้ำ
8. ผู้แทนเทศบาลนครหาดใหญ่

9. ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ศูนย์ช่วยเหลือ)

พิธีกร/ผู้ดำเนินการ ประกอบด้วย

1. คุณบัญชา วิเชียรศรี นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ FM 88.00 MHz
2. คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น นักจัดรายการวิทยุและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

งบประมาณ ดังประมาณการค่าใช้จ่าย จำนวน 170,000 บาท โดยขอถัวเฉลี่ยจ่ายทุกรายการ จาก

1. กองทุนวิจัยวิทยาเขตหาดใหญ่ ปี 2557 และ 2558 รายการค่าใช้จ่ายในการจัดสัมมนาน้ำท่วม
2. สกว. โดย สำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
3. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย คลินิกเทคโนโลยี ม.อ. เงินงบประมาณ ปี 2555 (ขยายเวลา) เงินอุดหนุนสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเพื่อการดำเนินงานอาสาสมัครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ อสวท. (โครงการระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสงขลา)

- ค่าปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ	1,000 บาท
- ค่าตอบแทนพิธีกร/วิทยากร	10,000 บาท
- ค่าจ้างการจัดกิจกรรมการสาธิต	3,000 บาท
- ค่าจ้างถอดเทปและจัดทำรายงาน	2,000 บาท
- ค่าจ้างถ่ายทอดสดผ่านสื่อวิทยุ โทรศัพท์	
พร้อมบันทึกเทปและตัดต่อ	5,000 บาท
- ค่าจ้างผลิต spot วิทยุ	10,000 บาท
- ค่าเดินทางพิธีกร/วิทยากร	7,000 บาท
- ค่าอาหาร	60,000 บาท
- ค่าป้ายไวนิล	30,000 บาท
- ค่าของที่ระลึก-นักข่าว-วิทยากร	10,000 บาท
- ค่าวัสดุและอุปกรณ์	10,000 บาท
- ค่าเอกสารประกอบการประชุม	6,000 บาท
- ค่าเช่าโทรศัพท์เพื่อจัดนิทรรศการ	5,000 บาท
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	3,000 บาท
- ค่าไปรษณีย์	5,000 บาท
- ค่าโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน	3,000 บาท

กำหนดการ

เสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง..สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 6
การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วม
และการขยายผลจาก Hat Yai Model สู่ Songkhla Model
วันจันทร์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2557 เวลา 08.30 - 13.30 น.
ณ ห้องตะกั่วป่า A โรงแรมहरราชาเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

09.00 - 09.10 น. กล่าวต้อนรับและกล่าวรายงาน

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

09.10 - 09.20 น. กล่าวเปิดการเสวนา

โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา หรือผู้แทน

09.20 - 10.30 น. **ช่วงที่ 1** รายงานความพร้อมเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วมของแต่ละภาคส่วน

ดำเนินรายการ โดย คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

นักจัดรายการสถานีวิทยุ ม.อ. หาดใหญ่ FM 88.00 MHz

- ① รายงานผลการดำเนินงาน “โครงการระบบเตือนภัยน้ำท่วมล่วงหน้า ลุ่มน้ำนาทวีและลุ่มน้ำรัตภูมิ” และ “โครงการโครงสร้างพื้นฐานหลักของเมืองหาดใหญ่รับมือน้ำท่วมแบบบูรณาการ”

โดย ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้

- ② รายงานผลการดำเนินงาน “โครงการเครือข่ายเตือนภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดย่อยในจังหวัดสงขลา ร่วมกับภาคประชาชน”

โดย ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.)

- ③ รายงานผลการดำเนินงาน “โครงการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว”

โดย ผู้แทนโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ④ รายงานผลการดำเนินงานการเยียวยาผู้ประสบภัยน้ำท่วม

โดย ผู้แทนเครือข่ายพยาบาลฟื้นฟูสภาพจิตผู้ประสบภัย โรงพยาบาลหาดใหญ่

10.45 - 12.20 น. **ช่วงที่ 2** เสวนาเรื่อง “4 ปี หลังน้ำท่วมใหญ่ปี 53 เราพร้อมรับมือแค่ไหน?”

เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ถาม-ตอบ เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของแต่ละหน่วยงาน
ดำเนินรายการ โดย คุณชัยวุฒิ เกิดชื่น

นักจัดรายการและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน FM 101.0 MHz

1. ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา
2. ผู้แทนโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3. ผู้แทนศูนย์อุตุณิยมหาวิทยาลัยภาคใต้ฝั่งตะวันออก
4. ผู้แทนสำนักชลประทานที่ 16 สงขลา
5. ผู้แทนเทศบาลนครหาดใหญ่
6. ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

12.20 - 12.30 น. กล่าวปิดการเสวนา

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ ทีฆสกุล รองอธิการบดีฝ่ายระบบวิจัยและบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

12.30 - 13.30 น. ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม ด้วย Hat Yai Model¹

1 บทนำ

“4 ปีหลังจากน้ำท่วมใหญ่ ปี 53..เราพร้อมรับมือแค่นั้น” เป็นคำถามที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมเสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 6 ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสวนาเพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในปี 2557 ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ HatYai Model ที่ทุกหน่วยงานและเครือข่ายร่วมกันพัฒนาระบบการดำเนินงาน ตั้งแต่ระบบการเตือนภัยจนถึงระบบการช่วยเหลือโดยเน้นการทำงานแบบบูรณาการ ยังเป็นเวทีให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ทั้งในส่วนของระบบเตือนภัย และการขยายผลการดำเนินงานจาก HatYai Model สู่ Songkhla Model ต่อสาธารณะ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

2 ผลงานวิจัยเพื่อรับมือสถานการณ์น้ำท่วม

- โครงการโครงสร้างพื้นฐานหลักของเมืองหาดใหญ่เพื่อรับมือน้ำท่วมแบบบูรณาการ

โดย รศ.ดร.ธนิต เถลิษยานนท์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในอดีตหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานหลัก อาทิ การไฟฟ้า การประปา โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ล้วนแล้วแต่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วม ส่งผลให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการโครงสร้างพื้นฐานหลักของเมืองหาดใหญ่เพื่อรับมือน้ำท่วมแบบบูรณาการ จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยให้หน่วยงานซึ่งเป็นโครงสร้างหลักของเมืองสามารถรับมือน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกลับมาให้บริการประชาชนได้เร็วหลังน้ำลด ภายใต้การบริหารจัดการแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เทศบาลนครหาดใหญ่ และศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12 สงขลา ภายใต้การดำเนินงานโครงการมีการสำรวจและแบ่งหน่วยงานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม A หมายถึง หน่วยงานหลักที่ถูกน้ำท่วม อาทิ การไฟฟ้า การประปา เทศบาลนครหาดใหญ่ สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ โรงพยาบาลหาดใหญ่ การรถไฟฯ ฯลฯ และกลุ่ม B หมายถึง หน่วยงานหลักที่ไม่ถูกน้ำท่วม อาทิ สำนักชลประทานที่ 16 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 กองบิน 56 ฯลฯ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มสำรวจทรัพยากร ตรวจสอบทรัพยากรให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและจัดทำแผนงานซึ่งประกอบด้วย (1) แผนรับมือน้ำท่วมของหน่วยงานตนเอง และ (2) แผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

ผลการศึกษา ทำให้ทราบข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับทรัพยากรของหน่วยงานกลุ่ม B และความต้องการของหน่วยงานกลุ่ม A นำสู่การจับคู่ให้ความช่วยเหลือในยามเกิดภัยพิบัติ ยกตัวอย่างเช่น **การไฟฟ้า** มีความต้องการ เครื่องสูบน้ำ 8-12 นิ้ว จำนวน 2 เครื่อง และกระสอบทราย จำนวน 400

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเสวนาเรื่อง “หาดใหญ่เข้มแข็ง...สู้ภัยน้ำท่วม” ครั้งที่ 6 ในวันจันทร์ที่ 6 ตุลาคม 2557 เวลา 8.30-12.00 น. ณ ห้องตะกั่วป่า A โรงแรมพระราชเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

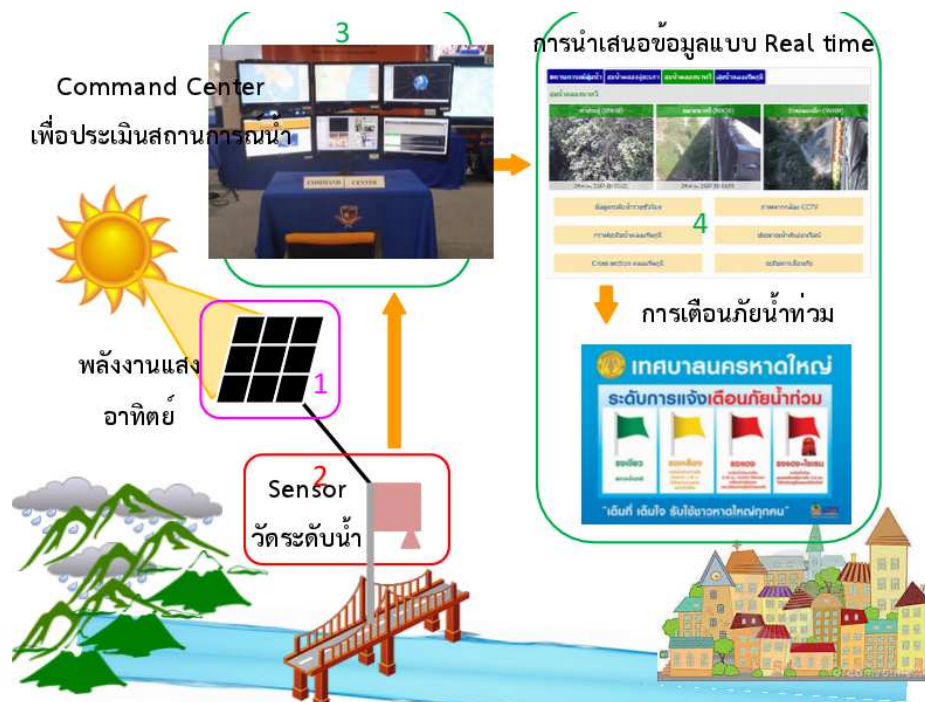
กระสอบ หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ คือ เทศบาลนครหาดใหญ่ **การประปาส่วนภูมิภาค** มีความต้องการเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง 2 เครื่อง หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ คือ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา เหล่านี้เป็นต้น

- โครงการพัฒนาระบบประเมินสถานการณ์น้ำ เพื่อการเตือนภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา

โดย รศ.ดร.ธนิต เณลิยานนท์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ แต่ยังเกิดขึ้นในลุ่มน้ำอื่นๆ ด้วย ได้แก่ ลุ่มน้ำคลองนาทวี และลุ่มน้ำคลองรัตภูมิ ซึ่งมีสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมไม่ต่างจากอำเภอหาดใหญ่ ประกอบกับขณะนี้อำเภอหาดใหญ่มีระบบเตือนภัยที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่มาของโครงการ เพื่อขยายผลสู่ลุ่มน้ำอื่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ภายใต้การดำเนินงานโครงการมีการพัฒนาระบบเตือนภัย และติดตั้งสถานีโทรมาตร ซึ่งประกอบด้วย sensor วัดระดับน้ำ ระบบพลังงาน(แผงโซลาร์เซลล์) ระบบบันทึกภาพ (กล้อง CCTV) และระบบเครือข่ายส่งสัญญาณ จำนวน 3 สถานี ในพื้นที่ลุ่มน้ำ**คลองนาทวี** ได้แก่ (1) สถานีบ้านปากัน ต.ท่าประดู่ อ.นาทวี ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ (2) สถานีตลาดนาทวี ต.คลองทราย อ.นาทวี เป็นพื้นที่กลางน้ำ และ (3) สถานีบ้านคลองลึก ต.บ้านนา อ.จะนะ เป็นพื้นที่ปลายน้ำ โดยมีหลักการทำงานคือ เมื่อฝนตกน้ำจะไหลลงสู่คลอง ที่มีการติดตั้ง Sensor วัดระดับน้ำไว้ ซึ่งจะส่งข้อมูล และภาพ เข้าไปในระบบ จากนั้นระบบก็จะประมวลผลและนำเสนอข้อมูลออกมาแบบ Real time และแจ้งเตือนผ่านรูปแบบของธงสีต่างๆ ดังภาพที่ 1 ซึ่งทุกคนสามารถเข้าดูข้อมูลได้ใน เว็บไซต์ของศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ (www.nadrec.psu.ac.th)

ภาพที่ 1 หลักการทำงานของระบบประเมินสถานการณ์น้ำ

ผลการศึกษา พบว่า หากน้ำขึ้นที่บ้านปากกัน สะพานท่าประดู่ น้ำจะใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมงถึงตลาดนาหวี และใช้เวลาประมาณ 8-9 ชั่วโมง ถึงบ้านคลองลึก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนในพื้นที่ที่มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการอพยพ อันเป็นการช่วยลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามระบบดังกล่าวยังต้องมีการพัฒนาต่อ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา ยินดีให้งบประมาณสนับสนุน

- **โครงการเครือข่ายเตือนภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ร่วมกับภาคประชาชน**

โดย นายโส เหมกุล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ

ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา

สืบเนื่องจาก ปี 2553 จังหวัดสงขลาเกิดน้ำท่วมใหญ่ หลังจากนั้นทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พยายามหาวิธีการเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน จังหวัดสงขลาโดยศูนย์บริการเฉพาะกิจ จึงมีการแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์น้ำ” เพื่อประเมินสถานการณ์น้ำเป็นรายสัปดาห์ และแจ้งให้พี่น้องประชาชนทราบผ่านสื่อของจังหวัดสงขลา ต่อมาทางผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเห็นควรดำเนินการเรื่องระบบเตือนภัยล่วงหน้า จึงได้มอบหมายให้ 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ (2) โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ACCCRN) (3) ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12 สงขลา และ (4) สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 เป็นที่มาของโครงการวางระบบเตือนภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งใช้งบประมาณของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ โดยในปี 2557 ดำเนินงานใน 4 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา กลุ่มน้ำคลองนาหวี กลุ่มน้ำคลองภูมิ จังหวัดสงขลา และกลุ่มน้ำคลองบ้าย จังหวัดสตูล

การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การแจ้งเตือนโดยใช้เครือข่าย (2) การแจ้งเตือนโดยใช้ระบบเทคโนโลยี โดยเรื่องของการขยายขณะนี้ได้ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อม และแจกจ่ายคู่มือแก่แกนนำ ครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มน้ำ 78 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีพี่น้องประชาชนที่มีจิตอาสาเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังและเตือนภัย จำนวน 1,020 คน ส่วนการแจ้งเตือนโดยใช้ระบบเทคโนโลยี กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยเบื้องต้นมีการติดตั้งระบบเตือนภัยที่ทาง รศ.ดร.ธนิศ เถลิษยานนท์ พัฒนาขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 12 จุด (กลุ่มน้ำละ 3 จุด คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) มีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา เป็นศูนย์ประมวลผลกลาง โดยการแจ้งเตือนจะดำเนินการผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ

- **โครงการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ เพื่อการรับมือกับอุทกภัยเมืองหาดใหญ่**

โดย นายสมพร สิริโพรานนท์ ประธานหอการค้า

ภาคธุรกิจเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมืองหาดใหญ่ ระบบเตือนภัยที่ทางส่วนราชการหรือภาครัฐพัฒนาขึ้นจึงควรขยายไปสู่ภาคธุรกิจเพื่อสร้างความเชื่อมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของนักลงทุน และนักท่องเที่ยว จึงเป็นที่มาของโครงการฯ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างภาครัฐและ

เอกชน เพื่อรับมือกับอุทกภัยในเมืองหาดใหญ่ ภายใต้ความร่วมมือของคณะกรรมการภาคเอกชนใน จังหวัดสงขลา 13 องค์กร ประกอบด้วย หอการค้า อุตสาหกรรม สถาบันการเงิน สภาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาคม SME สมาคมโรงแรม สมาคมสนับสนุนการท่องเที่ยว สมาคม อสังหาริมทรัพย์ สมาคมมัคคุเทศ สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิชุมชน สงขลา และสมาคมจีน โดยเอาการท่องเที่ยวเป็นตัวตั้ง

กิจกรรมหลักของโครงการมี 3 ส่วน คือ (1) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและถอดบทเรียน (2) การจัดทำแผนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยให้กับกลุ่มนั้นๆ และ (3) เวทีรับฟังความคิดเห็น โครงการนำร่อง และสื่อสารสาธารณะ ผ่านกิจกรรมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนรับมือ อุทกภัยของภาคธุรกิจ และการจัดประชุมกลุ่มย่อยคณะทำงานเครือข่ายโรงแรมเพื่อรับมืออุทกภัยใน พื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งความช่วยเหลือที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ คือ เรื่องของระบบเตือนภัยที่ หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นธงสีต่างๆ เว็บไซต์ (www.hatyaicityclimate.org) คู่มือรับมือ อุทกภัย และกลุ่มไลน์ ซึ่งข้อดีของการมีกลุ่มไลน์ คือ สามารถนำภาพจริงจากเครื่องมือต่างๆที่มีมา อธิบายหรือแก้ข้อสงสัยต่างๆได้ โดยภาพรวมการดำเนินงานโครงการเป็นการเตรียมข้อมูลแบบองค์รวม ส่วนเรื่องการเตือนภัยก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์น้ำเป็นผู้ เสนอไปยังผู้ว่าฯ เพื่อประกาศแจ้งเตือนต่อไป เมื่อผู้ว่าฯประกาศทางโครงการก็ทำหน้าที่กระจาย ข่าวเพื่อสื่อไปยังประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งขณะนี้ทุกหน่วยงานช่วยกันสร้างองค์ความรู้ ที่ทุกคน สามารถเข้าถึงและหยิบไปใช้ได้

- **โครงการการดำเนินงานเยียวยาผู้ประสบภัยน้ำท่วม**

โดย นางวิราวรรณ ประยูรสวัสดิ์เดช พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลหาดใหญ่

เมื่อเกิดภัยพิบัติ ผู้ประสบภัยจะเกิดความสูญเสีย หรือได้รับผลกระทบมากน้อยแตกต่างกัน ออกไป งานจิตเวช โรงพยาบาลหาดใหญ่มองว่า หากผู้ได้รับผลกระทบได้รับการฟื้นฟู ได้รับการ เยียวยา หรือปฐมพยาบาลทางจิตใจอย่างถูกวิธี จะช่วยสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ และช่วยให้ สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาอันเลวร้ายไปได้ จึงเป็นที่มาของโครงการ ซึ่งแยกระดับการดูแลผู้ประสบภัย ออกเป็น 4 ระยะ คือ (1) ระยะเตรียมการ (2) ระยะวิกฤตและฉุกเฉิน (3) ระยะหลังได้รับผลกระทบ และ (4) ระยะฟื้นฟู ผ่านการเตรียมความพร้อมทั้งในส่วนของบุคลากรและเครื่องมือ เพื่อคัดกรอง และประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคล นำสู่การให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา หรืออาจถึงขั้นต้อง จำย่ายขึ้นอยู่กับอาการที่ตรวจพบ อาทิ ผู้ป่วยที่นอนไม่หลับจำเป็นต้องจำย่ายช่วยเพื่อให้นอนหลับ เพื่อให้ร่างกายได้พักผ่อน เป็นต้น

③ ความพร้อมของหน่วยงาน “4 ปี หลังน้ำท่วมใหญ่ปี 53”

- **สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.)**

คุณอำนาจ ผลมัตย์ หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา กล่าว ว่า ในปี 2553 ความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากระบบเตือนภัยยังไม่มีความพร้อม แต่ ณ วันนี้ทุกภาค ส่วนมีการเตรียมความพร้อม มีการทำวิจัยเรื่องระบบเตือนภัย มีการติดตามข่าวสาร ในส่วนของ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา (ปภ.) ในฐานะเลขาของศูนย์เฉพาะกิจเพื่อ

ป้องกันปัญหาอุทกภัย จะมีการประชุมในวันศุกร์ ที่ 10 ตุลาคม 2557 เพื่อทำความเข้าใจและแบ่ง
มอบภารกิจ อันเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับอุทกภัยที่จะมาถึง

- **โครงการชลประทานสงขลา สำนักชลประทานที่ 16**

คุณสุรศักดิ์ คันธา ผู้อำนวยการโครงการชลประทานสงขลา กล่าวถึงการเตรียมความพร้อม
ของคลอง ร.1-ร.5 ว่า ได้เร่งระบายน้ำออกเพื่อรองรับน้ำฝนที่จะตกลงมาในอนาคต และได้ศึกษา
โครงการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของคลอง ร.1 จากเดิมสามารถรับน้ำได้ 465 ลูกบาศก์เมตร/
วินาที ให้รับน้ำได้ไม่ต่ำกว่า 1,200 ลูกบาศก์เมตร/วินาที หรือประมาณ 2.5 เท่าของความจุเดิม โดย
ส่วนแรกเป็นการปรับปรุงขยายคลองระบายน้ำ (คลองบางหยี) ซึ่งเดิมมี 6 ช่อง ขยายอีก 8 ช่อง รวม
เป็น 14 ช่อง **ส่วนที่สอง** เป็นการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้านท้ายเพื่อช่วยเร่งระบายน้ำ **ส่วนที่สาม**เป็น
การขุดขยายคลอง ซึ่งเดิมมีความกว้างประมาณ 90 เมตร โดยขยายให้เต็มพื้นที่ ทั้งนี้การดำเนินงาน
ทั้งสามส่วนเพื่อให้คลองร.1 สามารถรองรับและระบายน้ำได้ไม่น้อยกว่า 1,200 ลูกบาศก์เมตร/วินาที
ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2558

- **เทศบาลนครหาดใหญ่**

คุณดิเรกฤทธิ์ ทะกาศ ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล กล่าวว่า เทศบาลดำเนินงานเพื่อ
รับมืออุทกภัยในหลายส่วน อาทิ **การสำรวจจุดเสี่ยงภัย** โดยเฉพาะในส่วนจุดเสี่ยงน้ำท่วมขัง ซึ่ง
สำรวจล่าสุดเมื่อ 30 กันยายน 2557 พบว่ามีทั้งหมด 73 จุด นำสู่การแก้ปัญหาโดยการติดตั้งเครื่องสูบน้ำ
แล้ว 7 จุด นอกจากนี้มีการสำรวจจุดอ่อนน้ำล้นตลิ่ง ซึ่งแก้ปัญหาโดยใช้กระสอบทรายเป็นตัวบล็อกและ
เทคอนกรีตทับอีกชั้นหนึ่ง อีกส่วนคือ **การเตรียมการเรื่องศูนย์อพยพและสถานที่จ่อครด** ซึ่งมีศูนย์ใหญ่
อยู่บริเวณศูนย์เครื่องจักรกล และบริเวณสวนสาธารณะ มีศูนย์ย่อยเป็นโรงเรียนต่างๆ อาทิ โรงเรียน
เทศบาล 2 4 และ 5 ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียนคอยให้ความช่วยเหลือประชาชนในบริเวณใกล้เคียง และ
คอยประสานกับศูนย์ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีในส่วน **การตรวจสอบ ซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ** อาทิ สถานี
สูบน้ำ รถบรรทุก ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สำหรับ**การแจ้งเตือน** เทศบาลมีเจ้าหน้าที่ติดตาม
สถานการณ์น้ำอย่างใกล้ชิด แต่การแจ้งเตือนจะดำเนินการเมื่อมั่นใจว่าจะเกิดน้ำท่วมเท่านั้น ที่สำคัญคือ
ยังคงใช้ระบบเตือนภัยในลักษณะของ ธงเขียว เหลือง และแดง ต่อไป

- **โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ACCCRN)**

คุณสมพร สิริโพรานานนท์ ประธานโครงการ กล่าวว่า ACCCRN ดำเนินงานภายใต้แนวคิดที่ว่า
“เราไม่สามารถยับยั้งการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศได้ แต่เราสามารถอยู่ร่วมกับมันได้” โดยมีหลาย
หน่วยงานเข้าร่วมโครงการ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภูมิภาค NGO โดยทุกองค์กรมีส่วน
ทำให้โครงการนี้เดินหน้า และมีเครื่องมือมากขึ้น โดยมีเว็บไซต์ www.hatyaicityclimate.org เป็น
ศูนย์กลางของข้อมูล มีศูนย์เรียนรู้ภัยพิบัติ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะ ที่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ
นอกจากนี้ ACCCRN มีการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับ flood model การพัฒนาเมือง การเสนอทาง
ยุทธศาสตร์ การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ การสร้างศักยภาพของชุมชน รวม 5 โครงการ ได้รับงบประมาณกว่า
10 ล้านบาท

- **ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก**

คุณสมภพ วิสุทธีศิริ นักอุตุนิยมวิทยาชำนาญการ กล่าวว่า เดิมประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงและการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของอุตุนิยมวิทยา แต่หลังจากได้ร่วมงานกับ ทางACCCRN พบว่า ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ข้อมูลและสามารถใช้ข้อมูลของอุตุนิยมวิทยาได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามหลังจากปี 2553 ทางศูนย์อุตุนิยมวิทยาได้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านข้อมูล รวมถึงการพัฒนาตนเอง อาทิเช่น พัฒนาระบบโทรมาตรให้มีความเสถียรมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นระบบเรดาร์ หรือระบบโทรมาตรเชื่อว่าทางอุตุนิยมวิทยามีความพร้อม นอกจากนี้ยังอยู่เบื้องหลังของหลายโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการภายใต้ของกลุ่มจังหวัดที่มีส่วนร่วมในเรื่องของวิชาการ และมีการสอนเรื่องอุตุนิยมวิทยาแก่ประชาชน อีกด้วย

- **มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

รศ.ดร.เกริกชัย ทองหนู รองอธิการบดีฝ่ายระบบสารสนเทศและโครงสร้างกายภาพ กล่าวว่า ยามเกิดภาวะวิกฤติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ ศูนย์อพยพ ศูนย์ดูแลเรื่องสุขภาพ เป็นที่จอดรถ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่จอดรถเหลือน้อยลง อย่างไรก็ตามได้ดำเนินการประสานไปยังศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี เพื่อขอใช้พื้นที่จอดรถ ทำให้โดยรวมสามารถให้ความช่วยเหลือเรื่องที่จอดรถได้ประมาณ 4,000 คัน

นอกจากนี้ได้พยายามเตรียมการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้น อาทิ การมอบหมายผู้รับผิดชอบหลัก และรอง ในแต่ละประเด็น ซึ่งเป็นบุคลากรที่อาศัยอยู่ภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เพื่อให้มั่นใจว่าในยามเกิดภัยพิบัติบุคลากรเหล่านั้นไม่ใช่ผู้ประสบภัยเสียเอง สำหรับเรื่องของอาหาร ได้มอบให้คณะอุตสาหกรรมเกษตรเป็นผู้ป้อนวัตถุดิบ มีฝ่ายปรุงอาหาร และศูนย์บัญชาการอยู่บริเวณตึกกิจกรรม สำหรับที่พักพิงในปีที่ผ่านมาใช้โรงยิมเนเซียม แต่ปัจจุบันมีพื้นที่เพิ่มขึ้นคือ บริเวณศูนย์กีฬา อาคารของคณะศิลปศาสตร์ และอาคารคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นอาคารเรียนที่มีพื้นที่ด้านล่างเปิดโล่ง เพื่อให้สามารถรองรับผู้อพยพได้มากขึ้น นอกจากนี้ใช้อาคารของคณะพยาบาลศาสตร์เป็นศูนย์รักษาอาการเจ็บป่วย และคอยประสานไปยังโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ถือว่าโชคดีที่มีไฟฟ้า และน้ำประปา เพียงพอที่จะเลี้ยงวิทยาเขตหาดใหญ่ ภาพรวมจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ประสบ และปรับปรุงประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือให้ดีขึ้น

4 ข้อเสนอแนะ

จากการประชุมที่ประชุมมีข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมอบหมายผู้รับผิดชอบหลักอย่างน้อย 2 คน อีกทั้งควรมีเจ้าภาพหลัก และศูนย์ประสานงานกลางที่สามารถสั่งการ สามารถให้บริการหรือให้ความช่วยเหลือแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (one stop service)
- ควรให้ความสำคัญเรื่อง **โลจิสติกส์** : การลำเลียงอาหาร การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย การอพยพผู้คน โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน เนื่องจากผู้ให้ความช่วยเหลือบางส่วนไม่ใช่คนในพื้นที่ และไม่ชำนาญ

เส้นทาง อีกทั้งเส้นทางลำเลียงส่วนใหญ่ถูกตัดขาดเนื่องจากมีรถจอดเต็มพื้นที่ทั้งสองฝั่งถนน อาจต้องเตรียมการเพื่อเปิดเส้นทางใหม่สำหรับใช้ในยามเกิดภัย

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือศูนย์อพยพหลัก ควรกระจายความช่วยเหลือที่ได้รับจากทั้งในและนอกพื้นที่ไปยังจุดเกิดเหตุอย่างทั่วถึง ผ่านเครือข่ายต่างๆ โดยเฉพาะบ้านพี่เลี้ยงที่มีกว่า 200 แห่ง
- ประชาชนในพื้นที่ควรเชื่อมั่น และให้ความสำคัญกับการประกาศเตือนของทางเทศบาล กล่าวคือ ควรอพยพออกจากพื้นที่ก่อนที่น้ำจะมาถึง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้เตรียมการรับมือ และให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น เรื่องสถานที่จอดรถ เมื่อทางเทศบาลให้สัญญาณธงเหลือง ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงควรอพยพไปยังบริเวณสวนสาธารณะ ซึ่งหากไม่เพียงพอทางเทศบาลจะได้เร่งดำเนินการจัดหาสถานที่เพิ่มเติม และเตรียมเจ้าหน้าที่คอยรักษาความปลอดภัย
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้เตรียมพร้อมและช่วยเหลือกันได้ทันทั่วถึงเมื่อเกิดภัยน้ำท่วม อีกทั้งควรมีการซ้อมแผน เพื่อสร้างความเข้าใจ
- เทศบาลควรมีกฎระเบียบในการควบคุมภาคธุรกิจอันตรายด้วย มองว่าเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำท่วม ทั้งนี้ นักวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง : ศึกษากรณีแนวคลองอุต๊ะเขาในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอคลองหอยโข่ง” ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย อย่างไรก็ตามหากงานวิจัยดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์คงเกิดประโยชน์แก่พื้นที่ไม่มากนัก
- ควรนำผลงานวิจัยต่างๆที่เสร็จสิ้นแล้วมาพัฒนาหรือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อาทิเช่น โครงการ “การพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi แบบเคลื่อนย้ายได้สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา” ผลงาน อาจารย์ธัชชัย เอ็งฉ้วน ซึ่งมองว่าเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาด้านระบบสื่อสารที่มักจะขัดข้องและถูกตัดขาดเนื่องจากไม่มีกระแสไฟฟ้า ในยามเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเหล่านี้ เป็นต้น

5 แนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป

การจัดเสวนา “หาดใหญ่เข้มแข็ง สู้ภัยน้ำท่วม” ถือเป็นภารกิจที่ภาคีเครือข่ายในจังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานเพื่อให้งานดังกล่าวเกิดขึ้น ซึ่งการจัดงานที่ผ่านมา ช่วยกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำท่วม อีกทั้งได้รับรู้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน และภาคประชาชน ได้ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ซึ่งขณะนี้ถือว่ามียุทธศาสตร์ และระบบประเมินสถานการณ์น้ำที่ค่อนข้างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อเป็นแนวทางในการจัดงานครั้งต่อไป ดังนี้

- ในการจัดประชุมครั้งต่อไปควรเชิญภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมให้มากขึ้นทั้งในส่วนองภาครัฐ และภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคอสังหาริมทรัพย์ และเจ้าหน้าที่หรือประชาชนที่อยู่ต้นน้ำ
- กลุ่มเป้าหมายควรเน้นระดับหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อจะได้รับรู้ข้อมูล อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจ
- ควรจัดประชุมลักษณะนี้บ่อยๆ และควรเพิ่มระยะเวลาในการสัมมนาเป็น 1 วัน
- ในระหว่างการเสวนาควรควบคุมเรื่องเวลาของผู้ซักถามให้เหมาะสม

**โครงการประชุมเผยแพร่องค์ความรู้
“ชุดสื่อสาร WiFi” ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**

หลักการและเหตุผล

เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม มักจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารในทุกรูปแบบ เนื่องจากการตัดกระแสไฟฟ้า ทำให้ระบบต่างๆ ที่ให้บริการอยู่ในสภาวะปกติ ไม่สามารถรองรับความต้องการได้อย่างเต็มที่ อาจารย์รัชชัย เอ็งฉ้วน และคณะ จากภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงเสนอโครงการ “การพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.)

ภายใต้การดำเนินงานโครงการได้นำเสนอแนวทางในการสร้างระบบสื่อสารเฉพาะกิจ เพื่อให้สามารถส่งข่าวสาร ประสานงาน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยได้ โดยมีการออกแบบให้ระบบสื่อสารใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์และเก็บพลังงานในแบตเตอรี่ เพื่อใช้งานในเวลากลางคืน โดยออกแบบให้สามารถทำงานได้ต่อเนื่องแม้ไม่มีแสงแดด เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 วัน อีกทั้งมีระบบสื่อสารร่วมเพื่อให้ระบบสื่อสารสามารถส่งข่าวสารไปยังระบบโทรศัพท์ได้ โดยระบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ชุดสื่อสารสำหรับศูนย์ประสานงานกลาง 2) สถานีทวนสัญญาณ และ 3) ชุดสื่อสารแบบเคลื่อนย้ายได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการใช้งานจริง ณ อาคารสูงในตัวเมืองหาดใหญ่ พบว่า สามารถติดต่อและส่งสัญญาณได้ดี

ในการนี้เพื่อเผยแพร่ผลงานดังกล่าวสู่สาธารณชน เพื่อให้หน่วยงานที่สนใจนำไปใช้ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอด สกว.จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ “ชุดสื่อสาร WiFi แบบเคลื่อนย้ายได้สำหรับสถานการณ์น้ำท่วม”
2. เพื่อเชื่อมต่อกับความรู้จากภาควิชาการ และเครือข่ายการทำงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กับ
ผู้ใช้งานในพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงาน และภาคีที่เกี่ยวข้องนำองค์ความรู้ไปพัฒนาต่อยอด
2. เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 30 คน ประกอบด้วย

1. หน่วยงานราชการ	10 คน
2. ภาคธุรกิจ	5 คน
3. ภาคประชาชน	5 คน
4. สื่อมวลชน	5 คน
5. วิทยากร + ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30 – 16.30 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเผยแพร่องค์ความรู้
“ชุดสื่อสาร WiFi” ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย
วันอังคาร ที่ 28 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30 – 16.30 น.
ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

13.00 – 13.30 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

13.30 – 13.40 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

โดย ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

13.40 – 14.00 น. บรรยาย “การพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา”

โดย อาจารย์ธัชชัย เอ็งฉ้วน หัวหน้าโครงการฯ

ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

14.00 – 16.30 น. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การใช้ประโยชน์ ขยายผล ต่อยอดชุดสื่อสาร WiFi”

ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน มีดังนี้

- หน่วยงานราชการ
- ภาคธุรกิจ
- ภาคประชาชน
- สื่อมวลชน

ดำเนินรายการ โดย

คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย¹

1 บทนำ

จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ปี 2543 และ 2553 พบว่า ระบบสื่อสารส่วนใหญ่ขัดข้อง เนื่องจากมีการตัดกระแสไฟฟ้า มีเพียงวิทยุสื่อสารและวิทยุกระจายเสียงเท่านั้นที่สามารถใช้งานได้ อาจารย์ธัชชัย เอ็งฉ้วน และ รศ.ดร.สินชัย กมลวิวงศ์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงพัฒนาระบบสื่อสารเฉพาะกิจขึ้น เพื่อช่วยให้การติดต่อประสานงานของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยกู้ภัยเป็นไปด้วยความสะดวก อันจะส่งผลให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้ชื่อโครงการ “การพัฒนาชุดสื่อสาร WiFi สำหรับสถานการณ์น้ำท่วมในหาดใหญ่-สงขลา” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดสงขลาแบบสร้างสรรค์ (MOU ม.อ. – สกว.) และขณะนี้โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่ผลงานดังกล่าวสู่สาธารณชน เพื่อให้หน่วยงานที่สนใจนำไปใช้ และให้เกิดการพัฒนาต่อยอด จึงเป็นที่มาของการจัดกิจกรรม ABC Forum ในประเด็น “ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย”

2 ชุดสื่อสาร WiFi

ชุดสื่อสาร WiFi 1 ชุด ประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดและหน้าที่การทำงานดังต่อไปนี้ (ธัชชัย, 2557)

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีประชุมเผยแพร่องค์ความรู้ “ชุดสื่อสาร WiFi ระบบสื่อสารเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย” ในวันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12 อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (LRC) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงระบบสื่อสาร WiFi ระหว่างชุดเคลื่อนย้ายได้ และศูนย์ประสานงานผ่านสถานีทวนสัญญาณ

1. ชุด Relay Gateway

เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่บนที่สูง ทำหน้าที่เป็นสถานีทวนสัญญาณระหว่างชุดสื่อสารแบบเคลื่อนย้ายได้ และศูนย์ประสานงานกลาง ซึ่งอุปกรณ์ในชุดนี้ประกอบด้วย

- อุปกรณ์ Access Point เสาอากาศ WiFi ความถี่ 5 GHz แบบ Sector ที่มีมุมกระจายสัญญาณ 120 องศา พร้อมอุปกรณ์ประกอบ เพื่อทำหน้าที่กระจายสัญญาณจากสถานีทวนสัญญาณไปยังชุดสื่อสารแบบเคลื่อนย้ายได้
- อุปกรณ์ WiFi Bridge ความถี่ 5 GHz เพื่อเชื่อมต่อสัญญาณระหว่างสถานีทวนสัญญาณกับศูนย์ประสานงานกลาง
- ชุดระบบพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมแบตเตอรี่

2. ชุดสื่อสาร WiFi แบบเคลื่อนย้ายได้

เป็นอุปกรณ์ที่สามารถนำไปติดตั้งในพื้นที่ประสบภัย เพื่อให้บริการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเชื่อมต่อสัญญาณผ่านระบบ WiFi จากจุดที่ตั้งไปยังสถานีทวนสัญญาณในข้อที่ 1 ที่ติดตั้งเอาไว้แล้ว ซึ่งอุปกรณ์ในชุดนี้ประกอบด้วย

- อุปกรณ์ WiFi Bridge ความถี่ 5 GHz ติดตั้งในตำแหน่งที่สามารถรับสัญญาณจากสถานีทวนสัญญาณได้ โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือมีสิ่งกีดขวางน้อยที่สุด เช่น การติดตั้งบนหลังคา หรือ ดาดฟ้าบนอาคารสูง
- อุปกรณ์ WiFi Access Point ความถี่ 2.4 GHz เพื่อให้บริการเชื่อมต่อเครือข่ายแก่ผู้ใช้บริการ มีรัศมีการให้บริการ ประมาณไม่เกิน 100 เมตร ถ้าหากต้องการให้ครอบคลุมพื้นที่การให้บริการมากขึ้น อาจเพิ่มจำนวน Access Point เพื่อรับสัญญาณต่อจากตัว Access Point หลักมากระจายสัญญาณต่อได้ แต่อาจทำให้ความเร็วในการส่งข้อมูลลดลง และอุปกรณ์ที่เพิ่มเข้าไปจะต้องมีแหล่งจ่ายไฟเอง เนื่องจากไม่ได้เชื่อมต่อกับอุปกรณ์หลักผ่านสายนำสัญญาณ
- ชุดระบบพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมแบตเตอรี่

3. ชุดสื่อสาร WiFi สำหรับศูนย์ประสานงานกลาง

เป็นชุดสื่อสารที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ สามารถนำไปติดตั้งในที่ต่างๆ ได้ ประกอบไปด้วย

- อุปกรณ์ WiFi Bridge ความถี่ 5 GHz ติดตั้งในตำแหน่งที่สามารถรับสัญญาณจากสถานีทวนสัญญาณได้ โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือมีสิ่งกีดขวางน้อยที่สุด เช่น การติดตั้งบนหลังคา หรือ ดาดฟ้าบนอาคารสูง
- อุปกรณ์ WiFi Access Point ความถี่ 2.4 GHz เพื่อให้บริการเชื่อมต่อเครือข่ายแก่เครื่องลูกข่ายที่ใช้บริการ มีรัศมีครอบคลุมพื้นที่ให้บริการประมาณ 100 เมตร ในกรณีที่ต้องการเพิ่ม

ขนาดของพื้นที่ให้บริการสามารถเพิ่มจำนวนอุปกรณ์ Access Point ให้เชื่อมต่ออุปกรณ์หลักแบบ Mesh ได้ แต่อุปกรณ์ที่เพิ่มเข้าไปจะต้องมีแหล่งจ่ายไฟเอง เนื่องจากไม่ได้เชื่อมต่อกับอุปกรณ์หลักผ่านสายนำสัญญาณ

- อุปกรณ์ Gateway ระบบสื่อสารร่วม ระหว่าง VoIP และระบบวิทยุสื่อสารที่สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายวิทยุสื่อสารได้ทุกระบบ อย่างไรก็ตามระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นอุปกรณ์ตัวกลางที่คอยแปลงสัญญาณจาก VoIP ไปเป็นสัญญาณเสียงเพื่อส่งผ่านเครื่องส่งวิทยุสื่อสารอีกทอดหนึ่ง ไม่ได้เป็นการพัฒนาเครื่องส่งวิทยุสื่อสารเอง ในระหว่างการพัฒนาจะทดลองกับระบบวิทยุสื่อสารเครื่องแดง ที่ย่านความถี่ 245 MHz
- ระบบสื่อสาร Internet ผ่านดาวเทียม IP Star ในกรณีที่ศูนย์ประสานงานกลางไม่มีบริการอินเทอร์เน็ต
- ชุดระบบพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมแบตเตอรี่

③ ระบบต้นแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1. ชุดแผงพลังงานงานแสงอาทิตย์

ผู้วิจัยได้มีการออกแบบขาตั้งสำหรับใช้ยึดติดแผงโซลาร์เซลล์ โดยใช้วัสดุที่เป็นอลูมิเนียม เนื่องจากมีน้ำหนักเบา และไม่เป็นสนิม อีกทั้งออกแบบให้เอียงทำมุม 15 องศา กับแนวระนาบ เพื่อให้แผงโซลาร์เซลล์รับแสงได้มากที่สุด และเลือกใช้แผงโซลาร์เซลล์ 2 แบบ คือ

- แบบ Polycrystalline ขนาด 70 วัตต์ จำนวน 2 แผงต่อชุด สำหรับศูนย์ประสานงานและสถานีทวนสัญญาณ
- แบบ Monocrystalline ขนาด 50 วัตต์ จำนวน 2 แผงต่อชุด สำหรับชุดสื่อสารแบบเคลื่อนย้ายได้

ภาพที่ 2 แผงโซลาร์เซลล์ชนิด Polycrystalline (ซ้าย) และ แผงโซลาร์เซลล์ชนิด Monocrystalline (ขวา)

ทั้งนี้แต่ละชุดจะเชื่อมต่อแผงโซลาร์เซลล์ทั้ง 2 แผงแบบอนุกรมเพื่อให้ได้แรงดันเท่ากับ 24 โวลต์ โดยใช้ปลั๊กแบบ MC4 ซึ่งสามารถกันน้ำได้ที่ระดับ IP67 และใช้สายไฟชนิด VCT 2 x 2.5 mm² เชื่อมต่อไปยังเครื่องควบคุมการประจุแบตเตอรี่

2. กระเป๋าเก็บชุดอุปกรณ์และแบตเตอรี่

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระเป๋าเก็บชุดอุปกรณ์และแบตเตอรี่ 2 แบบ ดังนี้

- กล่องบรรจุอุปกรณ์และแบตเตอรี่ (กล่องขนาดใหญ่มีล้อลาก) สำหรับบรรจุอุปกรณ์และแบตเตอรี่ขนาด 42 Ah จำนวน 2 ก้อน (น้ำหนักก้อนละ 15.3 กิโลกรัม) โดยใช้ PU Foam และเคลือบผิวหน้าด้วยเรซิน เพื่อป้องกันการกระแทกจากภายนอกและตรึงตำแหน่งของแบตเตอรี่ให้แข็งแรง จากนั้นจึงนำแบตเตอรี่ มาทำการติดตั้ง และทำการเชื่อมต่อแบตเตอรี่ทั้งสองก้อนแบบอนุกรม จากนั้นตัดไม้อัดที่เคลือบผิวด้วยยูรีเทนเพื่อปิดส่วนบนของแบตเตอรี่และเป็นพื้นที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมการประจุเซอร์กิตเบรกเกอร์ และเต้าเสียบ RJ-45 เพื่อจ่ายไฟให้กับอุปกรณ์ในชุดสื่อสาร เหมาะสำหรับการใช้งานในศูนย์ประสานงาน และสถานีทวนสัญญาณ ไม่เหมาะสำหรับ การเคลื่อนย้ายบ่อยๆ เนื่องจากมีน้ำหนักค่อนข้างมาก

ภาพที่ 3 กล่องบรรจุอุปกรณ์และแบตเตอรี่

- กระเป๋าเดินทางบรรจุอุปกรณ์และแบตเตอรี่ (ชนิดล้อลากขนาด 18 นิ้ว ซึ่งหาซื้อได้ทั่วไป) สำหรับบรรจุอุปกรณ์ และแบตเตอรี่ขนาด 20 Ah จำนวน 2 ก้อน (น้ำหนักก้อนละ 6.6 กิโลกรัม) โดยใช้ไม้อัดมาตัด และประกอบเป็นช่องให้พอดีสำหรับติดตั้งแบตเตอรี่เพื่อป้องกันการกระแทก และตรึงแบตเตอรี่ให้ยึดติดแน่นในระหว่างการขนย้าย และได้ทำการเทเรซินลงบนแผ่นไม้เพื่อให้กระเป๋า มีความแข็งแรงขึ้น จากนั้นจึงนำชุดแบตเตอรี่แบบ 20 Ah จำนวนสองก้อน มาติดตั้งและเชื่อมต่อแบบอนุกรม จากนั้นติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมการประจุเซอร์กิตเบรกเกอร์ และเต้ารับแบบ RJ-45 เพื่อจ่ายไฟให้กับอุปกรณ์ในชุดสื่อสาร เหมาะสำหรับการนำไปใช้ในสถานที่ต่างๆ เนื่องจากมีน้ำหนักที่เบากว่า มีขนาดเล็กและเคลื่อนย้ายสะดวก

ภาพที่ 4 กระเป๋าเดินทางบรรจุอุปกรณ์และแบตเตอรี่

3. ชุดติดตั้งอุปกรณ์สื่อสาร

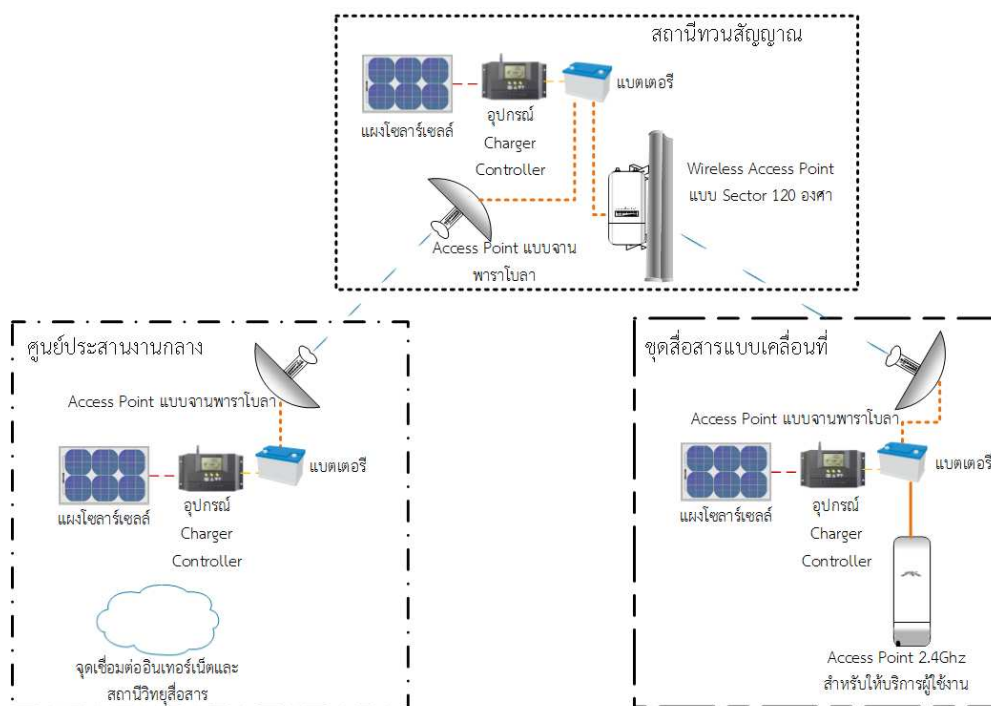
ทางผู้วิจัยได้เลือกใช้ขาตั้งจานดาวเทียมในการยึดติดตั้งอุปกรณ์สื่อสาร แบบยึด-ขยาย พับเก็บได้ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย มีน้ำหนักเบา อีกทั้งสามารถปรับทิศทางการหมุนได้สะดวก

ภาพที่ 5 ชุดติดตั้งอุปกรณ์สื่อสาร

4. ระบบเครือข่าย

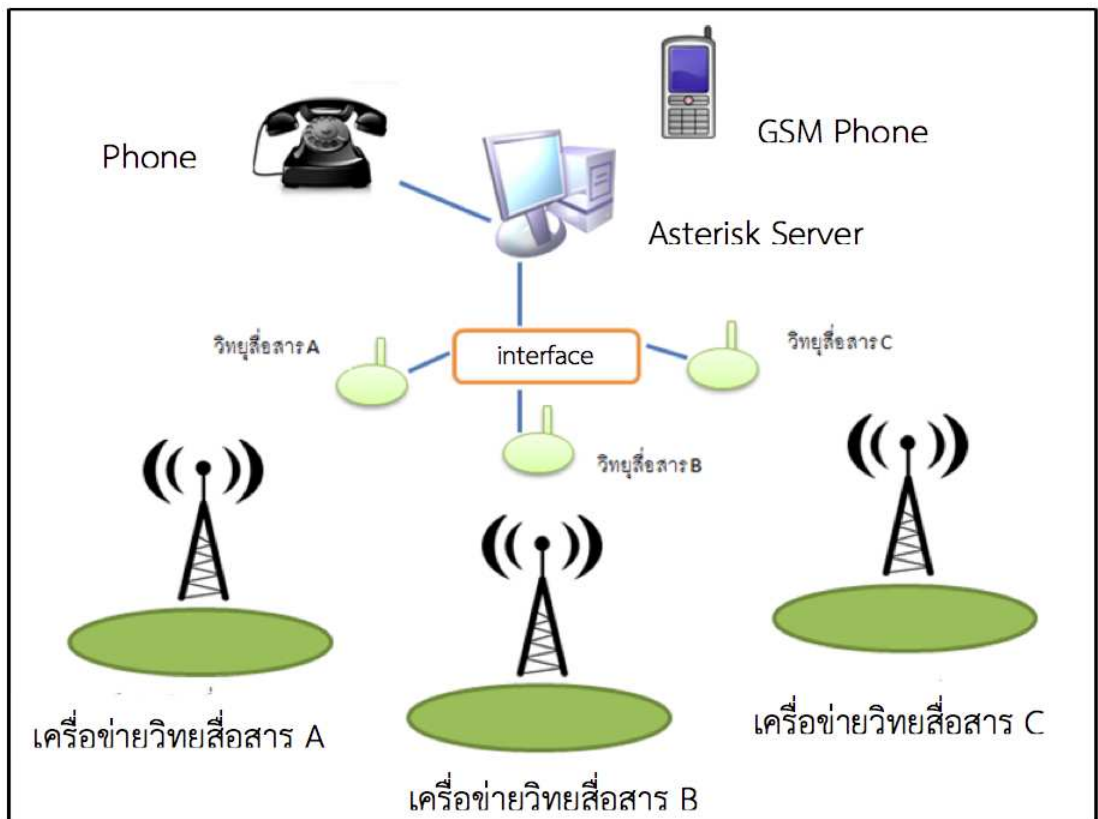
ระบบเครือข่ายที่ใช้ จะใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยที่ชุดสื่อสารในแต่ละชุด จะเชื่อมต่อกับสถานีทวนสัญญาณที่ติดตั้งอยู่บนพื้นที่สูง และกำหนดค่าให้ทำงานเป็นอุปกรณ์เราท์เตอร์

ภาพที่ 6 แผนผังระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้งานในสถานการณ์น้ำท่วม

5. ระบบสื่อสารร่วม

การรวมระบบสื่อสารระหว่างวิทยุสื่อสาร โทรศัพท์ และ Asterisk สามารถทำได้โดย การเชื่อมต่อผ่านทางอินเทอร์เน็ตเฟสที่สร้างขึ้น เพื่อให้สามารถติดต่อระหว่างเครื่องวิทยุสื่อสาร กับ คอมพิวเตอร์ได้ โดยอินเทอร์เน็ตเฟสจะมี สายซีลด์ 2 สายเพื่อส่งสัญญาณเสียงทั้งพูดและฟัง และมี USB-RS2323 เพื่อควบคุมเครื่องวิทยุให้เป็นเครื่อง วิทยุภาครับหรือภาคส่ง และถอดรหัส DTMF โดยใช้ โปรแกรม Multimon-ng

ภาพที่ 7 องค์ประกอบของระบบสื่อสารร่วม

จากภาพที่ 7 ระบบสื่อสารร่วมประกอบด้วย 4 ส่วนหลักๆ คือ (1) Asterisk Server (2) Interface (3) วิทยุสื่อสารประจำเครือข่าย และ (4) โทรศัพท์

- Asterisk Server ทำหน้าที่เป็นชุมสายดูแลการโทรเข้าออกทั้งหมดในระบบ โดย Asterisk Server จะมีการ์ด TDM400P ต่อเข้ากับ GSM gateway ไว้ติดต่อกับระบบ โทรศัพท์ GSM
- Interface จะเชื่อมระหว่างเครื่องวิทยุสื่อสารกับ Asterisk Server โดยมีหน้าที่ส่งผ่าน เสียง เข้า-ออกและควบคุมการเปลี่ยนโหมดของเครื่องวิทยุสื่อสารประจำเครือข่ายผ่าน RS232
- วิทยุสื่อสารประจำเครือข่ายจะทำหน้าที่รับเสียงเข้าจากวิทยุสื่อสารไปยัง Asterisk Server และส่งเสียงออกจาก Asterisk Server ไปยังเครื่องวิทยุสื่อสารที่อยู่ประจำเครือข่าย
- โทรศัพท์จะประกอบไปด้วย โทรศัพท์ระบบ VoIP , โทรศัพท์ระบบ GSM มีหน้าที่รับสายหรือ โทรออกไปยังเครื่องวิทยุสื่อสาร

๔ ข้อจำกัดและแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของตัวเมืองหาดใหญ่ มีสิ่งปลูกสร้างเป็นตึกและอาคารสูงที่กระจุกตัวในบริเวณใจกลางเมืองทำให้บดบังสัญญาณที่ส่งจากอาคาร LRC ไปยังบริเวณหาดใหญ่ใน ได้มีการออกแบบเพิ่มเติมโดยการกำหนดให้บางจุดกลายเป็นจุดทวนสัญญาณต่อ เพื่อกระจายสัญญาณต่อไปได้ ตัวอย่างเช่น อาจมีการติดตั้งสถานีทวนสัญญาณเพิ่มบริเวณโรงพยาบาลหาดใหญ่ เพื่อให้สามารถส่งสัญญาณไปถึงบริเวณหาดใหญ่ในได้
2. คุณสมบัติของเสาส่งสัญญาณที่ใช้สำหรับสถานีทวนสัญญาณ มีประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งสัญญาณเพียง 60 องศา ทำให้พื้นที่ที่อยู่นอกเหนือจากมุม 60 องศาจากสถานีทวนสัญญาณ มีคุณภาพสัญญาณที่ต่ำกว่าปกติ ในส่วนนี้สามารถแก้ไขได้โดยการติดตั้งเสาส่งสัญญาณเพิ่มเติมจาก 1 เสาเป็น 3 เสา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งสัญญาณ
3. ความสามารถในการรองรับการใช้งานเครือข่ายโดยรวมของทั้งระบบ กรณีผู้ใช้บริการเครือข่ายใช้บริการแบบต่างๆไป เป็นหลัก ระบบจะสามารถรองรับผู้ใช้บริการได้ทั้งหมดประมาณ 30 คน ซึ่งทางออกในการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการของเครือข่ายไร้สาย คือ การเพิ่มจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและสถานีทวนสัญญาณ เพื่อให้จุดให้บริการแต่ละที่สามารถเชื่อมต่อกับความเร็วที่สูงขึ้นและรองรับประมาณผู้ใช้งานได้มากขึ้น
4. ระบบสื่อสารร่วมมีเสียงรบกวน และบางครั้งอาจจะไม่มีเสียง ฟังได้แต่พูดกลับไปได้ไม่ได้ หรือพูดได้อย่างเดียวแต่ฟังไม่ได้ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการพัฒนาต่อไป
5. ระบบ Access Point มีรัศมีครอบคลุมพื้นที่ให้บริการประมาณ 100 เมตร ซึ่งถือว่ากระจายสัญญาณได้น้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากใช้ระบบอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย ในส่วนนี้ทาง ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา เสนอว่า ควรพัฒนาโดยใช้ Access point แบบกระจายและควรใช้เสาในลักษณะยึดหัดได้ อย่างไรก็ตามทางโครงการมีแนวคิดในการใช้บอลูนลอยขึ้นไปแทนการใช้เสา เนื่องจากมองว่าสามารถลอยขึ้นได้สูงกว่าการใช้เสา ประสิทธิภาพในการส่งสัญญาณจึงน่าจะสูงกว่า
6. อุปกรณ์ชุดนี้ใช้แบตเตอรี่ ซึ่งอาจมีการเสื่อมได้แม้ไม่ได้ใช้งาน จึงควรใช้งานระบบให้เป็นปกติ โดยอาจพัฒนาให้สามารถใช้งานอย่างอื่นร่วมด้วยในภาวะปกติ เช่น เป็นจุดปล่อยสัญญาณอินเทอร์เน็ต Free Wifi เหล่านี้เป็นต้น อีกทั้งควรมีผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลให้อุปกรณ์ต่างๆ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานยามเกิดภัยพิบัติ

๕ แนวทางในการพัฒนาต่อยอด หรือนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะ

• เทศบาลนครหาดใหญ่

นายสมพร เหมือนทอง นักวิชาการสุขาภิบาล กล่าวว่า เทศบาลมีศูนย์อพยพ 4 เขต กระจายอยู่ทั่วเมืองหาดใหญ่ และมีเครื่องสำรองไฟ ซึ่งมองว่าสามารถนำงานที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นไปเชื่อมต่อกับระบบ

ที่มีอยู่ได้ แต่อย่างไรก็ตามนักวิจัยควรพัฒนาในส่วนของการรับส่งสัญญาณให้มีความเสถียร และสามารถรองรับจำนวนผู้ใช้บริการได้มากขึ้น ตลอดจนสามารถบูรณาการกับผู้ให้บริการรายอื่นได้ โดยทางเทศบาลพร้อมให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือเบื้องต้น คือ ใช้เซาท์อีสต์เป็นสถานีทวนสัญญาณ และใช้ศูนย์อพยพเป็นจุดติดตั้งชุดสื่อสาร WiFi แบบเคลื่อนย้ายได้ โดยมีเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นศูนย์ประสานงานกลาง และมีผู้ใช้ คือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการภัยพิบัติ เพื่อประสานกับบ้านพี่เลี้ยงซึ่งมีมากกว่า 400 จุดต่อไป ซึ่งหากสามารถดำเนินการในลักษณะนี้ได้เทศบาลมองว่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชาวหาดใหญ่

- **องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา**

นายสามารถ บุญทอง รักษาการผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ กล่าวว่า งานวิจัยที่พัฒนาขึ้นยังมีข้อจำกัดบางประการ หากนักวิจัยสามารถพัฒนาเพื่อลดข้อจำกัดเหล่านั้นได้ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจะยินดีให้การสนับสนุนเพื่อนำงานดังกล่าวสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งรูปแบบของความร่วมมือหรือการให้การสนับสนุนต้องมีการพูดคุยกันอีกครั้งเมื่อผลงานวิจัยตกผลึกแล้ว ภายใต้หลักการที่ว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมหรือภาวะวิกฤติทุกคนสามารถติดต่อถึงกันได้โดยสะดวก ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม ณ ขณะนี้มองว่าแนวคิดเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์ โดยใช้โซลาร์เซลล์ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้น เป็นไอเดียที่สามารถขายให้กับหน่วยงานต่างๆได้ ไม่ว่าจะเป็น การไฟฟ้า หรือโรงแรมต่างๆ

- **เครือข่ายวิทยุสมัครเล่น**

คุณณฐา ชนะถาวร กรรมการศูนย์ควบคุมเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นสงขลา กล่าวว่า โดยส่วนตัวมีความสนใจเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์ เนื่องจากขณะนี้ทางศูนย์ฯกำลังก่อสร้างสถานีนบนเขาเทียมดาวที่ระดับความสูง 72 เมตร เพื่อให้สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั้ง 16 อำเภอและจังหวัดใกล้เคียง แต่มีข้อจำกัดเรื่องของกระแสไฟฟ้า อย่างกรณีเกิดไฟดับ ที่ผ่านมาจะใช้เครื่องปั่นไฟซึ่งใช้พลังงานจากแบตเตอรี่รถยนต์ ประกอบกับขณะนี้ได้รับแบตเตอรี่จากองค์การโทรศัพท์มาจำนวน 2 ก้อน จึงใคร่ขอความร่วมมือจากทางโครงการ ในการไปดูสถานที่จริงบนเขาเทียมดาวเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยทั้งนี้เพื่อใช้เป็นศูนย์ประสานงานในยามเกิดเหตุต่อไป อย่างไรก็ตามหากสามารถพัฒนาให้ศูนย์ดังกล่าวสามารถใช้พลังงานแสงอาทิตย์ได้จะเป็นประโยชน์มาก

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้มีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเมื่อมีเหตุภัยพิบัติและหน่วยงานสนับสนุนต่างๆกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ เพื่อนำเอาทรัพยากรที่ทางหน่วยงานมี ไม่ว่าจะเป็นชุดเครื่องมือ ระบบเครือข่ายทั้งแบบมีสายและแบบไร้สายรวมไปถึงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันจัดตั้งเครือข่ายเฉพาะกิจ ในลักษณะเดียวกับที่ทางโครงการวิจัยได้จัดทำขึ้นเป็นระบบต้นแบบ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารและประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุน้ำท่วมหรือภัยพิบัติอื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง

“โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน”

โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวกับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน แต่สิ่งที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น คือ ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรูปแบบที่จับต้องได้ว่าการท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยภาพรวม ทั้งเรื่องการพัฒนาชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีอริยาไฉไล มีโอกาสพบปะกับคนที่หลากหลายในชุมชน โดยที่ทุกคนรู้สึกว่าเป็นเจ้าบ้านพร้อมรับแขกผู้มาเยือน ได้สัมผัสความเป็นชุมชนในการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นปกติ

บ้านบากันใหญ่ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งชุมชนร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์ ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ การกำหนดแนวเขต และการทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น โรงแรมปลา ศาลาปลาหมึก ธาราครบปลิงทะเล บ้านปู ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมภายใต้ “ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเอง” ซึ่งทาง ผศ.ดร.ชัยรัตน์ จุสปาโล นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ศึกษาและพัฒนาขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นำสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบากันใหญ่ ภายใต้ชื่อ “บากันใหญ่ โฮมสเตย์” ซึ่งชุมชนมองว่าปัญหาหลัก ณ ขณะนี้ คือ การประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่มากพอ

อย่างไรก็ตามเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน “บากันใหญ่ โฮมสเตย์” ให้เป็นที่รู้จักในมิติของ “ชุมชนที่จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบมีส่วนร่วม” สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น โดยคาดหวังว่าจะได้รูปแบบ หรือเครื่องมือที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถ

พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและยั่งยืน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ โดยเฉพาะนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องต้นแบบ “การจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง” และ “ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูล”
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน
3. เพื่อเชื่อมต่อกับความรู้จากภาควิชาการ และเครือข่ายการทำงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กับผู้ใช้งานในพื้นที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวระดับชุมชน
2. เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ ภาครัฐกิจ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 30 คน ประกอบด้วย

1. หน่วยงานราชการ + นักวิชาการ	10 คน
2. ภาครัฐกิจ	5 คน
3. ภาคประชาชน	5 คน
4. สื่อมวลชน	5 คน
5. ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ห้องประชุมมูลนิธิชุมชนสงขลา อาคารชิตตยาแมนชั้น ๕.5 ถ.เพชรเกษม ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันพฤหัสบดี ที่ 20 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.30 – 16.30 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

“โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน”

วันพฤหัสบดี ที่ 20 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.30 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุมมูลนิธิชุมชนสงขลา อาคารซิตตยาแมนชั่น ซ.5 ถ.เพชรเกษม

ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

13.00 – 13.30 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

13.30 – 13.35 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

โดย ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

13.35 – 13.50 น. นำเสนอ “ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเอง”

โดย ผศ.ดร.ชัยรัตน์ จุสปาโล นักวิจัย

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

13.50 – 14.00 น. นำเสนอ “ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูล”

โดย ผศ.เอกกิง วงศ์ศิริโชติ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

14.00 – 16.30 น. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ “โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน”

ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน มีดังนี้

- หน่วยงานราชการ
- ภาคธุรกิจ
- ภาคประชาชน
- สื่อมวลชน

ดำเนินรายการ โดย

คุณบัญญัติ วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน และแอปพลิเคชัน¹

๑ บทนำ

การท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวกับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน แต่สิ่งที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น คือ ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรูปแบบที่จับต้องได้ว่าการท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยภาพรวม ทั้งเรื่องการพัฒนาชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีอัธยาศัยไมตรี มีโอกาสพบปะกับคนที่หลากหลายในชุมชน โดยที่ทุกคนรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าบ้านพร้อมรับแขกผู้มาเยือน

บ้านบากันใหญ่ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งชุมชนร่วมกันฟื้นฟูและอนุรักษ์ ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ การกำหนดแนวเขต และการทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น โรงแรมปลา ศาลาปลาหมึก ธนาคารปลิงทะเล บ้านปู ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมภายใต้งานวิจัย “ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเอง” นำสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบากันใหญ่ ภายใต้ชื่อ “บากันใหญ่ โฮมสเตย์” ซึ่งประสบปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวตลอดจนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน “บากันใหญ่ โฮมสเตย์” ให้เป็นที่รู้จักในมิติของ “ชุมชนที่จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบมีส่วนร่วม” ประกอบกับมีงานวิจัยอีกส่วนหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงต่อยอดได้ คือ “ต้นแบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฐานข้อมูล” ผ่านการจัดทำแอปพลิเคชัน สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น

๒ ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล เพื่อการพึ่งพาตนเอง

โดย ผศ.ดร.ชัยรัตน์ จุสปาโล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ตำบลเกาะสาหร่ายมีเนื้อที่ 939,300 ไร่ หรือเท่ากับ 1,502.88 ตารางกิโลเมตร โดยแยกเป็นพื้นน้ำ 763,625 ไร่ หรือเท่ากับ 1,221.80 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่บก 175,675 ไร่ หรือ เท่ากับ 218.08 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 7 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งขนาดเล็ก แต่ประสบปัญหาเนื่องจากทรัพยากรเสื่อมโทรม ทรัพยากรสัตว์น้ำมีแนวโน้มลดลง อันมีสาเหตุสืบเนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่เกินกำลังการผลิต และขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟู ซึ่งนับวันปัญหาดังกล่าวจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ชาวประมงชายฝั่งตำบลเกาะสาหร่ายได้รับความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจ

โครงการ “การพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง เพื่อการพึ่งตนเองของชาวประมงพื้นบ้านใน ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ จุสปาโล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เป็นหัวหน้าโครงการ และมีหน่วยงานที่เป็นภาคีร่วมประกอบด้วย ศูนย์วิจัยและพัฒนา

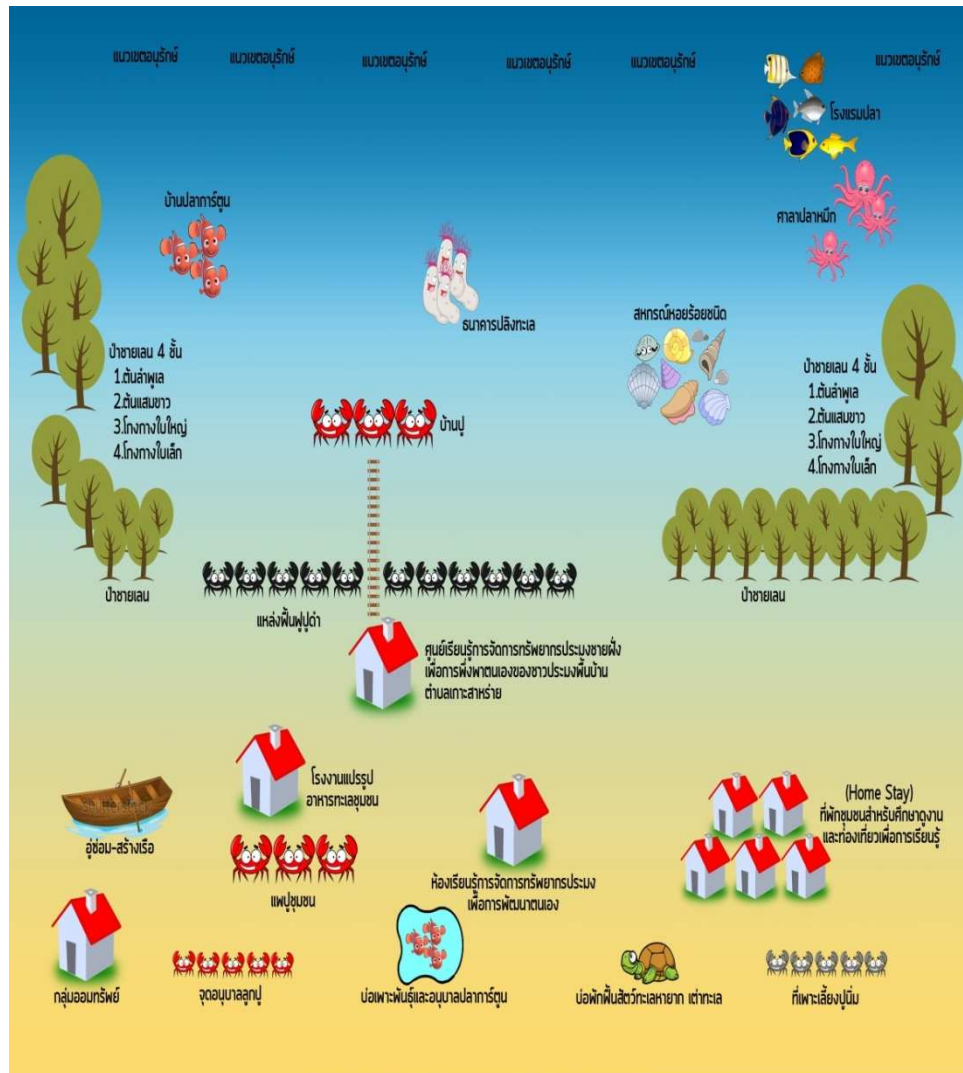
¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีระดมสมอง “โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานชุมชน” ในวันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมมูลนิธิชุมชนสงขลา อาคารชิตยาแมนชั้น ช.5 ถ.เพชรเกษม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ประมงชายฝั่งสตูล สำนักงานประมงจังหวัดสตูล และอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.เกาะสาหร่าย ทำการศึกษาศักยภาพการพึ่งพาตนเองในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง ศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง และหาแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ด้านการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง ตลอดจนพัฒนารูปแบบในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง โดยเน้นความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประมงพื้นบ้านใน ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย

ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพการพึ่งพาตนเองของชาวประมงพื้นบ้านในตำบลเกาะสาหร่ายยังมีน้อย ประกอบกับมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรหลายประการ อาทิ 1) สัตว์น้ำเศรษฐกิจมีปริมาณลดลง มีการใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย มีการจับสัตว์น้ำวัยอ่อนหรือยังไม่ได้ขนาด 2) ประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ รัฐและผู้เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง 3) โครงสร้างชุมชนไม่เข้มแข็ง และ 4) ขาดองค์ความรู้เรื่องระบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน นอกจากนี้ยังได้แนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และรูปแบบในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง โดยเน้นเรื่องการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ของชุมชน ผ่านการถอดบทเรียนจากชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่ประสบความสำเร็จ ด้านการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง และการดูงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสตูล นำสู่การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเอง มีการทำกิจกรรมต่างๆ เริ่มจากการกำหนดแนวเขตอนุรักษ์ การทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น โรงแรมปลา ศาลาปลาหมึก ธนาคารปลิงทะเล บ้านปลาการ์ตูน สหกรณ์หอยร่อยชนิด บ้านปู เป็นต้น

จากผลการดำเนินงานโครงการ ชุมชนประมงชายฝั่งบ้านบากันใหญ่ ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล ได้นำต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเองไปดำเนินการ เริ่มจากการกำหนดแนวเขตอนุรักษ์ การฟื้นฟูดูแลป่าชายเลนสีซัน การทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพาะพันธุ์ปลาการ์ตูน ซึ่งเดิมกำลังจะสูญพันธุ์ ดังภาพที่ 1 ส่งผลให้ทรัพยากรประมงชายฝั่งกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง นำมาซึ่งการเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบากันใหญ่ นำโดยคุณอดุลย์ ชนะบัณฑิต ประธานศูนย์เรียนรู้ฯ

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บ้านบากันใหญ่ ถือว่ามีศักยภาพ เนื่องจากขณะนี้มียุทธศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์ มีจุดเรียนรู้ต่างๆ มีโฮมสเตย์ มีผู้นำที่ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทำให้เกาะสาหร่ายเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไป ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 ต้นแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งพาตนเองของชาวประมงพื้นบ้าน ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล

๓ ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูล

โดย ผศ.เอกกิง วงศ์ศิริโชติ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ปี 2543 และ 2553 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในฐานะศูนย์ประสานงานฯ ประสบปัญหาเรื่องระบบบริหารจัดการ โดยเฉพาะการประสานงาน/การส่งต่อการให้ความช่วยเหลือระหว่างเกิดเหตุ ผศ.เอกกิง วงศ์ศิริโชติ และคณะ จึงได้ร่วมกันพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น โดยเฉพาะการร้องขอความช่วยเหลือเข้ามายังศูนย์ประสานงานฯ ภายใต้โครงการ “ต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลพิบัติภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำอุทกภัยโดยใช้ Google map” โดยแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นมีหลักการทำงาน ดังภาพที่ 2 ซึ่งภายใต้ระบบนี้ผู้ประสบภัยสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ 2 ช่องทาง คือ ผ่านระบบโทรศัพท์ปกติ และผ่านทางแอปพลิเคชันที่นักวิจัยพัฒนาขึ้น กรณีมีการ

ร้องขอผ่านแอปพลิเคชันเข้ามาจะปรากฏเป็นหมุดสีแดงขึ้นในระบบ จากนั้นทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นฝ่ายประสานงานก็จะประสานแจ้งไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ระหว่างนั้นหมุดจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง จากนั้นภายใน 1 ชั่วโมงระบบจะแจ้งเตือนเข้ามาอีกครั้งเพื่อให้เจ้าหน้าที่โทรไปสอบถามผู้ร้องขอว่าได้รับความช่วยเหลือเรียบร้อยแล้วหรือยัง หากเรียบร้อยแล้วระบบก็จะเปลี่ยนหมุดเป็นสีเขียว และภายใน 1 ชั่วโมงหมุดก็จะหายไป สำหรับการร้องขอผ่านระบบโทรศัพท์ธรรมดา เจ้าหน้าที่ก็ทำการคลิกเมาส์เพื่อปักหมุดลงไปในระบบ จากนั้นระบบก็จะดำเนินการเช่นเดียวกับการร้องขอผ่านแอปพลิเคชัน ที่สำคัญคือระบบสามารถประมวลผลข้อมูลรายวันในรูปของกราฟเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีผู้ร้องขอความช่วยเหลือเข้ามาจำนวนเท่าไร ได้รับการช่วยเหลือไปแล้วเท่าไร ยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออยู่ระหว่างรอรับการช่วยเหลืออีกเท่าไร นอกจากนี้ระบบที่พัฒนาขึ้นยังสามารถนำไปใช้กับเหตุการณ์อื่นๆได้ อาทิ เหตุการณ์แผ่นดินไหว แต่อย่างไรก็ตามระบบนี้ยังมีจุดด้อยอยู่ คือ ระบบจะไม่สามารถทำงานได้ หากไม่มีกระแสไฟฟ้า หรือไม่มีระบบ 3G

ภาพที่ 2 หลักการทำงานต้นแบบระบบสารสนเทศ

๔. บทบาทของหน่วยงานในจังหวัดสตูล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

• องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

นายสมหมาย คงเปีย หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นความรับผิดชอบหลัก ซึ่งทางอบจ.สตูล มีพิพิธภัณฑ์ภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยวทั้งจังหวัด เพื่อคอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้มีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ จึงเห็นด้วยว่าจะมีการพัฒนาเทคโนโลยี หรือ Application ด้านการท่องเที่ยว และพร้อมสนับสนุนข้อมูลแก่นักวิจัย

• พัฒนาชุมชนจังหวัดสตูล

นายอำนาจ ศรีระแก้ว หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ กล่าวว่า ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ให้ดำเนินการเรื่องชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งขณะนี้ดำเนินการแล้ว 20 ชุมชน เพื่อตอบ

โจทย์อัตลักษณ์ของจังหวัดสตูล คือ สตูล สงบ สะอาด ธรรมชาติบริสุทธิ์ โดยตั้งเป้าไว้ว่าจะเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่สากลที่ได้มาตรฐาน ทั้งในส่วนของการท่องเที่ยวกระแสหลัก ได้แก่ เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา และการท่องเที่ยวกระแสรอง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลประกอบด้วย 279 ชุมชน โดยภาพรวมสตูลถือว่าเป็นเมืองเงียบ แต่ขณะนี้การท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลกำลังได้รับความนิยม แต่สิ่งที่น่าห่วง คือ การท่องเที่ยวกระแสหลักบางส่วนทำร้ายชุมชน กล่าวคือ มีผลต่อจำนวนป่าชายเลน จำนวนพืชพันธุ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้นยังมีการท่องเที่ยวกระแสหลักมากเกินไป จังหวัดสตูลก็จะเสื่อมโทรมเร็วขึ้นเท่านั้น จึงอยากส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากไม่ทำร้ายชุมชน อีกทั้งยังช่วยเสริมความตระหนักรู้ ความรู้สึกรักบ้านเกิด การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจริงๆ อย่างไรก็ตามทางจังหวัดได้วางแผนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 (ปี พ.ศ. 2556) จำนวน 14 ชุมชน งบประมาณ 10 ล้านบาทเพื่อพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว โดยมอบหมายให้พัฒนาชุมชนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว 4 ส่วน คือ 1) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ 2) พัฒนาที่พัก โฮมสเตย์ หรือรีสอร์ทชุมชน 3) พัฒนาฐานเรียนรู้ 4) พัฒนาจุดบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจุดขายคือ จุดเด่นเรื่องทรัพยากรและภูมิปัญญา สำหรับระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2557) ดำเนินการเพิ่มอีก 6 ชุมชน และระยะที่ 3 (ปี พ.ศ. 2558) อีก 7 ชุมชน ทั้งนี้ทางโครงการได้แบ่งการท่องเที่ยวตามภูมิเวศออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ภูมินิเวศแบบป่าเขา ได้แก่ ไชย อ.มะนัง ซึ่งมีป่า มีเขา มีการล่องแก่ง 2) ภูมินิเวศแบบทุ่งนา ได้แก่ ตำบลเกตุรี และ 3) ภูมินิเวศของชุมชนที่อยู่ติดป่าชายเลน และเกาะ ซึ่งอยู่ในหลายชุมชน

นอกจากการดำเนินการภายใต้โครงการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทางจังหวัดมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวอยู่พอสมควร แต่ขาดเครื่องมือที่จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลเหล่านั้น “แอปพลิเคชัน” จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่สามารถเข้ามาช่วยได้ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันที่เป็นระบบ 3 ภาษา เนื่องจากนักท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลมี 3 กลุ่ม คือ 1) คนที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ที่อยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ 2) กลุ่มชาวมาเลเซียที่เข้ามาเยี่ยมญาติในประเทศไทย และ 3) ชาวต่างชาติ

อย่างไรก็ตาม “ปากันใหญ่” ถือเป็นชุมชนการท่องเที่ยวระดับแนวหน้า เป็นกรณีศึกษาของท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ด้านการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งเด่นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากร สร้างนักรักบ้านเกิด ภายใต้หลักการพัฒนาชุมชน 10 ประการ อาทิ หลักการมีส่วนร่วม หลักการใช้ภูมิปัญญา หลักการรวมกลุ่ม ฯลฯ ทั้งนี้จากการลงพื้นที่ร่วมกับทางผู้ว่าราชการจังหวัดสตูลล่าสุด พบว่ามีการทำโฮมสเตย์ ซึ่งนำเงิน(กำไร)ที่ได้จากการเข้าพักไปดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่ดี เห็นควรสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป และเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะมีการจัดทำแอปพลิเคชันท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ อย่างไรก็ตามหากประสบผลสำเร็จอยากให้มีการขยายไปยังพื้นที่อื่นๆครอบคลุมทั้ง 27 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

- **องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย**

นายอับลูเล๊ะ เส้นสมมาตร เลขาธิการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย กล่าวว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวกระแสหลัก (หมู่ที่ 7 เกาะหลีเป๊ะ) มีผลกระทบกับพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่ายเป็นอย่างมาก ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่ายต้องเข้าไปดูแล อาทิ เรื่องขยะ ส่งผลให้ไม่

สามารถดูแลหมู่บ้านอื่น (หมู่ที่ 1-6) ได้อย่างทั่วถึง สำหรับประเด็นการท่องเที่ยวชุมชนของตำบลเกาะสาหร่ายในหมู่ที่ 1-6 พบว่ามีกลุ่มเครือข่ายต่างๆร่วมกันดำเนินการ อาทิ หมู่ที่ 5 มีกลุ่มสาหร่ายสัมพันธ์ ซึ่งรวมตัวกันแบบหลวมๆ เพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ยังไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควร ต่างจากการท่องเที่ยวชุมชนในส่วนของหมู่ที่ 2 บ้านบากันใหญ่ ซึ่งมีการพัฒนาไปอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยความสามารถ ความตั้งใจ และความเสียสละของแกนนำ ประกอบกับการทำงานเชิงอนุรักษ์ที่ตอบโจทย์เรื่องของรายได้ที่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงดูครอบครัว จึงอยากให้มีการขยายไปยังพื้นที่อื่นต่อไป

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ยังมีองค์ความรู้น้อย อีกทั้งไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะทาง จึงอยากได้องค์ความรู้จากทางคณะอาจารย์ที่ลงไปทำวิจัยในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม อบต.เองก็มีการทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น การปล่อยกุ้ง เป็นประจำทุกปี และมีแนวคิดในการทำกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ หรือเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม อบต.พร้อมสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

นายวินิต ใจดี ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย กล่าวว่า รู้สึกภูมิใจในตัวของแกนนำ (คุณอดุลย์ ชนะบัณฑิต) ซึ่งมีส่วนในการสร้างชื่อเสียงให้เกาะสาหร่ายเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำงานที่เอื้อประโยชน์กับชุมชนอย่างทั่วถึง ถือเป็น การกระจายรายได้สู่ชุมชน แม้ในช่วงแรกของการทำงานเชิงอนุรักษ์จะเกิดกระแสต่อต้านอย่างรุนแรงก็ตาม อันแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการเผชิญปัญหาและการฟันฝ่าอุปสรรคของคุณอดุลย์ ชนะบัณฑิต แต่เมื่อเวลาผ่านไปทุกคนเห็นตรงกันว่าสิ่งที่คุณอดุลย์ ชนะบัณฑิต ทำไม่ได้ทำเพื่อตนเอง แต่ทำเพื่อคนในชุมชน ทำเพื่อส่วนรวม ที่สำคัญคือที่ผ่านมามีการท่องเที่ยวตามแนวทางของคุณอดุลย์ ชนะบัณฑิต ก็ไม่เคยสร้างปัญหาในทางกลับกันเป็นการช่วยให้ชุมชนน่าอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการขยะ เรื่องของสิ่งมีค่าที่พยายามประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือไปยังนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชน

5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

• จัดทำแอปพลิเคชันการท่องเที่ยว

ด้วยเห็นว่าแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการในพื้นที่อื่นๆในระยะที่ผ่านมาเป็นนวัตกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ประกอบกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแอปพลิเคชัน ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสาหร่ายและพื้นที่อื่นๆได้รับการพัฒนา จึงเห็นควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยวขึ้น โดยมีฟังก์ชันการทำงานพื้นฐาน เช่น การนำทางภายในเกาะ การให้ข้อมูลของสถานที่สำคัญๆภายในเกาะ การให้ข้อมูลเพื่อติดต่อผู้นำในพื้นที่กรณีต้องการความช่วยเหลือ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในส่วนของการจัดทำแอปพลิเคชัน ผศ.เอกรัง วงศ์ศิริโชติ อาจารย์จากสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยินดีให้การสนับสนุน ทั้งในส่วนของการพัฒนาแอปพลิเคชัน การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณ (บางส่วน) แต่

อย่างไรก็ตามหากมีการดำเนินงานวิจัยเกิดขึ้น นักวิจัยคงต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของข้อมูล หรือสื่อต่างๆที่ได้จัดทำไว้แล้ว เพื่อนำมาผนวกกับข้อมูลที่ทางคณะวิจัยจะลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูล เพื่อให้แอปพลิเคชันที่จะทำขึ้นมีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

- **พัฒนางานวิจัย**

งานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ มีความจำเป็น โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริหารและจัดการการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลจึงอยากเห็นการขยายฐานงานวิจัย ในลักษณะเดียวกับโครงการ “การพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งตนเองของชาวประมงพื้นบ้านใน ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล” ไปสู่ชุมชนอื่นๆในจังหวัดสตูล ซึ่งมีอัตลักษณ์ชุมชนแตกต่างกันออกไป เช่น **ภูมินิเวศทุ่งนา** ของชุมชนเกตรี ต.เกตรี อ.เมือง จ.สตูล **ภูมินิเวศภูเขา**(ถ้าภูผาเพชร) ต.ปาล์มพัฒนา อ.มะนัง จ.สตูล เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง เทียบเท่าการท่องเที่ยวกระแสหลัก แต่มีจุดขายที่สำคัญคือ ความเป็นอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และทรัพยากรชุมชน

๒ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

โครงการประชุมเพื่อระดมสมอง
พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม “University Engagement”
โดย สำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”
สังกัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่มีพันธกิจหลายด้าน อาทิ การสอน การวิจัย บริการทางวิชาการ การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพันธกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน อย่างไรก็ตาม พันธกิจด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม เป็นพันธกิจที่เพิ่มขึ้นจากการสอนและการวิจัย ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญมากขึ้นอยู่กับความพร้อม ความถนัด การสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก ซึ่งนิยมใช้ชื่อว่า “ความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยต่อสังคม” (University Service Responsibility) หรือที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในปัจจุบันภายใต้ชื่อ “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” (University Engagement)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินการด้านพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ กล่าวคือ มีกิจกรรมร่วมกับสังคมในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ โดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันกับสังคม อันเป็นการนำความเข้มแข็งทางวิชาการมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทและความต้องการของสังคมในแต่ละพื้นที่ แต่ที่ผ่านมาการดำเนินงานมักเป็นในลักษณะของโครงการที่ต่างคนต่างทำ ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงสถาบันมากนัก และยังไม่มียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนในระดับของมหาวิทยาลัย ประกอบกับเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 ที่ผ่านมา คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำโดยท่านอธิการบดี รศ.ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล ได้หารือร่วมกับรองผู้อำนวยการ สกว. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และ ผู้ประสานงาน ABC ได้แก่ ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานความร่วมมือระหว่าง สกว. และ ม.อ. ในระยะต่อไป ซึ่งได้ข้อสรุปว่า มหาวิทยาลัยจะเน้นเรื่อง พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม “University Engagement”

ในการนี้ เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มีความเข้มแข็ง และทำงานเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่ ที่สำคัญสามารถนำไปเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน เช่น

ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ๆเพื่อการเรียนการสอนแบบ research based learning ให้กับนักศึกษา ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการด้าน “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” สกว.จึงเห็นควรจัดประชุมครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการด้าน “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” (University Engagement)
2. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างกระบวนการร่วมคิดร่วมทำ ระหว่างภาคีในพื้นที่กับมหาวิทยาลัย อันเป็นการสนับสนุนให้เครือข่ายวิจัยของมหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมงานในเชิงสถาบันมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เครือข่ายวิจัย ม.สงขลานครินทร์ เข้าใจแนวคิดและหลักการด้าน “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” (University Engagement)
2. เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานวิจัยรับใช้สังคมสู่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนประมาณ 30 คน ประกอบด้วย

1. เครือข่ายวิจัย ม.สงขลานครินทร์	20 คน
2. วิทยาการ + สื่อมวลชน	5 คน
3. ผู้ดำเนินรายการ + ผู้จัดงาน	5 คน

สถานที่จัดประชุม

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

กำหนดการจัดประชุม

วันศุกร์ ที่ 9 มกราคม 2558 เวลา 9.00 – 12.00 น.

งบประมาณ

ใช้งบประมาณจากสำนักประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

กำหนดการประชุมเพื่อระดมสมอง

พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม “University Engagement”

วันศุกร์ ที่ 9 มกราคม 2558 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ สำนักวิจัยและพัฒนา อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ ชั้น 12
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียนและรับประทานอาหารว่าง

09.00 – 09.10 น. กล่าวรายงานความเป็นมา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

โดย ผศ. ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์

ผู้ประสานงาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สกว.

09.10 – 10.00 น. บรรยาย “Engagement : โอกาส ร่วมงาน เสริมพลัง”

โดย รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

10.00 – 10.30 น. บรรยาย “จากการวิจัยเชิงพื้นที่ สู่นานาชาติรับใช้สังคม”

โดย รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

10.30 – 11.00 น. บรรยาย “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม กรณีศึกษา สถานีวิจัยระบบการดูแล

ผู้สูงอายุไทย คณะพยาบาลศาสตร์”

โดย ผศ.ดร.แสงอรุณ อีสระมัลย์

คณะกรรมการอำนวยการ Engagement Thailand

สถานีวิจัยระบบการดูแลผู้สูงอายุไทย

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

11.00 – 12.00 น. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การดำเนินงานพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม”

ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน มีดังนี้

- ตัวแทนเครือข่ายวิจัย ม.สงขลานครินทร์
- สื่อมวลชน

ดำเนินรายการ โดย

คุณปัญชร วิเชียรศรี

สถานีวิทยุ ม.อ. FM 88 MHz

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

พันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม : แนวคิด และรูปแบบสำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์¹

๑ บทนำ

มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่มีพันธกิจหลายด้าน อาทิ การสอน การวิจัย บริการทางวิชาการ การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพันธกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม พันธกิจด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม เป็นพันธกิจที่เพิ่มขึ้นจากการสอนและการวิจัย ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญมากขึ้นอยู่กับความพร้อม ความถนัด การสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก ซึ่งนิยมใช้ชื่อว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยต่อสังคม” (University Service Responsibility) หรือที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในปัจจุบันภายใต้ชื่อ “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” (University Engagement)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินการด้านพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ กล่าวคือ มีกิจกรรมร่วมกับสังคมในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านการเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ โดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันกับสังคม อันเป็นการนำความเข้มแข็งทางวิชาการมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทและความต้องการของสังคมในแต่ละพื้นที่ แต่ที่ผ่านมาการดำเนินงานมักเป็นในลักษณะของโครงการที่ต่างคนต่างทำ ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงสถาบันมากนัก และยังไม่มีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในระดับของมหาวิทยาลัย ประกอบกับเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 ที่ผ่านมามีคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำโดยท่านอธิการบดี รศ.ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล ได้หารือร่วมกับรองผู้อำนวยการ สกว. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และ ผู้ประสานงาน ABC ได้แก่ ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานความร่วมมือระหว่าง สกว. และ ม.อ. ในระยะต่อไป ซึ่งได้ข้อสรุปว่ามหาวิทยาลัยจะเน้นเรื่อง พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม “University Engagement” ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการด้าน “พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” จึงเป็นที่มาของการจัดประชุม

๒ แนวคิดพันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม : Engagement Thailand (EnT)

แนวคิดของพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) เป็นจุดเปลี่ยน (transition) ของการทำงานกับสังคมของมหาวิทยาลัย ซึ่งเดิมดำเนินการอยู่ในรูปแบบของงานบริการวิชาการ (service) และงานอาสาสมัคร (volunteering) เป็นหลัก ไปสู่การทำงานร่วม (engagement) กับภาคีในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบัน ที่เป็นหุ้นส่วนระยะยาว (long-term partnership) และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนหรือสังคมในพื้นที่ พันธกิจนี้จะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างภารกิจหลักทุกภารกิจของมหาวิทยาลัย อาทิ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เข้าด้วยกันอย่างมียุทธศาสตร์และเป็นระบบ และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งในระหว่างมหาวิทยาลัยด้วยกันเอง และระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย

จากความสำคัญของพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมดังกล่าว หลายหน่วยงานจึงร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (Engagement Thailand – EnT) ขึ้น เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยน

¹ บทความนี้สรุปและเรียบเรียงจากเวทีระดมสมอง “พันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม : university Engagement” ในวันศุกร์ที่ 9 มกราคม 2558 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมเลิศพัฒน์ ชั้น 12 อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (LRC) ม.สงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ประสบการณ์ การทำงานวิชาการเพื่อสังคม การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ตลอดจนเป็นจุดประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยที่สนใจพันธกิจเพื่อสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- **วิสัยทัศน์**

“มหาวิทยาลัยเป็นพันธมิตร (partner) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนและสังคม”

- **เป้าหมายของ EnT**

(1) เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่เข้มแข็งในมหาวิทยาลัย ในการขับเคลื่อนพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม และเกิดการบูรณาการของทุกพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการทำงานเพื่อสังคม

(2) เพื่อให้มีการพัฒนากำลังคนในมหาวิทยาลัยที่มีอุดมการณ์ ความรู้ และทักษะในการทำงานวิชาการเพื่อสังคม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(3) เพื่อให้เกิดการยกระดับงานวิชาการจากผลงานเพื่อสังคม และเกิดการพัฒนากระบวนการรับรองคุณภาพงานวิชาการเพื่อสังคม เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร

(4) เพื่อสร้างชื่อเสียงและการยอมรับของมหาวิทยาลัยไทยในด้านพันธกิจต่อสังคม ในวงการอุดมศึกษานานาชาติ

- **หลักการทำงานของ EnT**

(1) ร่วมคิดร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (partnership)

(2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (mutual benefits)

(3) เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดผลงานวิชาการ (knowledge sharing and scholarship)

(4) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (measurable social impact)

- **ผลที่คาดหวังของ EnT**

(1) เกิดประโยชน์ทั้งแก่มหาวิทยาลัยและสังคม ทั้งในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพบัณฑิต การพัฒนากำลังคน การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการและนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการทำงานร่วมกับชุมชน/สังคม เพื่อร่วมสร้างผลกระทบในเชิงบวกให้เกิดแก่สังคมอย่างเป็นระบบและมียุทธศาสตร์

(3) เกิดระบบการบริหารจัดการแบบใหม่ในมหาวิทยาลัยที่มีการบูรณาการทรัพยากรทุกประเภทมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

(4) เกิดความเข้มแข็งและก้าวหน้าทางอาชีพแก่บุคลากรทุกประเภทของมหาวิทยาลัย เช่น ในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการหรือชำนาญการ

(ที่มา : www.engagementthailand.org)

③ Engagement : โอกาสร่วมงาน เสริมพลัง

รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตกุล ประธานเครือข่ายวิจัยฯ ชุมชนฐานราก สกอ. ภาคใต้ตอนบน / ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ / หัวหน้าโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ (MOU มวล. - สกว.) และบรรณาธิการวารสาร Walailak Journal of Science and Technology กล่าวว่า **Engagement** ถือเป็น **โอกาสในการเสริมพลัง** บนฐานคิด 4 ประเด็น ที่สรุปโดยเครือข่าย Engagement Thailand คือ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และ 4) เกิดผลกระทบต่องานที่ประเมินได้ ดังนั้นการที่มหาวิทยาลัยตั้งเป้าไว้ว่า “มหาวิทยาลัยเป็นพันธมิตร (partner) อย่างแท้จริงของชุมชนและสังคม” นั้น partner ในที่นี้เป็นได้ทั้ง ชุมชน ภาคอุตสาหกรรม สหกรณ์ NGO และหน่วยงานภาครัฐ โดยภาพรวมจึงถือว่างานพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม สามารถทำอะไรได้เยอะ และการทำงานก็ได้ละเอียดละออหน่วยงานไหน นำมาสู่แนวความคิดที่ว่า Engagement นอกจากเป็นโอกาสในการเสริมพลังแล้ว ยังเป็น**โอกาสในการร่วมงาน** ระหว่างหน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัย ที่ต้องร่วมงานกันให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ระหว่างสถาบันการศึกษา ที่ต้องเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และการร่วมงานกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งมองว่าสามารถสนับสนุนงาน Engagement ได้เป็นอย่างดี เช่น สกส. สนช. เหล่านี้เป็นต้น โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ 1) แก้ปัญหาให้กับชุมชนสังคมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านอาชีพ ทรัพยากร คุณภาพชีวิต หรือการศึกษา ซึ่งสามารถทำงานร่วมกันได้ 2) ความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับสากล ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักวิจัยที่จะมาทำงานด้านนี้สามารถมีความก้าวหน้าทางวิชาการได้

อย่างไรก็ตาม มองว่าสิ่งที่ควรมีการขับเคลื่อนร่วมกันมี 2 ส่วน คือ

- 1) **ระบบกลไกจัดการเพื่อประสานงาน และเสริมพลัง** : กลไกการจัดการของมหาวิทยาลัยในระยะที่ผ่านมายังไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัยลักษณะนี้แต่จะเอื้อต่องานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถตีพิมพ์เผยแพร่ได้มากกว่า แต่ปัจจุบันการขอตำแหน่งทางวิชาการรับใช้สังคมมีความชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตามต้องมี**ผู้ทรงคุณวุฒิ**ที่เข้าใจและให้ comment ได้ตรงจุด ซึ่งในอนาคตจะได้ทราบร่วมกันว่าผู้ทรงคุณวุฒิของงานด้านนี้ทั้งในและต่างประเทศมีใครบ้างเนื่องจากในระดับมหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเป็น**พี่เลี้ยง**ให้กับนักวิจัยได้ตั้งแต่ต้นทางทั้งนี้กลไกที่มองว่าน่าจะขับเคลื่อนร่วมกัน คือ
 - **ระบบการประเมินให้คุณค่า** จะเป็นไปได้ไหมที่จะมีการตีค่า Social impact ให้เห็นเป็นตัวเลขเหมือน journal impact factor ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพูดคุยกันอยู่
 - **กลไกการพัฒนาโจทย์วิจัยจากพื้นที่** ซึ่งเดิมหน่วยจัดการแต่ละพื้นที่ของ สกว.แยกกันทำ ก็อาจเป็นไปได้ว่าจะมีการจัดเวทีพัฒนาโจทย์ที่เป็นความต้องการร่วมกันของภาคใต้หรือของประเทศ ซึ่งไม่ใช่ Area Base แต่เป็น issue base
 - การจัดตั้ง **shop front** ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยตั้งโต๊ะรับข้อเสนอ/ความต้องการของประชาชนในทุกประเด็น หรือเป็นหน่วยงานที่คอยสกรีนงานเบื้องต้นก่อนส่งต่อไปยังหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดังนั้นหากสามารถตั้ง shop front ร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายมหาวิทยาลัยได้ถือเป็นเรื่องที่ดี
 - **งบประมาณสนับสนุน** ควรมีการปรับประเภทของทุนสนับสนุนเพื่อให้สามารถให้ทุนได้หลากหลายขึ้น และเพื่อให้เอื้อต่องานวิชาการรับใช้สังคมให้มากขึ้น กล่าวคือ ไม่เป็นอุปสรรคต่องานที่มีทั้งการวิจัยและบริการวิชาการอยู่ด้วยกัน

- **ระเบียบต่างๆ** ควรมีการปรับ เพื่อลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการลงพื้นที่ของนักวิจัย
- 2) **ระบบสนับสนุนการเผยแพร่ผลงาน และขยายผลต่อยอด** สำหรับงานวิชาการรับใช้สังคม หากนักวิจัยต้องทำเองทุกระบวนการตั้งแต่การ Review โจทย์ การทำวิจัย การจัดทำรายงานนำเสนอ เผยแพร่ หรือการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ก็จะหนักมาก ดังนั้นสำนักวิจัยและหรือหน่วยงานสนับสนุนควรช่วยเสริมโดยเฉพาะในส่วนของการประชาสัมพันธ์ (PR) ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การถ่ายทอดสดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ การประชาสัมพันธ์โครงการผ่านจดหมายข่าว จุลสาร การจัดทำสื่อวีดิทัศน์ชุดความรู้ การจัดประชุมวิชาการ เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้นำเสนอในประเด็นวิชาการรับใช้สังคม เพื่อช่วยให้งานได้รับการ comment จากผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสู่การปรับปรุงงานให้ครอบคลุม 4 ฐานคิดมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการตีพิมพ์งานในวารสารวิจัย เช่นวารสารวลัยลักษณ์ ซึ่งเปิดรับงานวิจัยรับใช้สังคมให้สามารถเข้าไปตีพิมพ์ได้ เหล่านี้เป็นต้น

๑ มุมมอง Engagement ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

• ศ.ดร.วีรศักดิ์ จงสุวิวัฒน์วงศ์ (คณะแพทยศาสตร์)

สถานภาพของมหาวิทยาลัยในทศวรรษนี้แตกต่างจากทศวรรษที่แล้ว มหาวิทยาลัยจึงต้องปรับตัว มิเช่นนั้นจะเกิดปัญหา เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการมากระทบ อาทิ 1) จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น 2) เด็กเกิดน้อยลง ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องมีการแข่งขันกันเอง อีกทั้งยังมีมหาวิทยาลัยในประเทศเพื่อนบ้านที่คอยซอมนักเรียนเก่งๆจากประเทศเราไป ซึ่งเห็นได้ชัดจากการที่หลายมหาวิทยาลัยมีนักเรียนเข้าใหม่น้อยลง โจทย์สำคัญคือ **“ขณะนี้ตลาดเป็นของผู้เรียน ไม่ใช่ผู้สอน”**

University Engagement ถือเป็นมิติที่ดี แต่มหาวิทยาลัยต้องปรับมุมมอง งานบริการวิชาการ ใน concept เก่า ถือเป็น passive ในขณะที่งาน Engagement เป็น active ที่เราต้องเข้าไปจัดการ ฉะนั้น Engagement ถือว่าเป็นคำที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าเรากำลัง active จะทำงานบริการวิชาการแบบเดิมไม่ได้ อีกทั้งไม่ใช่ Engage ด้วยงานบริการวิชาการหรืองานวิจัยเพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งควรนำนักเรียนเข้าไปในชุมชน เพื่อให้เข้าใจชุมชนสังคม ต้องเข้าไปจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น คำว่า Engagement จึงไม่ควรเน้นเฉพาะการบริการวิชาการและการวิจัย ในขณะเดียวกันรองอธิการบดีฝ่ายต่างๆควรทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถ Engage เข้าไปถึงทุกกลุ่มองค์กร ไม่ว่าจะเป็นชุมชน เอกชน และหากคิดว่าเรื่องนี้เป็น policy ก็ต้องทำงานร่วมกัน ต้องสนธิกำลังกัน ที่สำคัญคือมหาวิทยาลัยเปรียบเสมือนสมอ จึงไม่ควรคิดถึงแค่คำว่า **“หน้าที่”** แต่ต้องคิดถึงคำว่า **“หน้าที่”** ด้วย กล่าวคือ มหาวิทยาลัยควรคิดว่าในสถานการณ์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยน่าจะทำอะไร ควรจะทำอย่างไร โดยไม่ยึดติดกับกฎหมายของมหาวิทยาลัยมากเกินไป

• ผศ.ดร.ภก.พงศ์เทพ สุธีรัฐ (สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ : สจรส.)

Engagement เป็นเรื่องที่ดี แต่เป็นงานที่มองว่ายั่งยืนอยู่ใน concept เดิม เพียงแต่ยกระดับให้ชัดเจน เนื่องจากเดิมเรามีการทำงานบริการวิชาการ มีการทำงานกับชุมชนสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน หน่วยงาน หรือภาคีต่างๆอยู่แล้ว แต่โจทย์สำคัญที่ต้องมาย้อนคิดคือ ที่ผ่านมามีการทำงานเหล่านั้นไปเพื่ออะไร **“เพื่อมหาวิทยาลัย หรือเพื่อชุมชน”** เนื่องจากดูเหมือนเราทำเรื่องนี้มาหลายปี อีกทั้งมีผลงานที่ทำร่วมกับชุมชนมากมาย แต่ขณะนี้ดูเหมือนเรายังอยู่ภายใต้กรอบคิดแบบเดิม ซึ่งเมื่อเทียบกับงานที่ภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่นทำถือว่ามีความ

ชัดเจนกว่า ยกตัวอย่างเช่น การทำงานของภาคเอกชน โดยคุณสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ซึ่งทำเรื่องกองทุน สัมมาชีพ และพยายามผลักดันเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยเอาภาคเอกชนมาทำงานร่วมกับ ชุมชน และเอางานวิชาการลงไปจับ เช่นกลุ่มน้ำตาลมิตรผล กลุ่มเดอะมอลล์ ที่ลงไปทำงานในพื้นที่ชุมชน วังน้ำเขียว โดยไปส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดสารพิษ อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ นอกจากส่งเสริมการปลูกแล้วยังมีการทำแพ็กเกจ ทำตลาด ส่งขายในเครือของเดอะมอลล์ หรือ ห้างสรรพสินค้าต่างๆ จึงเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่การทำงานของมหาวิทยาลัยยังไม่เห็นรูปธรรมที่ ชัดเจนว่ามีงานอะไรที่ทำให้เกิด Impact ชัดๆกับชุมชน การทำงานยังอยู่ในวังวนว่าจะสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชนอย่างไร วิธีการทำงานที่ดีควรเป็นอย่างไร แต่ควรมองว่าจุดหมายของเราคืออะไร กลไกที่จะ สร้างเพื่อไปสู่จุดหมายคืออะไร ต้องก้าวข้ามกรอบคิดแบบเดิม ต้องเป็น policy หรือเป็นวาระของ มหาวิทยาลัย ที่ต้องมีหลายคนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ

- **รศ.ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร** (สถานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ภาคใต้ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม)

Social Engagement เป็นเรื่องที่ดี แต่จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาทั้งในส่วนที่อยู่ใน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อมและสถานวิจัยฯ พบว่า ความรู้ (Knowledge) ที่เรามีไม่สามารถนำไป ขับเคลื่อนเชิงนโยบายได้ โดยเฉพาะเรื่องของนโยบายสาธารณะ จึงไม่ยากให้งาน Social Engagement ลงไปทำแค่ระดับ “**หน้าที่หรือคู้หมั่นคู้หมาย**” แต่อยากเห็นการยกระดับงานทำอยู่ให้ ดียิ่งขึ้น สำหรับบทบาทของสถานวิจัยฯซึ่งเน้นเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเน้นตั้งเป้าที่ “**การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**” โดยคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนจาก Mass Tourism เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้การ ดำเนินงานโครงการสงขลาสู่ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีตัวชี้วัดหลักคือ มาตรฐานโฮมสเตย์ ขณะนี้ โครงการดังกล่าวถูกใช้เป็นโมเดลให้กับจังหวัดสตูล และจะขยายไปเรื่อยๆ ซึ่งท้ายสุดแล้วภาคใต้อาจจะมี โมเดลการท่องเที่ยวที่จะช่วยยกมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชน มีโฮมสเตย์เป็นของตัวเอง มีรายได้จากการ ท่องเที่ยวที่กระจายสู่ชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อมและคุณภาพ ชีวิตของคนในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

- **รศ.ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์** (สถานวิจัยพิชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ)

Engagement ถือเป็นศัพท์ใหม่ซึ่งมีเกณฑ์การดำเนินงานแตกต่างจากงานบริการวิชาการที่ทำอยู่ เดิม แต่โดยส่วนตัวมองว่าการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาของสถานวิจัยฯจัดเป็นงาน Engagement ได้ เนื่องจากกระบวนการทำงานเริ่มจากการสร้างโจทย์ร่วมกันของ stakeholder กว่า 30 คน ซึ่งมาจากทุก sector ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านปาล์มน้ำมัน ระหว่างการดำเนินงานมีการถอดบทเรียนร่วมกันเป็นระยะ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์/องค์ความรู้สู่คนรุ่นหลัง มีการสรุปปัญหาความต้องการเสนอให้กรม.พิจารณา ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงและใช้เป็นแนวทางเพื่อการบริหารจัดการด้านปาล์มน้ำมันมาจนถึงปัจจุบัน “**Engagement กับบริการวิชาการ**” จึงไม่สามารถแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาดยังต้องเดินไปด้วยกัน เพียงแต่ในงานบริการวิชาการควรมีการเพิ่ม user หรือ stakeholder มามีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้งานนี้ ทำมีคนมารับช่วงต่อและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

● ผศ.ดร.สิริรัศมี ปิ่นสุวรรณ (คณะเภสัชศาสตร์)

สำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เชื่อว่าทุกคณะมีการดำเนินงานด้าน Engagement เพียงแต่อาจทำได้ไม่ครบทุกประเด็นหรือทำด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไปโดยที่ยังไม่ได้บูรณาการด้านอื่นเข้ามา ในส่วนของคณะเภสัชศาสตร์นั้นในระยะเวลาที่ผ่านมา มีงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพสมุนไพร ซึ่งมีเครือข่ายทั้งภาคใต้ มีการทำงานร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดและโรงพยาบาลที่มีการผลิตยาสมุนไพรใช้ในโรงพยาบาล ซึ่งพบว่าปัญหาการผลิตยาสมุนไพรของโรงพยาบาลคือ ไม่มีแหล่งผลิตที่ได้มาตรฐาน GMP ไม่ได้มีการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบ จึงมีความหลากหลายของคุณภาพ จึงได้โจทย์มาทำงานร่วมกับเครือข่าย คือทำอย่างไรจึงจะควบคุมคุณภาพ ผ่านการทำงานตั้งแต่ต้นน้ำ คือการควบคุมการปลูกโดยใช้เกษตรอินทรีย์ ซึ่งทำงานร่วมกับเกษตรจังหวัด ร่วมกับภาคส่วน มีการวิเคราะห์สารปนเปื้อน โลหะหนัก ก่อนที่จะนำมาแปรรูปและเข้ามาผลิตในโรงพยาบาล ซึ่งในโรงพยาบาลเองก็มีการพูดคุยกันในระดับนโยบายว่า สถานที่ผลิตยาในโรงพยาบาลต้องเป็นไปตามมาตรฐาน GMP ซึ่งขณะนี้มีการทำงานกับกลุ่ม 3 จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) มีการตั้งกลุ่มสมุนไพรที่เรียกว่า “ลึงกาชูกะ” และขณะนี้ มีโรงพยาบาลที่ได้ GMP เพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ในส่วนนี้จึงมองว่าเป็นงานที่เกิดการบูรณาการ และเกิดโจทย์วิจัยตามมามากมาย แต่ยังคงขาดในส่วนของการบูรณาการการเรียนการสอนซึ่งจะดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อให้งานที่ทำอยู่เป็น Engagement โดยสมบูรณ์

๕ การขับเคลื่อนงาน Engagement ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การทำงานของมหาวิทยาลัย

ดั้งเดิม บริการวิชาการ (service) + งานอาสาสมัคร (volunteering)

ปัจจุบัน การทำงานร่วม (engagement) กับภาคีในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบัน ที่เป็นหุ้นส่วนระยะยาว (long-term partnership) และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนหรือสังคมในพื้นที่

พันธกิจนี้จะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างภารกิจหลักทุกภารกิจของมหาวิทยาลัย

สิ่งที่มหาวิทยาลัยควรดำเนินการ มีดังนี้

- 1) ควรให้คำนิยาม/เกณฑ์ที่ชัดเจนในการพิจารณาว่างานลักษณะใดจัดเป็นงาน Engagement
- 2) ควรวางเป้าหมายให้ชัดว่ามหาวิทยาลัยจะทำงานด้านนี้ไปเพื่ออะไร โดยการกำหนดภารกิจ Social Engagement ในวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย โดยการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และควรมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ
- 3) ควรสำรวจ/คัดเลือกกรณีศึกษาพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (Engagement) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำมาศึกษา หรือเพื่อเป็นกรณีตัวอย่างแก่คณะ/หน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการแลกเปลี่ยนพบว่งานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ รศ.ดร.ปาริชาติ

วิสุทธิสมาจาร หรืองานด้านปาล์มน้ำมันของ รศ.ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ จัดเป็นงาน Engagement

- 4) ควรมีมาตรการส่งเสริม/สนับสนุนการขอตำแหน่งทางวิชาการรับใช้สังคม
- 5) ควรมีการปรับประเภทของทุนสนับสนุนเพื่อให้สามารถให้ทุนได้หลากหลายขึ้น และเพื่อให้เอื้อต่องานวิชาการรับใช้สังคมให้มากขึ้น ตลอดจนควรมีการปรับระเบียบต่างๆ เพื่อลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการลงพื้นที่ของนักวิจัย

๖ งานวิจัย Engagement ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผ่านสำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง”

สำนักประสานงานชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” ได้พัฒนาและสนับสนุนงานวิจัยด้าน Engagement จำนวน 1 โครงการ คือ **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมสังคม “สามประสานเพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านในเมืองหาดใหญ่ : ต้นแบบระบบบริการสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย”** โดยมี ผศ.ดร.ชนิษฐา นาคะ สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นหัวหน้าโครงการ ระยะเวลาการดำเนินงาน 2 ปี (15 กันยายน 2557 ถึงวันที่ 14 กันยายน 2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเมืองหาดใหญ่ และมีเป้าหมายการพัฒนา คือ 1) เครือข่ายการทำงานในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาที่มีบทบาทในการขยายการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านในเขตเมืองหาดใหญ่ รวมถึงมีบทบาทในการผลักดันนโยบายท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์กระบวนการสร้างและพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านในเขตเมืองหาดใหญ่ จะทำให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาต้นแบบระบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเมืองในระดับประเทศต่อไป 3) ภาคีเครือข่ายการทำงานสามารถผลักดันให้เกิดกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานโยบายการพัฒนาระบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนแบบบูรณาการ 4) ผลลัพธ์ของการพัฒนาและดำเนินงานตามระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านในชุมชนเมืองหาดใหญ่ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพได้โดยลดอัตราการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จากการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ ผ่านการทำงานร่วมกันจาก 3 ภาคีเครือข่าย ได้แก่ 1) **ภาคีบริการสุขภาพ** อันได้แก่ หน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิในพื้นที่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2) **ภาคีชุมชน** ได้แก่ ชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ (ผู้สูงอายุ ผู้ดูแล อสม. และแกนนำชุมชน) และเครือข่ายชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่สำคัญ คือ มูลนิธิชุมชนสงขลา ซึ่งเป็นองค์กรจัดการความรู้ ประสานความร่วมมือ ระดมทุนเพื่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสงขลา และ 3) **ภาคีท้องถิ่น** ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในที่นี้คือ เทศบาลนครหาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 (สงขลา) ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินงานโครงการ ทั้งนี้จะรายงานผลให้ทราบในโอกาสต่อไป

๖ ประมวลภาพบรรยากาศการประชุม

